

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**LEFKOŞA YENİ CAMİ – LÜZİNYAN EVİ YÖRESİ
REHABİLİTASYON PROJESİ ve
KADI AHMET EFENDİ EVİ RESTORASYON ÖNERİSİ**

**TC YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

Mimar Hatice TÜZEL

F.B.E. Mimarlık Anabilim Dalı Rölöve-Restorasyon Programında
Hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

m. f. c. a. n. y.

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Nevzat İLHAN.

DOÇ. DR. NADİDE SEZKİN

Nadide

DOÇ. DR. DEMET BİNAN

Demet

İSTANBUL, 2002

128589

İÇİNDEKİLER

128589

Sayfa

FOTOĞRAF LİSTESİ.....	ii
HARİTA LİSTESİ.....	iv
RESİM LİSTESİ.....	v
ŞEKİL LİSTESİ.....	vi
ÖNSÖZ.....	ix
ÖZET.....	x
ABSTRACT.....	xi
1 GİRİŞ.....	1
1.1 Çalışmanın Amacı.....	2
1.2 Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi.....	3
2 KIBRIS HAKKINDA GENEL BİLGİ.....	5
2.1 Kıbrıs'ın Fiziksel, Tarihsel ve Sosyo-Ekonomik Yapısının Değerlendirilmesi.....	5
2.2 Kıbrıs ve Lefkoşa'nın Tarihsel Süreç İçerisindeki Mimari Gelişimi.....	7
2.2.1 Antik Dönem Kıbrıs'ında Mimarlık.....	8
2.2.2 Lüzinyanlılar Dönemi (1192-1489).....	17
2.2.3 Venedikliler Dönemi (1489-1571).....	20
2.2.4 Osmanlılar Dönemi (1571-1878).....	25
2.2.5 İngilizler Dönemi (1878-1960).....	30
2.3 Lefkoşa Kentinin Tarihsel Gelişme Süreci.....	33
2.3.1 Kıbrıs'ın Tarihsel Gelişim İçerisinde Lefkoşa Kentinin Ortaya Çıkışı.....	33
2.4 Lefkoşa'da Çalışma Bölgesi Çevresindeki Korunması Gerekli Anıtsal Yapılar... ..	38
2.4.1 Dini Yapılar.....	38
2.4.1.1 St. Sophia Katedrali... ..	38
2.4.2 Eğitim Yapıları.....	40
2.4.2.1 Sultan Mahmut Kütüphanesi.....	40
2.4.3 Ticaret Yapıları.....	42
2.4.3.1 Büyük Han.....	42
2.4.3.2 Kumarcılar Hanı.....	43
2.4.3.3 Bedesten.....	43
2.4.4 Su Yapıları.....	44
2.4.4.1 Büyük Hamam.....	44
2.5 Lefkoşa Kent Dokusu.....	46
2.6 Lefkoşa Mahalleleri.....	48
2.7 Lefkoşa'da Koruma Çalışmaları.....	48

3	ÇALIŞMA BÖLGESİNDEKİ FİZİKSEL ÇEVREYİ OLUŞTURAN MİMARİ ve İŞLEVSEL ANALİZLER	58
3.1	Çalışma Bölgesinin Lefkoşa Kent Dokusundaki Yeri	58
3.2	Çalışma Bölgesinin Doku Analizleri	63
3.2.1	Yerleşim Dokusu Analizi	63
3.2.2	Tescilli Yapılar Durumu	63
3.2.3	Bölgenin Karakteri	64
3.2.4	Yapıların Fiziksel Durumu	64
3.2.5	Yapıların İyileştirilmesi	65
3.2.6	Bölgenin Tarihi Mirası	66
3.2.7	Yapıların Yüksekliği	66
3.2.8	Malzeme	67
3.2.9	İşlevsel Dağılım	67
3.2.10	Mülkiyet Durumu	68
3.2.11	Değerlendirme	68
3.3	Korunması Gerekli Yapılar	80
3.3.1	Dinsel ve Sosyal Amaçlı Yapılar	80
3.3.1.1	Envanter no-2: Haydar Paşa Cami (St. Catherina Kilisesi)	80
3.3.1.2	Envanter no-8: Lüzinyan Evi	81
3.3.1.3	Envanter no-19: Yeni Cami	86
3.3.2	Kamu Yapıları	89
3.3.2.1	Envanter no-1: Eski Eserler Dairesi	89
3.3.2.2	Envanter no-03/01: Kirlizade Evi	90
3.3.3	Eğitim Yapıları	92
3.3.3.1	Envanter no-20: Yeni Cami Okul Öncesi Eğitim Merkezi	92
3.3.4	Sivil Yapılar	93
3.3.4.1	Envanter no-03/02,03/01	93
3.3.4.2	Envanter no-4	97
3.3.4.3	Envanter no-5	104
3.3.4.4	Envanter no-6	110
3.3.4.5	Envanter no-7	113
3.3.4.6	Envanter no-8	115
3.3.4.7	Envanter no-9	117
3.3.4.8	Envanter no-10	119
3.3.4.9	Envanter no-11	121
3.3.4.10	Envanter no-12	124
3.3.4.11	Envanter no-13	130
3.3.4.12	Envanter no-14	132
3.3.4.13	Envanter no-15	134
3.3.4.14	Envanter no-16	136
3.3.4.15	Envanter no-17	138
3.3.4.16	Envanter no-22	140
3.4	Çalışma Bölgesindeki Geleneksel Yerleşme Dokusunu Oluşturan Konutların İncelenmesi	142
3.4.1	Konum Plan Özellikleri	142
3.4.1.1	Yapı-Parsel-Sokak İlişkisi	143
3.4.2	Plan Özellikleri	144
3.4.3	Sokak-Yarı Açık Mekan-Avlu-Konut Bağlantısı	150
3.4.4	Cephe Özellikleri	156
3.4.4.1	Cephe Elemanları	158

3.4.4.1.1	Dış Kapılar..	158
3.4.4.1.2	Pencereler	162
3.4.4.1.3	Çıkmalar	164
3.4.4.1.4	Çıkma Altı Destek Elemanları	165
3.4.4.1.5	Silmeler	165
3.4.4.1.6	Çatılar	165
3.4.5	Yapım Sistemi Özellikleri	166
3.4.5.1	Taşıyıcı Sistem Özellikleri	166
3.4.5.1.1	Kerpiç+Kagir Yığma Sistemleri	166
3.4.5.1.2	Kagir Yığma Sistemler	168
3.4.5.1.3	Kerpiç Yığma Sistemler	168
3.4.5.2	Yapı Elemanları Özellikleri	168
3.4.5.2.1	Duvarlar	168
3.4.5.2.2	Tavan Kaplamaları	169
3.4.5.2.3	Döşeme Kaplamaları	169
3.4.5.2.4	Avlu Elemanları	170
3.4.5.3	Malzeme Özellikleri	171
3.5	Envanter no-21: Kadı Ahmet Efendi Evi	172
4.	LEFKOŞA SURİÇİNDE KORUMA YAKLAŞIMI ve ÖNERİLER	187
4.1	Mevcut Sokak Dokusunda Korumaya Yönelik Öneriler	193
4.2	Tek Yapı Ölçeğinde Koruma Önerisi	199
KAYNAKLAR		219
EKLER		220
Ek 1	Eski Eserler Yasası	221
Ek 2	Başkent Lefkoşa İmar Planı-Kentsel Koruma Plan Hükümleri	222
Ek 3	Başkent Lefkoşa İmar Planı-Lefkoşa Kentini Yeri ve İlişkileri	240
Ek 4	Başkent Lefkoşa İmar Planı-Yapı Arsa Oranı	241
Ek 5	1881-1885 Lefkoşa Suriçi Haritası	242
Ek 6	1965 Tarihli Lefkoşa Suriçi Haritası	243
Ek 7	Lefkoşa Mahalleleri ve Çalışma Bölgesinin Yeri	244
Ek 8	Kadı Ahmet Efendi Evi Tapu Kayıtları	245
ÖZGEÇMİŞ		246

FOTOĞRAF LİSTESİ

	Sayfa
Fotoğraf 2.1 Bedesten- 2002 yılı.....	20
Fotoğraf 2.2 Taş Eserleri Müzesi- 2002 yılı.....	21
Fotoğraf 2.3 Ortaçağ'da konut mimarisi- 2002 yılı.....	25
Fotoğraf 2.4 Osmanlı dönemi konut mimarisi- 2002 yılı.....	28
Fotoğraf 2.5 Osmanlı dönemi konut mimarisi- 2002 yılı.....	28
Fotoğraf 2.6 Osmanlı dönemi konut mimarisi- 2002 yılı.....	29
Fotoğraf 2.7 Ortaçağ'da konut mimarisi- 2002 yılı.....	25
Fotoğraf 2.8 İngiliz koloni mimarisi, Lefkoşa Posta Dairesi ve Mahkemeler Binası- 2002 yılı.....	32
Fotoğraf 2.9 İngiliz dönemi konut mimarisi- 2002 yılı.....	32
Fotoğraf 2.10 Lefkoşa Suriçi.....	36
Fotoğraf 2.11 Sultan Mahmut Kütüphanesi- 2002 yılı.....	41
Fotoğraf 2.12 Kumarcılar Hanı- 2002 yılı.....	43
Fotoğraf 2.13 Bedesten- 2002 yılı.....	44
Fotoğraf 2.14 Büyük Hamam- 2002 yılı.....	45
Fotoğraf 2.15 Arap Ahmet mahallesi restorasyonu tamamlanmış sokak- 2001 yılı.....	55
Fotoğraf 2.16 Arap Ahmet mahallesi restorasyonu devam eden sokak- 2002 yılı.....	56
Fotoğraf 3.1 Envanter no. 2 Haydar Paşa Cami (St. Catherina Kilisesi)- 2001 yılı.....	80
Fotoğraf 3.2 Envanter no. 18 Lüzinyan evi ön cephe görünüşü- 2001 yılı.....	85
Fotoğraf 3.3 Envanter no. 18 Lüzinyan evi giriş kapısı- 2001 yılı.....	85
Fotoğraf 3.4 Envanter no. 18 Lüzinyan evi arka cephe görünüşü- 2001 yılı.....	86
Fotoğraf 3.5 Yeni Cami yanındaki kilise ve minare kalıntısı- 2002 yılı.....	88
Fotoğraf 3.6 Envanter no. 19 Yeni Cami- 2001 yılı.....	88
Fotoğraf 3.7 Envanter no. 1 Eski Eserler Dairesi- 2001 yılı.....	89
Fotoğraf 3.8 Envanter no. 3 Kirlizade evi giriş cephesi- 2001 yılı.....	90
Fotoğraf 3.9 Envanter no. 3 Kirlizade evi avlu cephesi- 2001 yılı.....	91
Fotoğraf 3.10 Envanter no. 3 Kirlizade evi giriş kapısı- 2001 yılı.....	91
Fotoğraf 3.11 Yeni Cami Okul Öncesi Eğitim Merkezi- 2001 yılı.....	92
Fotoğraf 3.12 Envanter no. 03/02 Emine hanım evi kapatılan yarı açık mekan ve kapatılan kemerler.....	93
Fotoğraf 3.13 Envanter no. 03/02 Emine hanım evi üst kat kapatılan mekanlar.....	94
Fotoğraf 3.14 Envanter no. 03/02 Emine hanım evi arka cephesi.....	94
Fotoğraf 3.15 Envanter no. 4 Ergin Sıtkıoğlu evi giriş cephesi.....	98
Fotoğraf 3.16 Envanter no. 4 Ergin Sıtkıoğlu giriş kapısı.....	99
Fotoğraf 3.17 Envanter no. 4 Ergin Sıtkıoğlu evi avlu cephesi.....	99
Fotoğraf 3.18 Envanter no. 4 Ergin Sıtkıoğlu evi avlu cephesi.....	100
Fotoğraf 3.19 Envanter no. 4 Ergin Sıtkıoğlu evi avlu elemanı- hazne.....	100
Fotoğraf 3.20 Envanter no. 5 Ali bey evi giriş cephesi.....	106
Fotoğraf 3.21 Envanter no. 5 Ali bey evi giriş kapısı.....	106
Fotoğraf 3.22 Envanter no. 5 Ali bey evi avlu cephesi.....	107
Fotoğraf 3.23 Envanter no. 4 Ali bey evi moloz yaş duvar üzerine kerpiç duvar uygulaması.....	107
Fotoğraf 3.24 Envanter no. 6 Enver Kadı evi giriş cephesi.....	111

Fotoğraf 3.25	Envanter no. 6 Enver Kadı evi arka cephesi.....	111
Fotoğraf 3.26	Envanter no. 7 6 no.lı evin giriş cephesi	113
Fotoğraf 3.27	Envanter no. 8 19 no.lı evin giriş cephesi.....	115
Fotoğraf 3.28	Envanter no. 9 21 no.lı evi giriş cephesi	117
Fotoğraf 3.29	Envanter no. 10 23 no.lı evin giriş cephesi.....	119
Fotoğraf 3.30	Envanter no. 11 25 no.lı evin giriş cephesi.....	122
Fotoğraf 3.31	Envanter no. 11 25 no.lı evin arka cephesi.....	122
Fotoğraf 3.32	Envanter no. 12 27 no.lı evin giriş cephesi.....	125
Fotoğraf 3.33	Envanter no. 12 27 no.lı evin taş duvarı	125
Fotoğraf 3.34	Envanter no. 12 27 no.lı evi giriş kapısı	126
Fotoğraf 3.35	Envanter no. 12 27 no.lı evin arka cephesi.....	126
Fotoğraf 3.36	Envanter no. 13 Ateşin Bey evin giriş cephesi	130
Fotoğraf 3.37	Envanter no. 14 14 no.lı evin giriş cephesi.....	132
Fotoğraf 3.38	Envanter no. 15 33 no.lı evin giriş cephesi.....	134
Fotoğraf 3.39	Envanter no. 16 2 no.lı evin giriş cephesi.....	136
Fotoğraf 3.40	Envanter no. 17 4 no.lı evin giriş cephesi.....	138
Fotoğraf 3.41	Envanter no. 17 4 no.lı evin giriş kapısı	138
Fotoğraf 3.42	Envanter no. 22 Cumbalı 23 no.lı evin giriş cephesi	140
Fotoğraf 3.43	Envanter no. 18 Çıkma ve ahşap çıkma destek elemanı	164
Fotoğraf 3.44	Envanter no. 22 Çıkma ve taş çıkma destek elemanı	164
Fotoğraf 3.45	Envanter no. 5 Moloz taş duvar üzerine kerpiç duvar uygulaması	167
Fotoğraf 3.46	Çalışma bölgesindeki konutların avluları ve geleneksel hurma ağaçları	171
Fotoğraf 3.47	Envanter no. 21 Kadı Ahmet Efendi evi parseline inşa edilen muhdes yapılar	172
Fotoğraf 3.48	Envanter no. 21 Kadı Ahmet Efendi evi kuzey cephesi.....	178

HARİTA LİSTESİ

	Sayfa
Harita 2.1	Kıbrıs'ın Doğu Akdeniz'deki konumu 4
Harita 2.2	Kıbrıs'ın coğrafi haritası 5
Harita 2.3	1562 tarihli Kıbrıs haritası 8
Harita 2.4	Lefkoşa Suriçi haritası 35
Harita 2.5	Başkent Lefkoşa imar planı- Lefkoşa merkezi iş alanı 50
Harita 2.6	Başkent Lefkoşa imar planı- Lefkoşa gelişme planı 51
Harita 2.7	Başkent Lefkoşa imar planı- koruma alanları 53
Harita 2.8	Başkent Lefkoşa imar planı- Lefkoşa Suriçi gelişme planı, yapı arsa oranı, kat adeti 54
Harita 3.1	Çalışma bölgesinin Lefkoşa Suriçi'ndeki yeri 59
Harita 3.2	Lefkoşa Suriçi Selimiye mahallesi- 1915 60
Harita 3.3	Lefkoşa Suriçi Haydar Paşa mahallesi- 1915 61
Harita 3.4	Lefkoşa Suriçi Yeni Cami mahallesi 62
Harita 3.5	Yerleşim dokusu analizi 69
Harita 3.6	Tescilli yapılar durumu 70
Harita 3.7	Bölgenin Karakteri 71
Harita 3.8	Yapıların fiziksel durumu 72
Harita 3.9	Yapıların iyileştirilmesi 73
Harita 3.10	Bölgenin tarihi mirası 74
Harita 3.11	Yapıların yüksekliği 75
Harita 3.12	Malzeme 76
Harita 3.13	İşlevsel dağılım 77
Harita 3.14	Mülkiyet durumu 78
Harita 3.15	Değerlendirme 79
Harita 4.1	Kırlızade sokağı konutları 196

RESİM LİSTESİ

	Sayfa
Resim 2.1 St. Sophia Katedrali.....	18
Resim 2.2 St. Nicholas Katedrali.....	19
Resim 2.3 Bellapais Manastırı.....	19
Resim 2.4 Büyük Han	41



ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 2.1	Khirokitia yerleşiminin vaziyet planı 9
Şekil 2.2	Khirokitia evleri 10
Şekil 2.3	Sotira yerleşimi 11
Şekil 2.4	Bronz çağı dönemine ait Nitovikla kalesi restitüsyonu 12
Şekil 2.5	Bronz çağında Kıbrıs evi 12
Şekil 2.6	Geç Bronz çağı, MÖ. 1250 yerleşmesi olan Enkomi 13
Şekil 2.7	Vuni sarayı MÖ 500-450 14
Şekil 2.8	Salamis..... 15
Şekil 2.9	St. Sophia Katedrali..... 18
Şekil 2.10	Venedik surları 21
Şekil 2.11	İngiliz döneminde tamamen yıkılan Lüzinyan sarayı 22
Şekil 2.12	Lefkoşa'da ortaçağ konutu ve Augustinan evi 23
Şekil 2.13	Lefkoşa'da ortaçağ dönemi konutu 23
Şekil 2.14	Lefkoşa'da ortaçağ döneminde konut mimarisi 24
Şekil 2.15	Ortaçağ konutlarında bahçe kapısı 24
Şekil 2.16	Büyük Han 26
Şekil 2.17	Lefkoşa'da Osmanlı dönemi konut mimarisi 27
Şekil 2.18	Lefkoşa Suriçi planı..... 34
Şekil 2.19	Lefkoşa Suriçi'inde geniş bahçeli Kıbrıs evi 38
Şekil 2.20	Selimiye Cami (St. Sophia Katedrali) planı 39
Şekil 2.21	Selimiye Cami (St. Sophia Katedrali) kuzey güney-kesiti 39
Şekil 2.22	Sultan Mahmut Kütüphanesi planı 40
Şekil 2.23	Büyük Hamam planı..... 45
Şekil 3.1	1878 yılında Haydar Paşa ve çevresi 81
Şekil 3.2	Lüzinyan evi zemin kat planı 82
Şekil 3.3	Lüzinyan evi birinci kat planı 83
Şekil 3.4	Lüzinyan evi ön cephe 83
Şekil 3.5	Lüzinyan evi A-A kesiti 84
Şekil 3.6	Lüzinyan evi arka cephe 84
Şekil 3.7	Lüzinyan evi B-B kesiti 85
Şekil 3.8	1878 yılında Yeni Cami ve çevresi 87
Şekil 3.9	Yeni Cami planı 87
Şekil 3.10	Yapı- parsel- sokak ilişkisi 147
Şekil 3.11	Sofanın plandaki yerine göre sınıflandırılması 148
Şekil 3.12	Yarı açık mekanların plandaki kullanımı 151
Şekil 3.13	Yapıların zaman içerisinde geçirdiği değişimler ve özgün plan tipleri önerisi 152
Şekil 3.14	Yapı- sokak ilişkisi 153
Şekil 3.15	Sokak- açık alan- sündürme- avlu- mekanlarının yatayda ve düşeyde konumlandırılması..... 154
Şekil 3.16	Sokak- açık alan- konut ilişkisi 155
Şekil 3.17	Cephede simetri analizi 157
Şekil 3.18	Kapı biçimleri 161

Şekil 3.19	Pencere biçimleri.....	163
Şekil 4.1	Kirlizade sokak konutlarının ön ve arka cephe rölöveleri.....	197
Şekil 4.2	Kirlizade sokak konutlarının ön ve arka cephe restorasyonları	198
Şekil 4.3	Kadı Ahmet Efendi evi rölöveleri- vaziyet planı	201
Şekil 4.4	Kadı Ahmet Efendi evi rölöveleri- kat planları	202
Şekil 4.5	Kadı Ahmet Efendi evi rölöveleri- malzemeler paftası.....	203
Şekil 4.6	Kadı Ahmet Efendi evi rölöveleri- görünüş	204
Şekil 4.7	Kadı Ahmet Efendi evi rölöveleri- kesit.....	205
Şekil 4.8	Kadı Ahmet Efendi evi rölöveleri- kesit.....	206
Şekil 4.9	Kadı Ahmet Efendi evi restitüsyon önerisi- vaziyet planı.....	207
Şekil 4.10	Kadı Ahmet Efendi evi restorasyon önerisi- vaziyet planı	208
Şekil 4.11	Kadı Ahmet Efendi evi restorasyon önerisi- kat planları	209
Şekil 4.12	Kadı Ahmet Efendi evi restorasyon önerisi- görünüşler	210
Şekil 4.13	Kadı Ahmet Efendi evi restorasyon önerisi- kesit	211
Şekil 4.14	Kadı Ahmet Efendi evi restorasyon önerisi- kesit	212
Şekil 4.15	Kadı Ahmet Efendi evi restorasyon önerisi- döşeme kaplamaları.....	213
Şekil 4.16	Kadı Ahmet Efendi evi- tavan kaplamaları	214
Şekil 4.17	Kadı Ahmet Efendi evi- ahşap tavan kaplamaları detayı	215
Şekil 4.18	Kadı Ahmet Efendi evi sistem detayı- planlar	216
Şekil 4.19	Kadı Ahmet Efendi evi sistem detayı- kesit, görünüş.....	217
Şekil 4.20	Kadı Ahmet Efendi evi kapı pencere, detayları	218

Selçuk için



viii

**TC. YÖSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

ÖNSÖZ

Kıbrıs, birçok kültüre ev sahipliği yaparak, Neolitik dönemdeki yerleşmeleri ile birlikte Yakın Doğu, Ege, Roma, Bizans, Latin, Osmanlı ve İngiliz Kolonyel etkileriyle, zengin bir mimariye sahip olan kentlerini oluşturmuştur.

Lefkoşa, ortaçağ döneminden günümüze kadar adanın başkenti olan, Lüzinyan, Venedik, Osmanlı ve İngiliz Kolonyel etkilerini taşıyan mimarisi ve kent dokusu ile dikkat çeken Kıbrıs kentlerinden bir tanesidir. Her kültürün kendine özgü farklı konut mimarisi ile bu kültürlerin etkileşimleri sonucu oluşan konut mimarisini bir arada barındıran Lefkoşa, üzerinde yeterince çalışma yapılmamış bir bölgedir. Tez çalışmamı Lefkoşa kent dokusu üzerinde tercih etmemin nedeni ise özgün niteliklerinin koruyarak günümüze ulaşmış sivil mimarlık örneklerinin kent dokusunu oluşturmasıdır.

Lefkoşa kent dokusunda daha önce sadece tespit ve tescil çalışmasının yapıldığı ve bu bölgede yer alan iki önemli konut ile Lüzinyan Evi ve Kirlizade Evi restorasyonları dışında, konut mimarisi üzerinde çalışma yapılmamış olan Selimiye Mahallesi, Haydar Paşa Mahallesi ile Yeni Cami mahallesinin bir bölümünü kapsayan bölge, bu araştırmanın çalışma alanını oluşturmaktadır.

Tezin amacı, Selimiye Mahallesinde yer alan Selimiye Cami (St. Sophia Katedrali), Haydar Paşa Cami (St. Catherina Kilisesi) ile Yeni Cami doğurucu anıtsal yapılar olarak kabul edilerek, Lüzinyan ve Osmanlı dönemi etkilerini taşıyan Lüzinyan Evi tasarım özellikleri göz önünde bulundurularak, Kirlizade Sokak, Yeni Cami Sokak ve Kuru Çeşme Sokakta yer alan sivil mimarlık örneklerinin incelenmesi, mevcut sokak ve mahalle dokusu ile tek yapı ölçeğinde koruma önerilerinin hazırlanmasıdır.

Bu çalışmaya katkı koyan, eleştirileriyle yönlendiren tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Nevzat İlhan'a, araştırmadaki yardımları için K.K.T.C. Turizm ve Çevre Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Müdürü Sayın İlkey Feridun'a ve beni her zaman destekleyen, çalışmalarında yardımlarını esirgemeyen Sayın Uğur Alp Güney'e ve aileme teşekkür ederim.

ÖZET

Bu çalışma, Lefkoşa'da kentsel sit alanı olan suriçindeki korunması gerekli bölgesel kent dokusunun değerlendirilmesini içermektedir.

Lefkoşa'da korunması gerekli doku, ortaçağ yapıları ile Osmanlı ve İngiliz dönemi yapılarından oluşmaktadır. Çalışma bölgesi ortaçağ ve Osmanlı döneminde dini ve eğitim yapılarının bulunduğu kent dokusunda, konut alanlarını oluşturduğu, Selimiye mahallesi ile Haydar Paşa ve Yeni Cami mahallesinin bir bölümünü kapsamaktadır.

Bu çalışmada Yeni Cami- Lüzinyan Evi yöresindeki anıtsal yapılarla, sivil mimarlık örnekleri tespit edilerek, uzun yıllar farklı grupların bir arada yaşamaları sonucu, bölgedeki konutların yapım tarzı ve sosyal yaşama bağlı olarak şekillenen mekansal organizasyonları incelenip, bölgede bulunan Lüzinyan evi tasarım özellikleri ile bu konutların benzer özellikleri vurgulanmak istenmiştir.

Çalışma, tarihsel araştırma, Yeni Cami- Lüzinyan Evi yöresine ait analitik çalışmaların kapsamında korunması gerekli yapıların tespiti, rölövelerin hazırlanması ve Kirlizade sokakta bulunan yapıların cephe restorasyon öneri projelerinin hazırlanması, bölge için koruma önerilerinin getirilmesi ve seçilen pilot bölgenin bilimsel korumanın ilke ve yöntemleri doğrultusunda düzenlenmesini ve tek yapı ölçeğinde Kadı Ahmet Efendi Evi'nin rölöve çalışmaları ile restitüsyon ve restorasyon önerilerini içermektedir.

Birinci bölümde; çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi anlatılmıştır.

İkinci bölümde; Kıbrıs'ın fiziksel, tarihsel ve sosyo-ekonomik yapısının değerlendirilmesi ile birlikte Kıbrıs'ın neolitik dönemden bugüne kadar gelen tarihsel süreç içerisinde mimari gelişimi incelenmiştir. Lefkoşa kentinin gelişme süreci ile birlikte kent dokusu, mahalleleri ve Lefkoşa'daki koruma çalışmaları ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde; Lüzinyan evi ve Yeni Cami yöresindeki St. Sophia(Selimiye Cami), St. Catherina(Haydar Paşa Cami) ve Yeni Cami , doğurucu anıtsal yapılar olarak kabul edilerek bu bölgede fiziksel çevreyi oluşturan geleneksel konutların mimari ve işlevsel analizleri yapılmıştır. Bu bağlamda korunması gerekli yapıların tespiti yapılarak rölöveleri ve mevcut sokak cephesinin restorasyon önerisi hazırlanmıştır. Tek yapı ölçeğinde ise Kadı Ahmet Efendi Evi'nin rölövesi, restitüsyon ve restorasyon öneri projeleri hazırlanmıştır. Lefkoşa Lüzinyan evi ve Yeni Cami yöresindeki geleneksel konutların sokak-parsel-ev ilişkisi araştırılmış mekansal gelişme ortaya konmuştur. Geleneksel konutların plan ve cephe özellikleri, yapım malzemeleri ve teknikleri anlatılmıştır.

Dördüncü bölümde; Lüzinyan evi ve Yeni Cami yöresinde yapılan analizlere dayanarak mevcut sokak ve mahalle dokusunda ayrıca tek yapı ölçeğinde koruma önerileri hazırlanmıştır. Bu çalışmayla bölgeye yönelik genel koruma önerileri belirtilmiştir.

ABSTRACT

Nicosia contains the buildings from the Medieval, Ottoman and British periods, which must have protection. Nicosia, is a significant case in the discourse of multicultural identity and its physical reflection through the built environment. Throughout Cyprus has long history, different ethnical groups have been coexisted in the Nicosia. These buildings shaped according to the cultural, natural conditions with the styles of people's life and political, administrative of the rulers which reflect Gothic, Ottoman and British Colonial architecture.

This thesis contains the resarch of Selimiye, part of Haydar Paşa and Yeni Cami Districts in the historical urban site region in the walled city of Nicosia which is the educational and religious area at the medieval, Ottoman and British periods. The texture of the research area is contains mostly the civil architecture examples that to be protected.

Different ethnics groups lived together there. As a result of these, there has been a variety of construction techniques and spatial organizations of the houses in the region.

In this study, it's aimed to emphasize the differences and similarities between Lusignan House and the houses which is in the research of the region of Lusignan House and Yeni Cami.

This analitic study contains the historical research, the determinations of the historical buildings that to be protected, preparation of the statistical survey, preparation of the measured drawings, proposals restoration projects the street and court elevations of the Kirlizade street's houses. Therefore this study contains proposals restitution and proposals restoration projects of Kadi Ahmet Efendi House and offering protection approaches.

The first section contains the aims and objectives, contents and study methods.

The second section contains geographical location, climate, social and economical structure with architectural development of Cyprus. The development of the Nicosia and the urban texture, the districts and the protection studies of Lefkoşa were studied in this section.

The third section contains the location and characteristics features of study area in the urban texture. According to the landmarks which are Selimiye Cami, Haydar Paşa Cami and Yeni Cami, the determination of the necessary buildings were made and their statistical survey, preparations of the measured drawings and proposals restoration projects of the houses were prepared. As the results of these studies, the evaluation of the achitectural properties of the study area were emphasized. Therefore Kadi Ahmet Efendi House measured drawings, proposal restitution and restoration projects were prepared.

The fourt section contains protection proposals the study area according to the existing Nicosia improvement plan according to in the study of street, district and the building scale.

1. GİRİŞ

Kıbrıs, Akdeniz'in kuzey doğusunda, 9.251 km²'lik alanıyla Akdeniz'in üçüncü büyük adasıdır. Türkiye'nin 64 km. güneyinde, Suriye'nin 97 km. batısında, Mısır'ın 386 km. kuzeyinde yer alır. Neolitik dönemden beri yaşam olduğu bilinen Kıbrıs'ta coğrafi konumundan dolayı Akdeniz'e hakim olmak isteyen devletlerin ilgisini çekmiş ve çeşitli uygarlıkların egemenliği altında kalmıştır. Doğu ile batı arasında geçiş noktası olması nedeniyle Kıbrıs, her uygarlık döneminde önemli bir ticaret merkezi olmuş, farklı kültürlerin birbirleriyle etkileşimleri ile ada kendi kültürünü oluşturmuştur.

Başkent Lefkoşa, Kıbrıs'a binlerce yıldan beri başkentlik yapan en önemli yerleşim birimlerinden birisidir. Kıbrıs'ın idari merkezi kısa sürelerle Salamis'e, Lapta'ya ve Larnaka'ya taşınmış olsa bile, uzun tarihsel dönem içinde adanın en önemli kenti ve diğer kentlerle kıyaslanamayacak ölçüde uzun süre başkentlik yapan yerleşim yeridir. Lefkoşa, Mesarya adı verilen ovanın ortasında "Kanlıdere" diye adlandırılan derenin yanında kurulmuştur. Bu alanın verimli toprakları ve suyu bol olduğu için burada eski yerleşim yerleri kurulduğu, Lidra kenti de bu kentlerden en sonuncusu olup Lefkoşa Suriçi'nin güney yarısıyla, güneydoğusundaki alanda yer aldığı tahmin edilmektedir (Gürkan, 1996, s.6). Lidra kenti, Ptolemeus krallarından Ptolemy Soter'in oğlu Levkon (Levkos) tarafından inşa edilmiş, adı da Levkontheon (Levkonteon)'a çevrilmiştir*. Bizans döneminde de önem kazanmaya başlayan Lefkoşa, Bizans'ın son dönemlerinde başkent olmuş, Lüzinyan, Venedik, Osmanlı ve İngiliz dönemlerinde de bu görevini devam ettirmiştir. Böylelikle bütün dönemlerin izlerini taşımış ve önemli bir merkez olmuştur.

Lefkoşa Suriçi, Lüzinyan döneminde gelişerek, Venedik döneminde durağanlık yaşayarak, Osmanlı döneminde ise yeniden eski canlılığına kavuşarak İngiliz dönemi etkisiyle günümüz Lefkoşa'sına ulaşmıştır. Lefkoşa, tarih boyunca sürdürdüğü görkemli yaşamını ve gelişmiş ticaret merkezi olma özelliğini sosyo-ekonomik nedenlerle ve değişen nüfus yapısı ile günümüzde kaybetmiştir. Lefkoşa Suriçi kent dokusu ise, değişen demografik nüfusu ve ekonomisine bağlı olarak özgünlüğünü kaybetmiştir. Lefkoşa'nın ikiye ayrılmasından kaynaklanan terkedilmişliğe ve yerleşmelerin sınıra yakın olması nedeniyle yeşil hat üzerindeki ve çalışma bölgesindeki konutların bulunduğu kent dokusu, özgünlüğünü

*Lidra kenti, adanın Mısır'daki Ptolemeus krallığının egemenliği altında olduğu dönemde İ.Ö. 312-285 yılları arasında yeniden inşa edilmiştir (Gürkan, 1996, s. 6).

koruyarak günümüze ulaşmıştır. Geleneksel Lefkoşa evleri Kıbrıs'ın karma kültürünün ve yaşam tarzının fiziksel ifadesi olarak oluşmuştur. Asırlardır Geleneksel Lefkoşa evleri doğal ve kültürel etkenlerle şekillenmiştir. Yapım malzemeleri, iklim, topografya, ekonomik ve sosyal etkenlerle birlikte adadaki kültürlerin birbirlerinin etkileşimleriyle oluşan kültürler ve sosyal yaşam biçimleri, evlerin mekansal organizasyonunu etkileyerek ada mimarisine özgü tasarım ilkelerine sahip olmuştur.

Yüzyıllardır adanın başkenti olan Lefkoşa, her uygarlığın etkisiyle farklı kimlik taşımış, özellikle Lüzinyan döneminde tüm ada gibi en görkemli günlerini yaşamıştır. Bu zenginlik fiziksel çevreye ve mimariye de yansımıştır. Lüzinyan ve Venedik döneminde geniş düz sokaklardan oluşan kent dokusu büyük meydanlarla zenginleştirilmiştir. Adaya Osmanlıların gelişiyle idari, ekonomik ve sosyal değişimler yaşanmıştır. Yeni kullanıcıların sosyal hayatlarındaki farklılık Lefkoşa'ya ve kent dokusuna yansiyarak fiziksel çevresini ve Lefkoşa mimarisini değiştirmiştir. Mevcut binalarda kullanıcıların sosyo-ekonomik ve kültürel hayatlarına uyum sağlaması için değişiklikler yapılmıştır. Geniş sokaklardan ve meydanlardan oluşan Lefkoşa kent dokusu zamanla dar ve dolambaçlı sokaklardan oluşan organik sokak dokusuna sahip olmuştur. İçe dönük yaşam tarzının bir sonucu olan çıkmaz sokaklardan oluşan organik sokak dokusu Lefkoşa'da Osmanlı dönemi konut dokusunu oluşturmuştur.

Lefkoşa'nın günümüze kadar çeşitli uygarlıkların ve kültürlerin etkisiyle oluşturduğu kent dokusu ve mimarisi bu çalışmanın başlangıç noktası olmuştur. Çalışma alanı Lefkoşa Suriçi kentsel sit alanı içerisinde, korunması gerekli kent dokusunun bir bölümü olan, Selimiye Mahallesi ile Haydar Paşa mahallesinin bir kısmını kapsamaktadır. Lüzinyan Evi, Yeni Cami ve Haydar Paşa Cami (St. Catherina Kilisesi) arasında bulunan çalışma alanı Lüzinyan, Osmanlı ve İngiliz dönemi mimari özelliğini yansıtan yapılardan oluşmaktadır.

1.1 Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada seçilen bölge, Lüzinyan, Osmanlı ve İngiliz dönemi anıtsal yapılarının ve sivil mimarlık örneklerinin bulunduğu bir bölge olması nedeniyle Lefkoşa Suriçi'nde önemli bir dokuya sahiptir. Çalışmanın amacı; Selimiye mahallesinde yer alan Selimiye Cami (St. Sophia Katedrali), Haydar Paşa Cami (St. Catherina Kilisesi) ve Yeni Cami'nin doğurucu anıtsal yapılar olarak kabul edilip, bu yapılar çevresinde oluşturulan konut dokusunun mimari değerini ortaya koymak, Lüzinyan, Osmanlı ve İngiliz koloniyel dönemi mimarisinin

özelliklerini taşıyan konutların mimari özelliklerini araştırmak ve çalışma bölgesinde bulunan Lüzinyan ve Osmanlı dönem mimarisini yansıtan Lüzinyan Evi tasarım özellikleri göz önünde bulundurularak bu konutları incelemek, korumaya alınmış bölgede yapılan tahribatları ortaya koymak ve mevcut dokuda koruma önerisi sunmaktır.

1.2 Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi

Kıbrıs'ın ve Lefkoşa kentinin fiziksel, tarihsel, sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı ile birlikte tarihsel süreç içerisindeki mimari gelişimi incelenmiştir. Kıbrıs'ın tarihsel süreci içerisinde Lefkoşa'nın ortaya çıkışı araştırılarak kent dokusu belirlenmiştir. Buna bağlı olarak çalışma bölgesi seçilerek bu bölgedeki yapıların mevcut durumları saptanmıştır. Bozulma nedenleri araştırılıp rölöveleri hazırlanan yapıların, Kirlizade sokak cephesi restorasyon öneri çalışmaları yapılmıştır. KKTC Şehir Planlama Dairesi tarafından hazırlanan Başkent Lefkoşa İmar planındaki Lefkoşa Suriçi koruma ve canlandırma amaçlı imar planı incelenerek, çalışma bölgesini içeren yeni koruma önerileri getirilmiştir. Kirlizade sokak, Yeni Cami sokak ve Kuru eşme sokakta mevcut doku tespit çalışmaları yapılmış, sokak ve mahalle dokusunda koruma önerileri getirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda mimari özelliklerine bağlı olarak Kuru eşme sokakta, Lüzinyan ve Osmanlı Dönemi mimari özelliklerini yansıtan bir konut seçilmiş ve incelenmiştir. Bu yapının rölöveleri, restitüsyon ve restorasyon öneri çalışmaları yapılmış, koruma ve restorasyon ilkelerine bağlı olarak ağdaş yaşam koşullarını sağlayabilecek yeni kullanım önerisi getirilmiştir.

Bu araştırmada Kıbrıs'ın ada olma özelliğine bağlı olarak Lefkoşa kentinin tarihi ve mimari yönden gelişimi ile birlikte Kıbrıs'ın fiziksel, tarihi ve mimari özelliklerini saptayabilmek için kütüphane çalışması yapılmış, mevcut kaynaklar incelenmiştir. KKTC Şehir Planlama Dairesi'nden Lefkoşa Sur İçi'nin eski haritaları ile yakın dönemde hazırlanan Başkent Lefkoşa İmar planları, KKTC Tapu ve Kadastro Dairesi Müdürlüğü'nden de Lefkoşa Suriçi mahallelerini gösteren eski haritalar alınmıştır. Çalışma bölgesindeki mevcut durumu saptayabilmek için saha çalışmaları yapılmış, analizler sonucunda korunması gerekli sivil mimari örnekleri incelenerek 1/200 ölçekte rölöveleri hazırlanmıştır. Seçilen tek yapının ise rölöveleri, restitüsyon ve restorasyon önerileri hazırlanmıştır. Bu çalışmalara bağlı olarak çalışma bölgesindeki yapıların biçimsel özellikleri belirlenmiştir.

2. KIBRIS HAKKINDA GENEL BİLGİ

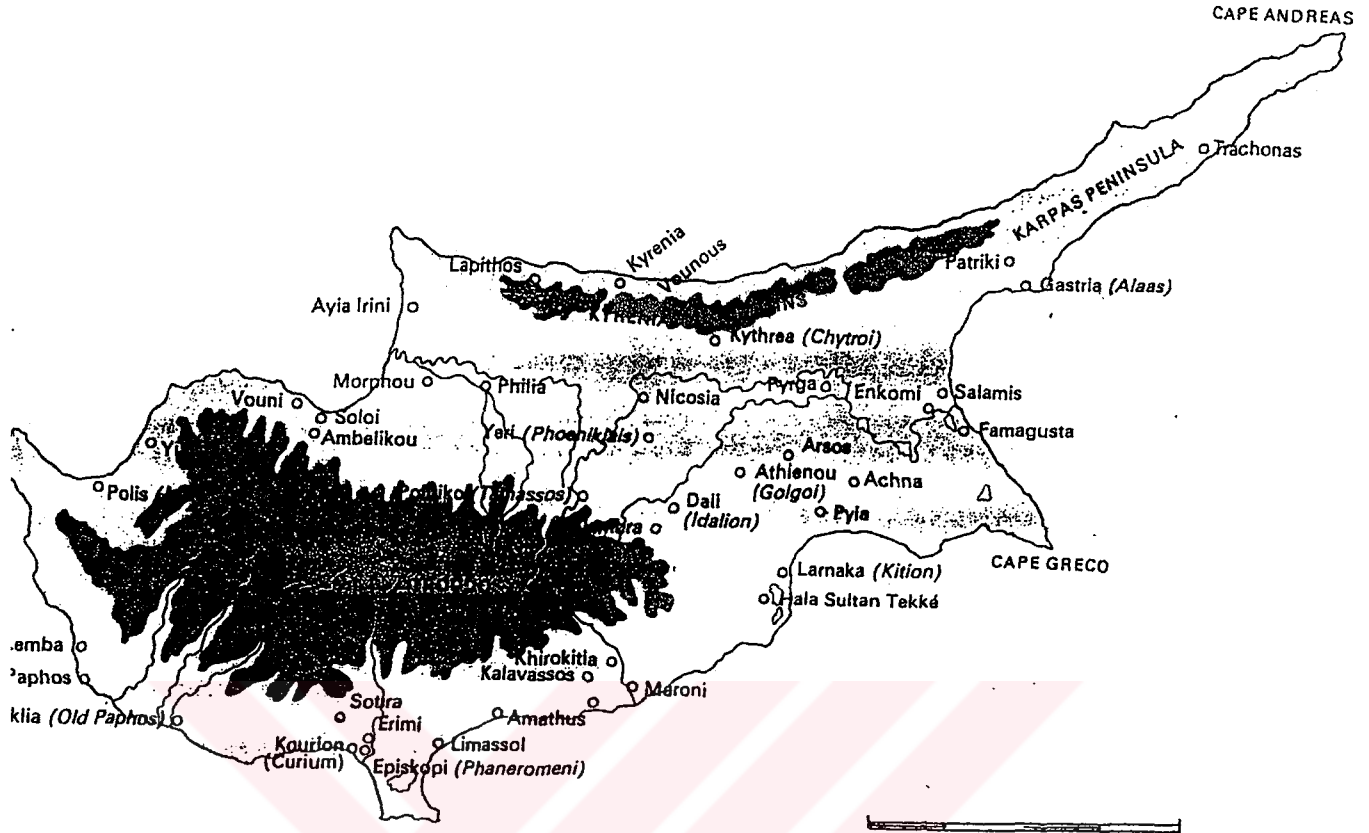
2.1 Kıbrıs'ın Fiziksel , Tarihsel ve Sosyo- Ekonomik Yapısının Değerlendirilmesi

Kıbrıs, Akdeniz'in kuzey doğusunda Sicilya ve Sardunya'dan sonra Akdeniz'in 3. büyük adasıdır. Türkiye'nin 64 km. güneyinde, Suriye'nin 97 km. batısında ve Mısır'ın 386 km. kuzeyinde yer alır. En yakın Yunan toprağı 400 km. batısındaki Rodos adasıdır (Harita 2.1). Kıyılarının toplam uzunluğu yaklaşık 780 km.dir (Balkan, 1998, s.3).



Harita 2.1 Kıbrıs'ın Doğu Akdeniz'deki konumu

Adanın güneyinde yer alan Trodos dağları ile kuzeyindeki Beşparmak dağları arasında yoğun olarak yerleşimin bulunduğu Mesarya ovası yer alır. Tarıma elverişli olan düz ve geniş ovalara sahip Mesarya ovasında otlaklar , küçük köy ve kasabalar bulunmaktadır (Harita 2.2).



Harita 2.2 Kıbrıs'ın coğrafi haritası

Belirgin mevsimlik özellikleriyle yoğun bir Akdeniz iklimi görülür. Yazlar sıcak ve kurak kışlar ise yağmurlu ve ılıktır. Batıdan ve zaman zaman da doğudan esen rüzgarların etkisiyle yazlar daha serin geçer. Nem genellikle çok yüksek değildir. Yağmur mevsimi aralık ve mart ayları arasındadır. Yağış adadaki yükseklik farklarına göre değişir. Mesarya bölgesine yılda ortalama 40 m³. yağış düşerken Trodos dağlarına 100 m³. yağmur ve kar düşer. Lefkoşa'da ortalama yaz ısı 27C⁰'dir. Kışın ise ortalama ısı 19 C⁰'dir ve çok ender olarak donma derecesine gelir (Balkan, 1998, s.4).

Kıbrıs'ın bitki örtüsü Akdeniz bitki örtüsüdür. Coğrafi konumuna bağlı olarak çöl kuşağı ile ılıman kuşak arasında bulunmasından dolayı eski dünya kıtaları için bir geçiş alanı oluşturmaktadır. Topoğrafik yapısının getirdiği iklimsel farklılıklar nedeniyle de zengin bitki türlerine sahiptir. Eski çağlarda Kıbrıs geniş ormanlarıyla bilinmekteydi. Ama yüzyıllar boyunca ağaçların yaygın bir biçimde kesilmesi ormanların büyük bölümünü yok etmiştir. Çam, sedir, selvi gibi ağaçlardan oluşan ormanlı bölgeler dağlık alanlarda bulunmaktadır.

Akdeniz bölgesine özgü portakal, limon, mandalina, greyfurt, zeytin gibi meyve ağaçları da bulunmaktadır.

Kıbrıs'taki 700,000 kişilik nüfusun %23'ü Kuzey Kıbrıs'ta, %77'si Güney Kıbrıs'ta yaşamaktadır. Beşparmak ve Trodos dağları arasındaki bölge tarıma elverişli olduğu için yoğun olarak yerleşimin bulunduğu bölgedir. Dağlarda küçük dağ köyleri vardır. Nüfus artışı %1 civarındadır. Tüm Kıbrıs'ta km²'ye 79-85 kişi düşmektedir.

Genel olarak, Girne bölgesinde az sayıda Maronit ve Kormakitler ile Karpaz yarımadasında yaşayan Kıbrıslı Rum dışında KKTC'de 1571'de Osmanlıların adayı fethettiklerinden sonra yerleşen Kıbrıslı Türkler bulunmaktadır. Osmanlıların adaya gelmesiyle adanın etnik ve kültürel yapısında değişiklik olmuştur. Fethten önceki tarihlerde özellikle Lüzinyan ve Venedik dönemlerinde yönetici kadro dışındaki nüfusun büyük bir kısmını Rumlar oluşturuyordu. Osmanlı yönetimi diğer feth edilen yerlerdeki uygulamaları gibi Kıbrıs'ta da vergilerini ve diğer yükümlülüklerini yerine getirmek koşuluyla, adadaki farklı etnik gruplara inanç, ibadet ve kültürlerini serbest bırakmıştır. II. Selim zamanında Anadolu'nun bazı bölgelerinden Kıbrıs'a yerleştirilen Türkler ve Rumlar kendi nitelik ve yapılarını değiştirmeden yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Osmanlı kayıtlarına göre yaklaşık 40.000-60.000 Türk Kıbrıs'ta yaşıyordu. 1881'de İngiliz yönetiminin yaptığı ilk nüfus sayımında 140.000 Rum ve 43.000 Türk olduğu anlaşılmıştır. Ada İngiliz yönetimine girdiğinde nüfus oranları değişerek 1960'da %30 Türk ve %70 Rum şeklinde olmuştur. Bu azalmanın nedeni, ada İngiliz yönetimine geçtiği için Türk ailelerinin mülklerini satıp, Anadolu'ya yerleşmeleri şeklinde açıklanabilir. 1974 yılındaki barış hareketi sonucunda adadan göç eden Kıbrıslı Türklerin geri dönmesi ve ada ekonomisine katkıda bulunmak üzere 20.000-25.000 Türk işçisinin de KKTC'ye yerleşmesi ile KKTC nüfusu 1988'de 167.000 1998'de yaklaşık 200.000 kişiyi bulmuştur (Balkan, 1998, s.16).

1960-1973 yılları arasında Kıbrıs'ta halkın yaşam düzeyi komşu ülkelerin çoğundan yüksekti. Ekonomi büyük ölçüde tarım, ticaret ve turizme dayalıydı. Türkiye'nin müdahalesi ada nüfusunun yaklaşık üçte birinin yer değiştirmesine neden olarak ekonomide önemli bir gerilemeye yol açtı. Uluslararası ilişkiler alanında yalnız kalmanın etkisiyle, KKTC'de gelir artışı daha düşük düzeyde oldu.

Eskiden bakır üretimi önemli bir yer tutmaktaydı. Bakır yataklarını işletilmesi İÖ. 2500'e kadar iner. Yüzyıllar boyunca duran bakır üretimi II. Dünya savaşından sonra yeniden başlamıştır. En önemli Bakır yatakları Gemikonağı yakınındadır. Fakat şimdi bakır yataklarının işletilmesi durdurulmuştur. Adanın ekilebilir topraklarının dörtte biri sulanır. Arazinin ¾'ü tarım ve orman için uygun koşullara sahiptir ve nüfusun önemli bir bölümü bu sektörde çalışmaktadır. Toplam tarım üretiminin 1/3'ni hayvancılık oluşturur. Özellikle küçük baş hayvanlar keçi, koyun ve büyük baş hayvanlardan inek besiciliği yapılmaktadır. Toplam üretim içinde tarımın payı %16,4, sanayinin %9,7 ve ticaretin %21,2'dir (Ana Britannica, 1990, s.242).

Akdeniz'in en büyük adasından biri olan Kıbrıs coğrafi ve stratejik konumu nedeniyle tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış, Akdeniz'e hakim olan devletlerin idaresinde çeşitli devirler geçirmiştir. Asya ve Avrupa arasında bir ara bölge oluşturan ada, doğu ve batı kültürlerinin etkisinde kalmış ve ada kendi kültürünü oluşturmuştur. Gerek sanatta, gerekse gelenek ve görenekleriyle yaşam tarzını mimarisine yansıtmıştır.

2.2 Kıbrıs'ın ve Lefkoşa'nın Tarihsel Süreç İçerisindeki Mimari Gelişimi

Kıbrıs, Akdeniz'de birçok kültürün kaynak noktasıdır. Stratejik konumundan dolayı yüzyıllardır birçok kültürün ve uygarlığın etkisi altında kalan Kıbrıs'ta, farklı kültürlere sosyal yaşama sahip farklı kullanıcılar mimariyi özellikle de evlerin tasarımlarını etkilemiş ve Kıbrıs'a özgü konut mimarisini ortaya çıkarmıştır. Özellikle Lefkoşa mimarisini etkileyen dönemler sırasıyla Lüzinyan (1192-1489), Venedik (1489-1571), Osmanlı (1571-1878) ve İngiliz (1878-1960) dönemleridir.

Bununla birlikte ada çok geniş tarihsel perspektif ve mimariye sahiptir. Her dönem kendi mimari özelliğini yaratmış, konut mimarisi de doğal ve kültürel faktörlerin etkisiyle gelişerek günümüze ulaşmıştır (Harita 2.3).

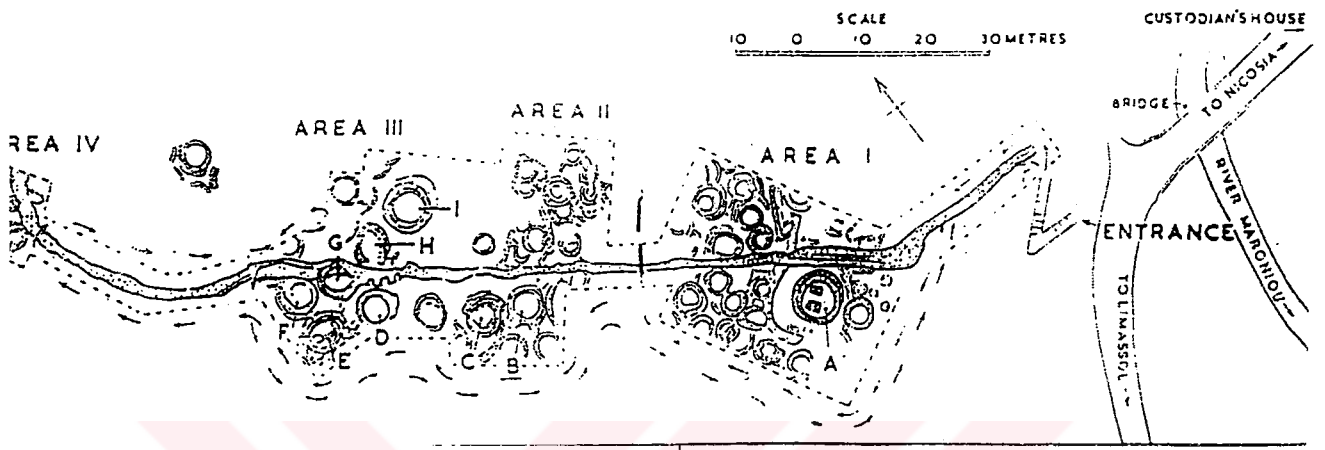


Harita 2.3 1562 tarihli Kıbrıs haritası (Yıldız, 2000, s.183)

2.2.1 Antik Dönem Kıbrıs'ında Mimarlık

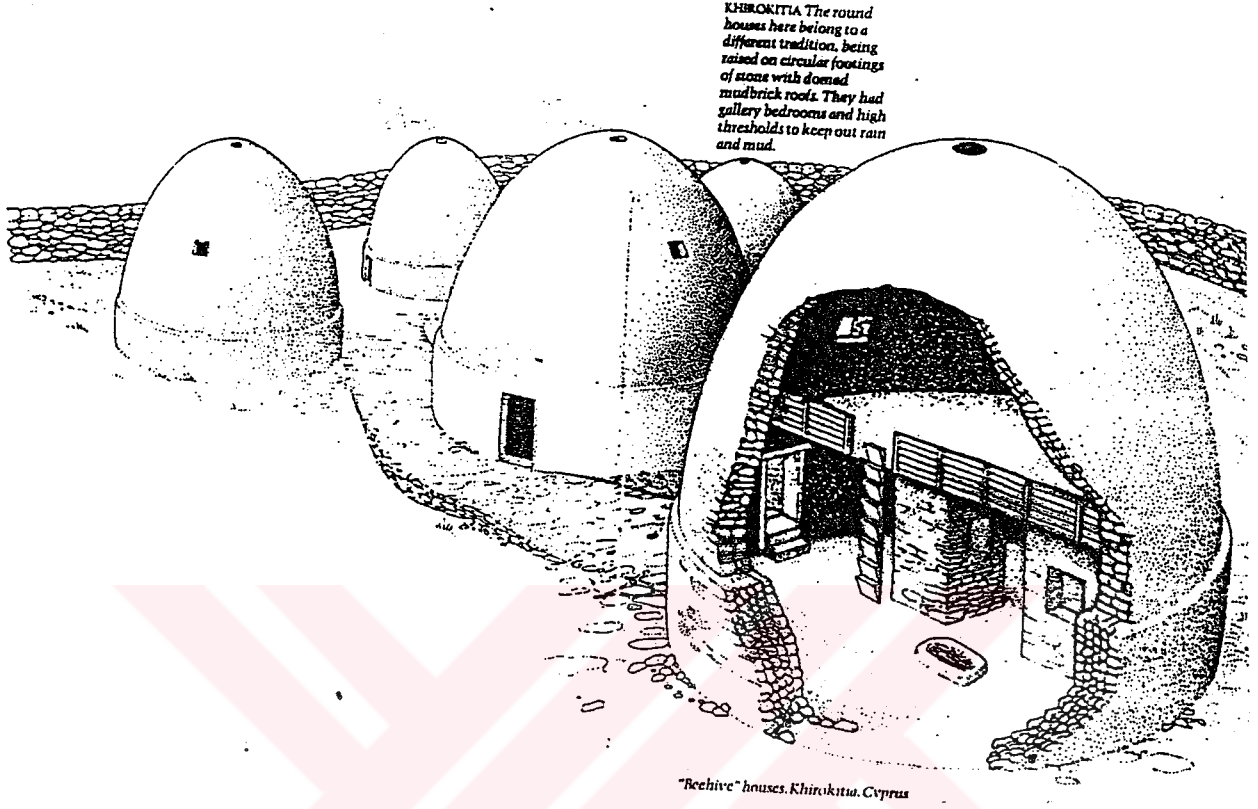
Adadaki insan yerleşimiyle ilgili en eski bulgular antik dönemdeki Neolitik çağa aittir. Kıbrıs'ta ilk yerleşen insanların Anadolu ve Ortadoğu'dan deniz yoluyla gelen avcılık ve çiftçilik ile geçinerek yaşamlarını sürdüren topluluklar olduğu sanılmaktadır.

MÖ. 7000-6000'de Khirokitia ve Trouli yerleşmeleri en eski yerleşmelerdir. Güney kıyısı yakınlarındaki Khirokitia'da bulunan kalıntılar İÖ. 6000 dolaylarında burada Akdeniz yöresini en dikkate değer topluluklarından birinin yaşadığı görülür. Lefkoşa – Limasol arasında kurulan yaklaşık 2000 kişilik bir yerleşme yeri olan Khirokitia'da çanak, çömlek ve tarımcılığa ilişkin örnekler bulunmuştur. MÖ. 6000 yıllarında sokak-cadde ilişkisine sahip bir yerleşim olan Khirokitia'da evler, caddenin iki yanına sıkışık bir biçimde düzenlenmişti. Evlere bağlantı sağlayan eşit aralıkta inşa edilmiş taş kaplama rampalar bulunmaktaydı. Böylece bu yerleşik düzende komşuluk ilişkileri de düzenlenmişti. Yerleşimin büyümesi anayola yapılan eklemelerle sağlanmaktaydı. Bahçe ve parsel sınırlaması yoktu.



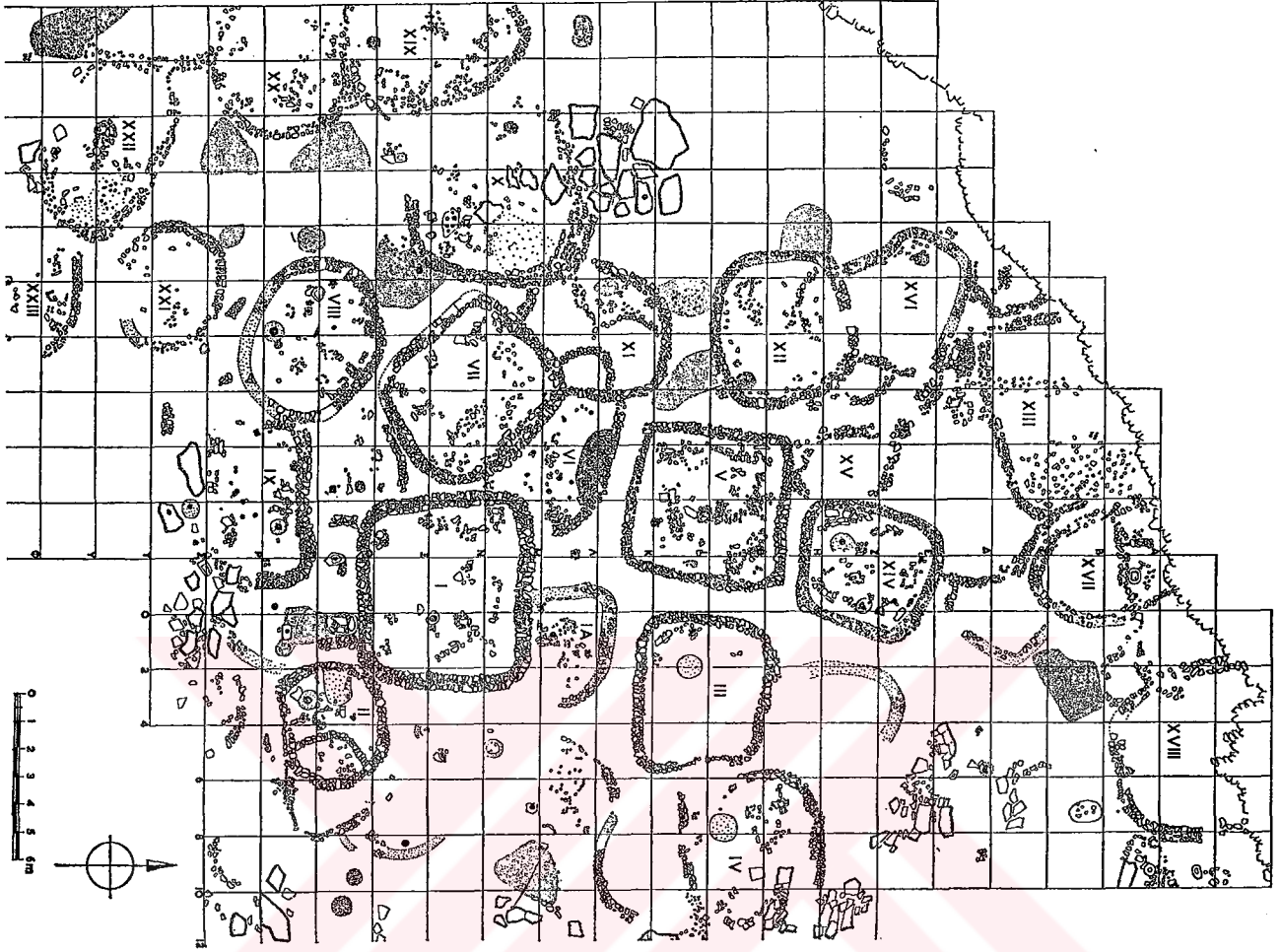
Şekil 2.1 Khirokitia yerleşiminin vaziyet planı (Yıldız, 2000, s.25)

Evler, dairesel planlı olup alt kısımları kalın moloz taş duvardan, üst kısımları ise kerpiç duvardan oluşmaktaydı. Yemek pişirme ve ısınma işlevini gören ocaklar da bulunan dairesel planlı evlerin çapı yaklaşık 6.00 m civarındaydı. İkinci bir döşemenin de var olduğunu geniş, kalın ve bir evde de boyanmış bulunan ayaklardan söyleyebiliriz. Üst örtüleri ise kubbesel ve bunun yanında son olarak bulunan kalıntıdan, düz çatı örtüsüne sahip olduğunu göstermektedir. Zemin katlar depolama, ahır gibi fonksiyonlara sahipken üst katlar ise yaşama alanı olarak kullanılıyordu (Yıldız, 2000, s.21). Kil, taş ve ağaç işlerini bilen Khirokitia'lılar sahip oldukları araç gereçlerle Kıbrıs'taki en eski, çiftçilikte, avcılıkta ve hayvancılıkta ilerlemiş bir toplum ve mimarisiyle de geleneksel ada mimarisinin ilk örneği olduğunu söyleyebiliriz (Şekil 2.2).



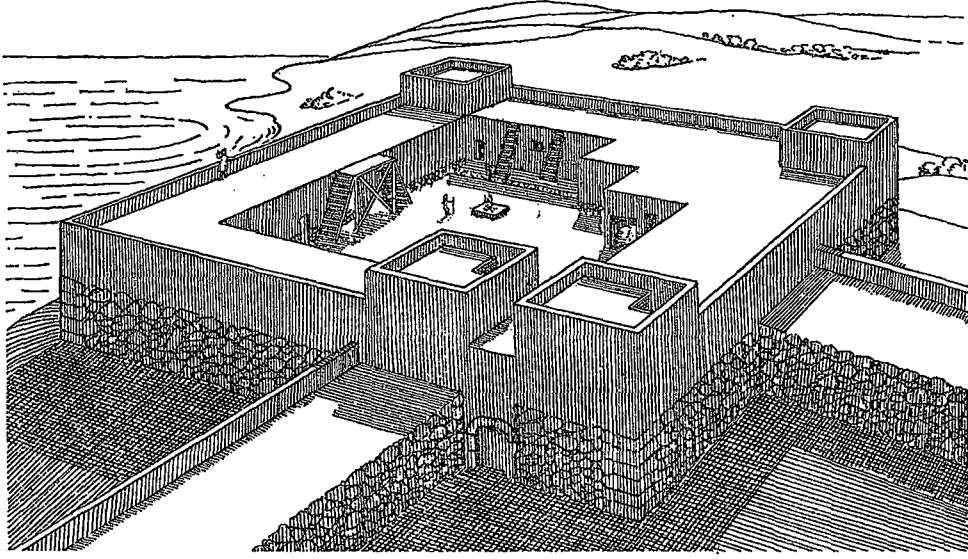
Şekil 2.2 Khirokitia evleri (Yıldız, 2000, s.25)

Daha sonraki yerleşim ise Sotira kültürü olarak bilinir ve MÖ. 4500-4000 arasını kapsar. Sotira kültürü Khirokitia kültürüyle bir benzerlik taşımamaktadır. Bir çeşit sabuntaşından yapılmış küçük süs eşyaları ve çanak, çömlekler bu kültürün başlıca özelliğidir. Mimarisiyle de farklılıklar taşıyan Sotira yerleşmesi dairesel, oval, kare, köşeleri yuvarlatılmış at nalı ve düzgün olmayan planlarıyla farklı şekilli evlere sahipti. Evler, genelde tek odalı olup ocak ve tezgahlıydı. Birbirlerine bitişik olarak inşa edilen evler kümeler oluşturmaktadır. Khirokitia evlerine göre daha hafif bir yapıya sahip olup subasmanları 60 cm kalınlığında taştan ve üst katları kerpiçten yapılmıştır. Daha büyük evlerde ince bölme duvarlarla ikinci bir mekan oluşturulduğu belirlenmiştir (Balkan, 1998, s.31).



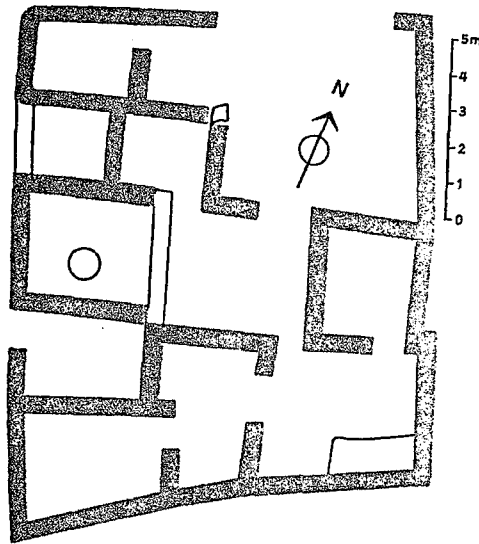
Şekil 2.3 Sotira Yerleşimi (Buchholz; Karageorghis, 1973, s.124)

Bronz çağının başlarında MÖ. 2300 yılında adadaki toplumun kültürü ve mimarisi hakkında çok fazla bir bilgimiz yoktur. Genelde mezarlar ve bazı yerleşimlerde ev kalıntıları bulunmuştur. Kıbrıs'ın orta kısımlarında taş duvar temel ve üst kısımları kerpiçten iki dikdörtgen odanın birleşerek L şeklinde konutlara rastlanmıştır. Kıbrıs'ın artık kendine yakın ülkelerin ilgisini çekmeye başladığından korunma ihtiyacı nedeniyle inşa edilen, Mısırlılar dönemlerinden kalan en önemli yapı türü "kale"dir. 20'den fazla olduğu bilinen kaleler daha çok Mesarya ve Karpaz bölgelerinde inşa edilmiştir. En önemlisi etrafı çevrilmiş bir plato üzerinde kare biçimli inşa edilmiş Nitovikla Kalesi'dir (Şekil 2.4).



Şekil 2.4 Bronz çağı dönemine ait Nitovikla Kalesi Restitüsyonu (Buchholz; Karageorghis, 1973, s.135)

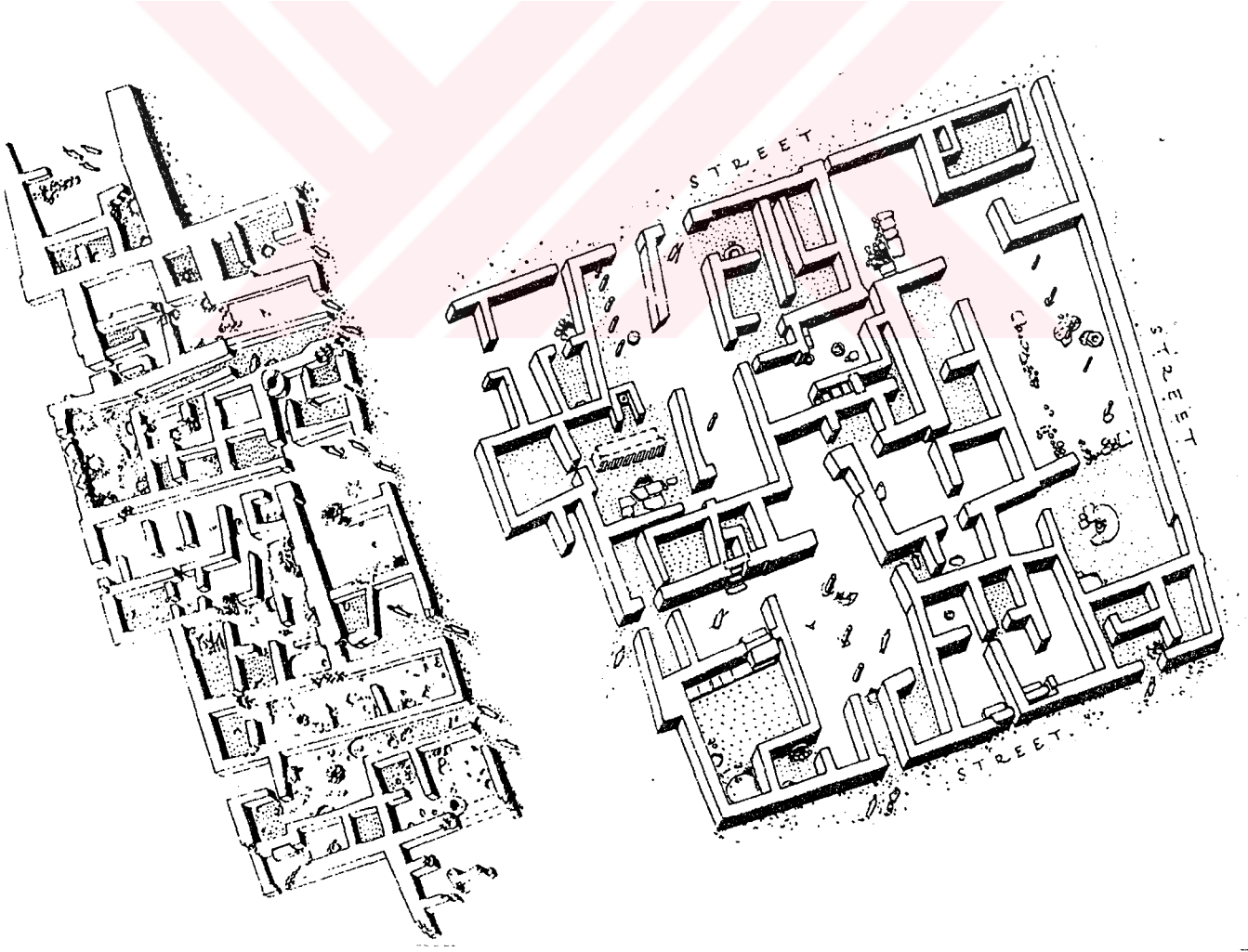
Büyük bir avlu içerisinde depoları atölyeleri ve on adet odası bulunan tipik Kıbrıs evi planına sahip konut örneği de bulunuyor. Kalopsida'da bulunan bu ev planı eski dönemlere ait, iç avlulu tipik Kıbrıs evinin ilk örneklerindedir (Şekil 2.5).



Şekil 2.5. Bronz çağında Kıbrıs Evi (Balkan, 1998, s.34)

MÖ. 1700 yıllarında Kıbrıs'ın nüfusunun arttığı tahmin edilmektedir. Geç Bronz çağında kıyı yerleşmeleri dışında, iç bölgelerde Lefkoşa ve Ayzomen'in kurulduğu bilinmektedir (Balkan, 2000, s.35).

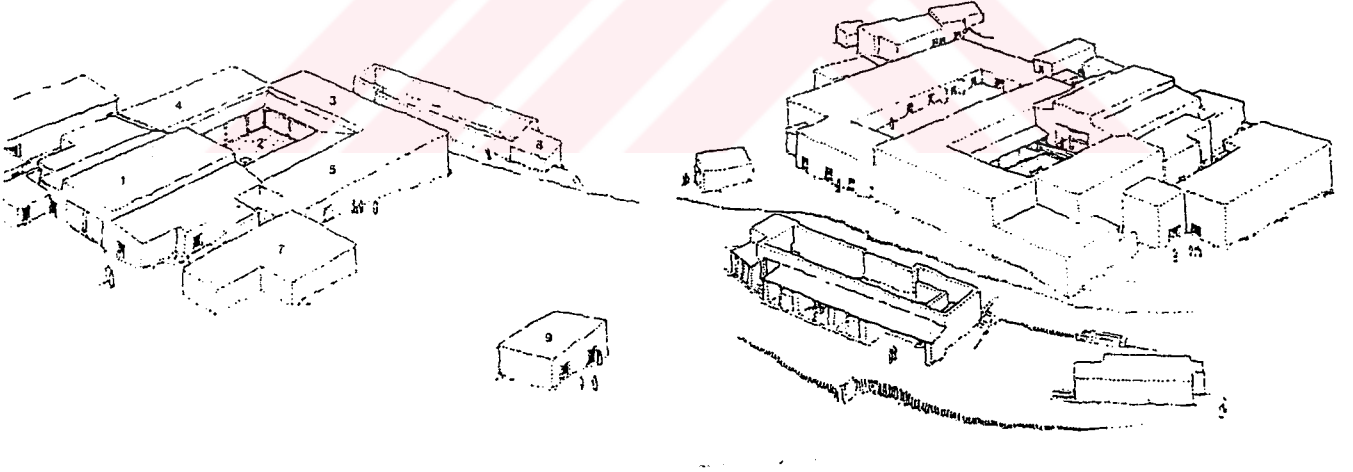
MÖ. 1250 yılında ise Enkomi yerleşmesi kurulmuştur. Planlanmış bir kent düzeni olan Enkomi'de 10,000-15,000 kişinin yaşadığı tahmin edilmektedir. Kentin çevresi korunma ihtiyaçları nedeniyle büyük taş bloklardan yapılmış, sur görevini gören duvarlarla çevrilmiştir. Evler, dikdörtgen bir avlunun üç tarafına yerleştirilmiş odalardan oluşmaktadır. Evlerin yapı malzemeleri moloz taş duvar ve kerpiçti. Resmi yapılarda ise dayanıklılık düşünülerek kalıcı malzeme olan kesme taş duvar kullanılmıştı (Yıldız, 2000, s.67). Kent surlarıyla sınırlanmış Enkomi'de grid sistemde birbirilerine dik olarak düzenlenmiş yollarla, düzenli ve sistemli bir şehircilik anlayışının olduğunu göstermektedir (Şekil 2.6).



Şekil 2.6 Geç Bronz çağı (MÖ. 1250) yerleşmesi olan Enkomi (Yıldız, 2000, s.68)

Demir çağı döneminde, yaklaşık MÖ. 1100-750 yılları arasında Anadolu ve Ege'den adaya göçmenlerin geldiği bilinmektedir. Peloponnesos'tan Yunanca konuşan halkların kitlesel göçü bu çağda başladı. Kazılar sonucunda, bu döneme ait olduğu sanılan mezarlar ve dini yapılar toplum yapısı ve kültürü hakkında yeterince bilgi vermemektedir.

Arkaik döneme (MÖ. 750-475) ait en önemli bulgular ise mezarlardır. Bu döneme ait evler genellikle moloz taş temel duvarlar üzerine oturtulan kalın kerpiç duvarlardan inşa edilmişti. Odalar kare veya dikdörtgendi. Resmi ve halkın kullandığı kamu yapıları ise tuf taşından yapılmış yığma yapılardır. Kıbrıs'ta dinin yaşama biçimine etkisi bu dönemlerden başlamış ve yüzyıllardır dini yapıların kalıcı özellikte ve görkemli bir mimari anlayışıyla inşa edildikleri görülmektedir. Soli yakınlarında inşa edilen Vuni Sarayı, bu devrin en önemli yapılarından. Güney yönündeki girişten ulaşılan yan yana dizilmiş, resmi konut olduğu tahmin edilen bölüm kompleksin en önemli kısmıdır. Zaman içerisinde deprem ve yangın gibi afetler ve değişen yönetimlerle komplekse eklemeler yapılmış, ihtiyaca göre değiştirilmiştir (Şekil 2.7).

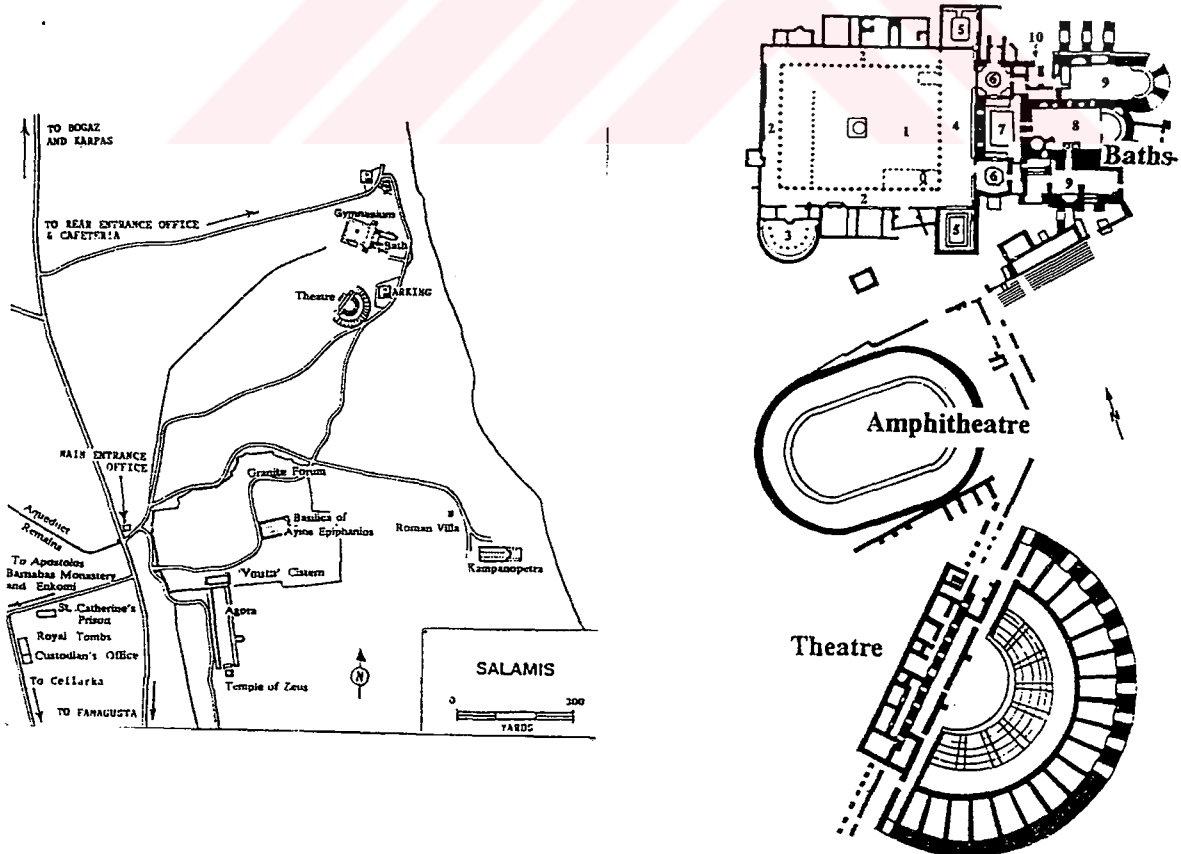


Şekil 2.7. Vuni Sarayı M.Ö. 500-450 (Yıldız, 2000, s.81)

Klasik dönemde, MÖ. 475-325 yılları arasında Kıbrıs, Eski Yunan ve Perslerin yönetimi altında kalmış ve bu uygarlıkların izlerini taşımaktadır. Bu dönemin mimari özellikleri ise önemli bina ve saraylarda görülür. Görkemli ve büyük alanlar kaplayan saraylar, kesme taş tekniği ile arası alçı harçlı moloz taşla tuf taşından inşa edilmiştir. Bu yapılar Pers krallığının başkenti olan Persepolis'te yapılmış yapıların strüktürüyle benzerlik taşır.

Konut mimarisinde ise önceki dönemlerde olduğu gibi taş duvar temeller üzerine kerpiç duvarlardan yapılan evleri görmekteyiz. Ancak Karpaz bölgesindeki konutlarda, kesme taş tekniği ile yapılmış bloklardan oluşan temeller üzerine moloz taş duvarlar da bulunmuştur.

Klasik dönemde ise Salamis, bir kültür merkezi niteliğini taşıyordu. Araştırmalar Salamis'in geçmişinin MÖ. 11. yy.'a kadar uzandığını göstermiştir (Şekil 2.8). Arkeoloğlara göre Enkomi MÖ.1075 yılında büyük bir deprem geçince Enkomi halkı Salamis'i kurmuştur. Ege ve Akdeniz'de Karanlık Çağ diye bilinen dönem MÖ. 8. yy.'da bittiği zaman, Salamis zengin bir ticaret merkezi olarak ortaya çıkmıştır. Kentte ilk paramın MÖ. 6 yy.'da basıldığı görülmektedir. Salamis MÖ. 323 yılında İskender'in ölümünden sonra Mısır'da kurulan Ptoleme Krallığı'nın yönetimine girmiştir. Kentin bu dönemde İskenderiye, Antakya, Efes gibi bir Helenistik uygarlığın önemli merkezlerinden biri haline geldiği ve bu parlak dönemin Roma egemenliği süresince de devam ettiği görülmektedir. Günümüze kalan yıkıntıların çoğu da Roma dönemine aittir. MS. 1. ve 4 yy.'da kentin en büyük düşmanı depremler olmuştur. Depremlerden sonra Bizans döneminde 337-361 yılları arasında tekrar inşa edildi. Ancak limanın giderek dolması, doğal yıkımlar ve bir süre sonra başlayan Arap korsanlarının akınları kentin sonunu belirleyecektir (Yıldız, 2000, s.92).



Şekil 2.8. Salamis (Yıldız, 2000, s.92)

Yaklaşık MÖ. 325- MS. 330 yılları arasındaki Helenistik- Roma döneminde kamu binalarında yine tuf taşı ve arası moloz taş tekniği ile yapılmış duvar örnekleri görülür. MÖ. 325-50 yılları arasındaki Helenistik dönem Kıbrıs'ı, MÖ. 50-MS. 330 yılları ise Roma dönemi Kıbrıs'ıdır. Adaya, şehrin merkezinde platformlu kamu binalarının ve agoraların gelmesi Helen ve Roma dönemindedir. Roma döneminde adada zengin bir dönem başlamış ve Atrium'lu evler bu dönemde inşa edilmiştir.

Roma devri evleri diğer dönemlerde de gördüğümüz gibi açık bir avlu etrafında düzenlenmiş, o dönemin zenginliğini belirten mozaik, fresk, heykel, ve benzer sanat eserleriyle donatılmış, çok sayıda odalardan oluşan geleneksel Kıbrıs evi plan özelliklerini taşır.

Geç Roma döneminin en önemli özelliği Hıristiyanlığın adaya girişi oldu. Bizans dönemi ise 395-1191 yılları arasında Roma imparatorluğunun ikiye bölünerek adanın Doğu Roma İmparatorluğuna yani Bizans'a kalmasıyla başlamıştır. Kıbrıs diğer Bizans bölgeleri gibi bir geçiş dönemi yaşamıştır. Hıristiyanlık adaya iyice yerleşmiştir. Dinin de etkisiyle adada mimari alanda gelişme görülür. Salamis yakınlarındaki St. Barnabas, Larnaka'daki St. Lazarus kiliseleri ile birlikte kiliselerde, kubbeli üst örtü kullanılmıştır. Eski Yunan geleneği olan döşeme mozaiklerinin yanında, duvar mozaikleri de yapılmaya başlandı. Bizans döneminde adada yükselen bir refah ve zenginlik vardı ve bu mimariye yansımıştı. Bizans döneminde adada genelde çok büyük olmayan düzgün kesme taş tekniğiyle, kubbeli bazilikalar ve kiliseler inşa edilmiştir.

Bizans ve Roma dönemine ait sivil mimari örnekleri pek yoktur. Bizans dönemindeki konut mimarisine örnek gösterebileceğimiz yapı Salamis'teydi. Önemli bir kişiye ait olduğu sanılan iki katlı ve merkez avlulu olan yapı apsisliydi ve ikinci katında büyük bir salona sahipti (Yıldız, 2000, s.98).

Hıristiyan sanatının ve mimarlığının gelişmesiyle yeni yerleşim yerleri de önem kazanmaya başladı. Lefkoşa'da bu yerlerden bir tanesiydi. Lefkoşa 7.y.y.'da adanın en önemli şehirlerinden bir tanesiydi ve MÖ. 285 yılında kurulan Ledra antik şehrinin yanına inşa edildi. St Hilarion, Buffavento ve Kantara kaleleri, Beşparmak dağlarında bu dönemde inşaatına başlanmıştı. Bununla birlikte manastırlar ve birkaç kilise, Bizans döneminin zenginliğini İstanbul stilinde yapılmış ve boyanmış fresklerle göstermektedirler (Yıldız, 2000, s.103).

Antik çağda Kıbrıs'ta konut mimarisi kısaca dönemlere göre şöyledir, Neolitik dönemde Kıbrıs konut mimarisinin ilk örneklerinde evler, oda şeklinde ayrı kişisel yapı birimleri olarak düzenlenmişti. Daha sonraki dönemlerde erken kare biçimli Kıbrıs evleri daha karmaşık planlı evlere geçişi sağladılar. Böylelikle Neolitik Dönemden farklı olarak odalar ayrı bir birim olarak düzenlenmekten çok yapılar topluluğu olarak inşa edildi. Daha sonraki örneklerde ise kare biçimli odalar, avlu etrafında düzenlenmiştir. Taş temelli ve kerpiç duvarlardan oluşan evlerde neolitik dönemdeki gibi ahşap destek elemanları kullanılmıştır. Daha sonra düzensiz açık alanlardan oluşan yerleşim birimleri gelişerek Enkomi'de görüldüğü gibi dikdörtgen grid sisteme sahip caddeleri olan kasabalara dönüşmüştür.

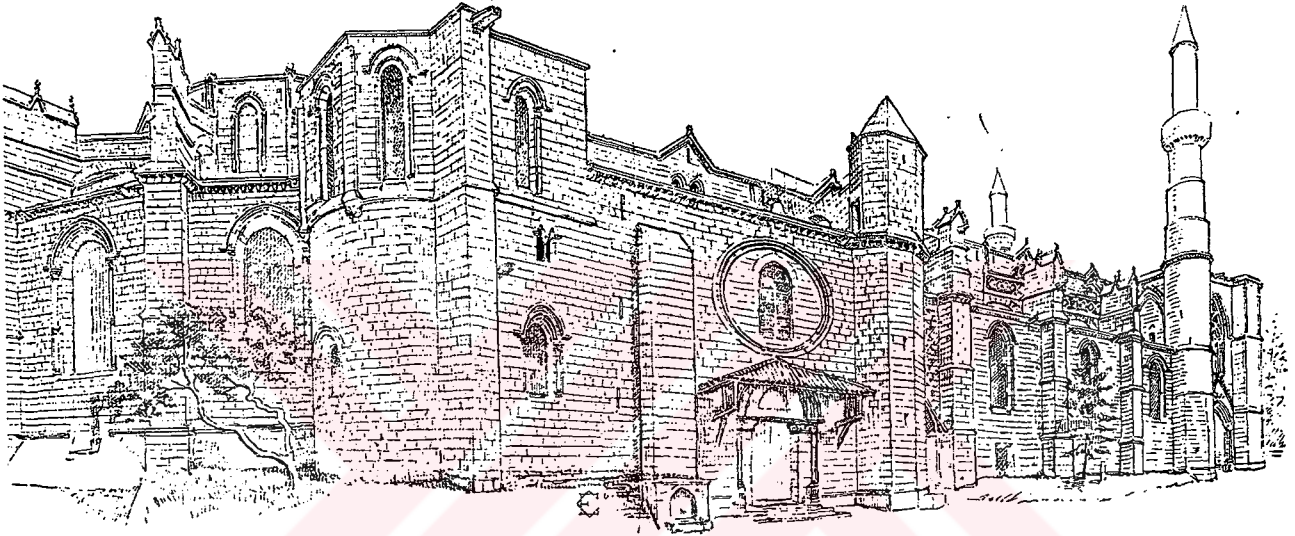
2.2.2 Lüzinyanlılar Dönemi (1192 – 1489)

1192 yılından 1489 yılına kadar Kıbrıs'ı egemenliği altına alan Lüzinyanlılar Fransız köyü Vienna'dan gelmişlerdir. Lüzinyanlılar döneminde Kıbrıs, en parlak dönemini yaşamış Venediklilerin gelişine kadar gelişmiş bir kültür ve tarihi bırakmışlardı. Ada her alanda gelişmiş, dış dünyayla birlikte bu dönem de Kıbrıs'ta mimarlık, sanat ve teknikte ilerleme göstermiştir. Ada görkemli mimarisiyle dünya çapında ün kazanmıştı.

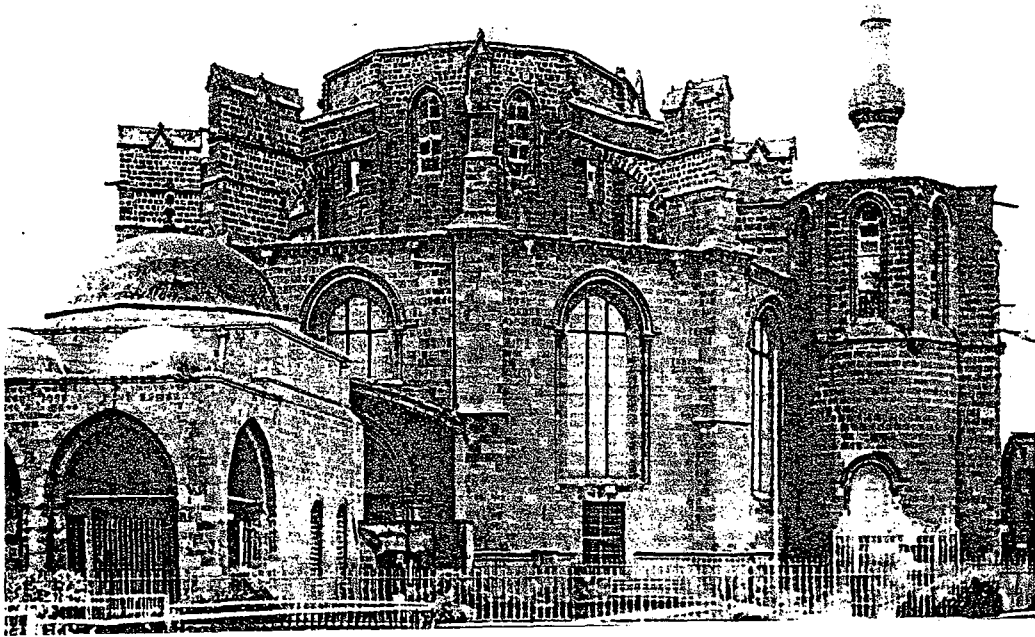
Kıbrıs, Lüzinyanlıların egemenliği altına girmeden önce gerçekten çok yoksuldu. Fakat daha sonra ipek, deri, baharat ve yakın doğunun egzotik mallarının satıldığı merkez haline geldi. Gazi Mağusa'da dünyanın en zengin şehirlerinden bir tanesi oldu, lüks hayatıyla ünlendi. Lüzinyanlılar döneminde günümüze ulaşmış görkemli ve büyük yapılar inşa edilmişti. Gazi Mağusa'daki St. Nicholas Katedrali, Lüzinyan krallarının taç giyme törenlerinin yapıldığı Lefkoşa'daki St. Sophia Katedrali (1209-1228) ve Bellapais Manastırı (1206), Lüzinyan döneminde Gotik tarzında yapılmış önemli yapılardandır. Ayrıca Jean d'İbelin tarafından inşa edilen Girne Kalesi ile Bizans döneminden kalan St. Hilarion Kalesi, Buffavento ve Kantara Kaleleri ise yeniden sağlamlaştırıldı (Yıldız, 2000, s.109). Lüzinyan Kralı Guy, Kıbrıs'ı egemenliği altına aldıktan sonra, batı yerleşimcileri etkili bir güç harcayarak adaya yerleştirdi. Fransa'dan sanatçıları kaleleri, sarayları, kiliseleri inşa ve dekore etmeleri için adaya getirtti. Bazı ayrılan özellikleri olsa da St. Sophia Katedrali 12. yüzyılın ikinci yarısındaki Fransız Gotiğine benzer özellikler taşımaktadır (Şekil 2.9). 1209 yılından 1280 yılına kadar gotik sanatı Kıbrıs'ta en güzel örneklerini ortaya çıkardı. Girne kalesi, St. Sophia katedrali, muhteşem salonuyla St. Hilarion Kalesi bunlardan birkaçıdır. Bütün bu yapılar mükemmel

gotik stilde olup Kuzey Fransa mimari özelliği taşıyan planlar, iklim ve ekonomik ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde bazı farklılıklar içermektedir.

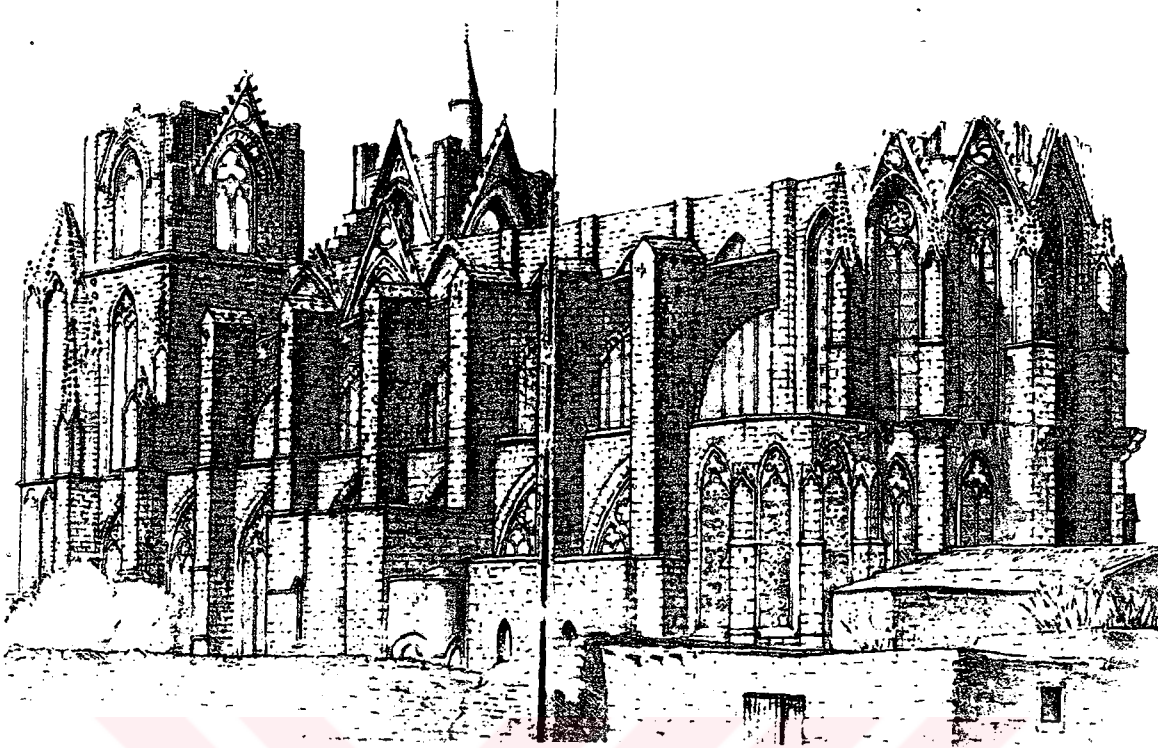
St. Sophia Katedrali (Resim 2.1) görkemli Gotik tarzında girişi bulunan Lefkoşa'daki Ortodoks katedralidir. Osmanlıların adayı feth ettikten sonra bedesten olarak kullanılan yapı ise St. Sophia'nın güneyinde yer alır (Fotoğraf 2.1). Gazi Mağusa'daki St. Nicholas Katedrali (Resim 2.2) görkemli Fransız Gotik tarzındaki yapılardandır. Beylerbeyindeki Bellapais Manastırı (Resim 2.3) ise ortaçağ gotik tarzında inşa edilmiş manastırdır.



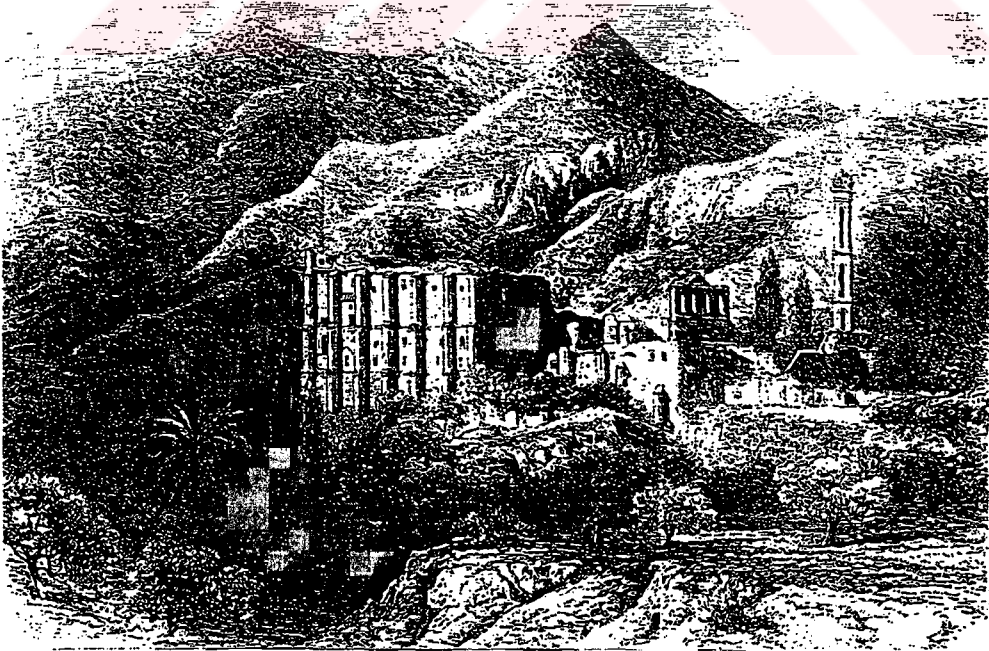
Şekil 2.9.St Sophia Katedrali (Enlart, 1987, s.83)



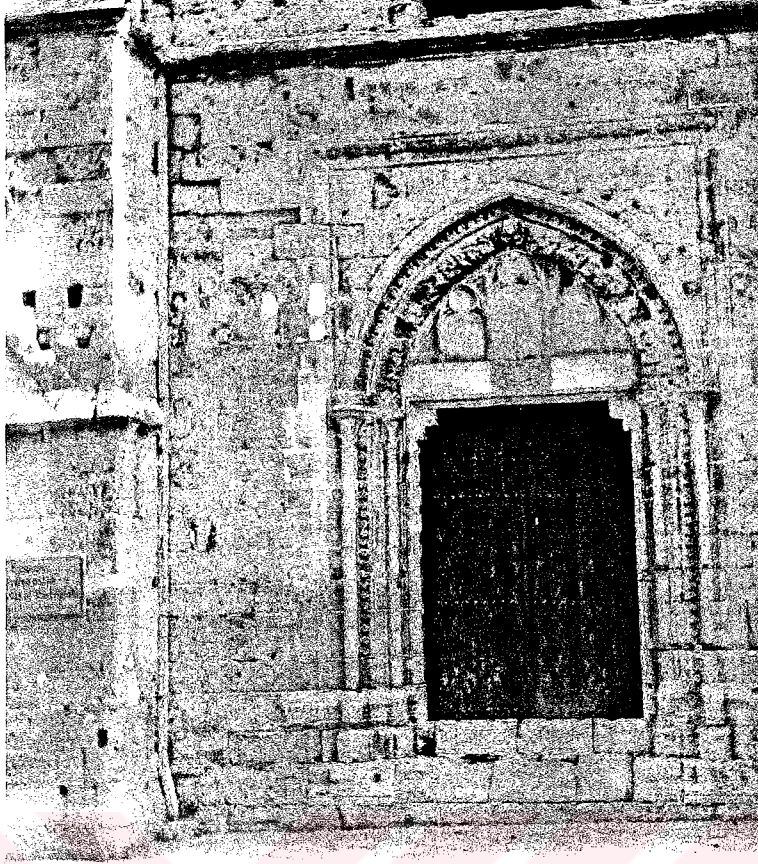
Resim 2.1 St.Sophia Katedrali (Yıldız, 2000, s.120)



Resim 2.2 St Nicholas Katedrali



Resim 2.3 Bellapais Manastırı (Yıldız, 2000, s.120)



Fotoğraf 2.1 Bedesten- 2002 yılı

2.2.3 Venedikliler Dönemi (1489-1571)

Venedikliler için Kıbrıs Akdeniz'de etkin bir güce sahip olmaları nedeniyle önemli bir ticaret noktası ve Müslümanların tehdidi altında olması nedeniyle de askeri üs olarak kullanılmaktaydı. Adadaki doğal kaynaklardan olan buğday, tuz, şeker, pamuk üretimi ve ticaretinden elde edilen kaynaklar, Kıbrıs sömürge ülkesi olarak kabul edildiğinden hep Venedik'e aktarılıyordu. Adayı yerleşmekten çok bir ticaret ve üs noktası ile egemenliklerinin güvencesi olarak kullandıkları için büyük liman kentleri dışında Kıbrıs'ta sanatta, mimarlıkta ve kısacası uygarlıkta bir duraksama dönemi yaşandığı söylenebilir. Girne, Gazi Mağusa gibi liman kentleri ve bu liman kentlerinin yönetim merkezi olan Lefkoşa dışındaki yerleşimlere gerekli önemi göstermeyip, dağlardaki Lüzinyan döneminde inşa edilen kaleleri taşlarını kullanmak için yıkılmışlardır (Yıldız, 2000, s.111).

Venedik dönemini en önemli yapıları, dönemin ileri teknikleriyle inşa edilmiş kaleler ve surlardır. Lefkoşa ve Gazi Mağusa surları ile Girne kalesinin bir bölümünü inşa ettiler. Lüzinyan döneminde 9 mile yakın genişliği olan Lefkoşa, 1567-1570 yılları arasında Venedik döneminde 2/3'si küçültülerek, Lüzinyan döneminde inşa edilen konutlar, kiliseler

yıkılmıştır. Venedikli mühendis Giovanni Girolamo'ya ait projelerle Lüzinyan surlarının yerine surlar yeniden inşa edilmiştir. Venedik surları 11 burçtan oluşmuş, dış kısımlar düzgün masif kesme taş duvarlardan içi ise moloz taş dolgu yapım tekniğiyle inşa edilmiştir (Şekil 2.10). Gazi Mağusa'daki Proveditore Sarayı ise Rönesans mimarlığının adadaki en güzel örneklerindendir. Özellikle kent içindeki Venedik yapılarında ve konutlarda gelişmiş bir taş işçiliğini, yarımay şeklinde kemerli ya da düz başlıklı kapıları ve taş üzerine işlenmiş arma ve yazılar görülmektedir (Balkan, 2000, s.67). Çalışma bölgesi çevresinde bulunan Taş Eserleri Müzesi bazı kaynaklar tarafından Venedik yapısı olarak kabul edilmektedir (Fotoğraf 2.2).



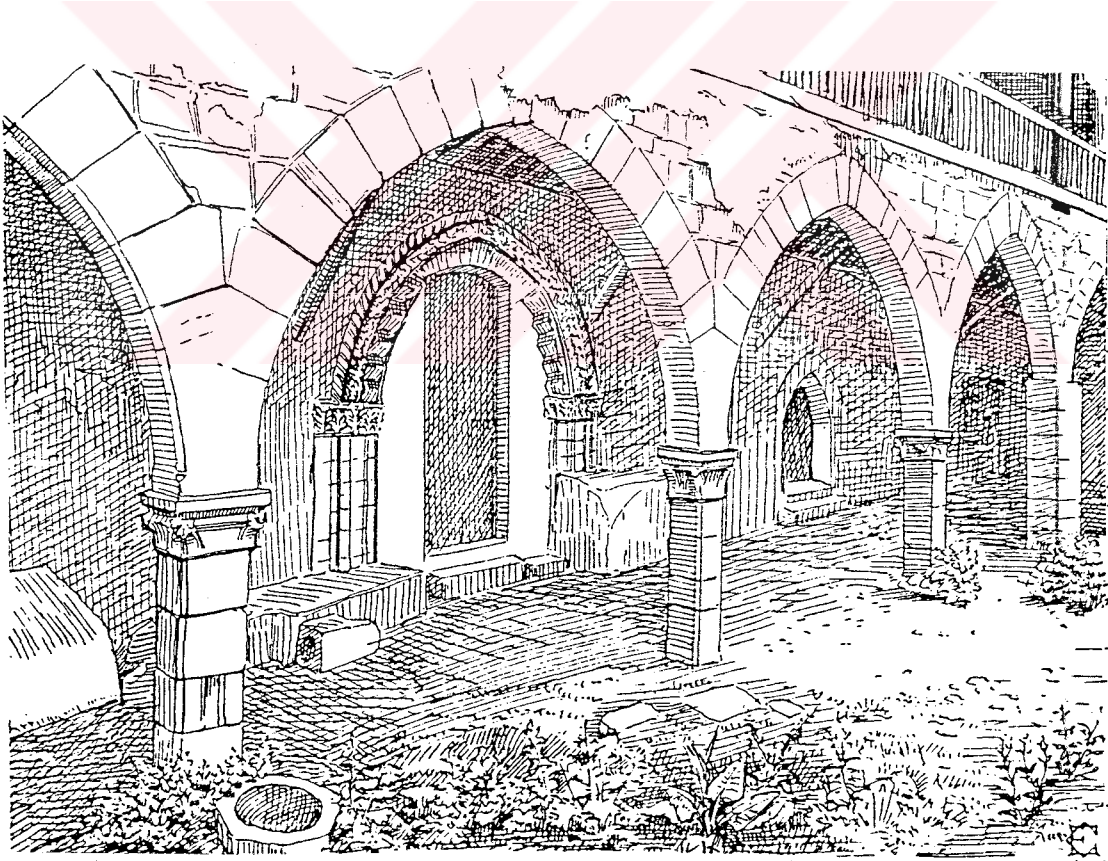
Şekil 2.10 Venedik Surları (Terzioğlu, 2001, s.12)



Fotoğraf 2.2 Taş Eserleri Müzesi- 2002 yılı

Ortaçağda Lüzinyan ve Venedik döneminde ise iki tip konut mimarisi olduğunu söyleyebiliriz. Zengin Latin ailelerinin sahip olduğu yapı malzemesi düzgün kesme taştan, avlulu, meyve bahçelerine sahip ve daha çok Lefkoşa, Gazi Mağusa gibi şehirlerde örneklerine rastladığımız konut tipidir. Diğer konut tipi ise kerpiçten inşa edilmiş, düz çatılı, çatı malzemesi ise sazlık ve toprak olan yerli halkın sahibi olduğu evlerdir.

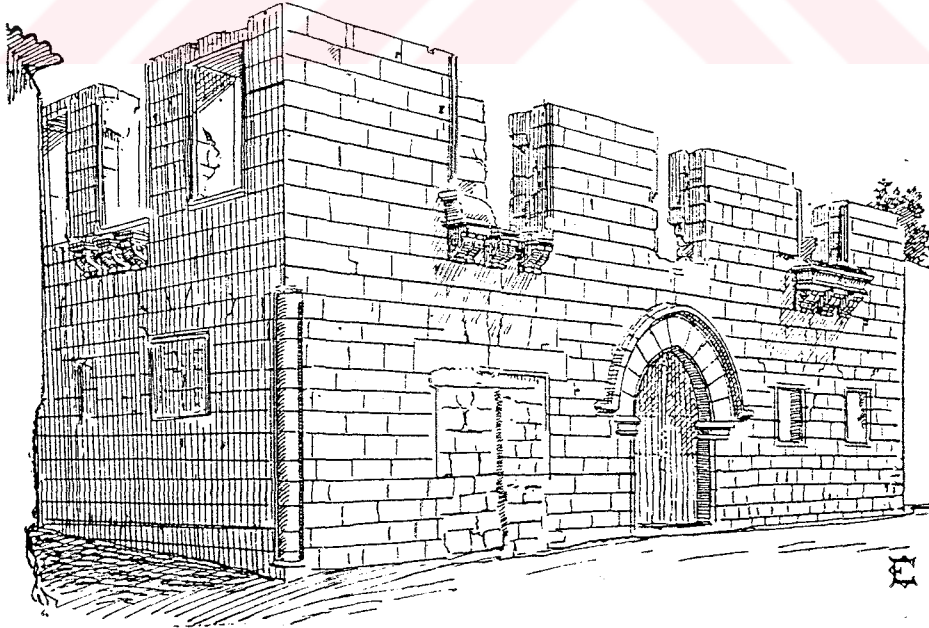
Genellikle iki katlı olan Latin dönemindeki evler, zemin katta düz cephelerle dikdörtgen pencerelere sahiptir. Latin evlerinin giriş cephesi, geniş ve belirgin giriş kapısıyla ve üst katındaki geniş ve kolonatl pencereleri ile dikkat çekmektedir. 14. – 18. yy. arasında giriş kapıları Latin evlerine ait olup üst kat ve iç dekorasyonları Osmanlı dönemine ait evler görülmektedir. Büyük meyve bahçelerine sahip avlulu bu evler, yarı açık mekanlarıyla iç mekanı ve dış mekanı birbirine bağlama, geçiş alanı görevi görüyordu. Zemin katı üst kata bağlayan taş merdiven ise açık bir mekanda yer almıştır.



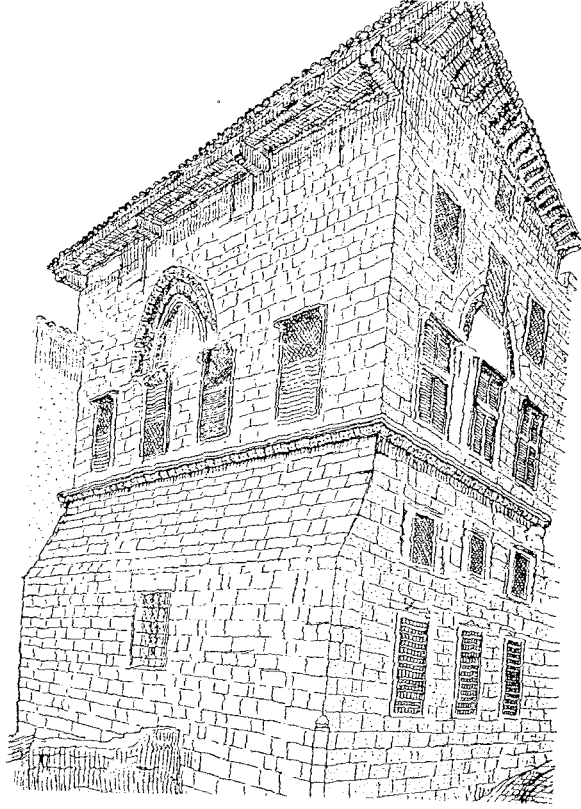
Şekil 2.11 İngiliz döneminde tamamen yıkılan Lüzinyan Sarayı (Enlart, 1987, s.83)



Şekil 2.12 Günümüze ulaşmayan Lefkoşada Ortaçağ konutu ve Augustinian Evi(Enlart, 1987, s.404)



Şekil 2.13 Günümüze ulaşmayan Ortaçağ dönemi konutu (Enlart, 1987, s.403)



Şekil 2.14 Günümüze ulaşmayan Ortaçağ döneminde konut mimarisi(Enlart, 1987, s.401)



Şekil 2.15 Günümüze ulaşmayan Ortaçağ konutlarında Bahçe Kapısı(Enlart, 1987, s.408)



Fotoğraf 2.3. Ortaçağda konut mimarisi, Lefkoşa- 2002 yılı

2.2.4 Osmanlılar Dönemi (1571-1878)

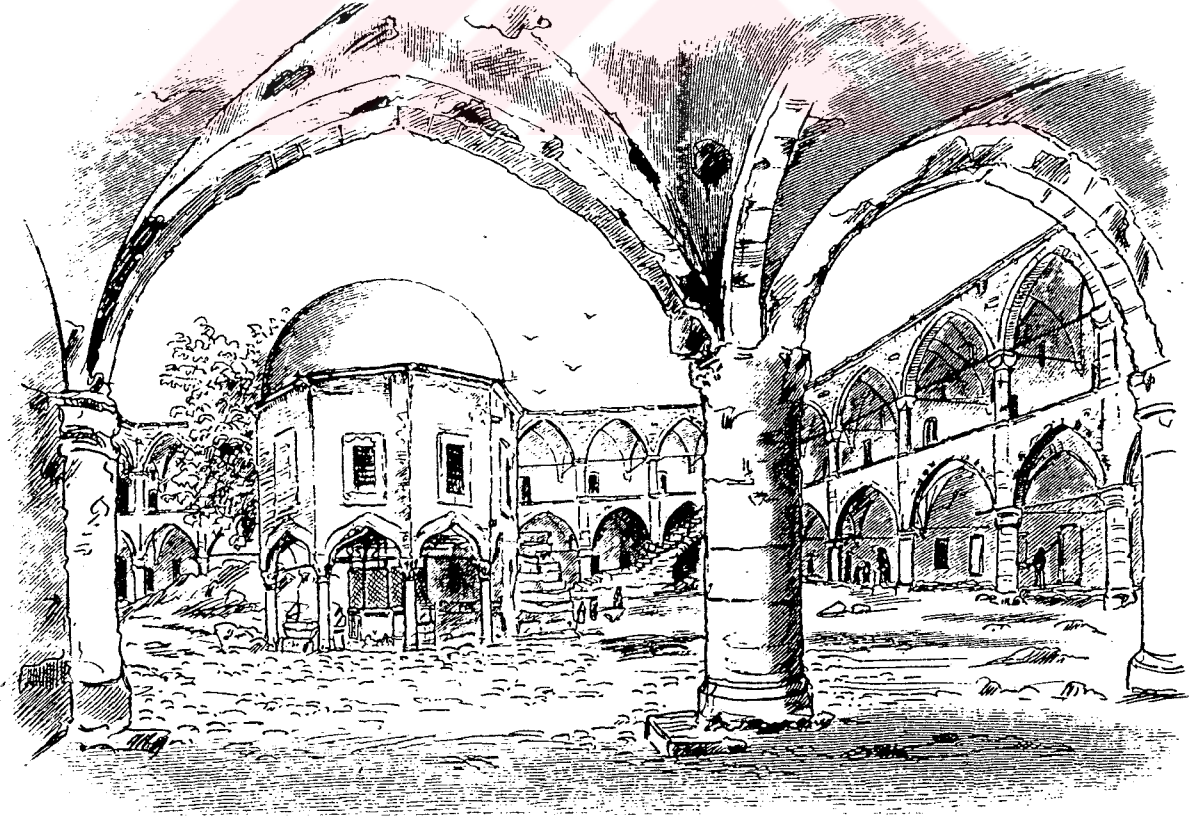
Kıbrıs asırlardır birçok uygarlığın etkisinde kalmıştır. Kıbrıs'ın Anadolu ile arasında bütün bir tarih boyunca bağlantısı olmuştur. 1571 yılında Osmanlı imparatorluğunun yönetimi ile Türk kültürünün adaya gelmesi Kıbrıs'ta barışı sağlamıştır. Kıbrıs'ın fethiyle birlikte adaya çeşitli meslek gruplarından olan Türk nüfusunun aktarılmasına başlanmıştır. Anadolu'dan gelen nüfusun büyük bir çoğunluğunun kırsal alanlara yerleştirilmesi kentlere aşırı göçü engellemiş ve kentlerde konut sorunu yaratmamıştır. Ada, Osmanlı döneminde de başkent Lefkoşa olmak üzere 16 kazaya ayrılmıştır. Bu kazalar Tuzla, Limasol, Piskobu, Gilan, Evdim, Mağusa, Karpaz, Dağ, Değirmenlik, Baf, Kukla, Hirsofu, Lefke, Güzelyurt, ve Girne idi. Bu dönemde paşaların, devlet görevlilerinin ve yetkililerinin kentlerde oturacakları yeni konutlar yapıldığı, dinsel ve kültürel binalar inşa edildiği görülür. Bazı Latin kiliselerini ve katedrallerini cami veya başka kamu hizmetleri yapıları haline dönüştürdüler. Adada varolan birkaç örnekte görüldüğü gibi, Konak diye adlandırdığımız konutlar, ortaçağ döneminde yapılan yapıların üzerine inşa edildiğini görebiliriz. Anadolu'dan gelen ilk yerleşimciler adaya ilk geldiklerinde barınak ihtiyaçlarını karşılamak için gösterişsiz, sade binalar inşa etmişlerdir (Yıldız, 2000, s.119). 13 Haziran 1571 tarihli bir belgede, Osmanlı imparatorluğunun adayı fethettikten sonra, adadaki yerli halkın haklarına, mal ve mülklerine saygı duyduğu

anlaşılmaktadır. Bu belgeye dayanarak, bu dönemde 3 tane uygun konut, barınak ihtiyacını karşılamak için kiralanmıştır. Kira ve restorasyon çalışmaları için ödenek valilik tarafından sağlanmıştır. Lüzinyan ve Venedik döneminde de kullanılan Lefkoşa'daki saray, Osmanlı döneminde hükümet konağı olarak kullanılmaya başlandı. İç dekorasyonu Türk geleneklerine ve kültürüne göre değiştirilen saray İngiliz dönemindeki 1931 isyanında yakılmıştır (Şekil 2.11). Yerine İngiliz Kolonyel mimarlığının özelliğini taşıyan Mahkemeler binası inşa edilmiştir.

Osmanlı döneminde adadaki yapıların restorasyonu ve yenilenmesinin 3 önemli sebebi vardır.

1. Adadaki savunmayı güçlendirip güvenliği sağlamak
2. Yerleşimlerde sağlık ve huzur ortamının sağlanması
3. Toplumun dil, din ve inanç özgürlüklerinin sağlanması (Yıldız, 2000, s.121).

Osmanlılar var olan yapılara fonksiyon verip bu yapıların ayakta kalmasını sağlamışlardır. Türk geleneklerine ve kullanıcıların ihtiyacını karşılamadığını ve ihtiyaçlarına uygun cevap veremeyecek durumdaki yapıları koruyarak, yeni yapılar inşa ettiler (Şekil 2.16). Birçok Han, hamam, su kemerleri, köprüler, çeşmeler, kervansaraylar, medrese ve tekkeler Osmanlıların inşa ettiği yapılardır (Yıldız, 2000, s.123).



Şekil 2.16 Büyük Han (Salvator, 1983, s.51).

Kıbrıs halkının ortaklaşa kullandığı dini ve sosyal yapılardan başka evlerin ve konakların Kıbrıs'taki Türk mimarisinde ayrı bir yeri vardır. Geleneksel Türk evinin özelliklerini taşıyan fakat adanın fiziksel ve doğal faktörlerine bağlı olarak değişip gelişen Kıbrıs evleri, Osmanlı döneminde kent merkezlerinde yer alan esas evdi. Cumbalı, kafesli pencereleri ve ahşap kaplamalı tavanları ile geleneksel Türk evi özelliklerini taşıyan Kıbrıs evlerini, Lefkoşa, Mağusa, Girne, Lefke ve adanın tüm köylerinde görebiliriz.

Kıbrıs'ta, Osmanlı döneminde oluşan mekansal biçimleşme, kullanıcıların Anadolu'daki geleneklerini, inanç ve kültüründen oluşan yaşam biçimlerini, adada ortaçağdan beri oluşan mimariyle bütünleştirerek oluşturmuş ve günümüze kadar gelmiştir. Doğal ve fiziksel faktörlerde iklim, yapım malzemeleri kaynakları, sosyo-ekonomik faktörlerde bu mekansal biçimleşme etkilemiştir.



Şekil 2.17 Kıbrıs'ta Osmanlı dönemi konut mimarisi (Salvator, 1983, s.23)

Ayrıca Kıbrıs'ta arsa ve konut üzerinde özel mülkiyetlerin oluşup gelişmesi, tapu ve kadastro kayıtlarının yapılması Osmanlı dönemindedir.

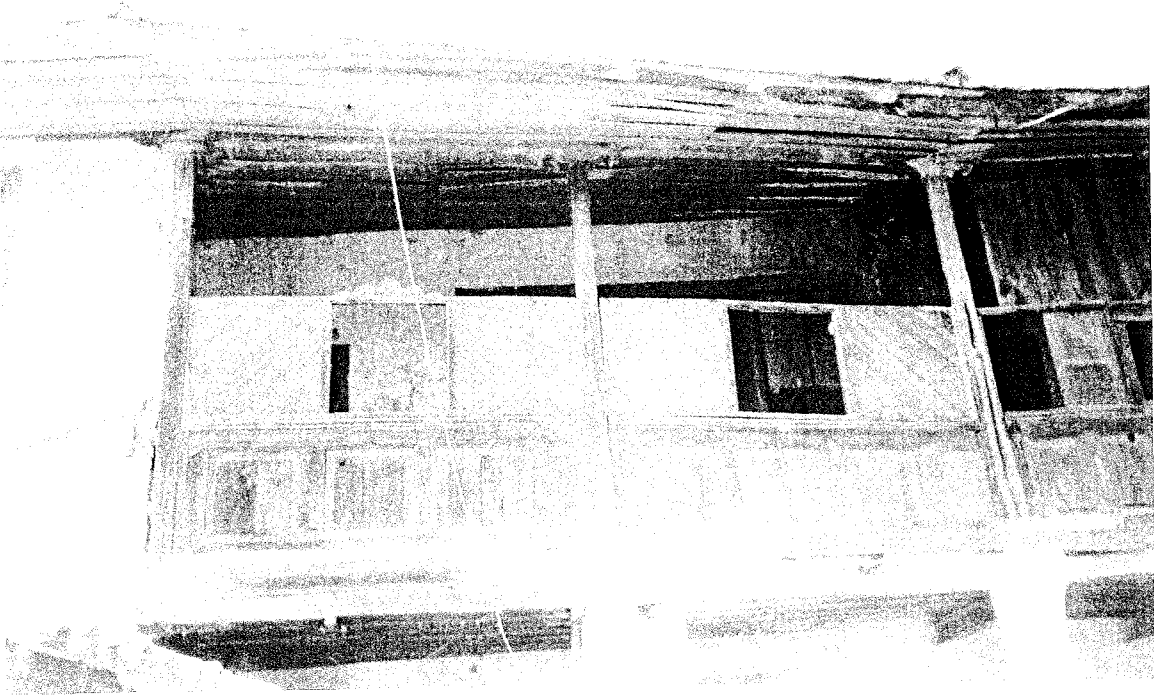
Geniş saçakları, cumbası ve kafesli pencereleri ile Lefkoşa'da Osmanlı dönemi konut mimarisini görmek mümkündür (Fotoğraf 2.4-5-6-7). Evlerdeki yapım malzemesi daha çok kerpiçtir. Ortaçağ yapıları üzerine Osmanlılar, kendi yaşam tarzlarına bağlı olarak kerpiç malzeme kullanarak ekler yapmışlardır. Cumbalar, daha çok ahşap çatkı sistemi arası kerpiç veya moloz taş dolgu tekniğiyle inşa edilmiştir. Ahşap tavan kaplamaları yanında, hasır mertek tavan da yapılarda görülmektedir. Kerpiç duvarın dayanıklılığını arttırmak için duvarlar alçı sıva ile kaplanmıştır. Çatılar ise sırayla mertek, hasır, çamur ve alaturka kiremitle örtülmüştür. Yer döşemelerinde ise Kıbrıs mermeri yoğun olarak kullanıldığını söyleyebiliriz.



Fotoğraf 2.4 Osmanlı dönemi konut mimarisi, Lefkoşa- 2002 yılı



Fotoğraf 2.5 Geniş saçaklı konut, Osmanlı dönemi konut mimarisi, Lefkoşa- 2002 yılı



Fotoğraf 2.6 Osmanlı dönemi konut mimarisi, Lefkoşa (2002 yılı).



Fotoğraf 2.7 Osmanlı dönemi konut mimarisi, Lefkoşa (2002 yılı).

2.2.5 İngiliz Dönemi (1878-1960)

1878 yılından itibaren ada, İngiliz yönetiminin eline geçmiştir. Ada İngiliz krallığının olanakları ile batıdaki gelişen teknolojiye yararlanmıştır. İngilizlerin Kıbrıs'ta yapmaya başladığı yatırımlar, limanların geliştirilmesi, askeri amaçlara yönelik tesis inşaatları, madenlerin işletilmesi, elektrik – su, ulaşım ile ilgili alt yapı hizmetlerinin gelişmesidir.

Bu dönemde Kıbrıs altı kazaya ayrılmıştı. Bu kazalar başkent Lefkoşa, Girne, Mağusa, Larnaka, Limasol ve Baf'tı.

Tarihçiler İngiliz dönemini ikiye ayırırlar. 1878 – 1930 yılları arasındaki Birinci İngiliz Döneminde, İngiliz politikası yerli halkın kültürel, geleneksel özelliklerine ve Kıbrıs mimarisine saygılı davranmaktı. Yeni yapıları bölge ve ada halkının geleneklerine uygun inşa ettiler. Bu siyasetteki amaç, İngilizler ve Kıbrıslılar arasındaki dengeyi korumaktı (Balkan, 1998, s.106). Buna bağlı olarak geleneksel konut mimarisi, yapı malzemeleri ve teknoloji kentsel ve kırsal alanda devam etmiştir. Yapı malzemesi büyük oranda yerel ve bölgesel kaynaklardan sağlanmış, dağ köylerinde sarı taş, ovalık köylerde ise kerpiç kullanılmıştır.

Köylerde, kırsal alanlarda artan nüfusun konut gereksinimini karşılamak için, konutlarda yerel yapı malzemesi ve ucuz işçilikle yapılmıştır. Kentlerde ise konut gereksinimi ekonomik gelir durumuna göre değişmiştir. Şehir içindeki ekonomik geliri yüksek, surlar içindeki konut sahibi kişilerin belli bir kesimi, ihtiyaçlarına göre kent dışında konut inşa ettirmiştir. Şehir içindeki büyük konutlara ise ilaveler yapılarak, dar gelirli 2 – 3 ailenin barınabileceği birden fazla konut şekline dönüşmüştür. Bu mahallelere Selimiye mahallesi örnek verilebilir. Kirlizade ve Yeni Cami sokaklarındaki birkaç ailenin kaldığı büyük konutlara ekler yapılarak konutların esas kimlikleri yok edilmiştir.

Birinci İngiliz döneminde konutlar daha çok, kagir yığma tekniğiyle inşa edilmiştir. Osmanlı döneminde olduğu gibi çatılar mertek, hasır, çamur ve alaturka kiremitle oluşturulmuştur. Kagir duvarlar yine alçı ile sıvanırken, yer döşemeleri Kıbrıs mermeridir.

İkinci İngiliz döneminde ise 1930 – 1960 yılları arasında yapı teknolojisindeki gelişmeler ve İngiltere ile ticaretin artması ile Kıbrıs'ta kullanılan yapı malzemelerinin değişmesine, mimar, inşaat mühendisi ve teknik elemanların yetişmeye başlaması, yeni konutların planlı bir şekilde yapılmasına neden olmuştur.

İkinci İngiliz döneminde de yapılar, yine kagir sistemle yapılırken çimento, demir ve marsilya tipi kiremit, çatı yapımında kullanılmaya başlandı. Döşeme kaplamalarında, karo mozaik ve ahşap, cephelerde spritz sıva ile kaplama malzemeleri, bu dönemde konutlarda yoğun olarak kullanılmıştır.

Bu dönemde sömürge idaresi tarafından kentlerde artan nüfusun gereksinimini karşılamaya yönelik sosyal konut niteliği taşıyan toplu konutlar inşa edilmiştir. Örneğin, Lefkoşa'daki K.Kaymaklı Hükümet Evleri, Çağlayan Bölgesinde Polis Evleri, Saray önündeki Evkaf Binaları (Ulaş, 1995, s.11 – 12).

İngiliz dönemindeki evlerin planı daha basittir. Genellikle sarı kum taşından yapılan evlerin cepheleri sade bir şekilde planlanmıştır. Balkonlar konsol olarak düzenlenmiş ve S – C şeklinde desteklere sahiptir. Bu balkonlar İngiliz döneminin karakteristik özelliğidir. İkinci İngiliz döneminde ise koloni mimarlığının örnekleri görülür. Evler üzeri yarı kapatılmış alanının, verandanın etrafına odaların düzenlenmesiyle oluşturulmuştur (Fotoğraf 2.8). Çatıları geniş, kırma çatı olup evlerin dört tarafında tasarlanmıştır. Bu çatı özelliği de İngiliz koloni mimarlığını yansıtmaktadır (Fotoğraf 2.9).

Evlerin formları ayırt edici niteliklerin etkisiyle gelişmiş ve bu özelliklere göre şekil almıştır. Kent merkezlerindeki evler, her dönemin yeni kullanıcılarının, yaşam biçimleri ve varolan doğal faktörlerin etkisiyle değişmiş ve gelişmiştir. İngiliz döneminde ise yabancı kültürlerin yaşayış biçimlerinin etkisi altında kalan yerli halkın, yaşayış biçimi de değişerek ev tasarımını etkilemiştir.

Aslında, iklime bağlı olarak avlulu ev tipi her dönemde adanın her yerinde kullanılmıştır. Fakat bu avlulu, geniş bahçeli evler, ev sahiplerinin gereksinim ve ihtiyaçlarına göre değiştirilmiş, şekil almıştır. Kısaca, sayısız medeniyete ev sahipliği yapmış Kıbrıs, kendine has ada mimarisini oluşturmuştur.



Fotoğraf 2.8 İngiliz koloni mimarisi- Lefkoşa Posta Dairesi ve
Mahkemeler Binası- 2002 yılı



Fotoğraf 2.9 İngiliz dönemi konut mimarisi- 2002 yılı

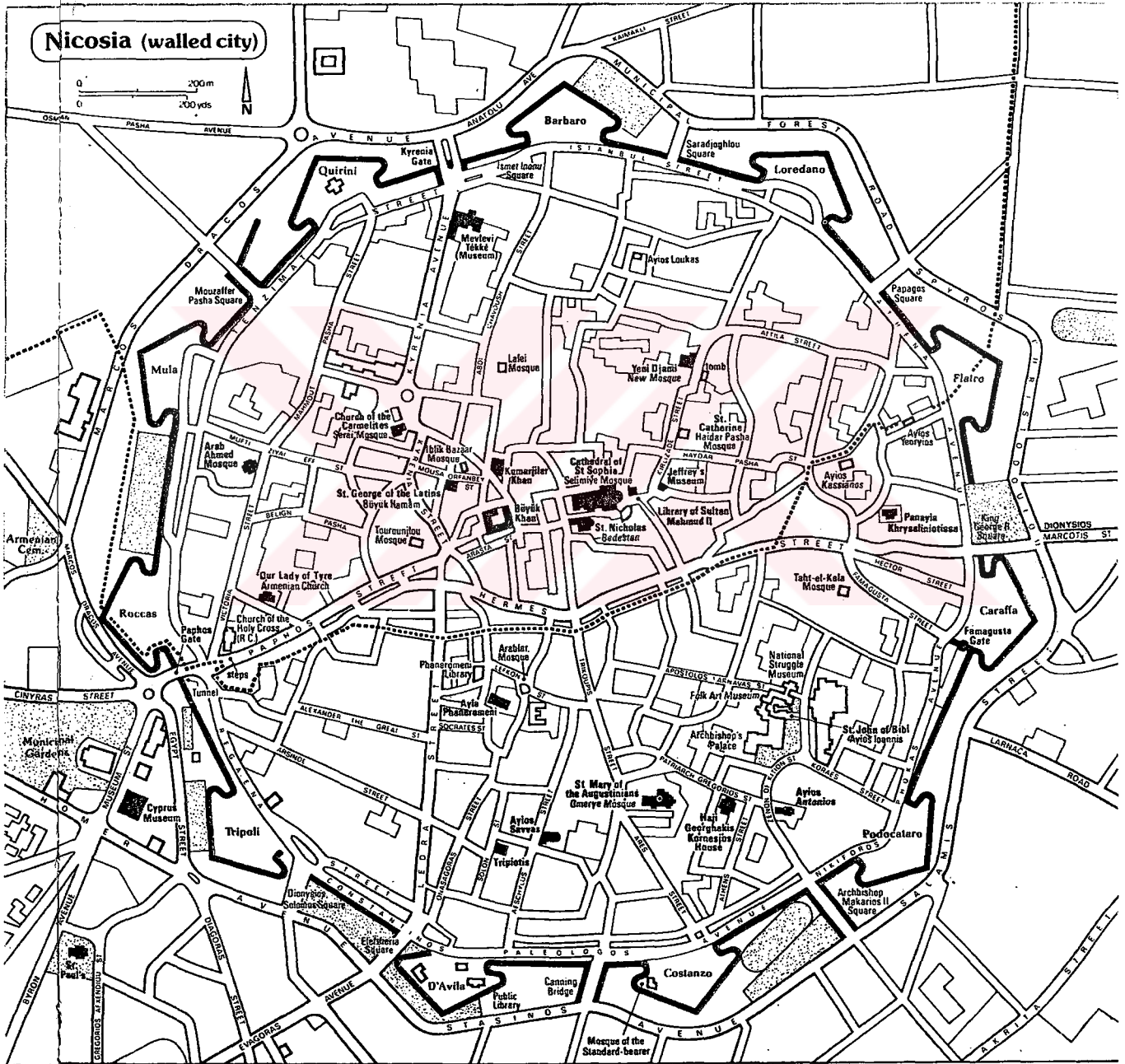
2.3 Lefkoşa Kentinin Tarihsel Gelişme Süreci

2.3.1 Kıbrıs'ın Tarihsel Gelişimi İçerisinde Lefkoşa Kenti'nin Ortaya Çıkışı

“ Bir dizi hoş görünümli tepeyi geride bıraktıktan sonra, ince hurmaları ve minareleriyle Lefkoşa önümüze çıkıverdi. Kent bir çöl düzlüğünde kurulmuştu, gerilerde bir dizi sıra dağ vardı. Bu haliyle kent, Binbir Gece Masalları'ndaki bir düşün gerçekleşmesini andırıyordu: Yeşili olmayan bir ülkede portakal bahçelerinin ve hurma ağaçlarının oluşturduğu bir buket, insan eliyle yapılmış duvarlarla çevrili bir vahaydı sanki” (Louis Salvator, 1983, s.9).

Lefkoşa, Mağusa, Girne, Larnaka, Limasol ve Baf'la birlikte adanın geleneksel yerleşim birimlerinden bir tanesidir ve yüzyıllardır adanın başkentliğini yapmış bir kenttir. Adanın merkezinde kurulan Lefkoşa, denizden gelecek olan saldırılara karşı güvenli olduğundan adanın ticaret merkeziydi. Deniz seviyesinden 4 ayak yüksekliğinde Mesarya ovasında kurulan, Türklerin Kanlıdere dediği “Pedias” deresinin doğuya doğru yön değiştirirken yaptığı kıvrımın içinde kurulmuş eski bir kenttir (Ek 3). Toprakları verimli ve derenin beslediği yeraltı kaynakları yüzünden de suyu boldu. Denizden gelen havayı engelleyen dağlarla çevrili olmasına karşın Lefkoşa, batıdan esen rüzgarın etkisiyle serin havaya sahiptir.

Bizans döneminin başkenti olan Salamis kenti denizden gelen saldırılar sonucu terk edilince, Bizanslılar idare merkezini daha güvenli olduğu için Lefkoşa'ya taşımışlardı. Böylelikle Lefkoşa Bizans döneminin sonlarına doğru önem kazanmaya başlayan bir kent olmuştu. 1192 yılında adaya Lüzinyan egemenliği gelince Lefkoşa yine adanın başkenti olmaya devam eder. Böylelikle Lefkoşa kenti büyüyüp, güzel ve görkemli katedrali, yine büyük ve gösterişli sarayları, kiliseleri, şapelleri, manastır, konak ve geniş meyve bahçeleri ile ünlü bir şehir oldu. 1489 yılına kadar süren Lüzinyan döneminde, ülke gelirleri Lefkoşa'nın gelişip güzelleşmesine harcanmıştı. Lüzinyanlılar, Akdeniz adasını bir taraftan imar etmiş bir yandan da savunmasını güçlendirmişlerdir.



Şekil 2.18 Lefkoşa Sur İçİ Planı (KKTC Şehir Planlama Dairesi)



Harita 2.4 Lefkoşa Sur İçi Haritası(KKTC Şehir Planlama Dairesi)

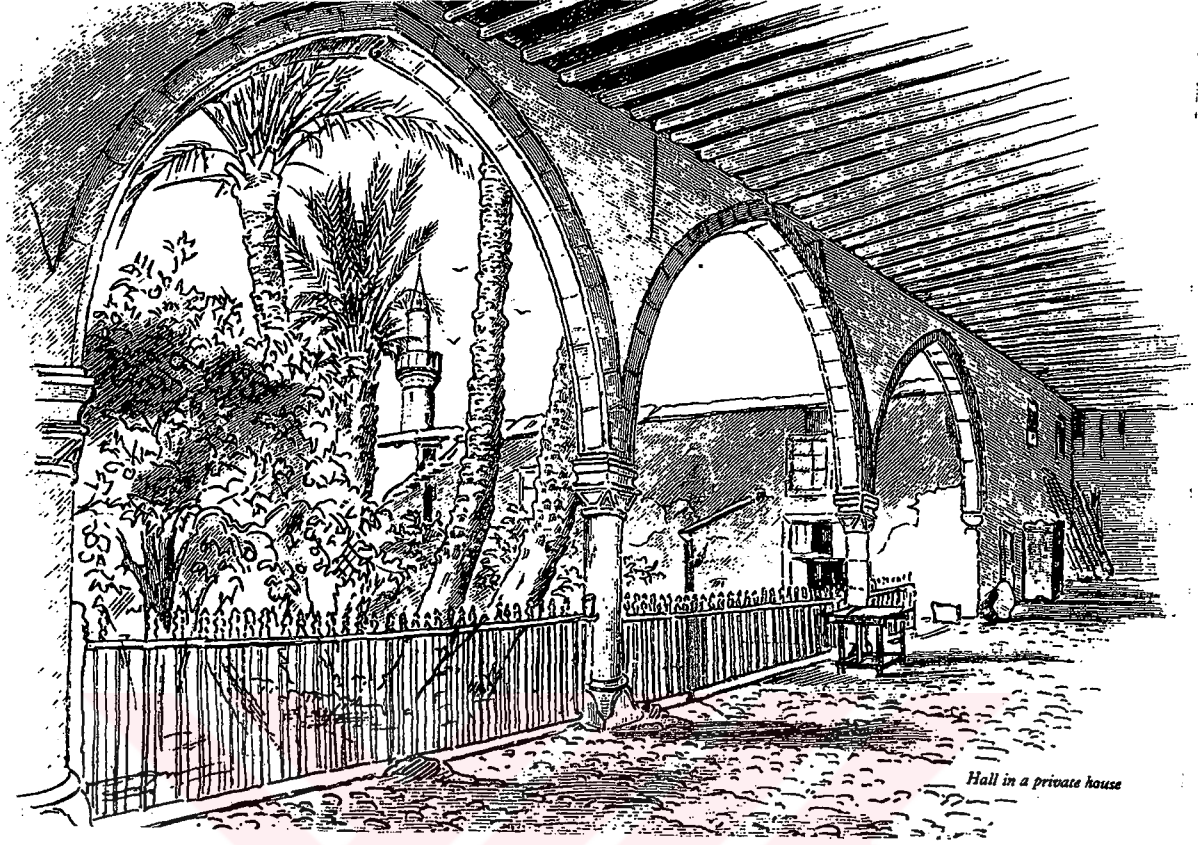


Fotoğraf 2. 10. Lefkoşa Sur içi

Lefkoşa Venedik döneminde de adanın başkenti olmaya devam etti. Fakat bu dönemde adanın ekonomik yönden gerilemesi sanatta, mimarlıkta ve uygarlıkta bir durağanlık yaşanmasına neden olmuştu. Venedik döneminde ada Venedik cumhuriyetinin sömürgesi durumundaydı ve elde edilen gelirin çoğu Venedik cumhuriyetine gönderiliyordu. Oysa Lüzinyan döneminde ada bir krallıktı ve adanın tüm geliri ada içinde kalıyordu. Böylelikle ada, Lüzinyan döneminde mimarlık, sanat ve teknik alanda ilerlemiş ve batıyla yarışır bir duruma gelmişti. Gelir düzeyinin düşmesi, sık sık meydana gelen depremler, kuraklık ve çekirge saldırıları da Venedik döneminde Lefkoşa'nın eski canlılık ve zenginliğinin yitirmesine neden olmuştur.

Lefkoşa, büyük ve yaygın kent görüntüsünü Venedik döneminin sonlarına dek sürdürdü. 1560'lı yıllarda ise kentin Türklere karşı daha iyi savunulabilmesi için 2/3'si yıktırılmıştır. Lüzinyan döneminde kentin çevresi 9 mil olup ve Lüzinyan surlarının ise kentin savunması için yetersiz bulunulunca Venedikliler kenti küçülttü. St. Sophia katedrali merkez olmak üzere 3 millik (1.5 km) daire üzerine Venedik surları yapıldı. Surların dışında kalan evleri, sarayları ve yaklaşık 80 kiliseyi yıktılar (Gürkan, 1996, s.19). Böylelikle surlarla çevrili Lefkoşa Venedik döneminde ortaya çıkmıştır.

Lefkoşa Osmanlı döneminde de adanın başkenti statüsünü korumuştur. Türkler Lefkoşa'ya ayrıcalık tanıyıp ada bir beylerbeylik olduğu ve beylerbeyi Lefkoşa'da oturduğu için kent "Paşa Sancağı" adı altında ayrı bir idari birim yani "Kadılık" sayıldı. Lefkoşa'nın bu statüsü İngiliz döneminin başına dek sürdü. Osmanlıların adaya gelişleri ile idari, ekonomik, ve sosyal değişimler yaşanmış ve bu değişimler adanın başkenti olan Lefkoşa'ya da yansımıştır. Fethten sonra restore edilen Lefkoşa, kent dokusu ve cadde- yol düzeni ile Osmanlı dönemi özelliklerini yansıtmaya başlar. Kent zamanla yapısal karakter bakımından büyük değişikliğe uğrar. Lüzinyan ve Venedik döneminden kalan geniş ve düz sokaklarla büyük meydanlar, bu sokak ve meydanları oluşturan yapıların, zamanla yıkılıp yerlerine yenilerinin yapılmasıyla giderek daralmış, dar ve dolambaçlı yollardan oluşan sokak dokusu meydana gelmiştir. Tüm bu yapısal değişiklikler uzun bir zaman süreci içerisinde, eski ve yeninin bir uyum içinde kaynaşmasıyla gerçekleştiğinden, Lefkoşa geleneksel kent dokusunu kaybetmemiştir. Avlulu ve geniş meyve bahçeli evleri, dini yapıları, hükümet binaları, okul, han- hamam gibi kamu yapıları ve iyi belirlenmiş ticaret alanları, Lefkoşa kent dokusunu oluşturur.



Şekil 2.19 Lefkoşa Sur İçinde Geniş Bahçeli Kıbrıs Evi (Salvator, 1983, s.23)

2.4 Lefkoşa'da Çalışma Bölgesi Çevresindeki Korunması Gerekli Anıtsal Yapılar

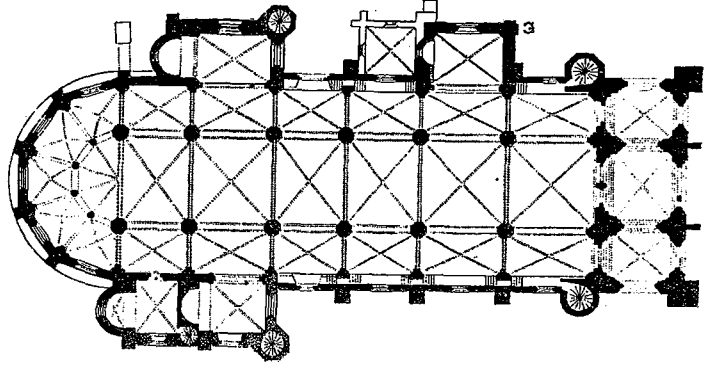
2.4.1 Dini Yapılar

2.4.1.1 St. Sophia Katedrali:

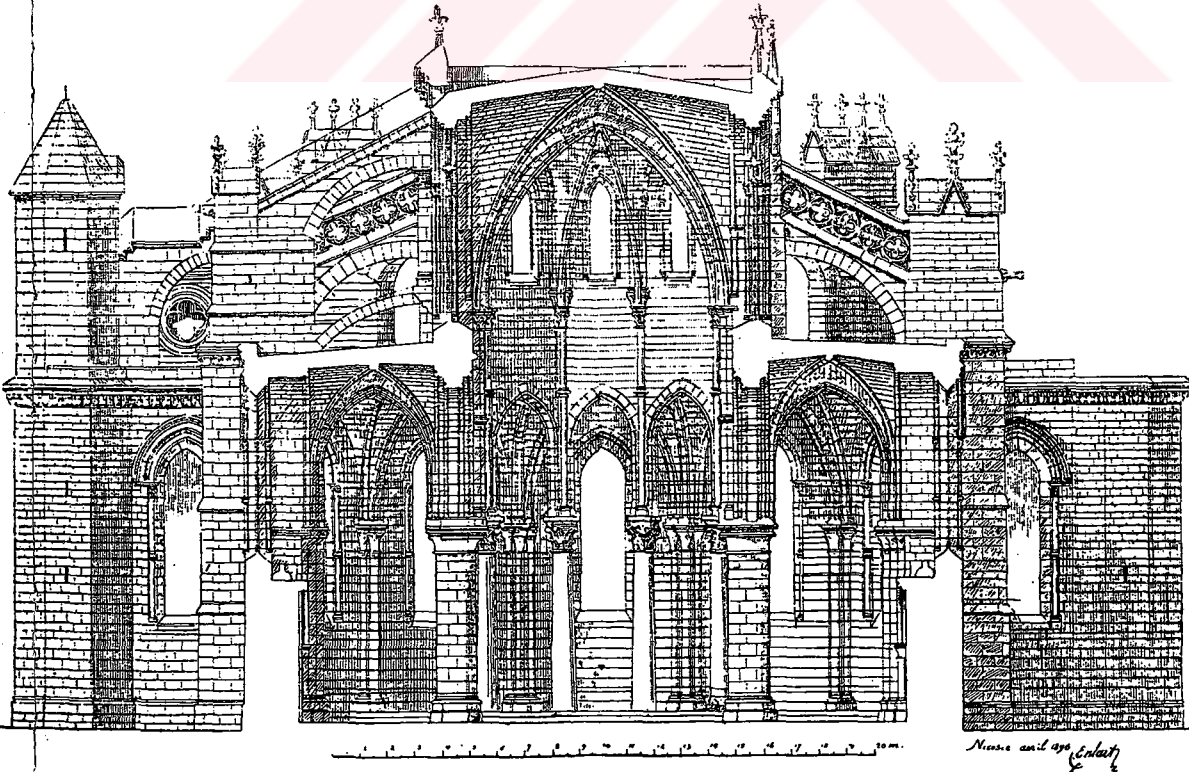
St. Sophia Katedrali Kıbrıs'taki en önemli Gotik mimari eser olarak kabul edilmektedir. St. Sophia katedrali Hagia Sophia adlı bir Bizans kilisesinin üzerine kurulduğu söylenmektedir. 1208 yılında inşası başlanan katedral 1326 yılında tamamlanmıştır.

Katedral anıtsal bir kapıyla başlar. Bu kapının üstündeki taş oyma pencere Gotik Sanatı örneğidir. Girişin iki yanında bulunan tamamlanmamış çan kulelilerinin üzerine Osmanlılar döneminde minareler inşa edilmiştir. Katedralin içi, iki dizi halinde altışar sütunla üç nef bölünmüştür. Yan neflerin üstünde galeriler vardır. Apsitin önündeki 4 granit sütunun Salmis yıkıntılarında getirildiği sanılmaktadır. Kuzey tarafında St. Nicholas'a, Güney tarafında da

Meryem Ana ve St.Thomas Aquinas'a adanmış 3 şapel vardır. Katedral Osmanlılar döneminde camiye dönüştürülürken ,170 basamakla çıkılan Kıbrıs'ın en büyük minareleri ile birlikte mihrap eklenmiştir.



Şekil 2.20 St. Sophia planı (Enlart, 1987, s.85)



Şekil 2.21 St. Sophia , kuzey güney kesiti (Enlart, 1987, s.85)

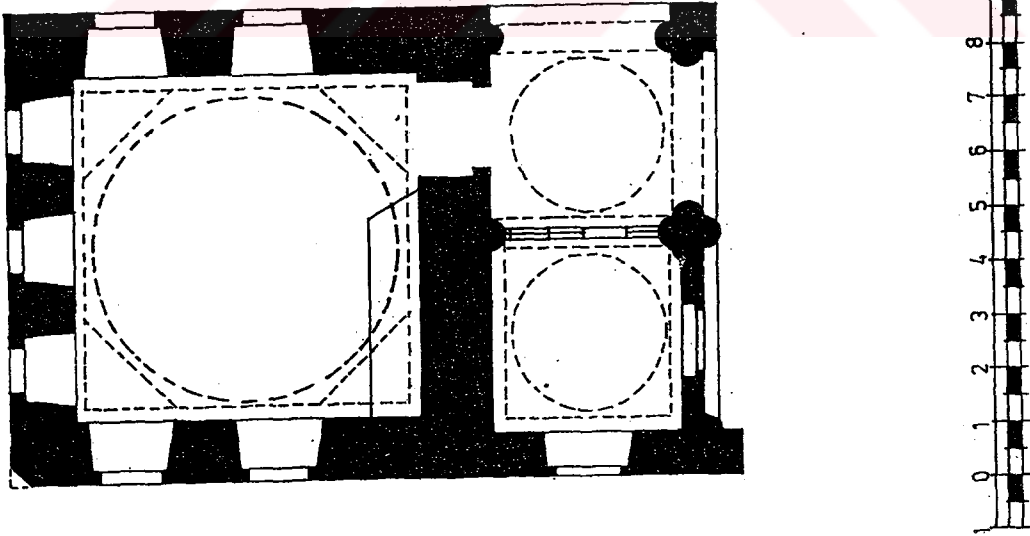
2.4.2 Eğitim Yapıları:

Lefkoşa'daki en önemli medrese olan büyük medrese 1936 'da yıkılmıştır. Bu medrese II. Sultan Mahmut devrinde kütüphane ile birlikte inşa edilmiştir.

Büyük medresenin kuzeyinde bulunan küçük medresenin de yıkılmış olduğu anlaşılmaktadır. Bu medreseye ait sadece, Ali Ruhi Efendi'nin kitabesini taşıyan çeşme vardır.

2.4.2.1 Sultan Mahmut Kütüphanesi :

Selimiye camisinin doğusunda apside yakın bir yerde, 1829 (1243) yılında Sultan II. Mahmut tarafından yaptırılmış olan barok kütüphane binası, şehrin en güzel ve iyi durumdaki eserlerinden bir tanesidir. Tek kubbeli büyük bir mekan ile iki küçük kubbeli revak kısmından oluşmaktadır. İç kısmı da altın tezyinatlıdır. 1700 kadar kitabı olup aralarına Arapça, Türkçe, ve Farsça el yazmaları yer almaktadır (Şekil 2.22).



Şekil 2.22 Sultan Mahmut Kütüphanesi planı (Rölöve- Restorasyon Dergisi, 1975, s.45)



Fotoğraf 2.11 Sultan Mahmut Kütüphanesi- 2002 yılı

2.4.3 Ticaret Yapıları:

2.4.3.1 Büyük Han:

1572 yılında, adanın ilk Osmanlı valisi Beylerbeyi Muzaffer Paşa tarafından yaptırılmıştır. Mimarisi Anadolu'da sık rastlanan benzerleri gibidir. Önceleri Alanyalı tüccarlar kaldığı için Alanyalılar hanı da denilen bu bina, şehir merkezinde önemli bir konaklama yeriydi. Dikdörtgen bir plana göre iki katlı olarak yapılan han, kare bir avlu çevresinde sıralanan çapraz tonozla örtülü revaklar ve revaklara açılan beşik tonozlu odalarla, doğu kısmında dışa açılan tek katlı dükkanlardan oluşmuştur. Alt katı yük ve hayvanlara üst katı yolculara ayrılmıştı. Toplam olarak 68 oda ve 10 adet dükkan vardır. Ortada bir avlu ve bunu saran odalarla, avlunun orta yerinde mermer sütunlar üzerine kurulmuş ve altında şadırvanı olan mescit bulunmaktadır. Zemin katındaki odalar, dükkan ve ofis olarak kullanılmıştır. Üst kattaki sekizgen bacalı birer şöminesi olan odalar da yatak odalarıdır. Eski eserler tarafından restore edilerek günümüzde kullanıma açılmıştır (Resim 2.4).



Resim 2.4 Büyük Han- 2001 yılı

2.4.3.2 Kumarcılar Hanı:

Büyük hamn yakınında olup daha küçük boyutta olan yapı, 17.yy.'ın sonunda yapılmıştır. Kesme taştan yapılmış iki katlı, revaklı ve avlulu bir handır. Girişin kemeri aynı noktada kendinden önce var olan bir yapıya ait olabilir (Fotoğraf 2.12).



Fotoğraf 2.12 Kumarcılar Hanı- 2002 yılı

2.4.3.3 Bedesten:

Selimiye Cami'nin güney tarafında, 12. yy.'da bir Bizans kilisesi olarak yapılmış olan bina daha sonra 14.yy'da Lüzinyanlılar döneminde, gotik eklemeler yapılarak genişletilmiştir. Venediklilerin yaptığı son değişikliklerden sonra Yunan Ortodoks Metropolisine verilmiştir. Osmanlılar döneminde, 1573 tarihinde tekstil ürünlerinin satıldığı çarşı haline gelmiştir. Kuzey kapısının ince taş işçiliği St. Sophia Katedrali kapısına benzer. Ayrıca bedestenin yanında da deveçiler hanının bulunduğu tahmin edilmektedir.

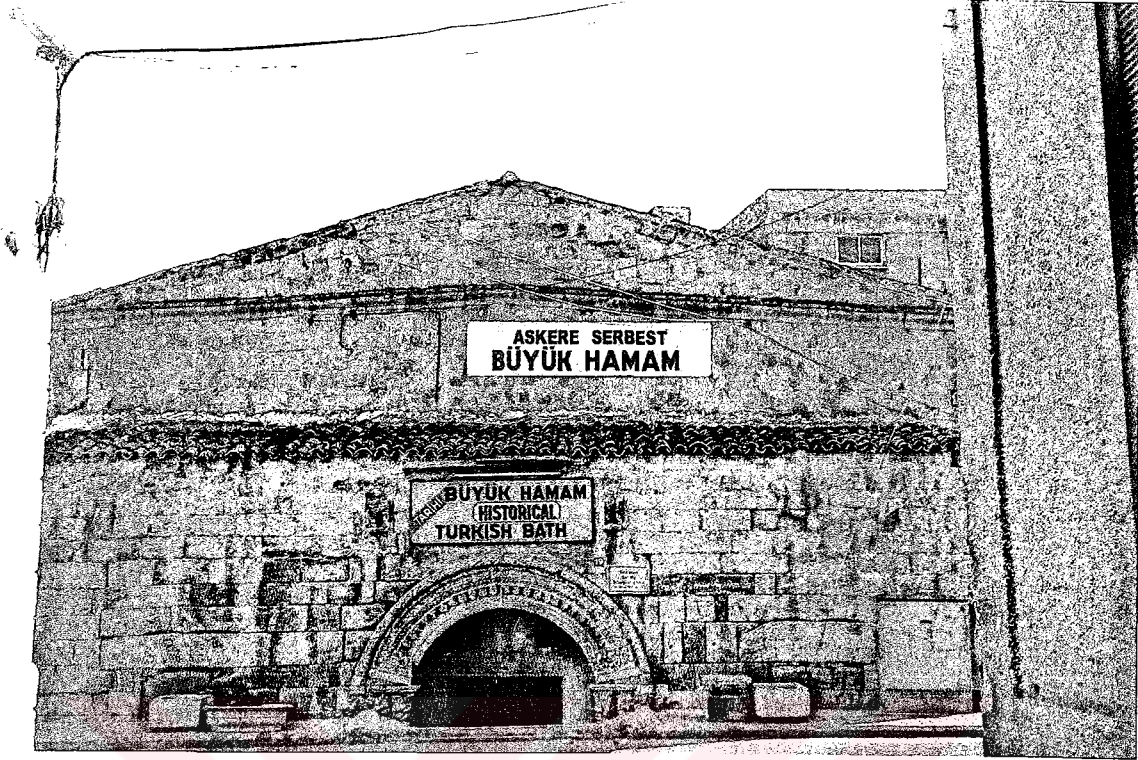


Fotoğraf 2.13 Bedesten-2002 yılı

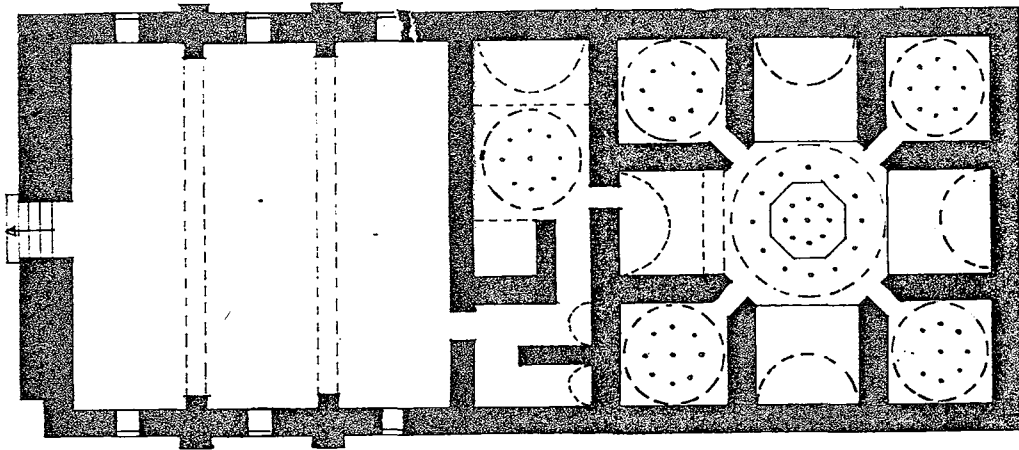
2.4.4 Su Yapıları

2.4.4.1 Büyük Hamam:

Büyük Hamam, Lüzinyanlılar dönemine ait olan St. George De Poulains adlı katolik kilisesinin kalıntıları üzerine yapılmıştır. Lefkoşa'nın en güzel hamamı olan bu yapının soyunmalık kısmının Gotik kapısı ortaçağ dönemine ait olup yapı diğer özellikleri ile klasik Osmanlı devri eseridir (Fotoğraf 2.13). Sıcaklık kısmı, kubbeli bir orta mekana açılan dört tonozlu eyvan ve dört köşedeki kubbeli odalardan oluşur. Sıcaklık ve soyunmalık kısımları arasında da bir geçiş hacmi (ılıklik) mevcuttur. Soyunmalık hacmi, camilerde olduğu gibi kare planlı, enlemesine uzanan iki kemer üzerine ahşap çatı oturtulmuştur (Şekil 2. 23).



Fotoğraf 2.14 Büyük Hamam- 2002 yılı



Şekil 2.23 Büyük Hamam Planı (Rölöve- Restorasyon Dergisi, 1975, s.51)

2.5 Lefkoşa Kent Dokusu

Lefkoşa Sur İçi'ne ait haritaların en eskisi 1881 tarihli İngilizlerin adaya geldikten hemen sonra yaptıkları çalışmadır (Ek 5). Haritada da görüldüğü gibi yoğun olarak görülen konut alanları, Arabahmet bölgesi ve etrafındadır. Ticaret ve eğitim yapıları ise Selimiye mahallesindedir. Düşük yoğunlukta olsa bile Haydar Paşa Cami ile Yenicami arasında geniş meyve bahçelerine sahip konutları, Kirlizade sokağından Yeni Cami sokağına kadar olan alanda görülmektedir.

1881 yılında yapılan ilk nüfus sayımında, Lefkoşa'nın nüfusu 11.531 kişi bulunmuştu. Bu nüfusun 5.397'si Türk, 6.184'ü gayri Müslim'di. 1891 yılındaki Lefkoşa'nın nüfusu 5.351'i Türk, 7.164'ü ise Gayri Müslim olmak üzere toplam 12.515'ti. Aradan geçen 50 yıllık sürede Lefkoşa'da Hıristiyan nüfus 3 misli artarken Türk nüfusu ancak yarım misli artıyordu. Daha sonra adadaki Türk nüfusun azalmasının esas nedeni, 1924'te Lozan anlaşmasına dayanarak yaklaşık olarak adanın genelinde 6000-8000 kişinin Türkiye'ye toplu olarak göç etmesidir. Lefkoşa'daki Hıristiyan nüfusun Türkler aleyhine çoğalmasının ikinci nedeni ise İngilizlerin adaya gelmesiyle Rumların köylerden kentlere, Lefkoşa'ya başlattıkları göçtü. Lefkoşa'da nüfus dengesini değiştiren son bir etken de 1920 yıllarda Anadolu'dan mülteci olarak gelen Ermenilerin çoğunun Lefkoşa'ya yerleşmesidir. 1931'de ise Lefkoşa'nın nüfusu 23.324 kişiydi. Bu nüfusun 7.6812'i Müslim (Türk), 15.643'ü de Hıristiyan (Rum, Ermeni, Katolik, Maronit v.s.) oluşturuyordu.

Lefkoşa'da artan nüfusun konut gereksinimi karşılamak için İngiliz döneminde, sarı taştan konutlar inşa edilmeye başlandı. Osmanlı dönemine kadar Lefkoşa kenti, gelişimini sur içinde devam ettiriyorken, İngiliz döneminde sur dışında da mahalleler oluşturulmaya başlandı. Osmanlı döneminde, Lefkoşa'da 13 mahalle varken İngiliz döneminde 23'e ulaştı. 1946 yılında yapılan nüfus sayımında Lefkoşa kentinin nüfusu 34.485'ti. Bu nüfusun 24.967'si sur içerisinde, 9.518'i ise surlar dışında oturuyordu (Gürkan, 1996, s.137).

Bu sayımda, Lefkoşa kentinin mahallelerine göre nüfus dağılımı da verilmektedir. Selimiye mahallesinde (Ayia Sophia Quarter) 1936 nüfus vardı. Bu nüfusun 632 kişisi Rum, 1239 kişisi Türk ve 65 kişi de diğer etnik gruplardandı. Çalışma bölgesinin bir kısmını da kapsayan Haydar Paşa mahallesinde 385 nüfusun 45'i Rum, 334'i Türk ve 6 kişide diğer etnik gruplara aitti. Yeni Cami'de ise 656 Türk, 1686 Rum vardı. Yeni Cami mahallesinde Rum nüfusun

çoğunlukta olmasının nedeni bu mahallenin sur dışında devam etmesiydi. Arabahmet mahallesinde ise Ermeniler çoğunlukta idi.

Bütün bu nüfus artışlarına bağlı olarak İngiliz döneminde konutlar yapılmış, özellikle sur içinde ve özellikle de Selimiye mahallesindeki geniş bahçelere sahip evlerin, konakların bahçeleri bölünmüş ve bölünen parsellere küçük konutlar yapılmıştır. Özellikle 1963 göçmenlerinin yerleştirildiği bu konutlar Lefkoşa sur içinin çeşitli bölgelerinde görülmektedir. 1965 tarihli (Ek 6) Lefkoşa suriçi haritasında, özellikle de çalışma bölgesinde görülen bu tip konutların yanında büyük konaklar, miras yoluyla bölünmüş ve eskiden bir ailenin sahibi olduğu evler, birkaç ailenin yaşadığı mekanlara dönüşmüştür. Bu bozulmalar ve bölünmeler, yapıların özgünlüğünü yitirmesine neden olmuştur. Bu bölünmeler günümüzde devam etmiş ve bir evde her aileye bir oda düşmesine neden olmuştur.

1960 yılından sonra Lefkoşa yeniden büyümeye başladı. Bu gelişme sırasında kent içinde bahçeli evlerin yıkılıp yerlerine betonarme binaların yapılması hızlandı. Tescil edilen birkaç yapı dışında pek çok Geleneksel Lefkoşa evi yıktırıldı. Yakın geçmişte gerçekleşen bu yıkımlar Lefkoşa'nın kent dokusunu değiştirdi. Günümüzde artık kentsel sit alanı ilan edilen Lefkoşa suriçinde geleneksel yapılar korumaya alınmıştır.

Günümüz Lefkoşa'sında 3 farklı yerleşim dokusu bulunmaktadır. Ortaçağdan beri adanın merkezi olan, ortaçağ mimarisiyle Osmanlı mimarisinin anıtsal yapıları ve sivil mimarlık örnekleriyle, İngiliz dönemi mimari örneklerinin bir arada bulunduğu Lefkoşa suriçi kent dokusudur.

Diğer yerleşim bölgesi ise surların çevresinde, İngiliz Koloni Mimarlığının örneklerinin görüldüğü bölgedir. Günümüz mimari anlayışını yansıtan bölge ise 1960'lı yıllardan sonra oluşan Lefkoşa sur dışında gelişen ve gelişmeye devam eden yerleşim alanlarıdır. Yeni yapılanma bölgeleri genel olarak yüksek binalardan ve geniş caddelerden oluşmaktadır.

2.6 Lefkoşa Mahalleleri

Lefkoşa, Osmanlı döneminde 13 mahalleye ayrılmıştır. Önemli ve başarılı paşaların isimleri bu mahallelere verilmiştir. Bunlardan bazıları Arabahmet Paşa, Mahmut Paşa, Haydar Paşa'dır. Diğer mahallelerin isimleri ise mahallede ikamet eden kullanıcılar tarafından isimlendirilen Tahtakale, Tophana, Tabakhane ve Yenicami'dir.

Yeni düzenlemelerle ve sistemle daha sonra mahalle sayıları artırılarak 23'e ulaştı. İngiliz döneminde artırılan mahallelere Hıristiyan isimleri verildi. Lefkoşa'daki 23 mahalle resmi sıralamaya göre şöyledir:

1. Arabahmet 2. Mahmut Paşa 3. İbrahim Paşa 4. Ak-Kavuk (Ak-Kavuklu) 5. Ayios Lukas (Ayluka) 6. Abdi Çavuş 7. Yenicami 8. İplik Pazarı ve Korkut Efendi 9. Ayia Sophia (Selimiye Mahallesi) 10. Haydar Paşa 11. Ayios Kasiyanos (Kafesli) 12. Hrisaliniotissa 13. Taht-el Kale (Tahtakale) 14. Ayios Yuannis 15. Ömeriye 16. Ayios Sava 17. Faneromeni 18. Tabakhane 19. Nöbethane 20. Karamanzade 21. Ayios Andreas (Tophane) 22. Tripiotis 23. Ayios Antonios

Farklı etnik grupların birlikte, yan yana yaşadığı Lefkoşa mahalleleri, kullanıcıların kültürlerine, geleneklerine, yaşam tarzlarına ve dinsel aktivitelerine göre zaman içerisinde şekillenmiştir. Fiziksel ve fonksiyonel açıdan ayrılan Lefkoşa mahalleleri, burada yaşayan kullanıcıların yaşam tarzlarının bir yansımasıdır (Ek 7).

2.7 Lefkoşa'da Koruma Çalışmaları

İlk olarak 1975 tarihinde yürürlüğe konan 35/75 sayılı "Eski Eserler Yasası", tarihi bina, arkeolojik, kültürel-mimari ve doğal, kent, köy ve kırsal sit alanlarının korunması ve denetlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Ancak yeterli bir içeriğine sahip olmayan bu yasanın öngördüğü bazı tüzük ve yönetmeliklerin ve yine Anayasamızın 39. maddesinde yer alan koruyucu, düzenleyici, destekleyici ve özendirici önlemler ve sınırlamalar getirecek bir yasanın 1994 yılına kadar hazırlanıp çıkartılmamış olması nedeniyle tescilli eski eserlerin yıkılıp yok olması önlenememiştir.

Resmi Gazetenin 16.8.1994 tarihli sayısında yayımlanarak yürürlüğe giren 60/1994 sayılı yeni Eski Eserler Yasası ile bir önceki yasa yürürlükten kaldırılmıştır. Halen yürürlükte olan 60/1994 sayılı Eski Eserler ise özel mülkiyete ve devlete ait olan eski eserlerin onarım ve

restorasyonu için çok değişik maddeler içermekte ve bu amaçla da “Eski Eserleri Koruma Fonu” diye bir fonun oluşturulmasını öngörmektedir. Şu anda Eski Eserleri Koruma Fonu oluşturulmuş ve “Eski Eserleri Koruma Fonu Tüzüğü”, “Eski Eserleri Koruma Fonu Yönetmenliği” Resmi Gazetede yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir (Ek 1).

İmar Yasası 1989 yılında çıkarılmış, bu yasanın ön gördüğü ülkesel fiziki planlama, ve bölgesel imar planlarıyla birlikte Lefkoşa imar planı hayata geçirilmiştir. 11 Nisan 2001 tarihli Başkent Lefkoşa İmar Planı'nın yürürlüğe girmesi yasal alanda büyük bir boşluğu doldurmuştur. Ancak bu imar planının uygulanabilirliği için gerekli olan diğer yapısal, yasal ve denetsel unsurların çözüme ulaştırılması gerekmektedir.

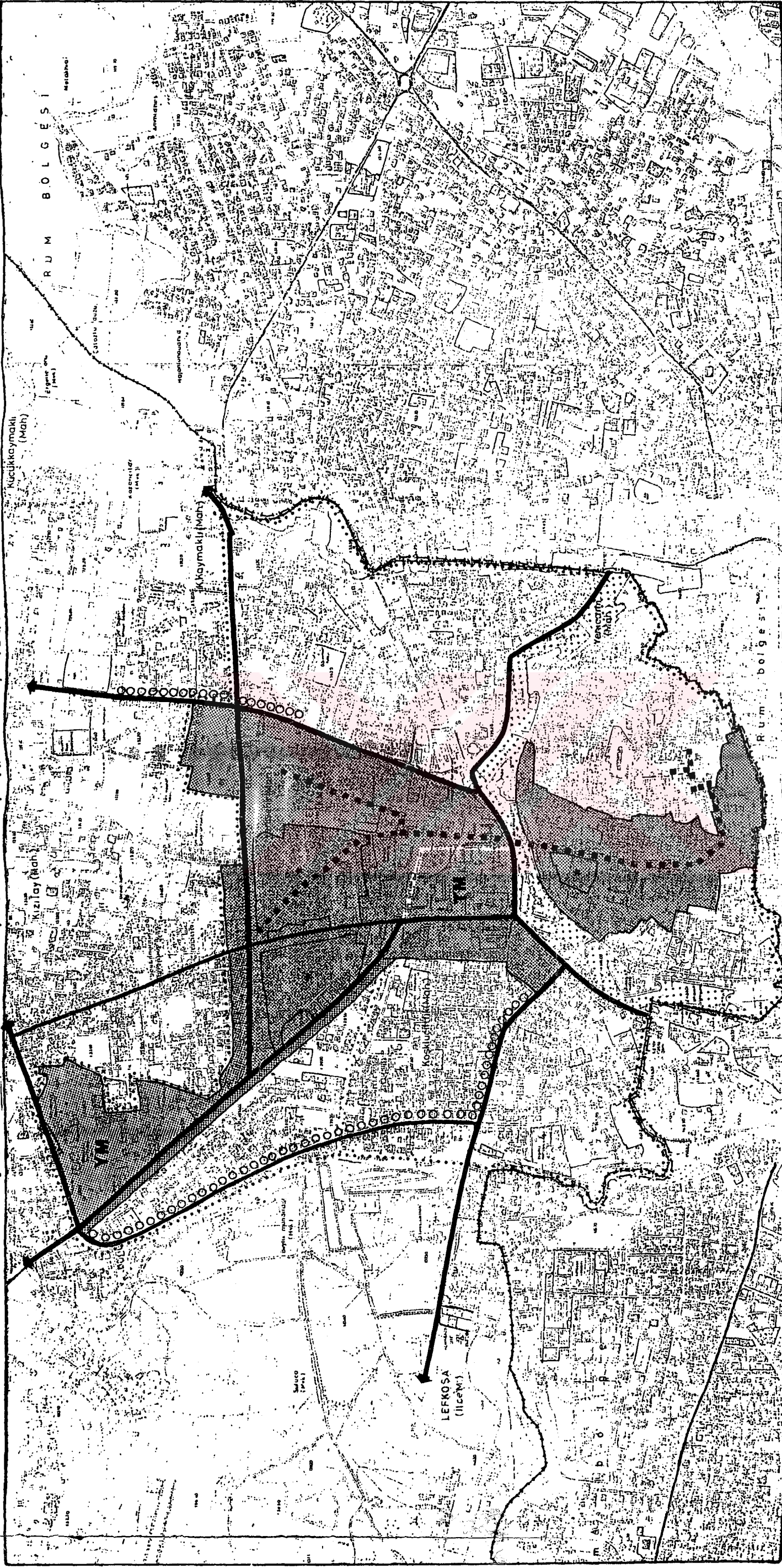
11 nisan 2001 tarihli Başkent Lefkoşa imar planında, ilk olarak yapılan çalışmalarda, mevcut plan alanıyla birlikte önerilen plan alanı ve yapılmakta olan plan alanı belirtilmiştir (Harita 2.5). Buna bağlı olarak Lefkoşa ile birlikte Gönyeli, Alayköy, Haspolat, Hamitköy ve Kanlıköy Başkent Lefkoşa İmar Planı'na dahil edilmiştir. Bu çalışmada yerleşim, sanayi, turizm ve orman alanları ile kent ticaret merkezi gibi ana kullanım alanları geleceğe yönelik olarak tespit edilmiştir.

Başkent Lefkoşa imar planında Lefkoşa nüfusu 37.948, projekte nüfus 53.412 belirlenmiştir. Nüfus dağılımına göre Lefkoşa, en yoğun yerleşime sahip olup 2001-4000 kişi m² düşmektedir. Bu imar planında Lefkoşa ve çevre köylerin gelişme planları belirlenmiştir. Lefkoşa ve çevre köylerinde konut alanları, kent merkezi ve buna bağlı olarak iş alanları, toplumsal hizmet alanları, eğitim ve sağlık yapılarının bulunduğu ve bulunması gerektiği alanlar, sanayi bölgeleri belirlenmiştir. Turizm ve eğlence alanları ile birlikte açık ve yeşil alanlar yeniden düzenlenmiştir. Lefkoşa, tarıma elverişli düzlük ova olan mesarya ovası üzerine kurulduğundan tarım alanları, ağaçlık alanlar korunarak sanayi alanlarını geliştirmek, eğlence alanları oluşturmak amaçtır. Suriçinde mevcut dokuyu koruyup canlandırmak için kent merkezini ve ticaret alanlarını burada devam ettirmek ise esas amaçtır. Bazı bölgelerde doku korunup, çevreye uyumlaştırma projeleri hazırlanması gerektiğini de belirten bu gelişme planı, çevre köylerin köy içi dokusunu koruma ve sağlıklılaştırma projelerini de kapsamaktadır. Gelişme politikalarında iyileştirme gereken bölgeler, yeni gelişim alanları ve kırsal yerleşim geliştirme gereksinimine olan bölgeler belirtilmiştir (Harita 2.6).



BAŞKENT LEFKOŞA İMAR PLANI

LEFKOŞA, GÖNYELİ, ALAYKÖY, HASPOLAT, HAMITKÖY, KANLIKÖY



Ülkü Sınırı
Merkezi İş Alanı
Toplumsal Merkez
Yönetişel Merkez
Dokusu Korunacak Alanlar
Gelecekteki Çalışma Alanı



Ana Yaya Aksı
Kentisel Faaliyet Koridoru
Ana Dağıtıcı Yollar
İkincil dağıtıcı Yollar
Açık Alanlar

Merkezi İş Alanı

100 50 0 100 200m



Şehir Planlama Dairesi Ekim 2000

26



BAŞKENT LEFKOŞA İMAR PLANI

LEFKOŞA, GÖNYELİ, ALAYKÖY, HASPOLAT, HAMİTKÖY, KANLIKÖY



-  Ülke Sınırı
-  İmar Planı Sınırı
-  Tarihi Surlar ve Surlarıçısı
-  Doku Bütünlüğüne Sahip Karakter Bölgeleri
-  Köyleri
-  Sosyal Konut Alanları

Koruma Alanları

1 1/2 0 1 2 3 4 5 6 km



27

Şehir Planlama Dairesi Ekim 2000

Harita 2.7 Başkent Lefkoşa İmar Planı- Koruma Alanları

Günümüzde Lefkoşa Suriçi'nde restorasyon çalışmaları yapılmaktadır. İmar yasasının yürürlüğe girmesi ile Lefkoşa Suriçi ile hendekler kentsel sit alanı ilan edilmiştir. Lefkoşa'da özellikle Suriçi'nde tarihi ve kültürel değeri olan binalarla ilgili listeleme çalışmaları yapılmıştır. Lefkoşa Arabahmet mahallesi koruma alanında ve Selimiye bölgesinde, tek bina ölçeğinde restorasyon çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Halen Arabahmet mahallesinde restorasyon çalışmaları ile örnek bir sokak yaratma çalışmaları devam etmektedir.

1987'den beri Arabahmet Rehabilitasyon projesi UNOPS (United Nations Offices for Projects Services) tarafından Master Plan Ekibi, Eski Eserler Dairesi, Şehir Planlama Dairesi ve bu projelerde sadece siyasi bakımından tanınan belediyenin ortak çalışmaları devam etmektedir.



Fotoğraf 2.15 Arabahmet mahallesi restorasyonu tamamlanmış sokak- 2001 yılı.

Restore edilecek binalarda yaşayan, çoğunluğu kiracı durumunda bulunan aileler yeni konutlara taşındı. Bu rehabilitasyon projesinde ilk olarak Derviş Paşa sokak yayalaştırılmıştır. Bu sokaktaki evlerin restorasyonları tamamlanmıştır. Bu mahallenin sosyo-ekonomik durumunun iyileştirilmesi için konutlara yeni işlevler verilmiştir. Böylelikle kültürel alanlarını burada oluşturarak Lefkoşa ve Kıbrıs halkının bu bölgeye ilgisinin artmasını sağlamak projedeki esas amaç olarak belirlenmiştir. Kültürel aktiviteyi bu bölgede arttırmak için zengin Ermenilerin konut alanı olduğu bölgede, büyük konutların bir tanesine 141 kişilik tiyatro işlevi verilmiştir. Bu projeye 11 tane yapı restore edilmiştir. Kamil Paşa sokak ve Hafız Hasan sokaktaki konutların tümü restore edilmiştir. Böylece Derviş Paşa, Hafız Hasan Efendi ve Kamil Paşa sokaklarındaki yapıların restorasyon çalışmaları tamamlanmıştır. Bu sokaklarda restore edilen konutların bazılarında sergi salonu, pastahane gibi işlevler verilmiştir. Fakat şu anda bu yapılar işlevlerine devam etmeyip, kendi sessizliklerine bırakılmıştır. Kullanımda olmadığı için zaman içerisinde yıkılma tehlikesiyle tekrar karşılaşacaklardır. Müftü Hacıali sokak ile Mehmet Hüseyin sokakta da yayalandırma, altyapı (kanalizasyon, telefon...) çalışmaları devam etmektedir.



Fotoğraf 2.16 Arabahmet mahallesi restorasyonu devam eden sokak- 2001 yılı.

Tanzimat, Sahra, Salahi Şevket sokaklarında ise aydınlatma, altyapı (telefon, elektrik, kanalizasyon) çalışmalarına başlanmıştır. Bölgedeki kültür faaliyetleri için bu bölgeye otopark da düzenlenmiştir.

Bu sokaklardaki konut sahipleri 1963 göçmenidir. Eski konut sahipleri Ermeni ve Rum'du. Kıbrıs'taki 1963 olayları ile Ermeni ve Rum konut sahipleri buradan göç etmiş, yerlerine ise güneyden Türk göçmenleri gelmiştir. 1974'ten sonra Kıbrıs'ın ve Lefkoşa'nın ikiye ayrılması Arabahmet mahallesinin bir bölümü yeşil hat üzerinde bulunması, terk edilmesine neden olmuştur. Bu terkedilmişliğin yarattığı koruma nedeniyle yapılar özgünlüğünü korumuştur. Kuzey Kıbrıs'ta ve aynı zamanda Güney Kıbrıs'ta bu bölgede olan yapılar korumaya alınmış, UNOPS tarafından rehabilitasyon projeleri uygulanmıştır. Bu projeyle Kuzey ve Güney Kıbrıs'ta bu bölge üzerinde bulunan özgün konutlara çeşitli işlevler verilerek yaşatılmaya çalışılmıştır. Kuzey Kıbrıs'taki Arabahmet Mahallesi ilgiyi artırmak ve bu mahallenin sosyo-ekonomik durumunu iyileştirmek bu projenin amacıdır. Bu amaçla 11 evin restorasyonu tamamlanmış ve bazı evlere eğlenceye yönelik tiyatro, restoran fonksiyonu verilmiştir.

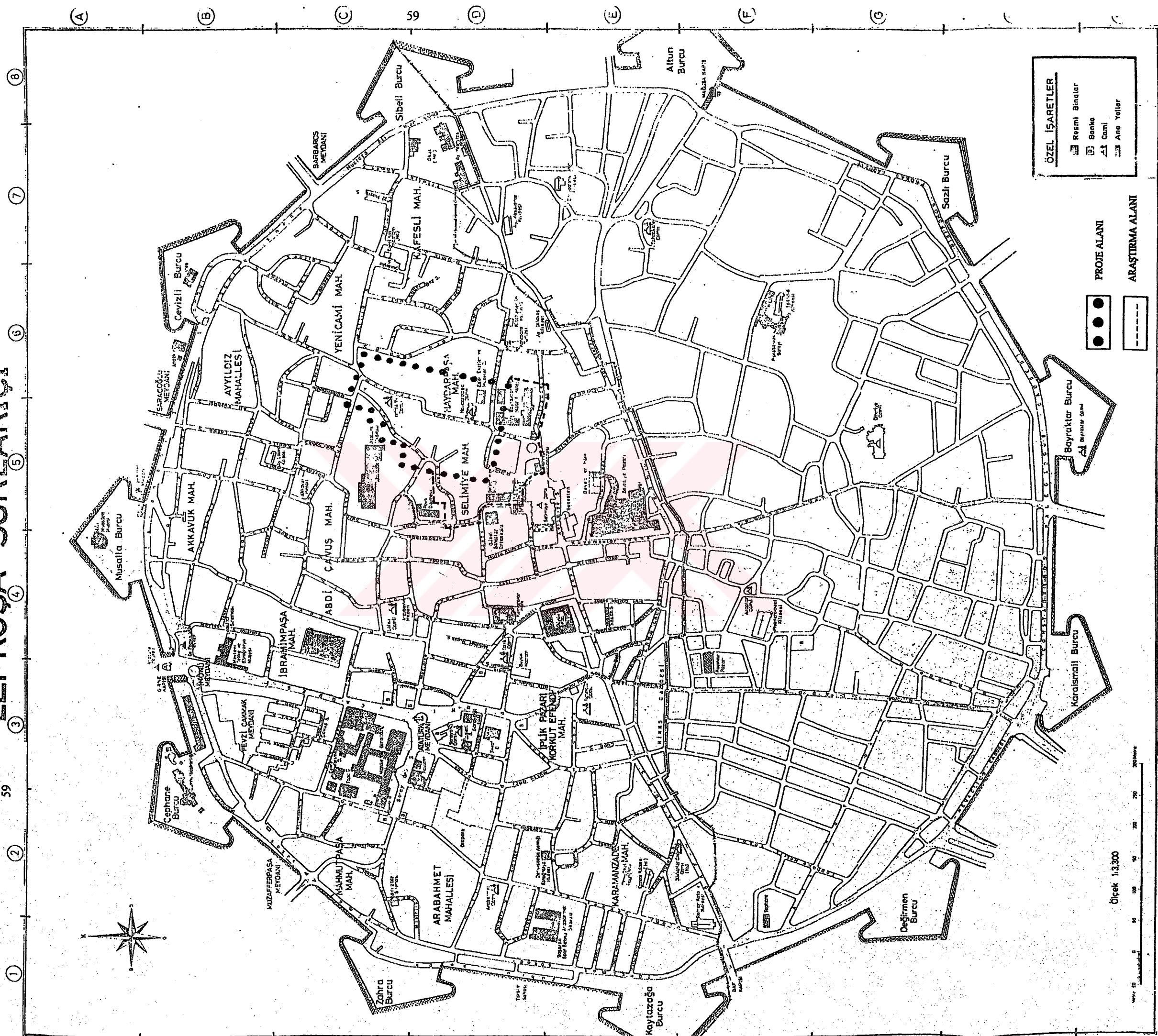
3. ÇALIŞMA BÖLGESİNDE FİZİKSEL ÇEVREYİ OLUŞTURAN MİMARİ VE İŞLEVSEL ANALİZLERİ

3.1 Çalışma Bölgesinin Lefkoşa Kent Dokusundaki Yeri

Selimiye mahallesindeki Kirlizade sokağı, Yeni Cami sokağı ile Kuru Çeşme sokağını kapsamakta olan çalışma bölgesi Lefkoşa Suriçi kentsel sit alanındadır. Lüzinyan, Venedik ve Osmanlı döneminde de dini ve eğitim yapılarının bulunduğu, kentin eğitim ve ticaret merkezi olan Selimiye mahallesi günümüzde de bu işlevlerini sürdürmektedir. 11 Nisan 2001 tarihli Başkent Lefkoşa imar planında da Selimiye mahallesi eğitsel ve kültürel alanlar olarak planlanmıştır (Harita 2.8).

Selimiye Cami (St. Sophia Katedrali), Haydar Paşa Cami (St.Catherina Kilisesi) ve Yeni Cami arasında kalan çalışma bölgesinde çeşitli dönemler ait yapıları bir arada görmek mümkündür. Eğitim ve ticaret merkezi ile dini yapıların bulunduğu alanın konut bölümünü oluşturan çalışma bölgesi, Ortaçağ ile Osmanlı ve İngiliz konut yapılanmasını yansıtmaktadır (Harita 3.1, Ek 7). Bölgede dini yapılarla birlikte kuzeye gidildikçe, konut işlevi olan yapılar ağırlık kazanmaktadır. İngiliz döneminde kullanıcıların değişmesi ve miras yoluyla bölünmelerin neden olduğu parselasyon değişiklikleri ile yaşam tarzlarına ve ihtiyaçlarına göre yaptıkları değişiklikler, çalışma bölgesindeki konutlarda görülmektedir (Harita 3.2, Harita 3.3, Harita 3.4). 1881 tarihli haritada, kütleli olarak yapıları incelediğimiz zaman geniş bahçeleri olan konutların bulunduğunu ve İngiliz dönemi etkileri görülmeden önce bu bölgede konutların düşük yoğunlukta olduğu belirlenmiştir (Ek 5). Genel olarak Osmanlı döneminde inşa edilen konutların, ortaçağ yapılarının temelleri veya zemin katları üzerine yapılmış örneklerinin de bulunduğu bu bölge, 20 yy. sarı taştan inşa edilen İngiliz dönemi mimari özelliklerini taşıyan yapılarla, ortaçağ dönemi ve Osmanlı dönemi dini yapılarıyla ve konutlarıyla bir bütünlük içerisindedir .

LEFKOŞA SURLARIÇI



Harita 3.1 Çalışma Bölgesinin Lefkoşa Surlarıçi'deki Yeri

3.2 Çalışma Bölgesinin Doku Analizleri

3.2.1 Yerleşim Dokusu Analizi

Çalışma bölgesindeki yerleşim, dar sokaklar ve bitişik nizamda sıralanmış yapılardan oluşmaktadır. Selimiye Cami, Haydar Paşa Cami ve Yeni Cami arasında olan bu kentsel doku, geniş meyve bahçeleri olan içe dönük evlerden ve Ortaçağ, Osmanlı döneminde yapılan dini yapılardan oluşan geleneksel bir dokudur. Daha çok eğitim ve dini yapıların bulunduğu, konut yoğunluğunun ise diğer mahallelere göre daha düşük olan bir bölgedir.

Osmanlı döneminde, sokak yaşantısının günlük özel yaşamdan ayrılması bir tasarım özelliği olarak konutlarda görülmektedir. Buna bağlı olarak bitişik nizamda yerleştirilen konutlarla birlikte dar sokakların olması bölgede yeşil alan diye adlandırabileceğimiz kullanıcıların ortak kullandığı bir bölge bulunmamasına neden olmaktadır. Ortak sosyal yaşam olmadığı için yeşil alanlar evlerin arka bahçelerinde yer alıp, özel yaşama dahil edilmiştir.

Yeni Cami'nin önünde bulunan boş alanlarda daha önce mezarlık ve Yeni Cami'ye ait şadırvanın bulunduğu Louis Salvator'a ait çizimlerden görülmektedir. Osmanlı döneminde meydan işlevi de bu alana verilmiştir.

Konut alanlarının bulunduğu geleneksel dokuya sahip diğer mahallelerin sokakları, çalışma bölgesindeki sokaklara göre daha dar ve daha organiktir. Sokaklar asfalt kaplı olup, özgün kaplamasına ait iz bulunmamaktadır.

Çalışma bölgesinin günümüzdeki yerleşim dokusunda, boş yapı alanı bulunmamakla birlikte yıkılan geleneksel yapıların yerine betonarme yapılar inşa edilmiştir. Yapılar bitişik nizamda sokak boyunca yerleştirilerek bahçeleri, sokaktan ayrı tutulup arka tarafta bulunmaktadır. Yeni Cami önündeki mezarlık ve şadırvan günümüzde mevcut olmamakla birlikte yıkılan Ortaçağ Dönemine ait kilisenin kalıntıları ve Osmanlı döneminde eklenen minaresinin bir bölümü görülmektedir (Harita 3.5).

3.2.2 Tescilli Yapılar Durumu

Çalışma bölgesinde 1994 yılında tescil çalışması yapılmış, 3 tane anıtsal dini yapı, Osmanlı döneminde büyük medreseye ait olan kütüphane ile 4 tane İngiliz dönemine ait 5 tane eğitim

apısı ve sivil mimarlık örnekleriyle toplam 42 yapı tescil edilmiştir. Yoğun olarak Kirlizade sokağı ile Yeni Cami sokağında tescilli konutlar bulunmaktadır. Bu sokaklar üzerinde yapılan araştırma, analiz ve sentez çalışmaları sonucunda tescil edilmiş yapıların büyük bir ölçümünde değişiklikler yapılmış ve yapılmaya da devam edilmektedir (Harita 3.6).

Çalışma bölgesindeki yapıların % 38.1'i çevreye uyumlu yapılar, % 50'si tescilli yapılar olarak belirlenmiştir. 10 (% 11.9 oranında) tane de betonarme yapının bulunduğu bu alanda çoğunlukla çevreye ve geleneksel dokuya uygun yapılar bulunmaktadır.

Tescilli yapılar	-----	42 adet - % 50
Çevreye uyumlu Yapılar	-----	32 adet - % 38.1
Betonarme yapılar	-----	10 adet - % 11.9
Toplam 84 adet		

2.3 Bölgenin Karakteri

Elimiye mahallesinde yapılan bu araştırma ve analizlerde, özellikle de konutlarda gerek ırsal gerekse kentsel dokuda görülen sündürmeler*, kemerli yarı açık mekanlar, birinci kata çıkmak için açık taş merdivenler, bu sokak dokusunda dikkat çeken bir özelliktir. 1930'larda yapılan konutlarda da yarı açık mekanların fonksiyonu değiştirilerek kullanımı görülmesi geleneksel mimarinin devam ettiğinin göstergesidir. İngiliz döneminde yapılan yapıların da bulunduğu bu bölgede, cephelerde taş söveli pencerelerde bulunmaktadır.

Ortaçağ ve Osmanlı dönemi özelliklerini bir arada taşıyan yapıların görülmesi, bölgedeki mimariye zenginlik katmıştır. Dini yapıların çoğunlukta olması nedeniyle çeşmeler ve türbeler de bu dokuda yer almıştır (Harita 3.7).

2.4 Yapıların Fiziksel Durumu

Bölgede 11 tane kötü durumda yapı, 4 tanede yıkıntı durumunda bulunan yapı vardır. Diğer yapıların bazıları restore edilmiş, bazıları ise kullanıldığı için iyi durumdadır.

*Sünderme: Kıbrıs'ta kullanılan terim, kemerli yarı açık alana verilen isim.

apıların % 59.5'inin fiziksel durumu orta düzeyde, restore edilmiş yapılarla birlikte iyi durumda olan yapıların oranı % 22.61'dir. % 17.85 oranında ise kötü ve yıkık durumda olan yapılar vardır (Harita 3.8).

iziksel durumu iyi olan yapılar -----	19 adet - % 22.61
iziksel durumu orta olan yapılar -----	43 adet - % 51.19
iziksel durumu kötü olan yapılar -----	12 adet - % 14.28
iziksel durumu yıkıntı olan yapılar -----	3 adet - % 3.58
ığır yapılar-----	<u>7 adet - % 8.33</u>
Toplam 84 adet	

2.5 Yapıların İyileştirilmesi

ğir yığma yapılar -----	74 adet -% 88.1 (50 adeti kerpiç- 15 adeti taş- 9 adeti kerpiç ve taş malzeme ile inşa edilmek üzere)
betonarme yapılar -----	<u>10 adet - % 11.9</u>
Toplam 84 adet	

Çalışma bölgesinde yakın dönemde inşa edilmiş 10 tane betonarme bina iyi durumdadır. 1930'larda inşa edilen yapılar çevreye uyumludur. Bölgede 2 tane anıtsal yapı olmak üzere 7 tane yapının restorasyonu tamamlanmıştır. Hafif rehabilitasyon gerektiren 14 tane, ağır rehabilitasyon gerektiren 10 tane yapı bulunmaktadır. Çatı, strüktür bakımından ağır rehabilitasyon gerektiren yapılardan bir tanesi boştur (Harita 3.9).

84 yapı üzerinde yapılan tespit çalışmaları sonucunda 2 farklı yapım sisteminin uygulandığı çalışma bölgesinde, % 59.54'lik oranla yapıların çoğunluğunu oluşturan yapım malzemesi kerpiç olan yığma sistemde inşa edilmiştir. Bölgedeki yoğunluğu % 17.85 oranında taş malzeme ile inşa edilen kagir yapılar ile kerpiç ve taş malzeme birlikte kullanılarak inşa edilen yığma sistemdeki yapıların oranı % 10.71'dir. En az oran ise, yapıların %11.9'ünü oluşturan betonarme sistemde inşa edilmiş olan yapılardır.

Bölgedeki geleneksel dokuyu oluşturan yapıların % 10.71'inde strüktürel sorunlar vardır. Hafif rehabilitasyon gerektiren yapıların % 14.28'inde cephede görülen sıva çatlakları ile sıva dökülmelerinde meydana gelen sorunlardır.

Hafif rehabilitasyon gerektiren yapılar -----	17 adet - % 20.23
Ağır rehabilitasyon gerektiren yapılar -----	9 adet - % 10.71
Çevreye uyumlu yapılar -----	32 adet - % 38.09
Restore edilmiş anıtlar -----	3 adet - % 3.57
Restore edilmiş yapılar -----	13 adet - % 15.47
Diğer yapılar -----	<u>10 adet - % 11.92</u>
Toplam 84 adet	

3.2.6 Bölgenin Tarihi Mirası

Ortaçağda Lüzinyan dönemi ve Osmanlı dönemi mimari özelliklerini taşıyan 3 tane anıtsal yapı vardır. Taş dokusu özelliklerinden, yapım sistemi ve malzemesinden yola çıkarak ortaçağ dönemi yapılardan kalan taş duvarları kullanılarak Osmanlı döneminde üst katı inşa edilen ve Osmanlı dönemi özelliği taşıyan 2 tanesi araştırma bölgesinde 4 tanesi ise proje alanında olan yapı belirlenmiştir. Diğer yapıların çoğu ise Osmanlı ve İngiliz Dönemi yapılarıdır (Harita 3.10).

Lüzinyan (Ortaçağ) dönemine ait yapılar -----	2 adet - % 20.23
Osmanlı Dönemine ait yapılar -----	23 adet - % 10.71
Lüzinyan / Osmanlı Dönemine ait yapılar-----	4 adet - % 3.57
İngiliz Dönemine ait yapılar-----	17 adet - % 40.47
Diğer yapılar -----	<u>40 adet - % 9.55</u>
Toplam 84 adet	

3.2.7 Yapıların Yüksekliği

1 katlı yapılar -----	22 adet - %26.19
2 katlı yapılar -----	<u>62 adet - %73.81</u>
Toplam 84 adet	

Bölgedeki yapıların çoğunluğunu iki katlı yapılar oluşturmaktadır. Son dönemde yapılan yapılarda iki katlı olarak inşa edilmiş olup, yeni yapılan yapıların kat yüksekliklerinin büyük oranda tarihi dokuya uygunluğunu göstermektedir (Harita 3.11).

3.2.8 Malzeme

Yapı malzemesi	Sayı	Oran
Kerpiç	50 adet	%59.54
Taş	15 adet	%17.85
Betonarme	10 adet	%11.9
Taş + Kerpiç	9 adet	%10.71
Toplam 84 adet		

Ortaçağda özellikle de Lüzinyan döneminde yapılan yapıların çoğunluğu taştan inşa ediliyordu. Lüzinyan döneminde Lefkoşa kenti, toplumun zengin kesiminin yaşadığı bölge olduğu için çoğunlukla konutlar taş malzemeyle yapılmıştı.

Osmanlı'nın adaya gelişi ile Lefkoşa kentinde kerpiç malzeme kullanarak konutlar inşa edilmeye başlandı. İngiliz döneminde ise tekrar taş malzeme kullanılmaya başlandı.

Çalışma bölgesinde, kerpiç konutlar yoğunlukta kullanılırken taş ve kerpicin bir arada kullanıldığı yapılar da vardır (Harita 3.12).

3.2.9 İşlevsel Dağılım

Yapı türü	Sayı	Oran
Konut	66 adet	%78.58
Konut + Ticaret	5 adet	%5.95
İdare Yapıları	5 adet	%5.95
Dini Yapılar	2 adet	%2.38
Müze	3 adet	%3.57
Sanat Galerisi	1 adet	%1.19
Depo/ Atölye	1 adet	%1.19
Eğitim	1 adet	%1.19
Toplam 84 adet		

Yapılan tespit çalışmalarında, bölgede konut işlevi verilen yapıların çoğunlukta olduğu görülmüştür. Bölgede 5 tane hem konut hem de ticaret işlevine sahip yapılar vardır. Depo ve

atölye fonksiyonu olan bir tane yapı vardır. 5 tane idare yapısı, 1 tane eğitim yapısının bulunduğu bölgede orijinal fonksiyonu konut olan bir yapıya ise müze işlevi verilmiştir (Harita 3.13).

3.2.10 Mülkiyet Durumu

Mülkiyet durumu	Sayı	Oran
Özel	67 adet	%79.77
Hazine	6 adet	%7.14
Vakıf	10 adet	%11.9
Dernek	1 adet	%1.19

Toplam 84 adet

Çalışma bölgesindeki konutların % 79.77'si özel mülkiyettedir. 6 tane hazine, 1 tane dernek, 10 tane de vakıf mülkiyetinde olan yapı vardır (Harita 3.14).

Özel konutlar ise çoğunluğu kiracıların ikametindedir. Anadolu'nun Hatay, Urfa bölgesinden gelen geçici nüfusun bu bölgelere yerleşmesi konut gereksiniminin artmasına neden olmuş ve her büyük konut, oda oda bölünüp kiraya verilerek yapıların özgünlüğünü kaybetmesine neden olmuştur.


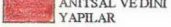


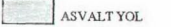
3.2.11 Değerlendirme

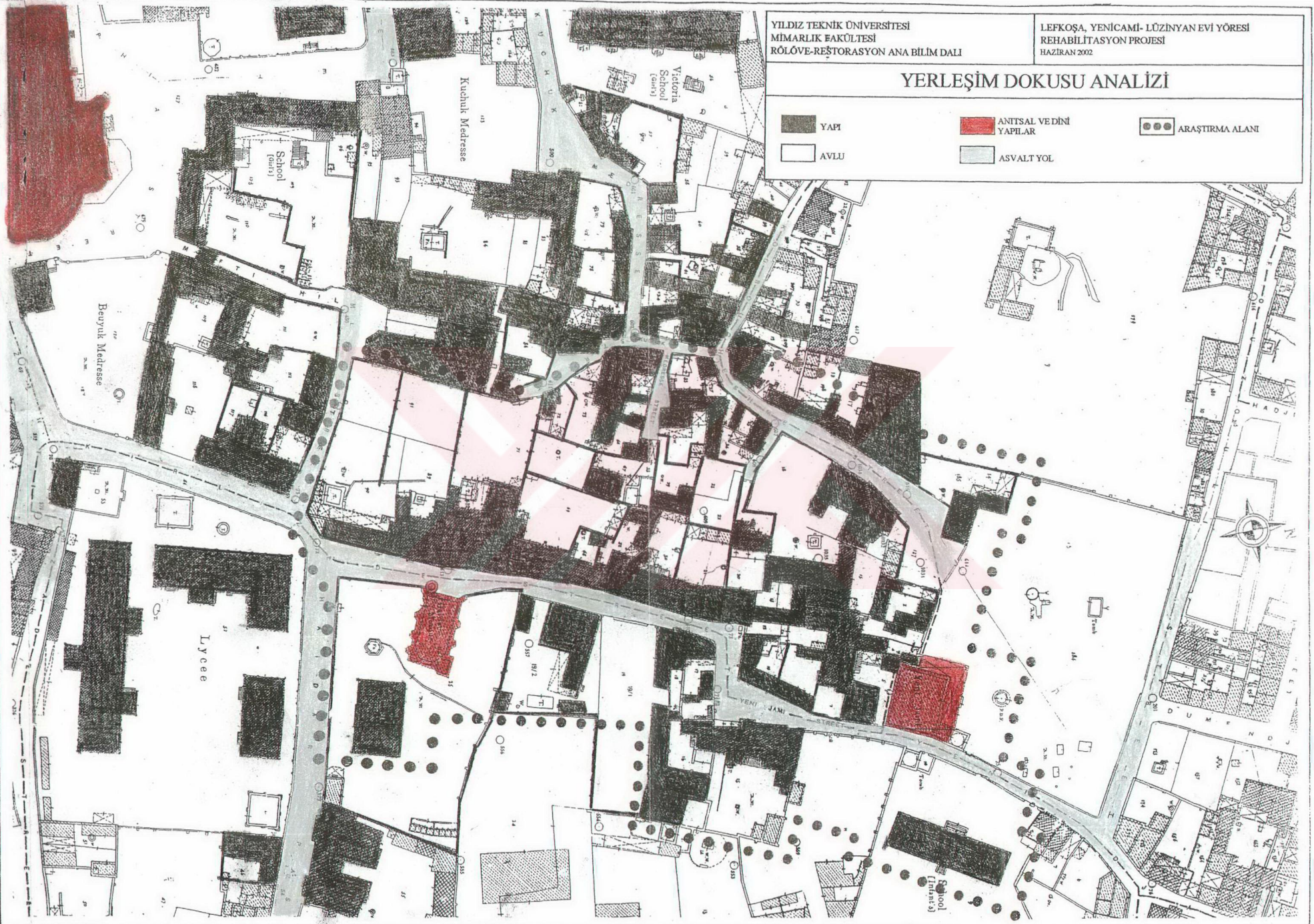
Bölgedeki yapıların %50'si geleneksel yapılardan oluşmaktadır. Bu yapılardan %11.9'unda önemsiz oranda bozulmalar tespit edilmiştir. Geleneksel yapıların bir tanesinde ise kitle ve cephe olarak önemli oranda bozulmuştur (En. no: 21). Yapının oda oda bölünerek kiraya verilmesiyle plan ve cephe özgünlüğünü kaybetmiştir. Yeni yapıların %33.4'ü geleneksel mimariye kitle ve cephesiyle uyumlu iken %66.6'sı çevreye aykırıdır. Bu analizlere göre yeni yapılan yapılar, geleneksel mimariye kat yükseklikleri ile uyumlu, kitle ve cephesiyle çevreye aykırı olarak inşa edilmiştir (Harita 3.15).

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
RÖLÖVE-REŞTÜRASYON ANA BİLİM DALI

LEFKOŞA, YENİCAMI- LÜZİNYAN EVI YÖRESİ
REHABİLİTASYON PROJESİ
HAZİRAN 2002

YERLEŞİM DOKUSU ANALİZİ

	YAPI		ANTİTAL VE DİNİ YAPILAR		ARAŞTIRMA ALANI
	AVLU		ASVALT YOL		










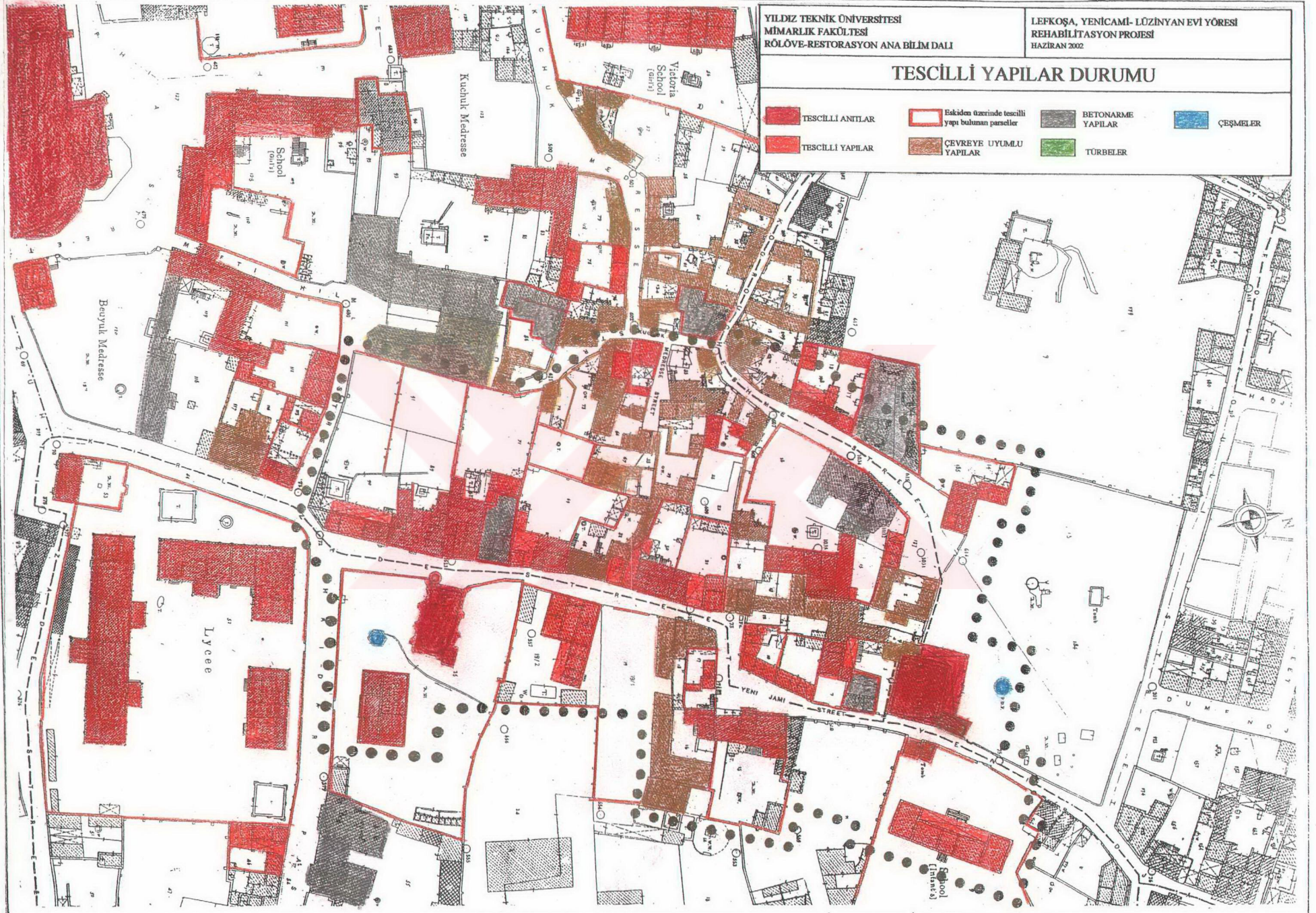
Harita 3.5 Yerleşim Dokusu Analizi

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
RÖLÖVE-RESTORASYON ANA BİLİM DALI

LEFKOŞA, YENİCAMI- LÖZİNYAN EVİ YÖRESİ
REHABİLİTASYON PROJESİ
HAZİRAN 2002









TESCİLLİ YAPILAR DURUMU

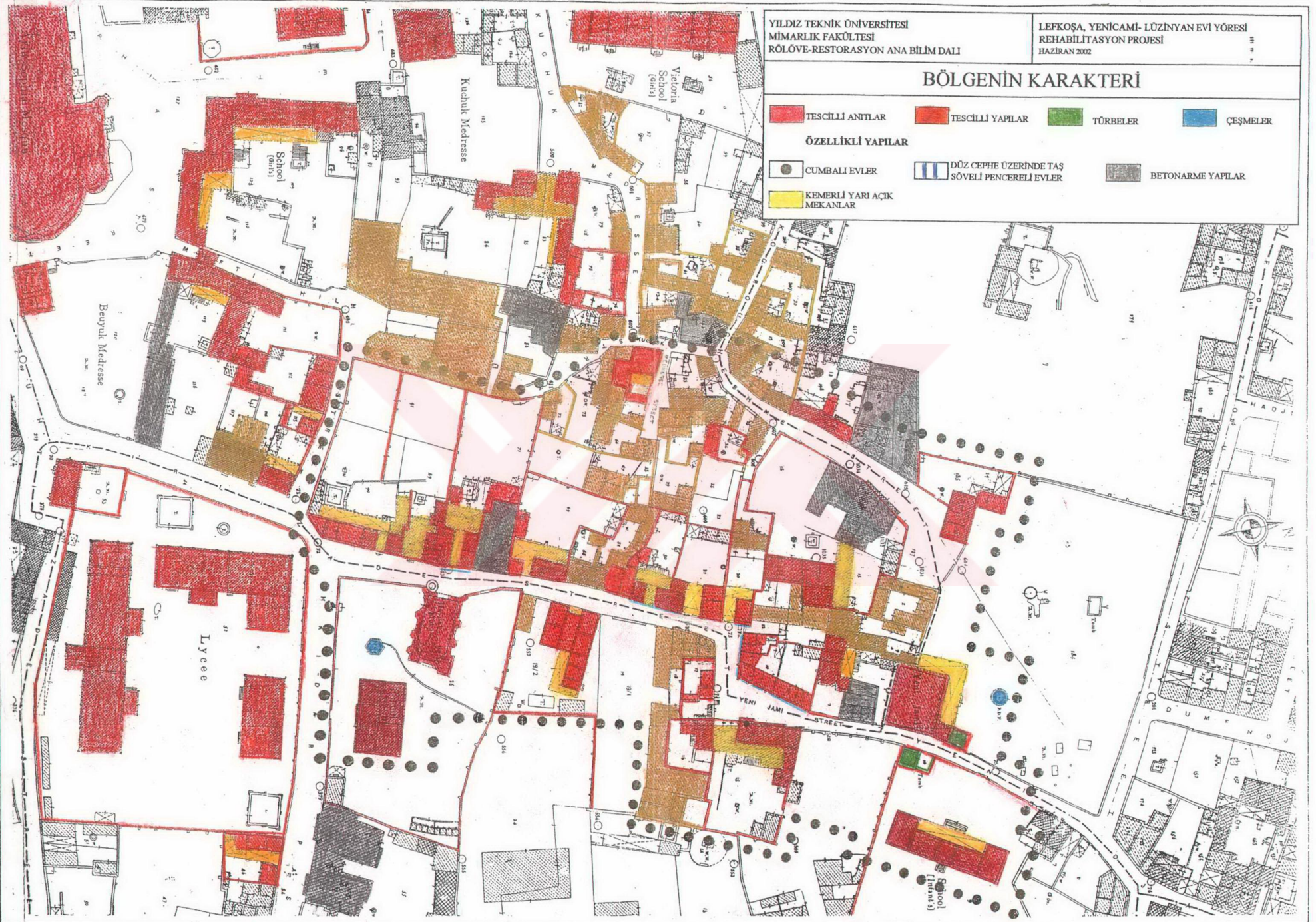
	TESCİLLİ ANITLAR		Eskiden üzerinde tescilli yapı bütünlük panelleri		BETONARME YAPILAR		ÇEŞMELER
	TESCİLLİ YAPILAR		ÇEVREYE UYUMLU YAPILAR		TÜRBELER		



Harita 3.6 Tescilli Yapılar Durumu

BÖLGENİN KARAKTERİ

	TESCİLLİ ANITLAR		TESCİLLİ YAPILAR		TÜRBELER		ÇEŞMELER
ÖZELLİKLI YAPILAR							
	CUMBALI EVLER		DÜZ CEPHE ÜZERİNDE TAŞ SÖVELİ PENCERELİ EVLER		BETONARME YAPILAR		
	KEMERLİ YARI AÇIK MEKANLAR						





Harita 3.7 Bölgenin Karakteri

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
RÖLÖVE-RESTORASYON ANA BİLİM DALI

LEFKOŞA, YENİCAMI- LÜZİNYAN EVI YÖRESİ
REHABİLİTASYON PROJESİ
HAZİRAN 2002

YAPILARIN FİZİKSEL DURUMU







	İYİ		ORTA		KÖTÜ		YIKINTI
			DİĞER YAPILAR				

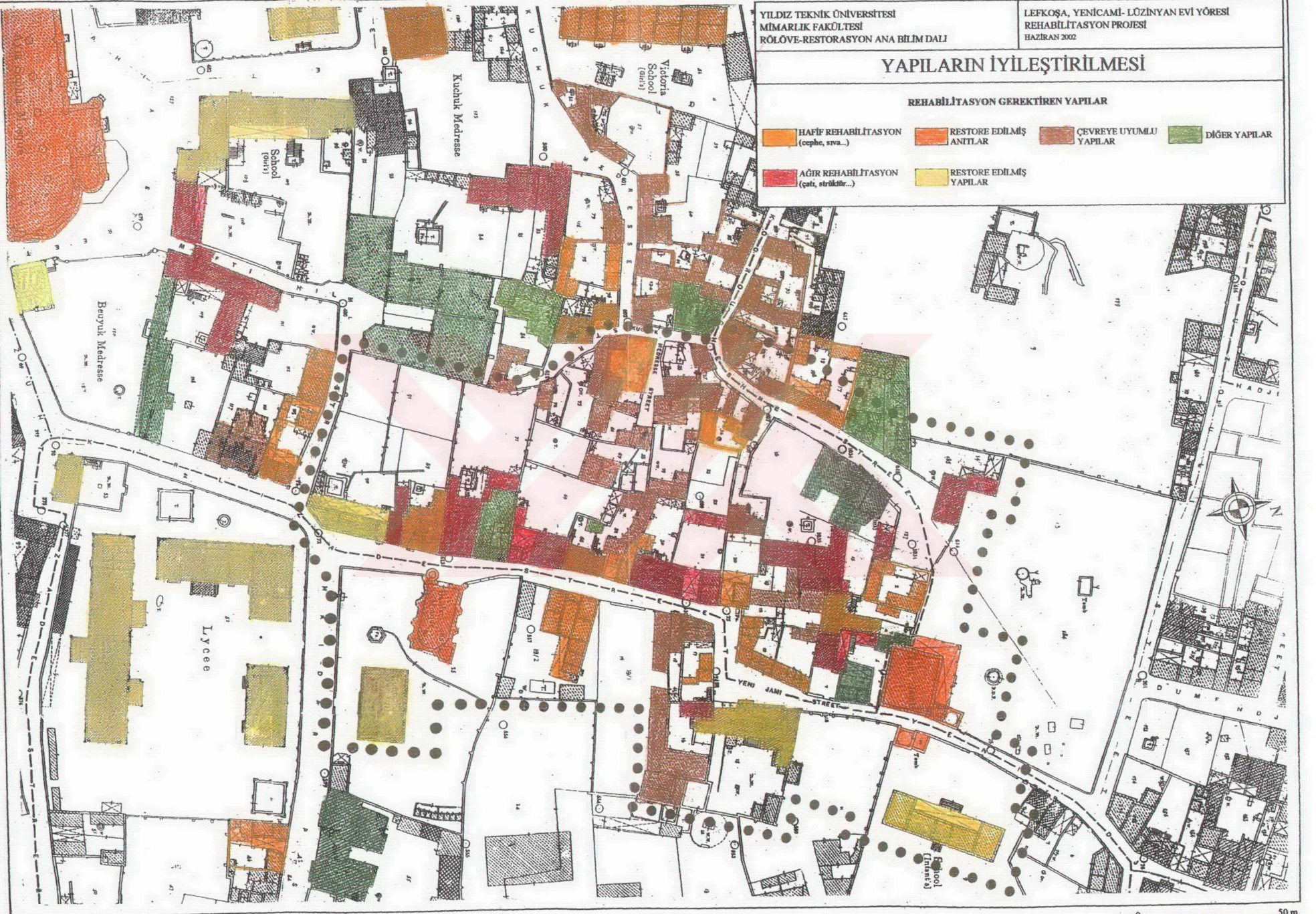


Harita 3.8 Yapıların Fiziksel Durumu

YAPILARIN İYİLEŞTİRİLMESİ

REHABİLİTASYON GEREKTİREN YAPILAR

 HAFİF REHABİLİTASYON (cephe, sıva...)	 RESTORE EDİLMİŞ ANITLAR	 ÇEVREYE UYUMLU YAPILAR	 DİĞER YAPILAR
 AĞIR REHABİLİTASYON (çati, strüktür...)	 RESTORE EDİLMİŞ YAPILAR		








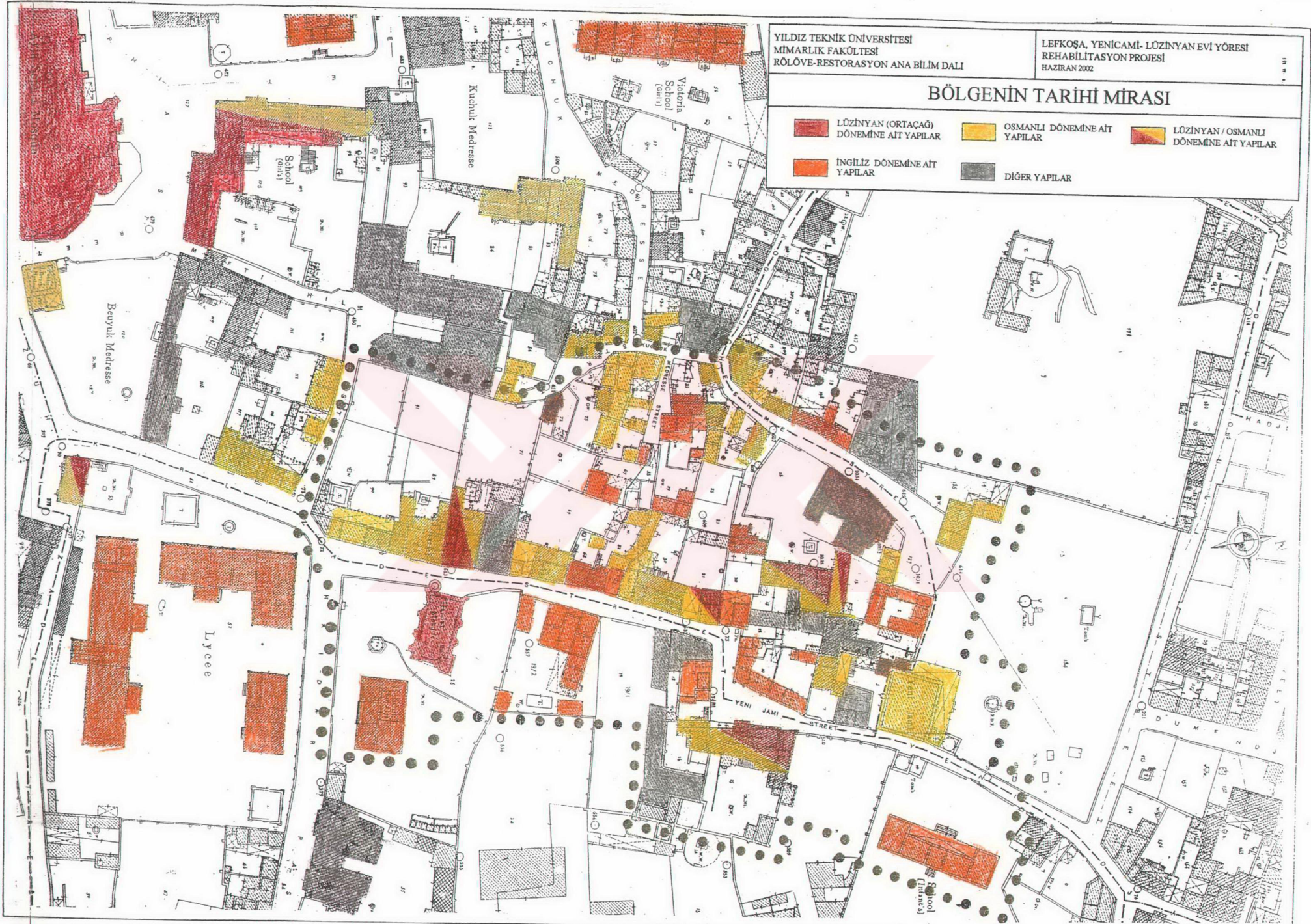
Harita 3.9 Yapıların İyileştirilmesi

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
RÖLÖVE-RESTORASYON ANA BİLİM DALI

LEFKOŞA, YENİCAMI- LÜZİNYAN EVİ YÖRESİ
REHABİLİTASYON PROJESİ
HAZİRAN 2002

BÖLGENİN TARİHİ MİRASI

	LÜZİNYAN (ORTAÇAĞ) DÖNEMİNE AIT YAPILAR		OSMANLI DÖNEMİNE AIT YAPILAR		LÜZİNYAN / OSMANLI DÖNEMİNE AIT YAPILAR
	İNGİLİZ DÖNEMİNE AIT YAPILAR		DİĞER YAPILAR		



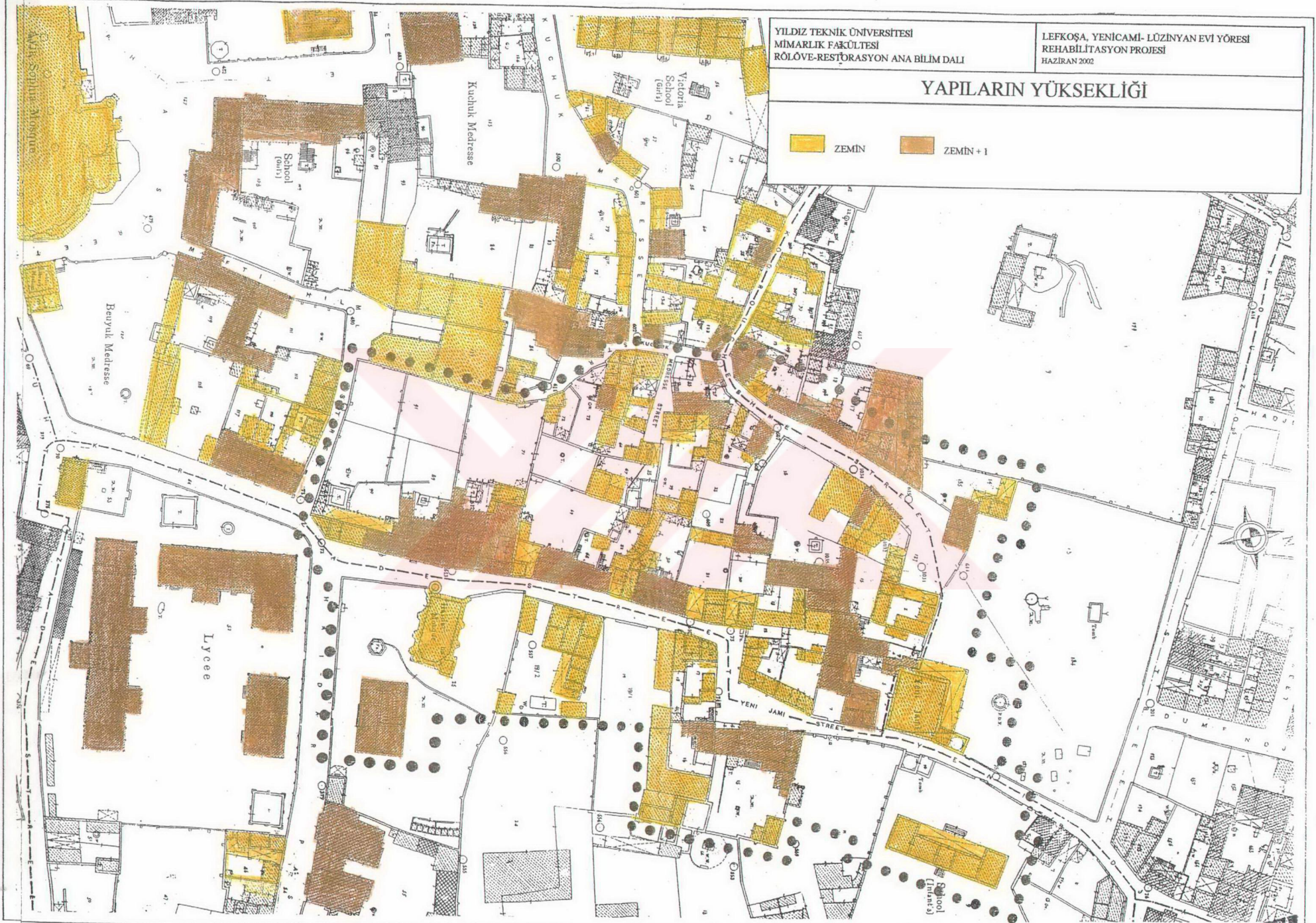
Harita 3.10 Bölgenin Tarihi Mirası

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
RÖLÖVE-RESTÖRASYON ANA BİLİM DALI

LEFKOŞA, YENİCAMI- LÜZİNYAN EVİ YÖRESİ
REHABİLİTASYON PROJESİ
HAZİRAN 2002

YAPILARIN YÜKSEKLİĞİ

ZEMİN ZEMİN + 1



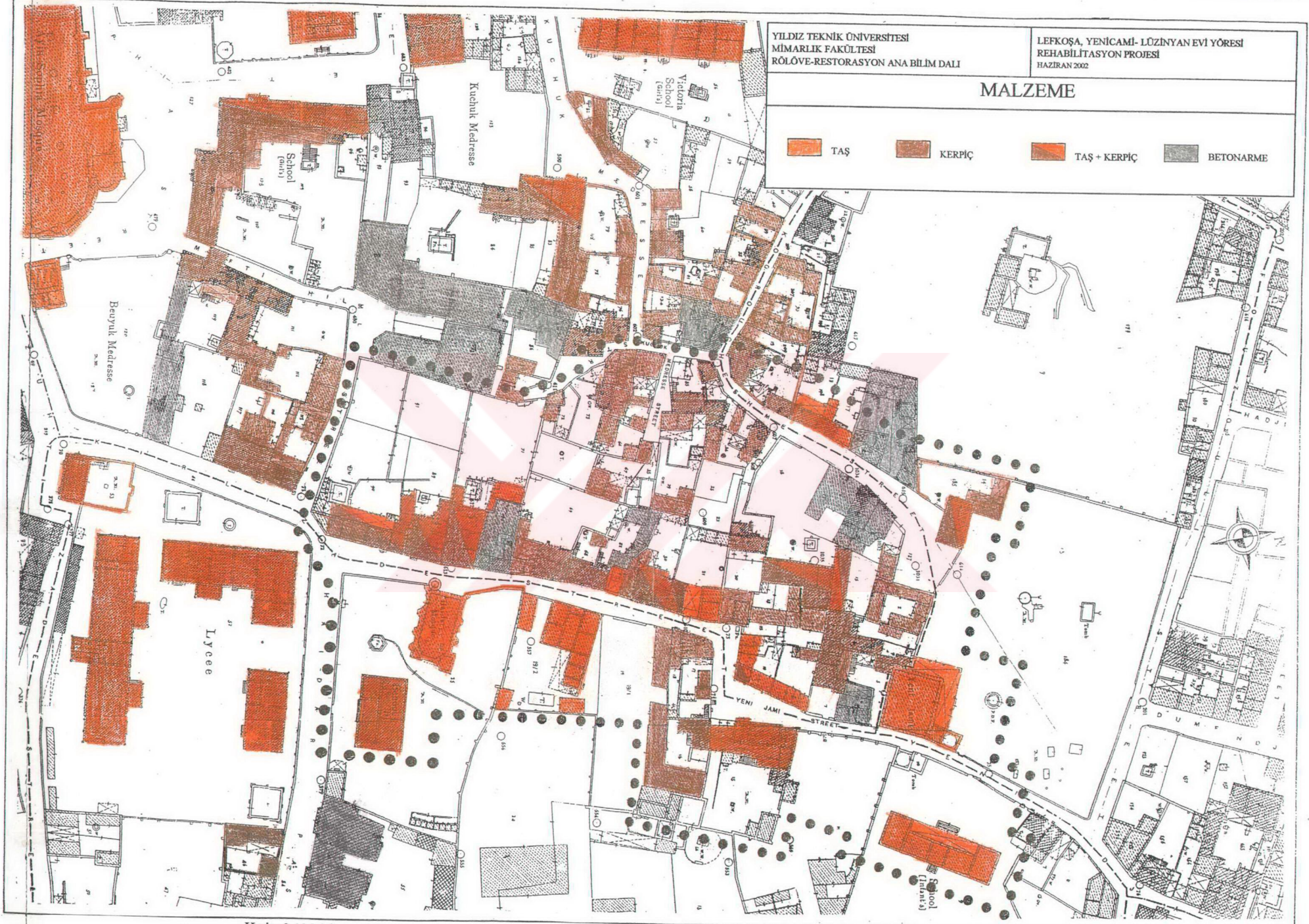
Harita 3.11 Yapıların Yüksekliği

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
RÖLÖVE-RESTORASYON ANA BİLİM DALI

LEFKOŞA, YENİCAMI- LÜZİNYAN EVİ YÖRESİ
REHABİLİTASYON PROJESİ
HAZİRAN 2002

MALZEME

	TAŞ		KERPIÇ		TAŞ + KERPIÇ		BETONARME
---	-----	---	--------	---	--------------	---	-----------






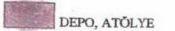




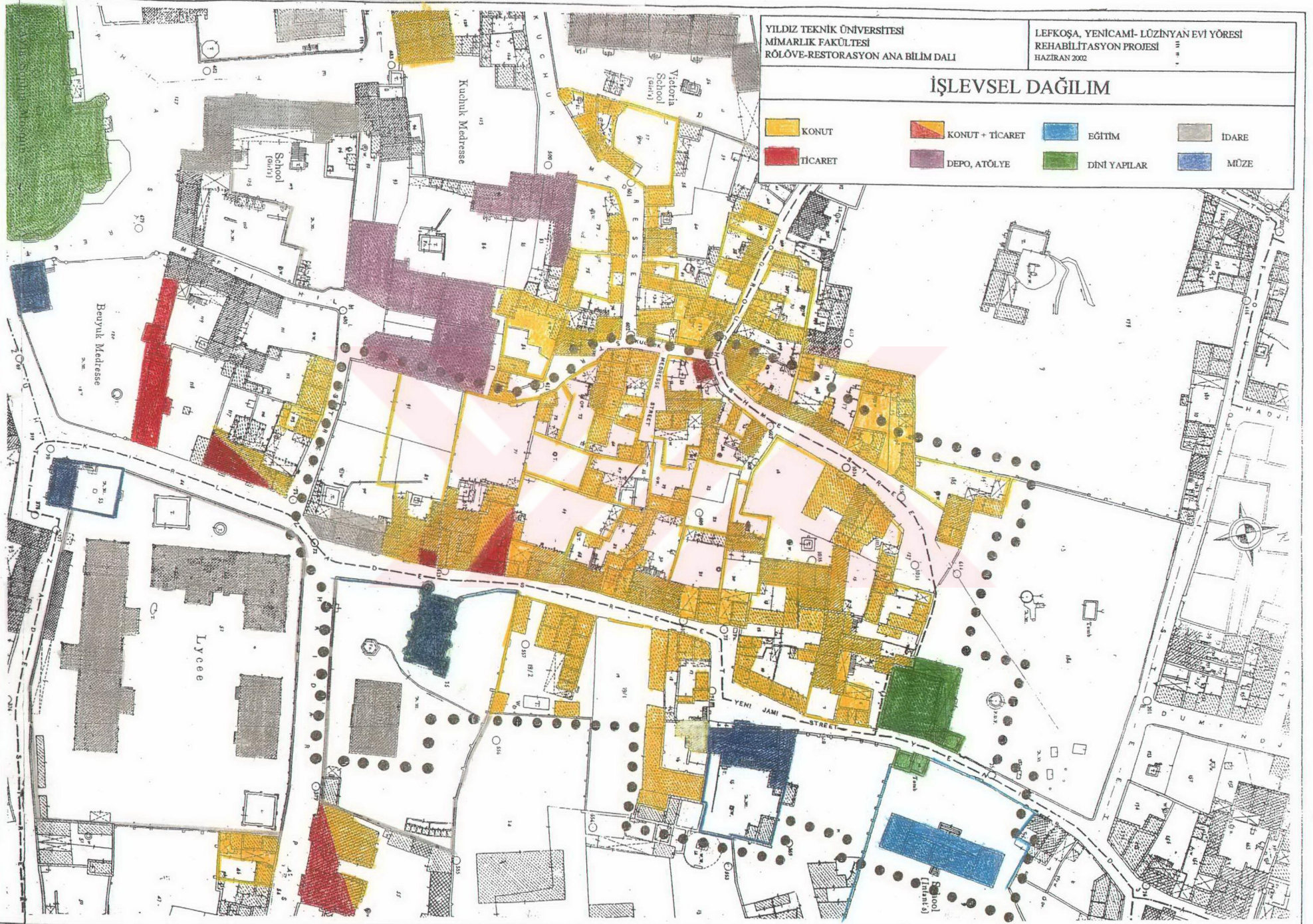
Harita 3.12 Malzeme

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
RÖLÖVE-RESTORASYON ANA BİLİM DALI

LEFKOŞA, YENİCAMI- LÜZİNYAN EVI YÖRESİ
REHABİLİTASYON PROJESİ
HAZİRAN 2002

İŞLEVSEL DAĞILIM

 KONUT	 KONUT + TİCARET	 EĞİTİM	 İDARE
 TİCARET	 DEPO, ATÖLYE	 DİNİ YAPILAR	 MÜZE



Harita 3.13 İşlevsel Dağılım

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
RÖLÖVE-RESTORASYON ANA BİLİM DALI

LEFKOŞA, YENİCAMI-LÜZİNYAN EVI YÖRESİ
REHABİLİTASYON PROJESİ
HAZİRAN 2002

MÜLKİYET DURUMU



ÖZEL



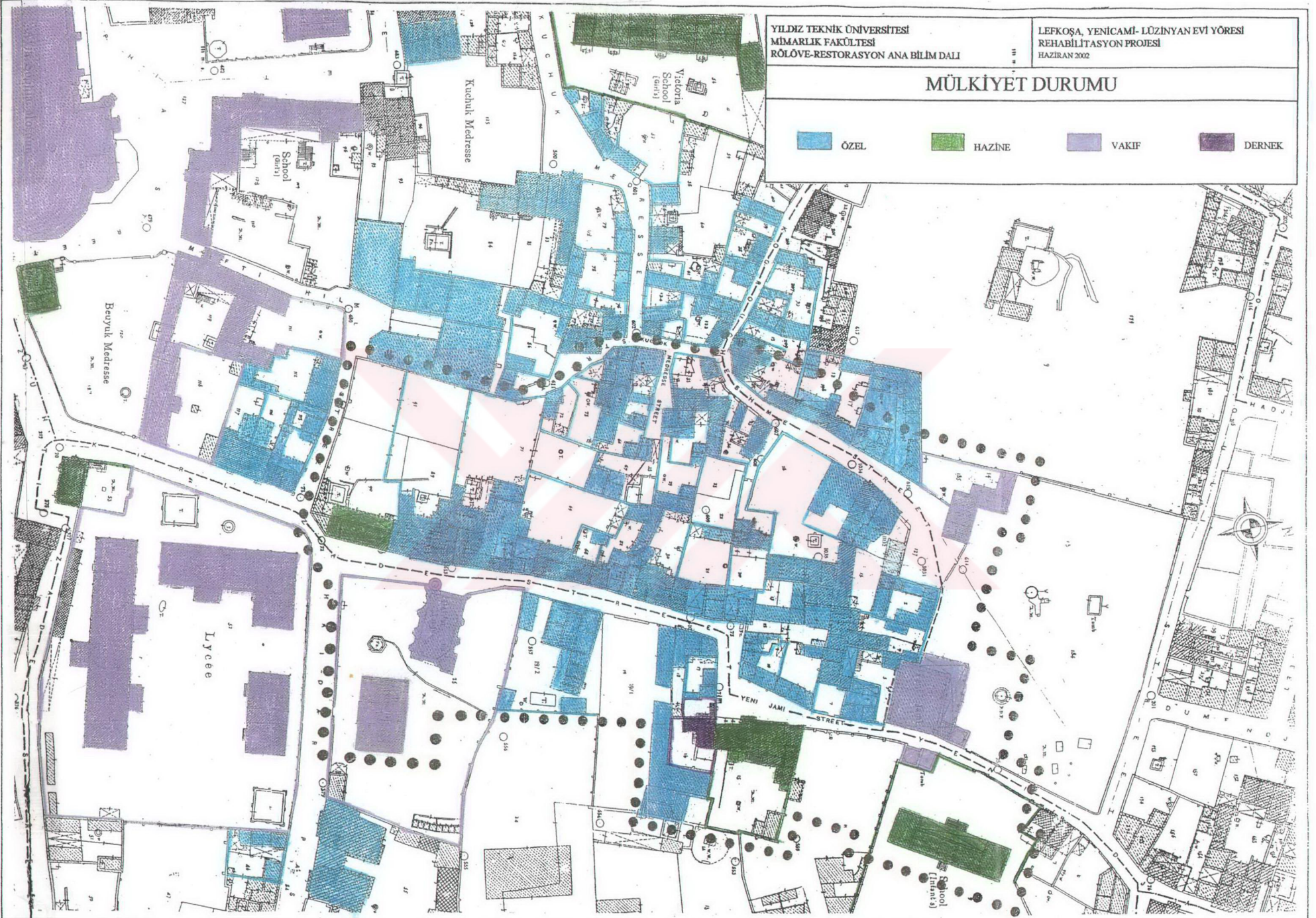
HAZINE



VAKIF



DERNEK

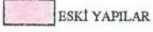
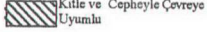

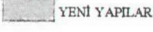
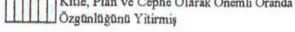

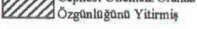



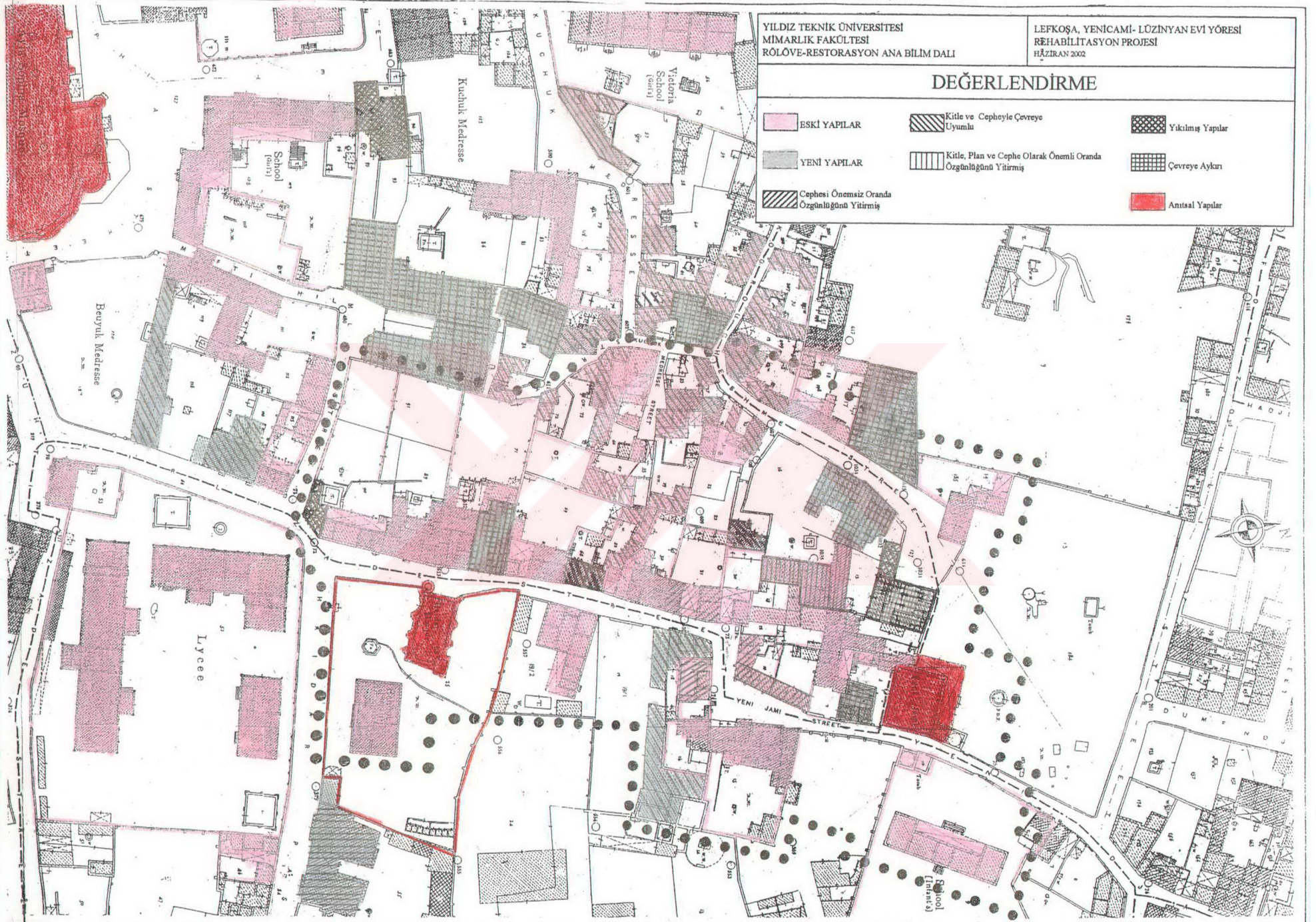
Harita 3.14 Mülkiyet Durumu

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
RÖLÖVE-RESTORASYON ANA BİLİM DALI

LEFKOŞA, YENİCAMI- LÜZİNYAN EVİ YÖRESİ
RÉHABİLİTASYON PROJESİ
HÂZİRAN 2002

DEĞERLENDİRME

 ESKİ YAPILAR	 Kitle ve Cepheyle Çevreye Uyumlu	 Yıkılmış Yapılar
 YENİ YAPILAR	 Kitle, Plan ve Cephe Olarak Önemli Oranda Özgünlüğünü Yitirmiş	 Çevreye Aykırı
 Cephesi Önemsiz Oranda Özgünlüğünü Yitirmiş		 Anıtsal Yapılar



Harita 3.15 Değerlendirme

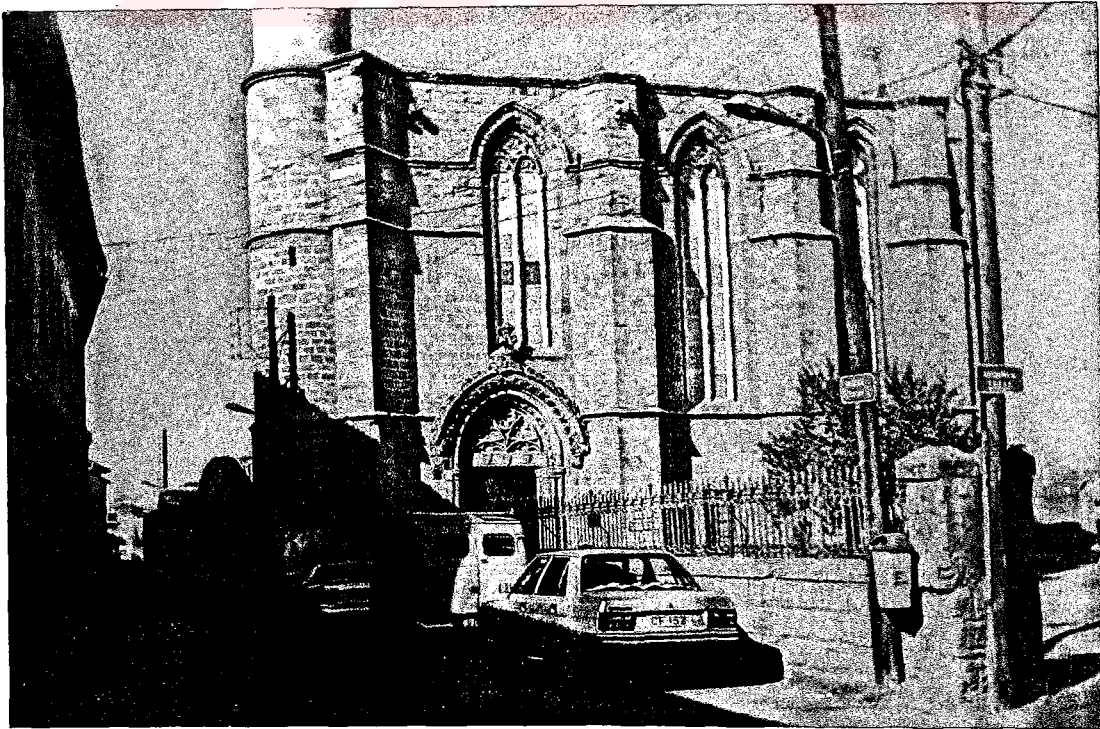
3.3 Korunması Gerekli Yapılar

3.3.1 Dinsel ve Sosyal Amaçlı Yapılar

3.3.1.1 Envanter no-2 : St. Catherina Kilisesi (Haydar Paşa Cami)

14. yy.da yapılmış olan Katolik kilisesi, Kıbrıs adası Osmanlıların eline geçtikten sonra camiye çevrilmiştir. Mimarisinin en göze çarpan yanı duvarın içine çekilmiş olan ve yukarı doğru daralan ayaklardır. Bunların arasına uzun ve dar Gotik pencereler yerleştirilmiştir. Pencerelerin üst kısımları alçıdan yapılmış geometrik desenlerle süslüdür.

Kilisenin 3 girişi bulunmaktadır. Gotik tarzda yapılmış güney kapısının ince bir taş işçiliği vardır. En üstünde üzerindeki figürler, zamanla aşınmış olan bir dirsek ve bunun da üzerinde bir tepelik göze çarpar. Kapı sövesinin üstünde Lüzinyanların armalarının kabartmaları vardır. Kapının kemerini ve sövesini tutan iki yandaki sütun gruplarının ortadaki sütunları ötekilerden ayrı, oyulmuş beyaz mermerdir. Sütunlarının hepsinin başları oymalıdır. Batı kapısı güney kapısından biraz daha büyük olup mimarisi aynıdır. Ancak burada dirseğin üzerindeki tepelik yok olmuştur. Sövesinde de güllerle ve ejderhalarla işlenmiş bir friz görülür.



Fotoğraf 3.1 St.Catherina Kilisesi- 2001 yılı

Kuzey girişi öteki girişlerden daha sadedir. Çapraz tonozlu tavanı taşıyan ayaklar duvarların çine çekildiği için kilisenin içi tek bir mekan halindedir. Ayakların yükünü hafifletmek için çelik bağlantılar kullanılmıştır. Nefin en sonunda bir koro yeri ve törenlere ait eşyaların saklandığı oda vardır. Hazine bu odanın üstündedir.



Şekil 3.1 1878 yılında Haydar Paşa Cami ve çevresi (Salvator, 1983, s.35)

3.3.1.2 Envanter no-18: Lüzinyan Evi

Lefkoşa surlu tarihi ve mimari değeri olan yapıları bünyesinde barındırır. Lüzinyan Evi de birkaç yapıdan bir tanesidir. Zemin katı Lüzinyan döneminde inşa edilen yapının inşa tarihi tam bilinmemekle birlikte 1192-1489 yılları arasında olduğunu söyleyebiliriz. Üst katı ise Osmanlı döneminde 1571 yılından sonra inşa edilmiştir.

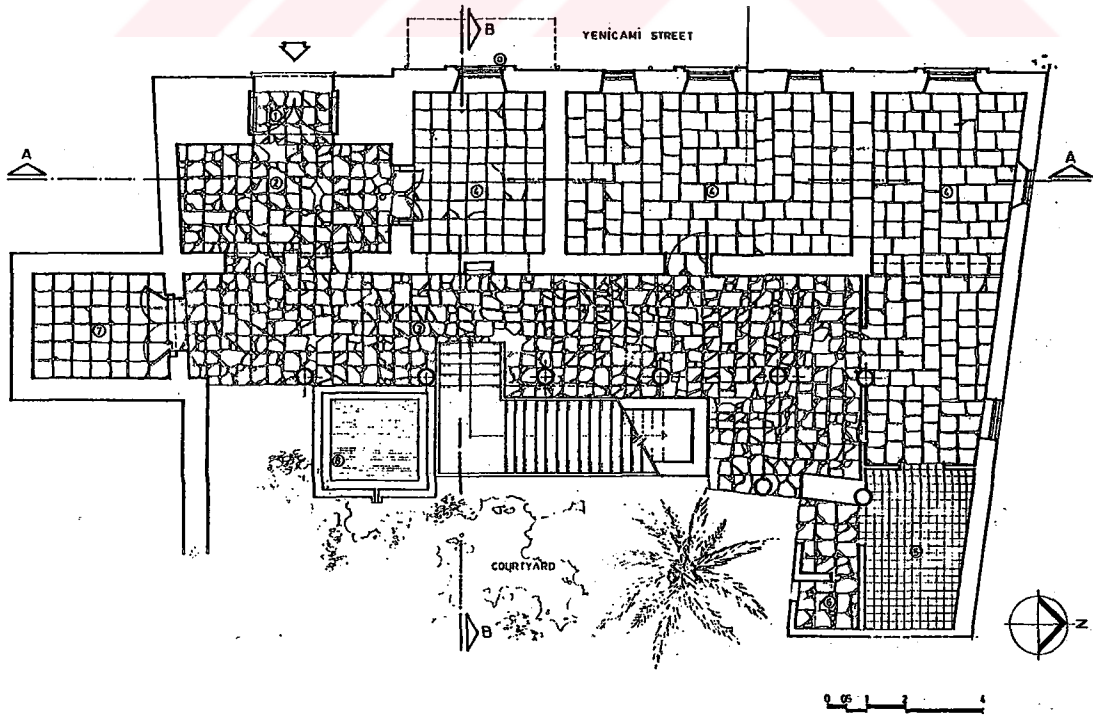
Lüzinyan Evi, tarihi yapılar olan Ayia Sophia, Vaftizhane (The Bapstistry), St. Catherina arasında yer almaktadır. Bütün bu yapılar Gotik tarzında inşa edilmiş ve Lefkoşa'daki en güzel Gotik tarzındaki yapılardır. Lüzinyan Evinin yakınında bulunan St. Catherina kilisesi (Haydar Paşa Cami) restore edilip sanat galerisi fonksiyonu verilmiştir. Lüzinyan Evi sokağının aşağısında sokağa adını veren Yeni Cami vardır.

Lüzinyan Evi fonksiyonu konak olan ortaçağ yapısıdır. Osmanlı döneminde 19.yy'da birçok değişikliğe uğramıştır. Yeni Cami sokağına bakan esas cephesinde kesme taştan, gotik kemerli giriş kapısı vardır. Osmanlı döneminde Türk ailesi tarafından kullanılan Lüzinyan evinin üst katına, bu dönemde bağdadi tekniğiyle inşa edilmiş cumba eklenmiştir. 1873 yılında adayı ziyaret eden Avusturya Arşidükü Louis Salvator "Lefkosia, The Capital of Cyprus" adlı kitabında, konağın "Kaloiro Al Efendi" adında bir Türk ailesi tarafından kullanıldığını yazmaktadır. Lüzinyan evinin arka bahçesi, kısmen yıkılmış bahçe duvarı ile sokaktan tamamen gizlenmiştir. Diğer tüm konutlarda olduğu gibi bahçesinde hurma ağacı, 2 incir ağacı ve su kuyusu günümüze ulaşmış avlu elemanlarıdır. Salvator'a göre ortaçağdan Osmanlı dönemi dahil eski tarihlerden beri, tüm evlerin kendi kuyuları vardı. Su, kuyulardan eşeklerin yardımıyla çekilmekteydi.

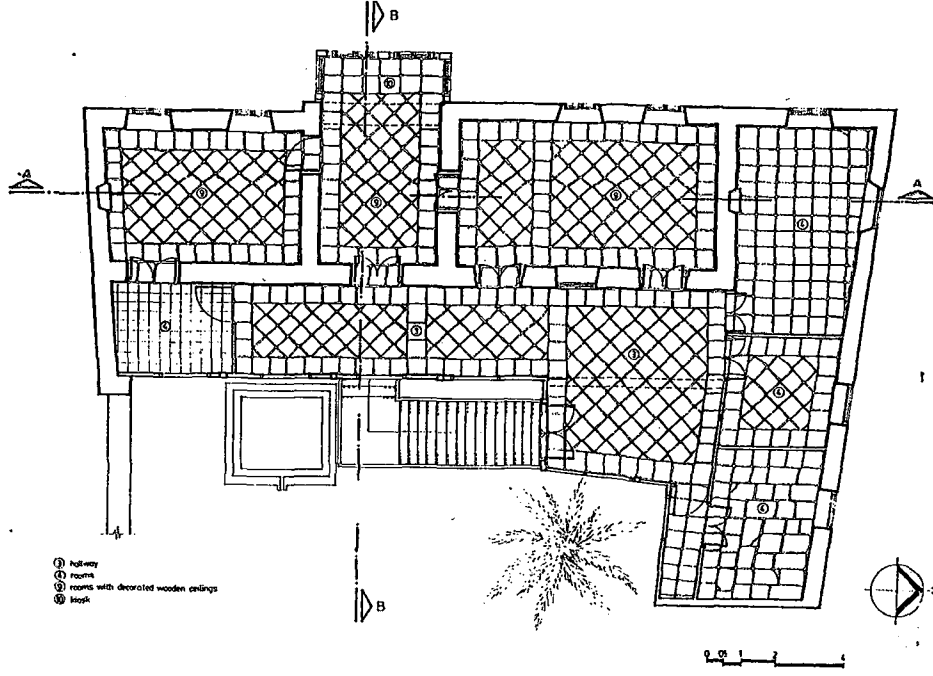
Danilo Demi, yaptığı çalışmalarda Lefkoşa kent dokusunda konutları 4 kısma ayırmıştır.

- 1) Orijinal avlulu evler
- 2) Küçük avlulu evler
- 3) Planlanmış sıra evler
- 4) Yeni avlulu evler

Lüzinyan evi kuyusuyla eski dönemlerden kalan meyve ağaçlarıyla orijinal avlulu evler sınıfına girer

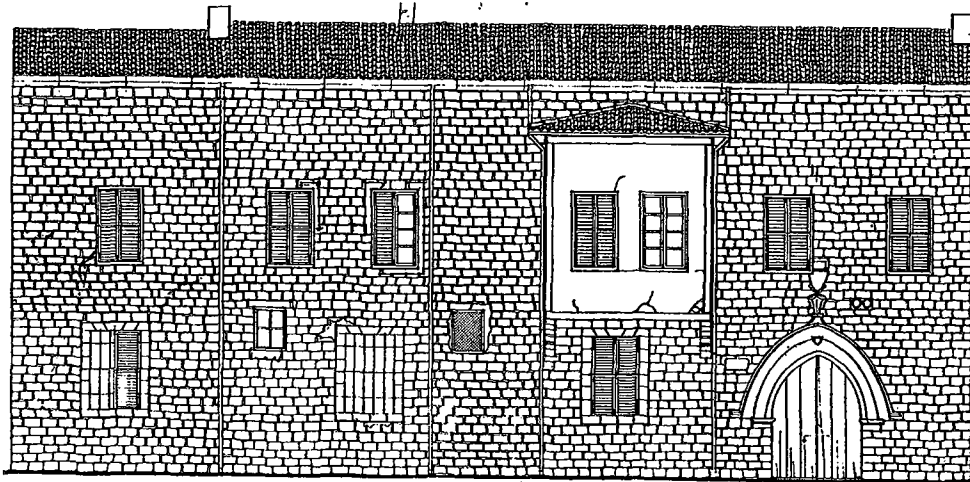


Şekil 3.2 Lüzinyan Evi zemin kat planı (U.N.C.H.R, 1995, s.32)

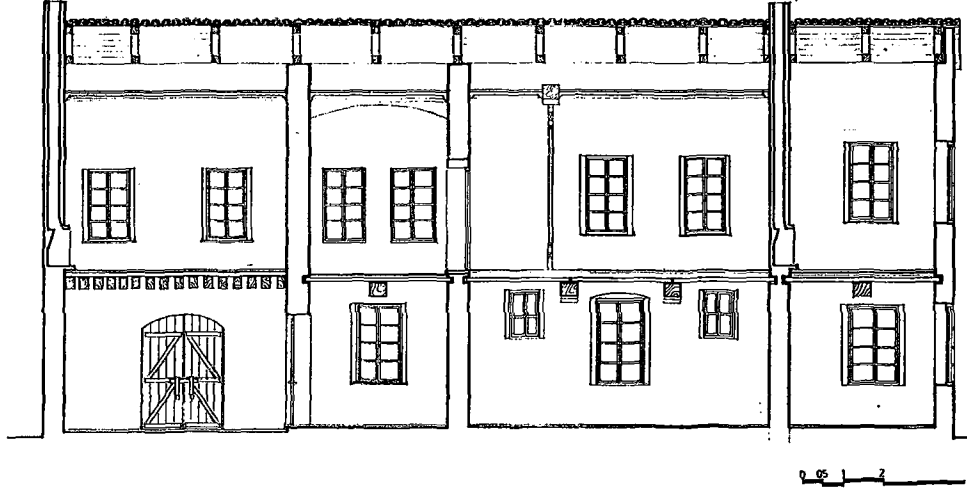


Şekil 3.3 Lüzinyan Evi birinci kat planı (U.N.C.H.R, 1995, s.35)

Yapının strüktür sistemi, 56-60 cm taşıyıcı duvarları olan kagir yığma sistemidir. Giriş cephesi düzgün kesme taştan arka cephesi, restore edilmeden önce arası moloz taş, kerpiç veya kırmızı tuğla ile doldurulmuş ahşap çatkı sistemiydi. Taş duvarlar, kireç ve kum karıştırılarak elde edilen harçla inşa edilmiştir. Şu anda bulunmayan üst kattaki koridorun duvarları ise ahşap çatkı sistemi ile inşa edilmişti. Ahşap çatkı ile inşa edilen duvarların kalınlığı yaklaşık 15 cm. olup her iki tarafı sıva ile kaplanmıştı. 2 kat arasındaki yer döşemeleri 20-35 cm arayla 8-12 cm çapında merteklerle desteklenmiştir. Merteklerin üzeri sırasıyla hasır, 10-20 cm toprak ve döşeme kaplaması olarak Kıbrıs mermeri vardır.



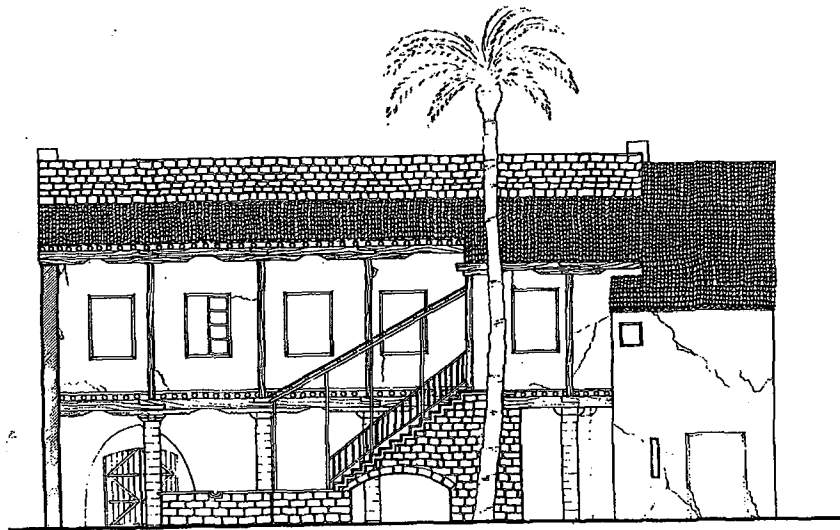
Şekil 3.4 Lüzinyan Evi ön cephe görünüşü (U.N.C.H.R, 1995, S.36)



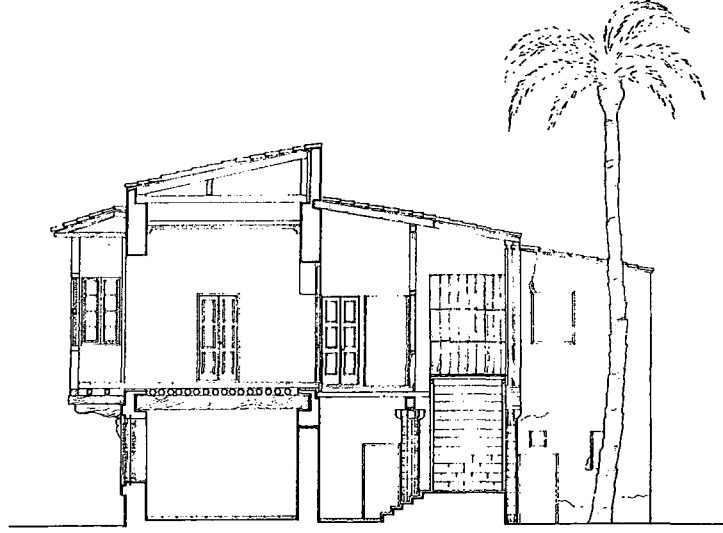
Şekil 3.5 A- A Kesiti (U.N.C.H.R, 1995, s.35)

Temeller büyük bir ihtimalle taş temeldi. Duvarın 80-120 cm'lik kısmı temel duvarının devamıdır. Duvarın alt kısmında ise her iki taraf da 20 cm. genişleyerek temel devam eder. Temel derinliği ise zemin seviyesinden 100-120 cm'dir.

Lüzinyan Evi ilk olarak vali konağı olarak kullanılmış, daha sonra dokuma atölyesi ve en sonunda göçmenlerin kullanımına bırakılmıştır. Kemerli giriş kapısı, üzerindeki Lüzinyan dönemi armaları, Osmanlı dönemi ilavesi cumba ve süslemeli ahşap tavanları ile tipik iç avlulu konak olan Lüzinyan Evi, Lefkoşa'daki tarihi ve mimari değeri olan bir yapıdır.



Şekil 3.6 Lüzinyan Evi arka cephe görünüşü (U.N.C.H.R, 1995, s.38)



Şekil 3.7 Kesit B – B (U.N.C.H.R, 1995, s.38)

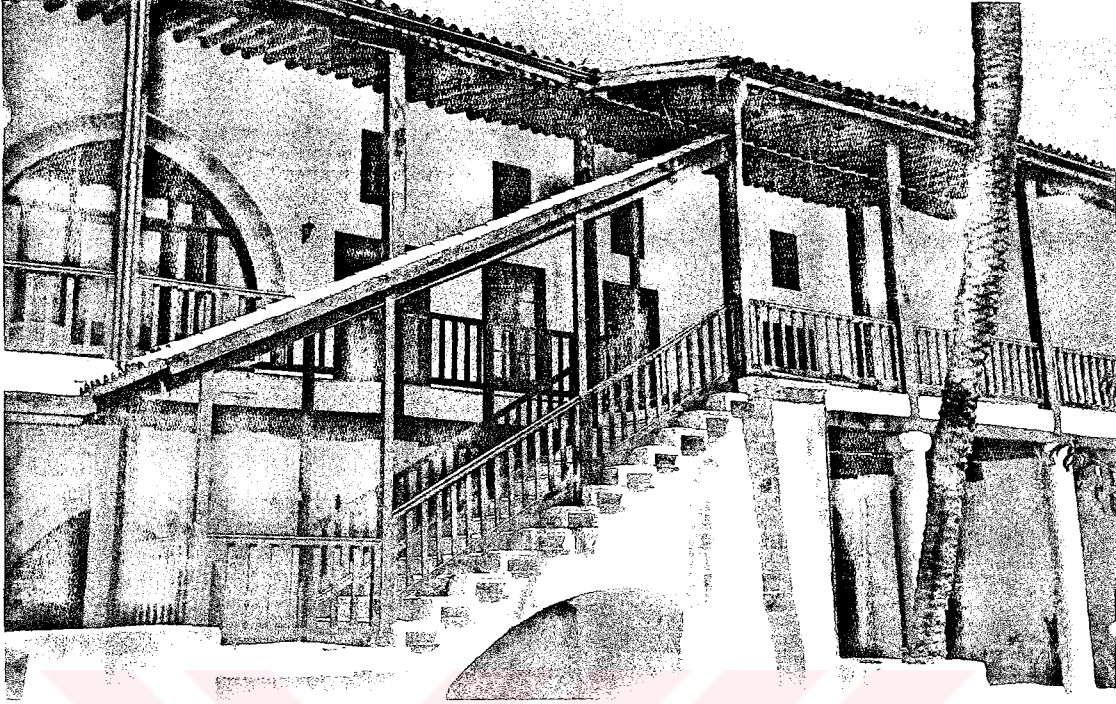
Eski Eserler ve Müzeler Dairesinin 2 yıllık restorasyon çalışması ile 1997 Aralık ayında konak ziyarete açılmıştır.



Fotoğraf 3.2 Lüzinyan Evi
Ön Cephe Görünüşü- 2001 yılı



Fotoğraf 3.3 Lüzinyan evi
giriş kapısı- 2001 yılı



Fotoğraf 3.4 Lüzinyan Evi arka cephe görünüşü- 2001 yılı

3.3.1.3 Envanter no-19 : Yeni Cami

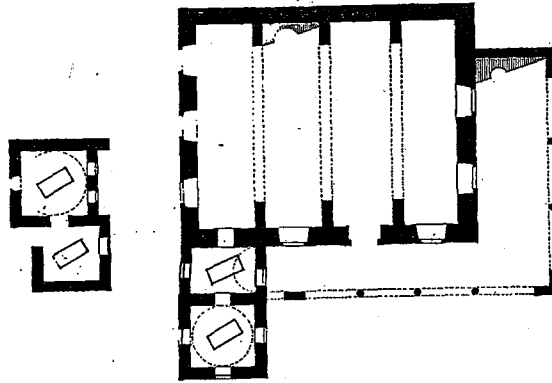
14. yüzyılda yapılmış bir kiliseden, 1571 yılında Türkler tarafından camiye çevrilmiş iken define aramak bahanesiyle Menteş İsmail Ağa adında biri tarafından XVIII. y.y.'da yıktırılmıştır (Rölöve Restorasyon dergisi, 1975,s. 2). Bugün sadece minare ve kiliseden çok az kalıntı mevcuttur (Fotoğraf 3.5). Sonradan minareye yaklaşık 20 m. uzaklıktaki yeni bir cami inşa edilmiştir. Dikdörtgen planlı Yeni Cami, karşılıklı iki uzun duvarı belirli aralıklarla, üstten kemerlerle bağlanmak ve kemerler üzerine ahşap aşık ve mertekler dizilerek inşa edilmiştir. Üç kemer üzerine oturan ahşap çatı ile örtülüdür. Mihrap, kible yönüne doğru Güney duvarından üçgen çıkıntı teşkil etmektedir. Son cemaat yeri caminin kuzey ve batı cephesini saran bir L şeklindedir.

Caminin kuzey-doğu köşesinde ise, camiye açılan tonozlu bir mekan vasıtasıyla girilen kubbeli bir türbe mevcuttur. Kitabesinden, türbenin eski camiye yıktığı için padişah iradesi ile idam edildiği ve başının İstanbul'a gönderildiği söylenen Menteş İsmail Ağa'ya ait ve 1734 (1153) tarihli olduğu anlaşılmaktadır. Türbenin doğu tarafında, iki türbe daha vardır. Bunlardan kuzeydekinin üstü açık olup, 1800 (1251) tarihinde ölen Kıbrıs müftüsü şair Hasan

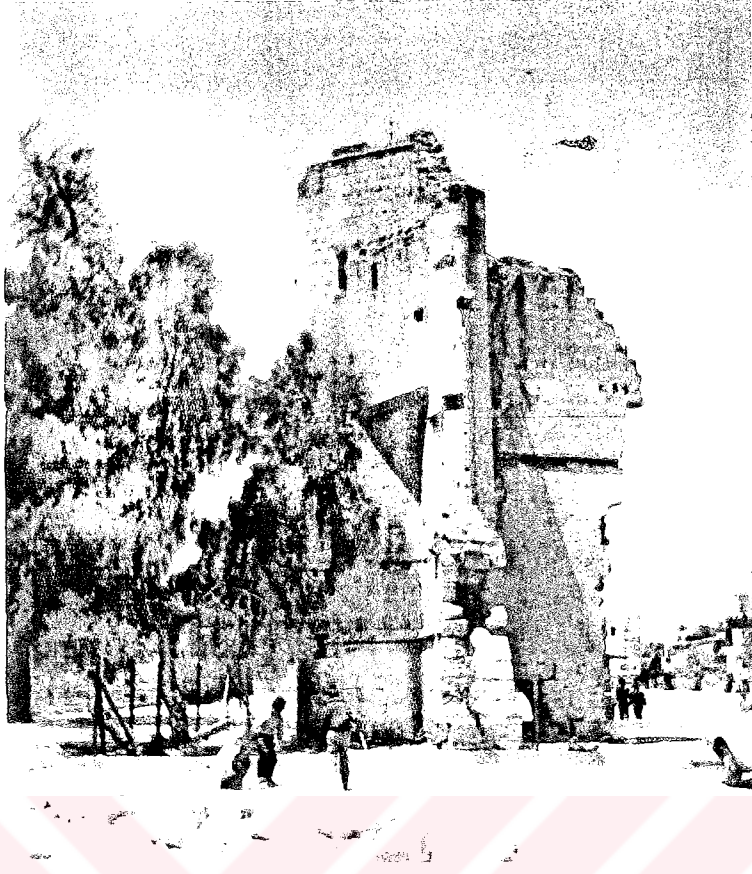
Hilmi Efendi'ye aittir. Kubbe ile örtülü olan diğer türbenin de Menteş İsmail Ağa'nın oğlu Hasan Ağa'ya ait olduğu ve 1749 (1167) tarihinde inşa edildiği kitabesinden anlaşılmaktadır (Fotoğraf 3.6).



Şekil 3.8 1878 yılında Yeni Cami ve çevresi (Salvator, 1983, s.37)



Şekil 3.9 Yeni Cami planı (Rölöve Restorasyon dergisi, 1975).



Fotoğraf 3.5 Yeni Cami yanındaki kilise ve minare kalıntısı- 2002 yılı



Fotoğraf 3.6 Yeni Cami-2001 yılı

3.3.2 Kamu Yapıları

3.3.2.1 Envanter no-1 (Eski Eserler Dairesi)

İngiliz döneminde okul olarak inşa edilen ve İngiliz kamu yapılarında görülen koloni mimarisi özelliğini taşıyor.

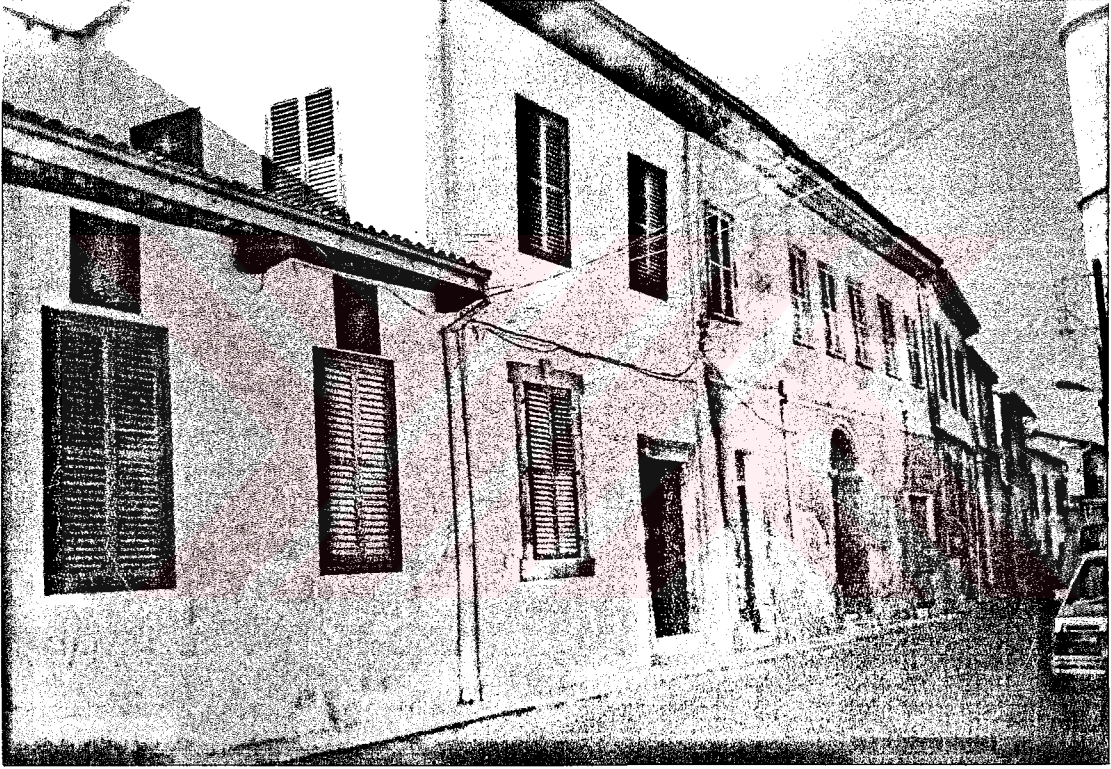
İki katlı kesme taştan inşa edilen bu yapının girişte ahşap merdivenle üst kata ulaşıyor. Düzgün kesme taştan inşa edilen yapının döşemesi ahşaptır. Kagir yığma sistemde inşa edilmiştir.



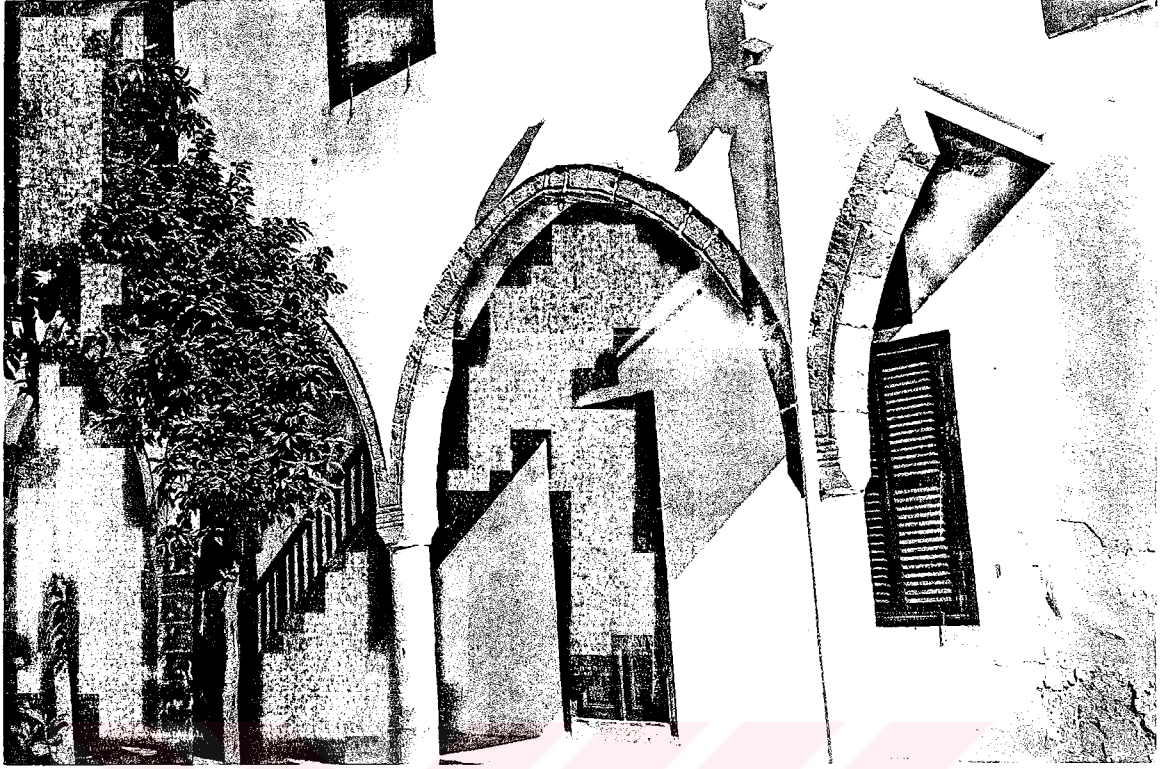
Fotoğraf 3.7 Eski Eserler Dairesi - 2001 yılı

3.2.2 Envanter no-3 (Kirlizade Evi)

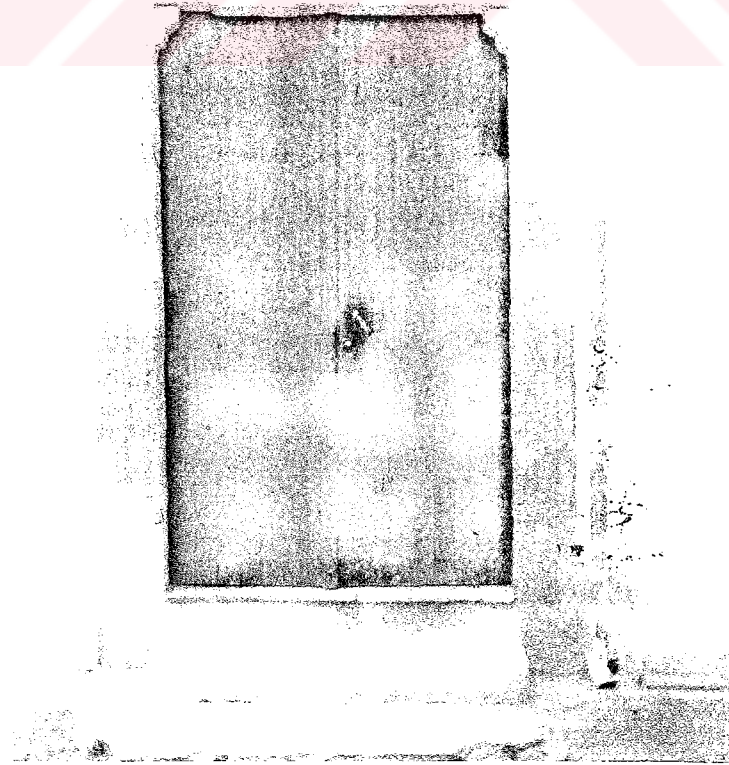
Osmanlı dönemi özelliği taşıyan bu yapı kirlizade sokağında yer alır. Kafesli pencereleri cemerli yarı açık mekanları ile çalışma bölgesinin konut mimarisi özelliklerini taşımaktadır. Orijinal fonksiyonu konut olan Kirlizade Evi günümüzde UNOPS'un çalışmalarını sürdürdüğü kamu yapısıdır.



Fotoğraf 3.8 Kirlizade Evi giriş cephesi



Fotoğraf 3.9 Kirlizade Evi avlu cephesi- 2001 yılı



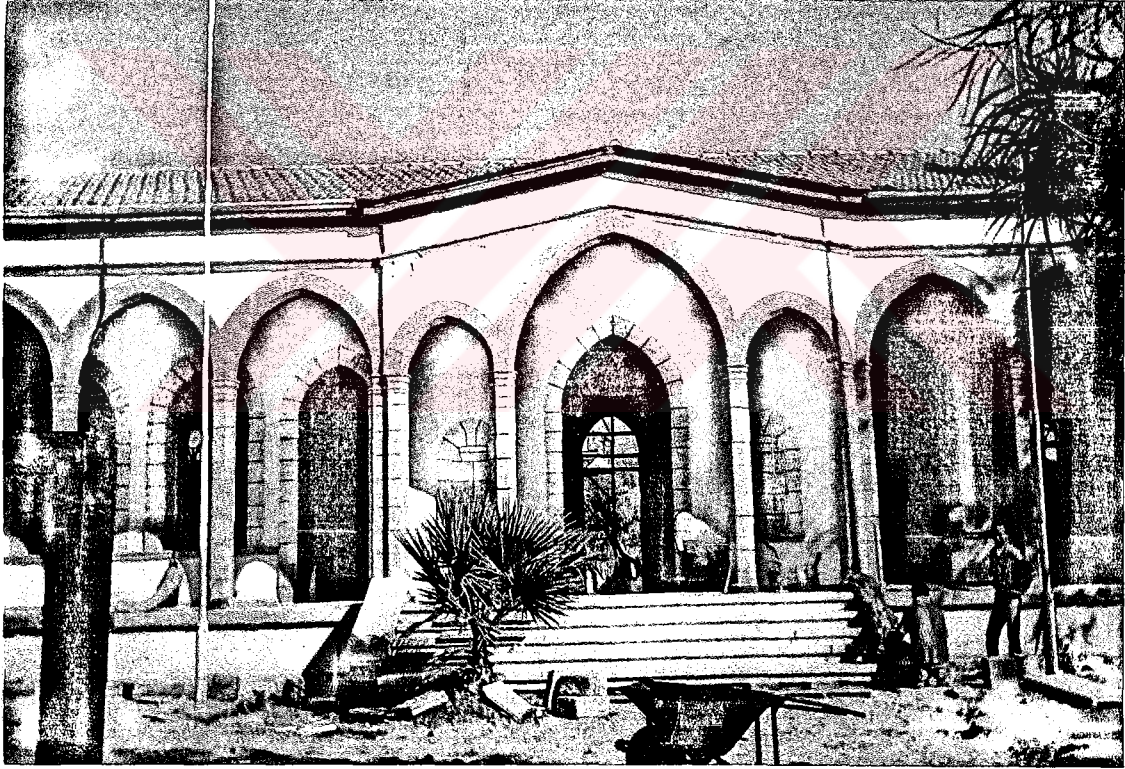
Fotoğraf 3.10 Kirlizade Evi giriş kapısı- 2001 yılı

3.3.3 Eğitim Yapıları

3.3.3.1 Envanter no-20 (Yenicami Okul Öncesi Eğitim Merkezi)

Yeni Cami sokağında Yeni Caminin yanında yer alan yapı İngiliz döneminde inşa edilmiştir. İngiliz döneminde de okul yapısıydı. Günümüzde restorasyonu tamamlanmış, Yenicami Okul Öncesi Eğitim Merkezi olarak hizmet vermektedir.

Kagir yığma sistemde taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Girişi kemerli yarı açık bir mekandan sağlanmaktadır.



Fotoğraf 3.11 Yeni Cami Okul Öncesi Eğitim Merkezi- 2001 yılı

3.3.4 Sivil Yapılar

3.3.4.1 Envanter no- 03/ 02: Emine Hanım Evi

Kirlizade Evinin devamı olan fakat bölünmeler sonucu ayrı konut olan bu yapı, aynı zamanda envanter no: 4 olan yapıyla da bağlantısı olduğu düşünülmektedir.

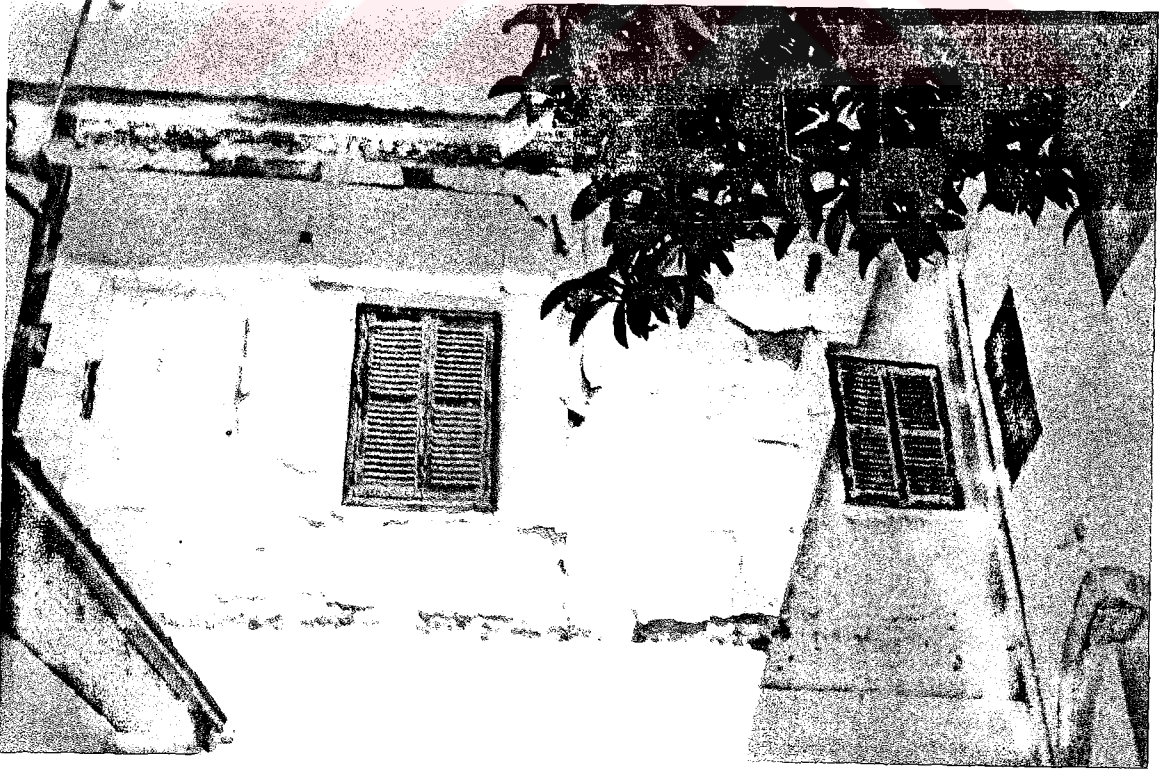
Bölünmelerden dolayı plan tipi olamayan yapıda yine yarı açık kemerli sündürmeler kapatılarak oda haline getirildi. Tavan döşemesi, hasır mertek olan evin yer döşemesi zemin katta karo, üst katta ise ahşaptır.



Fotoğraf 3.12 Emine Hanım Evi- Kapatılan Kemerler



Fotoğraf 3.13 Emine Hanım evi, üst katta kapatılan mekanlar



Fotoğraf 3.14 Emine Hanım evi arka cephesi

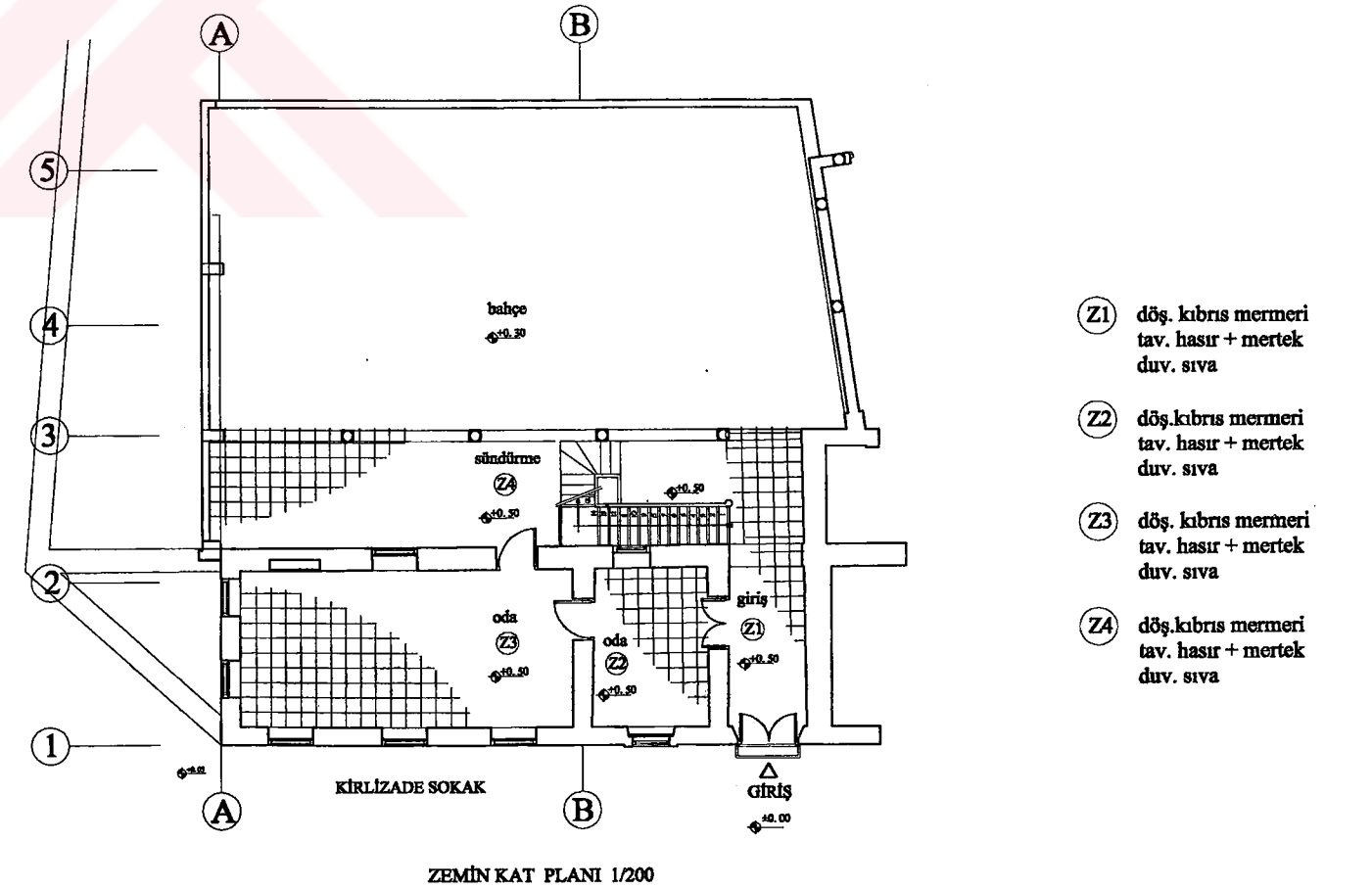
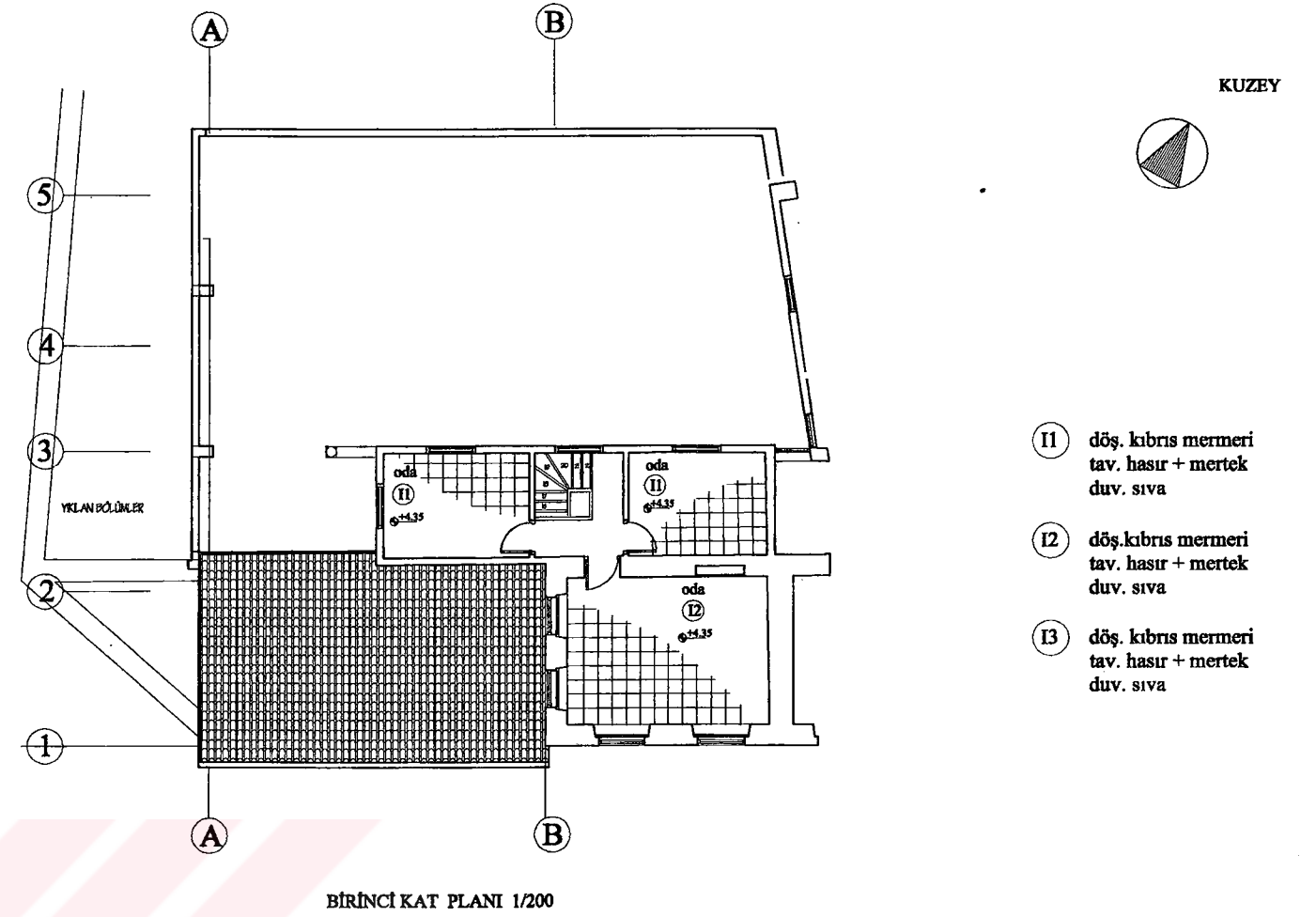
no : 03.01	yaptı adı : Kirlizade Evi	adres : Kirlizade sok. kapı no: 9	yapım yılı : Osmanlı Dönemi		
		ada no : 72	çalışma tarihi : haziran-2001		
		pafta no : XXI.- 46.3-XIV.	yapılan tespit çalışmaları :		
		parsel no : 90	. kat planları rölöveleri		
		özgün fonksiyonu : konut	. ön cephe ve arka cephe görünüşleri		
		günümüzdeki fonksiyonu : kamu	. Giriş kapısı rölövesi		
kullanım durumu	dotu	boş	mülkiyet durumu	kamu	özel
kullanıcı	ev sahibi	kiraçı	mülkiyet geçmişi	satın alındı	miras

n plan şeması	cephe biçimlenişi
Çemerli yarı açık sündürmeli	Kirlizade Evi ön cephe
	Kirlizade Evi arka cephe

kerpiç yığma	strüktürel sorunlar
taş duvar kalınlığı(cm)	65
kesme taş boyutları(cm)	görülemedi
kerpiç duvar kalınlığı(cm)	50
dolgu duvar kalınlığı	20
dolgu malzemesi	görülemedi
dış kaplama malzemesi	sıva
. Eski Eserler tarafından aslına uygun olarak restore edildi.	
. Yapılan onarımlar: eklenen odalar ve duvarlar kaldırıldı.	
. Strüktürel onarımlar yapıldı.	

özgün yer kaplaması	toprak	sokak kapısı	pencere
ocak	—	boyut(cm)	160/257.5
çeşme, hazne	—	boyut(cm)	120/215
diğer	—	boyut(cm)	120/215
oda kapıları	özgün	kapı tipi	düz taş söveli
ocak	—	pencere tipi	pencere
dolap	×	kapı tipi	düz, ahşap pancurlu
özgün merdiven	—	pencere tipi	pencere tipi
özgün yer kaplaması	kıbrıs mermeri	kapı tipi	Taş söveli pencereler
duvar nişi	×	çıkma	—
hasır + mertek	×	pilastır	—
ahşap kaplamalı	—	çatı kaplaması	kiremit
		kat silmesi	—
		çıkma altı destek elemanı	—
		saçak	60 cm
		diğer	kafesli pencereler

kapı	—	bölünme	oda bölünmesi
pencere	—	sofa bölünmesi	—
merdiven	—	yeni bina	—
duvar kaplaması	—	merdiven	—
diğer	yan cepheye kapı açılarak 9A nolu konut olarak kullanılmaya başlanmış	w.c-banyo	—
		mutfak	—
		oda	—
		fonksiyonu değişen mekanlar	—
		kaldırılan plan elemanları	—
hi	×	İç bozulumları	—
Orta	B	Yapı	—
Fena	C	Dış Yapı	—
Yok	×	Süsleme Elemanları	—
İzi var	B	İç Yapı	—
Önemli	C	—	—



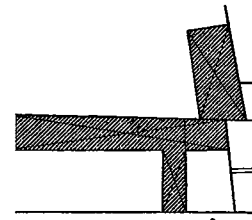
RÖLÖVE

0 1 2 3 4 5 m

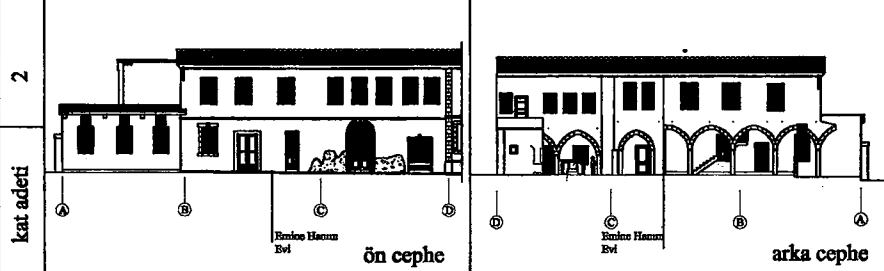
no : 03.02	yapı adı : Emine Hanım Evi	adres : Kirlizade sok. kapı no: 9A	yapım yılı : Osmanlı Dönemi			
		ada no : 72	çalışma tarihi : haziran-2001			
		pafta no : XXI- 46.3-XIV.	yapılan tespit çalışmaları :			
		parsel no : 90	. kat planları röleveleri . ön cephe ve arka cephe görünümleri			
		özgün fonksiyonu : konut				
		güncümüzdeki fonksiyonu : konut				
kullanım durumu	dolu	<input checked="" type="checkbox"/> boş	mülkiyet durumu	kazın	özel	<input checked="" type="checkbox"/>
kullanıcı	ev sahibi	<input checked="" type="checkbox"/> kiracı	mülkiyet geçmişi	satın almış	miras	<input checked="" type="checkbox"/>

in plan şeması

cephe biçimlenişi



de evinin devam olan konut olduğu için
plan görünümüne yerleştirilmiştir.



kerpiç yığma

taş duvar kalınlığı(cm)	65
kesme taş boyutları(cm)	görülememi
kerpiç duvar kalınlığı(cm)	50
dolgu duvar kalınlığı	20
dolgu malzemesi	görülememi
dış kaplama malzemesi	sıva

strüktürel sorunlar

. doğramalardan ve çatıdan bina
su almış
. yeni eklenen merdivenin
üzerindeki tavanın bir kısmı
çökmüş.

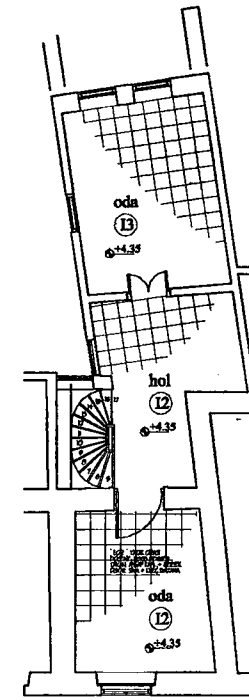
özgün yer kaplaması	toprak
ocak	—
çeşme, hazne	—
diğer	—
oda kapıları	özgün
ocak	—
dolap	<input checked="" type="checkbox"/>
özgün merdiven	—
özgün yer kaplaması	kıbrıs mermeri
duvar nişi	<input checked="" type="checkbox"/>
tavan	hasır + mertek
	ağşap kaplamalı

sokak kapısı	pencere				
boyut(cm)	100/220	boyut(cm)	120/215	boyut(cm)	
kapı tipi	özgün değil	pencere tipi	düz, ağşap pancurlu	pencere tipi	—
çıkma	—	pilastr	—	çatı kaplaması	kiremit
kat silmesi	—	çıkma altı destek elemanı	—	diğer	
		saçak	60 cm		

cephe elemanları	oda bölünmesi	
	depo bölünmesi	
	yeni bina	
	merdiven	orijinal merdiven korunamamış, yeni ağşap merdiven eklenmiş
ekleme	w.c-banyo	kapatılan yarı açık kemerli alanlar bölünerek w.c., banyo ve mutfak eklenmiş
	mutfak	
	oda	
iç bozulmaları	fonksiyonu değişen mekanlar	yarı açık kemerli mekanlar kapatılarak oda haline getirilmiş.
	kaldırılan plan elemanları	

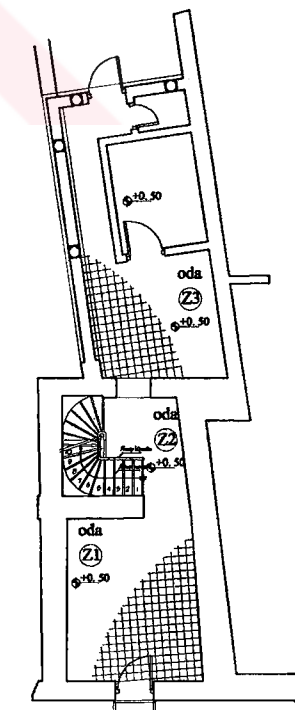
A	lyl	A	Dış Yapı	A	Üst Yapı
<input checked="" type="checkbox"/>	Orta	<input checked="" type="checkbox"/>	Yapı	<input checked="" type="checkbox"/>	Yapı
C	Fena	C		C	
A	Yok	A	Süsleme Elemanları	A	İç Yapı
<input checked="" type="checkbox"/>	Rutubet	<input checked="" type="checkbox"/>		<input checked="" type="checkbox"/>	Yapı
B	İz var	B		B	
<input checked="" type="checkbox"/>	Önemli	C		C	

KUZEY



BİRİNCİ KAT PLANI 1/200

- 11 döş. ağşap kaplama
tav. hasır + mertek
duv. sıva
- 12 döş. ağşap kaplama
tav. hasır + mertek
duv. sıva
- 13 döş. ağşap kaplama
tav. hasır + mertek
duv. sıva



KIRLIZADE SOKAK

giriş
ZEMİN KAT PLANI 1/200

- Z1 döş. karo
tav. hasır + mertek
duv. sıva
- Z2 döş. karo
tav. hasır + mertek
duv. sıva
- Z3 döş. şap
tav. hasır + mertek
duv. sıva

RÖLÖVE

0 1 2 3 4 5 m

.3.4.2 Envanter no-4: Ergin Sıtkıoğlu Evi

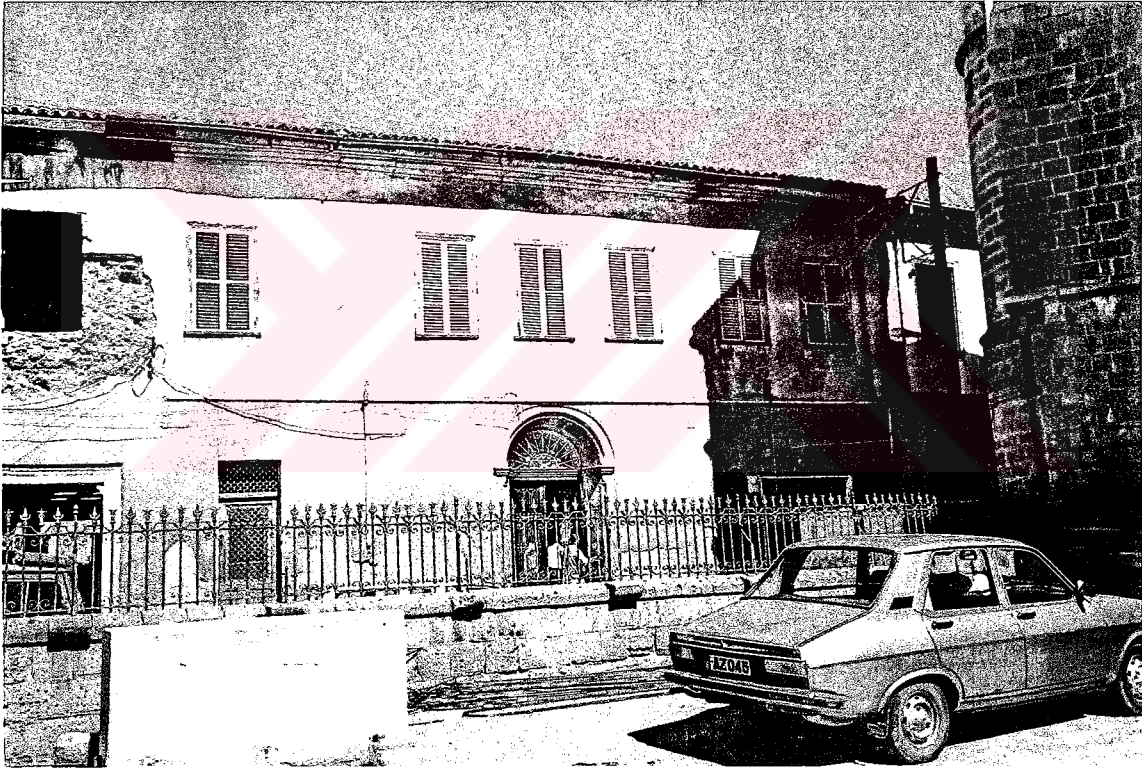
selimiye Mahallesi Kirlizade sokakta bulunan yapı iki katlıdır. Yapının, zemin katının ön cephesinde pencere yoktur. Büyük bir ihtimalle yapının özgün kullanımında olmayan yuvarlak kemerli kapısı, İngiliz döneminde inşa edilmiştir. Envanter no:3 olan Kirlizade binanın devamı olarak düşünülmektedir. Gerek ön cephesinde görülen pencere özellikleri, gerekse çatının devamlılığı bunu göstermektedir. Miras yoluyla bölünmelerle yapı, Kirlizade Evi , Emine Hanım Evi ile Ergin Sıtkıoğlu Evi olmak üzere üçe ayrılmıştır. Geçici nüfusun Lefkoşa Suriçi geneline ve Selimiye mahallesine yerleşmesi ile artan konut gereksinimi nedeniyle yapılar bölünmüş ve 9, 9 A, 11, 11 A kapı numaralarına sahip yapılar, ortaya çıkmıştır. Ergin Bey'e ait 11 no'lu konut daha sonra, 11 A kapı numaralı market fonksiyonu olarak kullanılarak ikiye ayrılmıştır.

Yapının özgün plan tipi, sündürmelerden oluşmaktadır. Zemin katta kemerli, yarı açık sündürme ve üst katta ise dış sofalı plan tipinde inşa edilmiştir. Günümüzde dörde ayrılan bir yapının üçüncü kısmını oluşturan bu yapı, bir ailenin yaşayabileceği ve ihtiyaçları karşılamada tekrar düzenlendiği için özgün bölümlenmesini kaybetmiştir. Zemin katta bulunan kemerli, yarı açık sündürmeler kapatılarak oda haline getirilmiş ve giriş kapısı da yeniden düzenlenmiştir. Zemin kattan tek kollu ahşap merdivenle çıkılan üst kat, koridor etrafında düzenlenmiş 4 tane odadan oluşmaktadır. Tavanları hasır ve mertektir. Fakat sunta ile bazı odaların tavanları kapatılmıştır.

Yapı, bölgenin özgün çatı sistemine uygun olarak az eğimli, beşik kiremit çatı ile örtülmüştür. Kirlizade sokağına bakan cephesinde İngiliz döneminde yapıldığı tahmin edilen süslemeli, yuvarlak kemerli giriş kapısı ile yakın dönemde eklenen 9 A no'lu konut ile 11 A no'lu marketin kapısı vardır. Zemin katta pencere düzenlenmemiştir. Geleneksel Lefkoşa evleri gibi konut sokağa kapalı kemerli, yarı açık sündürmeleri ile bahçeye açıktır. Üst katta ise toplam 5 pencereye sahiptir. Cephe, zemin katta kat silmesine kadar püskürtme sıvalıdır. Üst katı ise sıvalıdır. Arka cephesi ise zemin kattaki yarı açık, kemerli sündürmelerin kapatılması ile özgünlüğünü kaybetmiştir. Yapının geniş bahçesine bakan arka cephesinde büyük 6 tane penceresi vardır. Fakat günümüzde bu pencerelerin boyutları küçültülmüş, bir tanesi kapatılmış bir tanesi de terasa çıkılması için kapı yapılmıştır. Yapılan bu değişikliklerle yapı, gerek cephesiyle gerekse plan özellikleri ile özgünlüğünü büyük oranda kaybetmiştir.

Bahçesi ise Eski Geleneksel Lefkoşa Evlerinin özelliklerini taşımaktadır. Süslemeli Su Haznesi ile günümüze ulaşmış birkaç meyve ağaçları ile dikkat çekmektedir. Girişi büyük bir ihtimalle avludan olan ve muhtemelen ocak ve gusülhane olarak kullanılan kagir yığma malzemesi taş olan yapı vardır. Yapıya günümüzde konuta bağlantısı olması için kapı eklenmiş ve W.C/Banyo fonksiyonu verilmiştir.

Bölgedeki diğer yapılar gibi taş zemin kat üzerine kerpiç üst kat yığma sistemle inşa edilmiştir. Diğer yapılara oranla daha bakımlı olan yapıda önemli strüktürel sorunlar bulunmamaktadır. Sıvalarda çatlaklar ve boyalarda dökülmeler görülmüştür.



Fotoğraf 3.14 Ergin Sıtkıoğlu Evi Giriş Cephesi

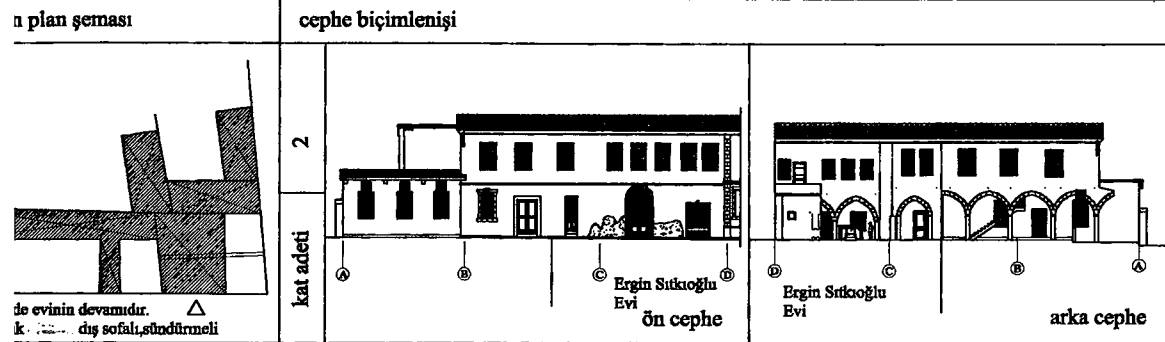


Fotoğraf 3.16 Ergin Sıtkıoğlu Evi giriş kapısı



Fotoğraf 3.17 Ergin Sıtkıoğlu Evi avlu cephesi

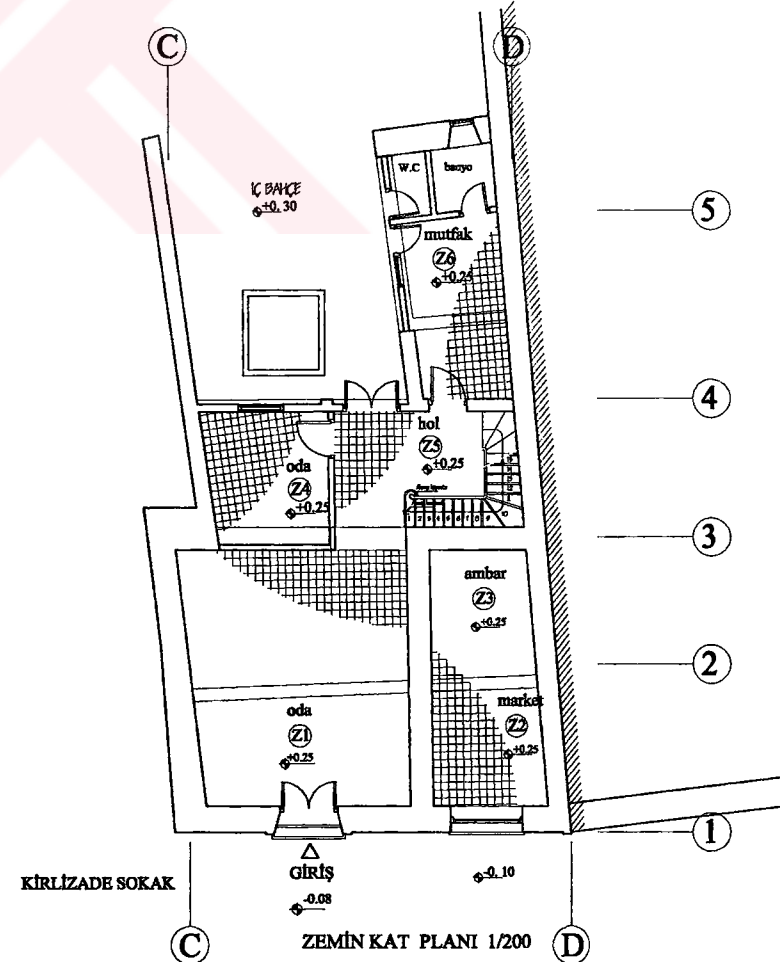
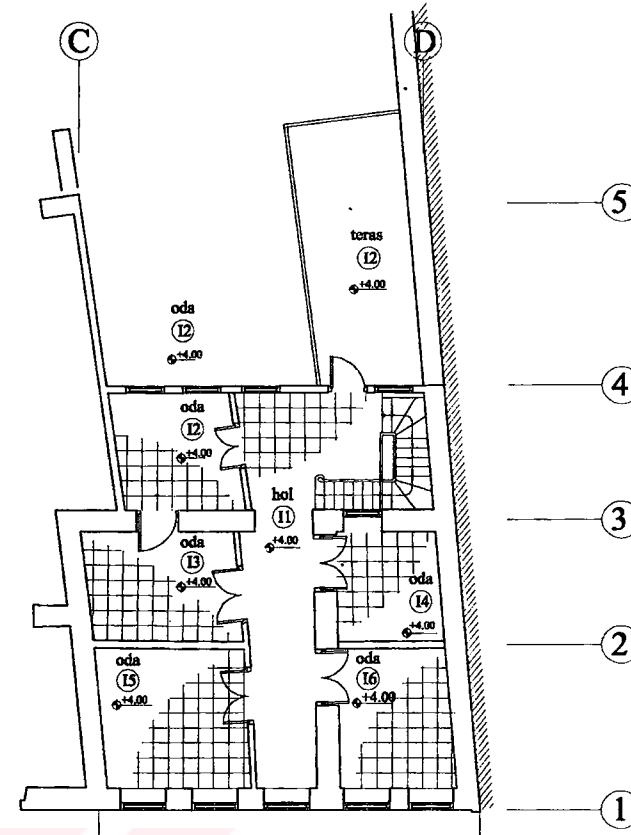
no : 04	yapı adı : Ergin Sıtkoğlu Evi	adres : Kirlizade sok. kapı no:11-11A	yapım yılı : 1930						
		ada no : 72	çalışma tarihi : haziran-2001						
		pafta no : XXI.- 46.3-XIV.	yapılan tespit çalışmaları :						
		parsel no : 68	. kat planları rölöveleri						
		özgün fonksiyonu : konut	. ön cephe ve arka cephe görünüşleri						
		günümüzdeki fonksiyonu : konut	. giriş kapısı rölövesi						
kullanım durumu	doğu	<input checked="" type="checkbox"/>	boş	<input type="checkbox"/>	mülkiyet durumu	kamu	<input type="checkbox"/>	özel	<input checked="" type="checkbox"/>
kullanıcı	ev sahibi	<input checked="" type="checkbox"/>	kiraçı	<input type="checkbox"/>	mülkiyet geçmişi	satın alındı	<input type="checkbox"/>	miras	<input checked="" type="checkbox"/>



kerpiç yığına	taş duvar kalınlığı(cm)	69	strüktürel sorunlar
kesme taş boyutları(cm)	görülemedi		. doğramalardan ve çatıdan bina su almış
kerpiç duvar kalınlığı(cm)	60		. yoğun rutubet sorunu var
dolgu duvar kalınlığı	15		
dolgu malzemesi	görülemedi		
dış kaplama malzemesi	sıva		

özgün yer kaplaması	toprak	giriş kapısı	pencere		
ocak	—	boyut(cm)	164/306	boyut(cm)	120/215
çeşme, hazne	<input checked="" type="checkbox"/>	kapı tipi	yuvarlak kemerli	pencere tipi	düz, ahşap pancurlu
diğer	—	çıkma	—	çatı kaplaması	kişmit
oda kapıları	özgün	kat silmesi	—	diğer	—
ocak	—	çıkma altı destek elemanı	—	saçak	60 cm
dolap	<input checked="" type="checkbox"/>				
özgün merdiven	—				
özgün yer kaplaması	desenli karo mozaik				
duvar nişi	—				
hasır + mertek	<input checked="" type="checkbox"/>				
ahşap kaplamalı	—				

kapı		oda bölünmesi	
pencere		depo bölünmesi	zemin kat oda bölünmeleri değişmiş ve 11 A no'lu dükkan oluşturulmuş
merdiven		yeni bina	
duvar kaplaması	alt kat	merdiven	orijinal merdiven korunamamış, yeni ahşap merdiven eklenmiş
diğer	alt kat	w.c-banyo	kapatılan yarı açık kemerli alanlar bölünerek w.c , banyo ve mutfak eklenmiş
	sıva+boya	mutfak	kapatılan yarı açık kemerli alanlar bölünerek odalar oluşturulmuş
	list kat	oda	kapalı yarı açık kemerli alanlar bölünerek odalar oluşturulmuş
	sıva+boya	fonksiyonu değişen mekanlar	yarı açık kemerli mekanlar kapatılarak oda haline getirilmiş.
	diğer	kaldırılan plan elemanları	
hiç	Taşyıcı Yapı		
Orta			
Yük			
Yük	Rutubet		
Önemli			

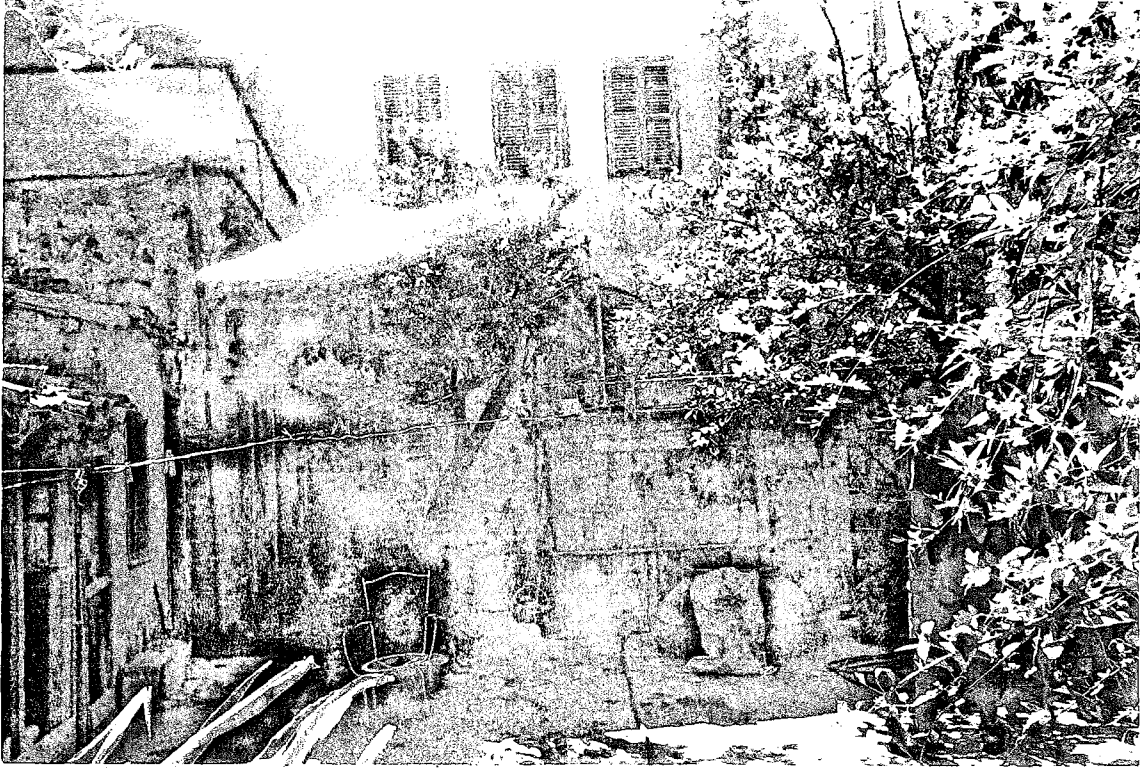


- (I1) dış. ahşap kaplama tav. hasır + mertek duv. sıva
- (I2) dış. ahşap kaplama tav. hasır + mertek duv. sıva
- (I3) dış. ahşap kaplama tav. hasır + mertek duv. sıva

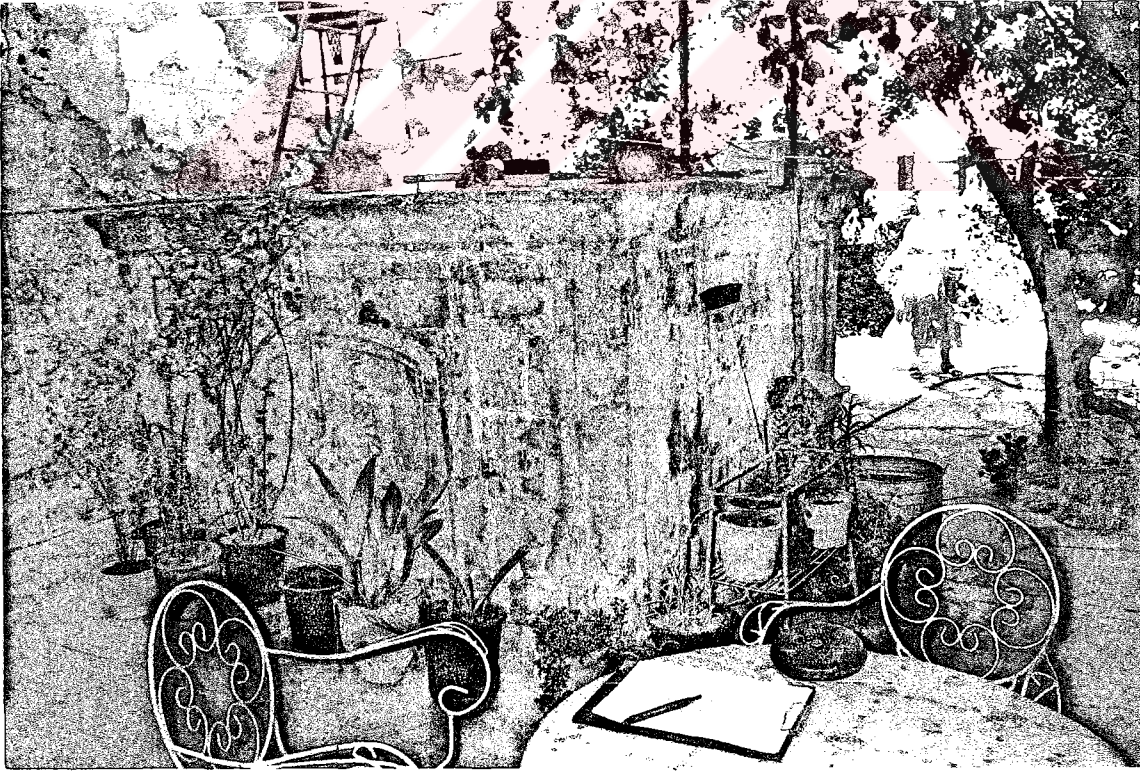
- (Z1) dış. karo tav. hasır + mertek duv. sıva
- (Z2) dış. karo tav. kontrplak duv. sıva
- (Z3) dış. karo tav. hasır + mertek duv. sıva
- (Z4) dış. karo tav. hasır + mertek duv. sıva
- (Z5) dış. karo tav. hasır + mertek duv. sıva

RÖLÖVE

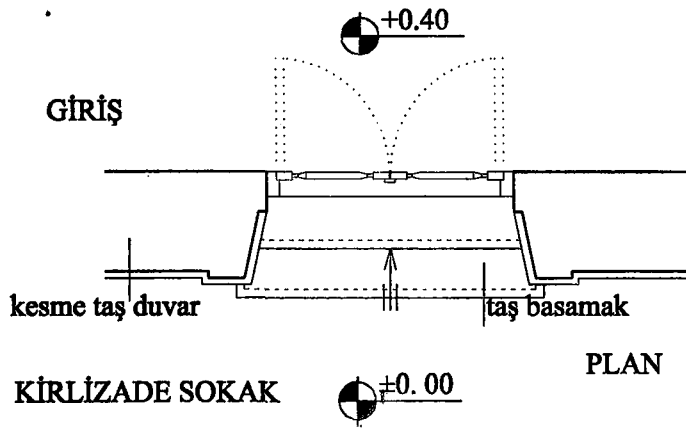
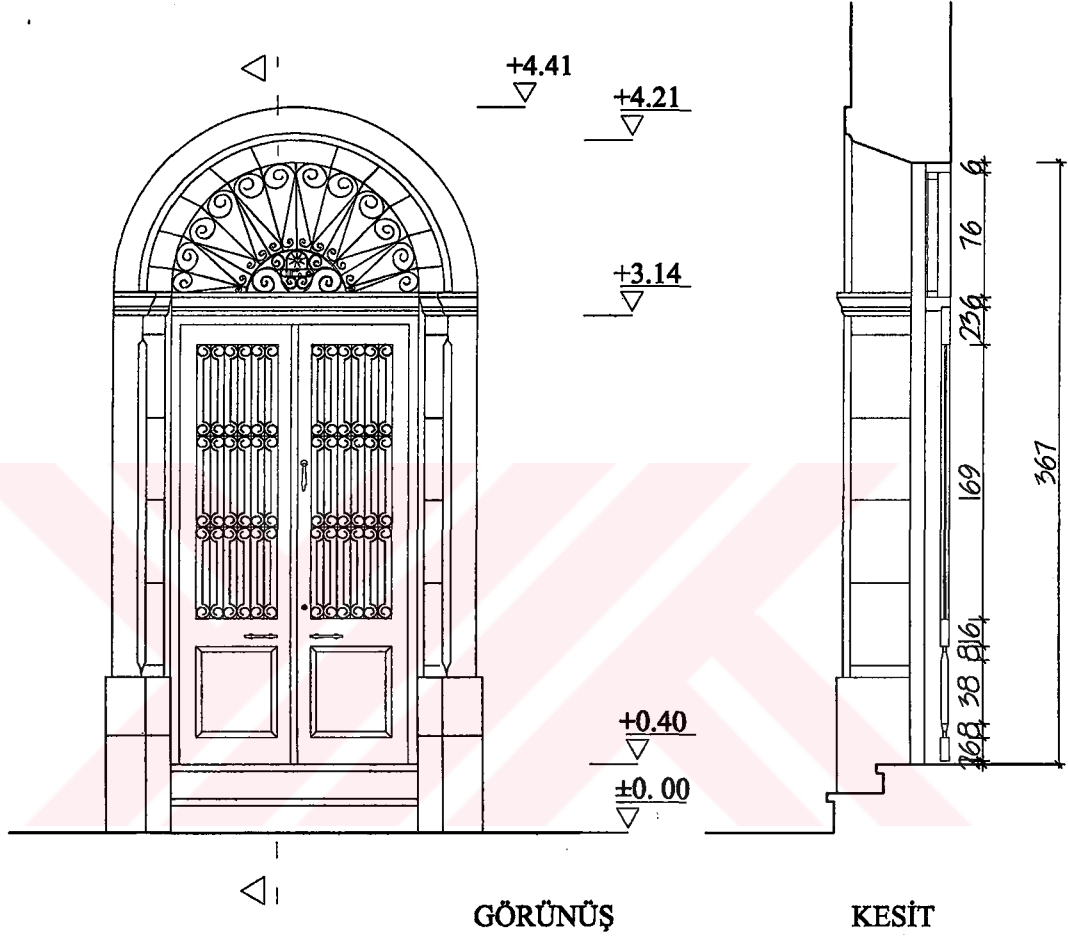
0 1 2 3 4 5 m

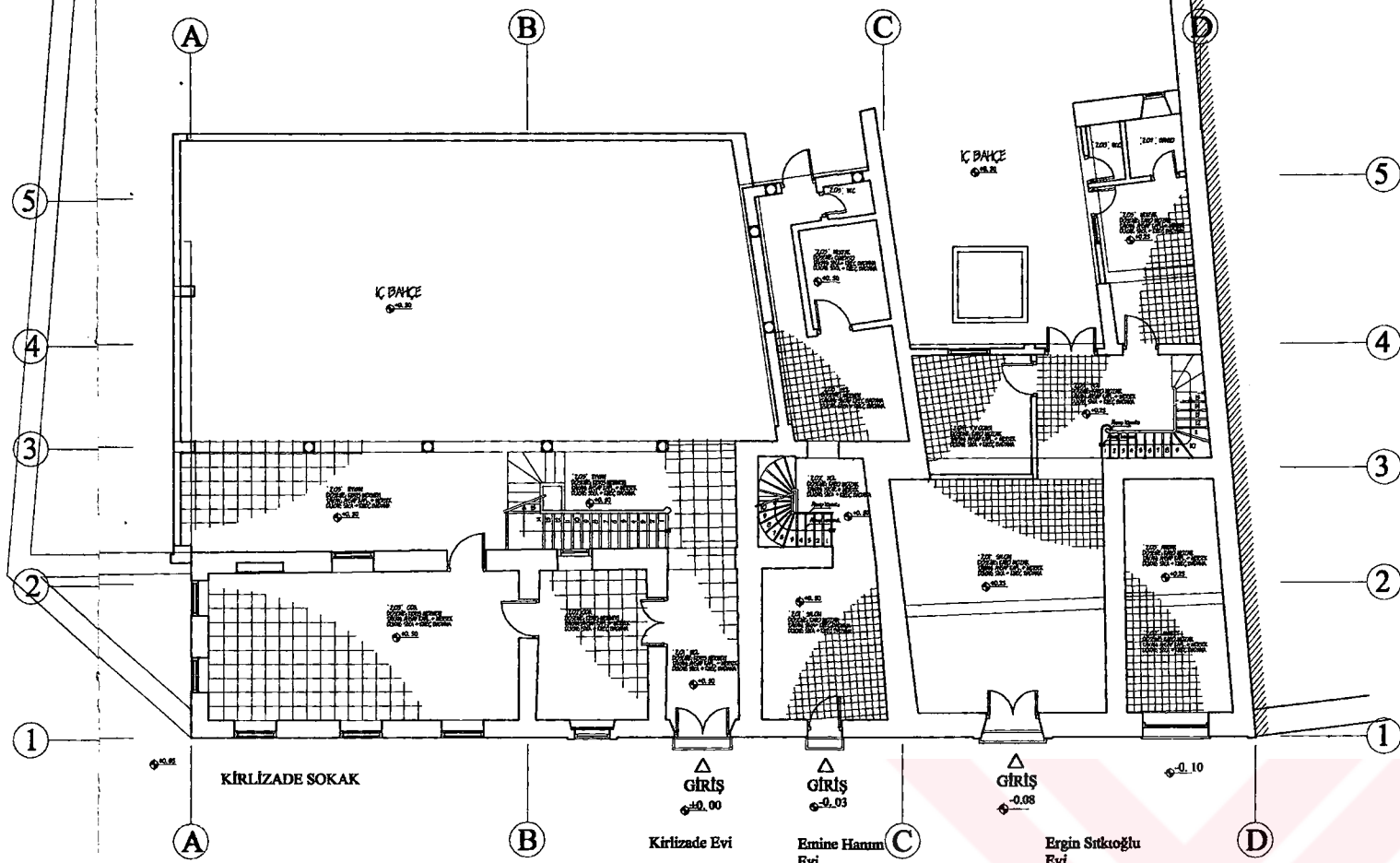


Fotoğraf 3.18 Ergin Sitkioğlu Evi avlu cephesi

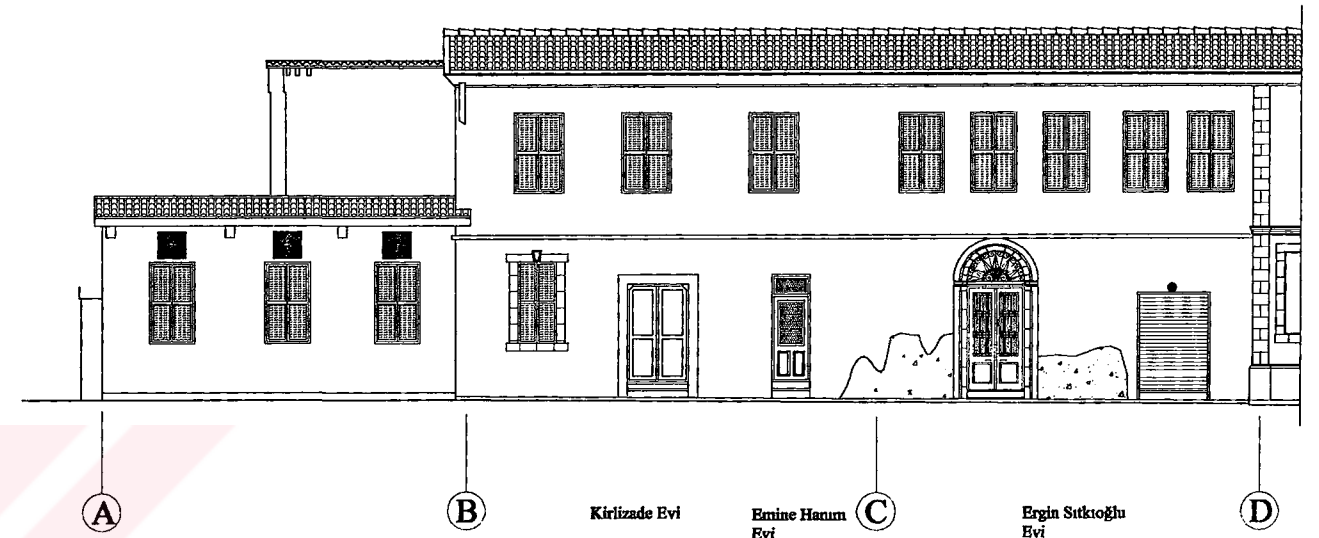


Fotoğraf 3.19 Avlu elemanı- Hazne

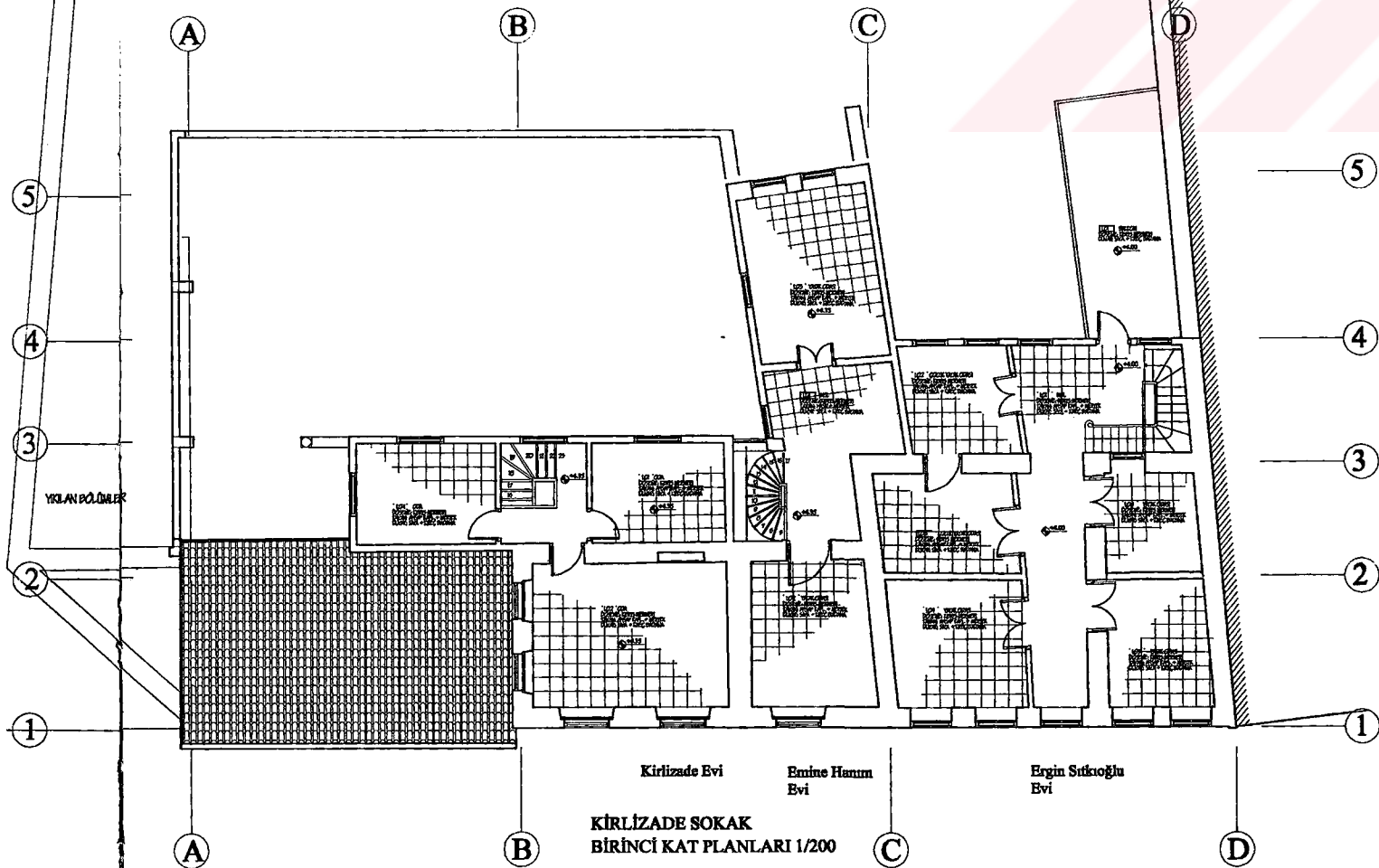
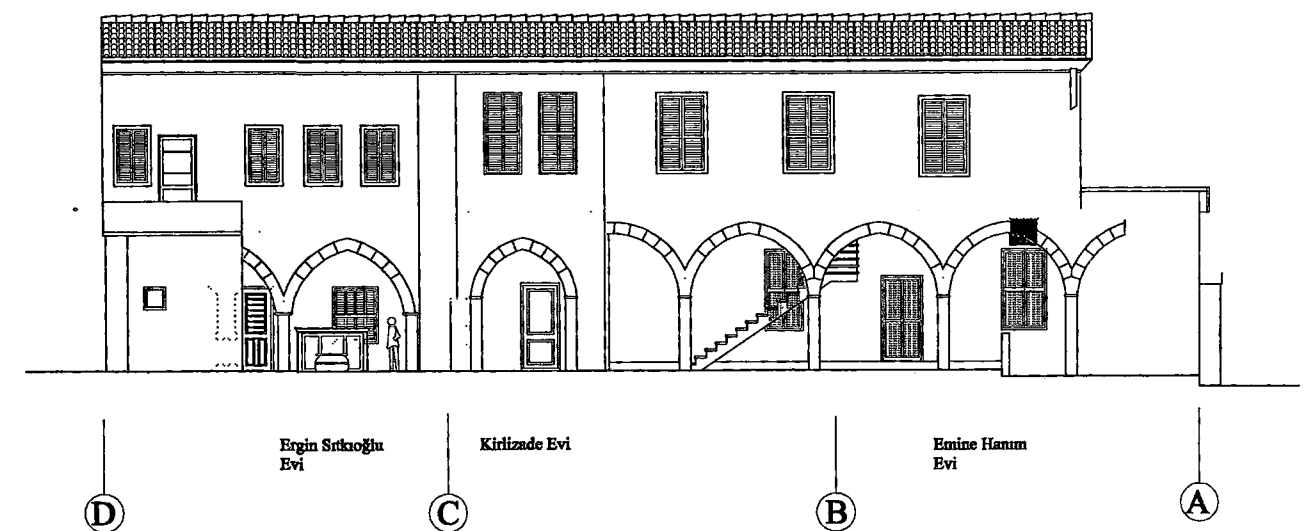




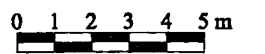
KİRLİZADE SOKAK ZEMİN KAT PLANLARI 1/200



KİRLİZADE SOKAK ÖN CEPHE GÖRÜNÜŞLERİ 1/200

KİRLİZADE SOKAK
BİRİNCİ KAT PLANLARI 1/200

KİRLİZADE SOKAK ARKA CEPHE GÖRÜNÜŞLERİ 1/200



3.3.4.3 Envanter no-5: Ali Bey evi

Selimiye mahallesi Kirlizade sokakta yer alan yapı, iki katlıdır. Lüzinyan'dan Osmanlı'ya ve İngiliz dönemi'nden de eklere sahip yapı, konut olarak kullanılmaktaydı. Daha sonra pansiyon işlevi verilmiş olan bu büyük ve mimari açıdan farklı olan yapı, şu anda restorasyon amacıyla boş olup kullanılmamaktadır.

Yapı, özgün plan tipi olan sündürmeden oluşmaktadır. İki sıra kemerli, yarı açık sündürme ile dış sofalı plan tipine sahiptir. İki sıralı kemerli yarı açık sündürmedeki sütunların bazıları yuvarlak bazıları ise dikdörtgendir. Zemin katta üç oda ve kiler olarak kullanılan merdiven boşluğu vardır. Zemin kattaki büyük odanın yer kaplaması, yer seviyesinden 18 cm yüksekte desen yaratılarak yerleştirilen Kıbrıs mermeridir. Diğer iki odadan bir tanesi ahşap kaplamalı diğeri ise yine desenler yaratılarak yerleştirilen Kıbrıs'a özgü mermerdir. Bu iki odayı oluşturan sündürmeye bakan duvar, ahşap çatki arası taş dolgu sistemde inşa edilmiştir. Zemin kattan, yarı açık kemerli sündürmeden, basamakları Kıbrıs mermeri kaplı taş merdivenle, üst kata hayata ulaşılır. Merdivenin korkuluk ve basamakları özgünlüğünü korumaktadır. Üst katta hayat, iki büyük odanın önünde yer alır. Hayatın kat döşemesi, yukardan aşağıya sıva, bağdadi tekniğiyle sıralanmış çıtalar , mertek hasır ve toprakla birlikte Kıbrıs mermerinden oluşmaktadır. Bu teknik, diğer konutlarda görülmeyen ve bölgede tespit edilen tek örnektir.

Yapı, ortaçağ yapısının duvarları kullanılarak Osmanlı döneminde yeniden inşa edilmiştir. Moloz taş duvarların üzerine kerpiç duvar konularak kagir sistemde inşa edildi. Taşıyıcı duvarların bazıları kapı seviyesine kadar moloz taş üzeri kerpiç, dört envanter numaralı konuttan yana olan duvar, birinci kat seviyesine kadar taş üzeri kerpiç, aynı duvarın devamında ise 2 m.ye kadar moloz taş duvar üzeri kerpiçti. Betonarme yapının tarafında olan duvar ise temel olarak moloz taş kullanılmış ve gerisi kerpiçten inşa edilmiştir. Moloz taş duvarların ortaçağ dönemi yapısına ait olduğunu söyleyebiliriz (Fotoğraf 3.23).

Yapı az eğimli, beşik kiremit çatı ile örtülmüştür. 60 cm. saçak genişliği olan çatının arkasındaki saçaklar kırılmıştır. Kirlizade sokağına bakan cephesinde göz hizasından yukarıda, taş söveli pencereleri vardır. 1937 tarihli kapı sade ve pilastırlı olup, Neo-klasik İngiliz dönemi süslemelerinin, özelliğini gösteriyor. Üst kat ön cephesinde ise üç tane pencere

vardır. Ön cephe zemin kattan kat silmesine kadar taş kaplamalı üst katı ise sıvalı ve boyalıdır.

Yapının arka cephesi ise zemin katta yarı açık iki sıralı kemerli sündürmesiyle bahçeye, serine ve gün ışığına açıktır. Üst katta ise dış sofa, arka bahçeye dört pencereyle açılır.

Akdeniz ikliminin etkisiyle oluşturulan yarı açık mekanlar serin ve gölge alanlar yaratmaktadır. Bu sokak dokusunda görülen bu yarı açık mekanlar, sündürmeler Kıbrıs'ın sosyal yaşamına uygun olup, gözlerden uzak geniş bahçelerle, iç içe oturulup sohbet edilebilen mekanlardır.

Arka bahçesinde, ocak ve gusülhane olarak kullanıldığı sanıldığı iki ayrı yapı vardır. 1930 tarihli haritada, çıkmaz bir sokaktan arka bahçeye bir girişin bulunduğu görülmektedir. Süslemeli su haznesi ile günümüze ulaşmış bütün Kıbrıs'lı Müslüman Türk ailelerinin bahçelerinde bulunan hurma ağacı, limon ağacı, incir ağacı ve dut ağacı bu bahçede de görülmektedir.

Bu yıl içerisinde restorasyon amacıyla yapılan bazı yıkımlar yapının özgünlüğünü kaybetmesine neden olmuştur. Hayatın tümüyle yıkılması ve özgün üst kat döşeme kaplaması olan 38x38 boyutundaki Kıbrıs mermerlerinin kırılması olumsuz bir uygulama olmuştur.

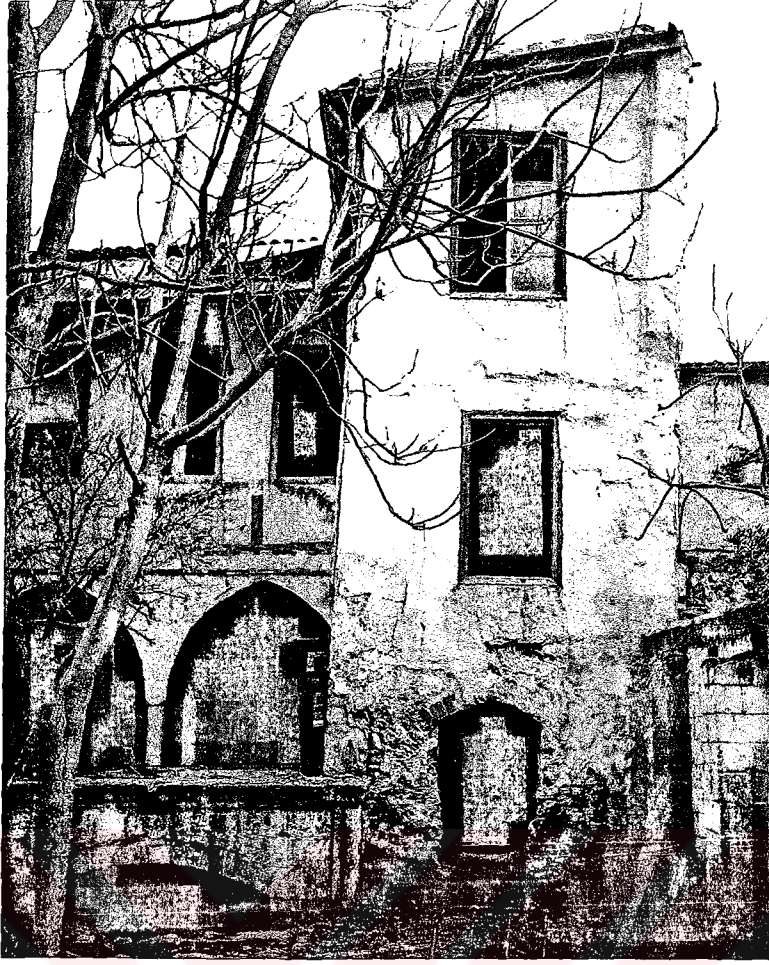
Yapıda büyük strüktürel sorunlar bulunmakla birlikte yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya gelmiştir. Yoğun rutubet sorunu olan yapı, her yerinden özellikle çatıdan su almaktadır. Birinci kattaki diğer odaların döşemesinde sehim meydana gelmiştir. Kagir yığma sistemde inşa edilmiş olan yapının cephesinde su etkisine bağlı bozulmalar ve kirlilik vardır.



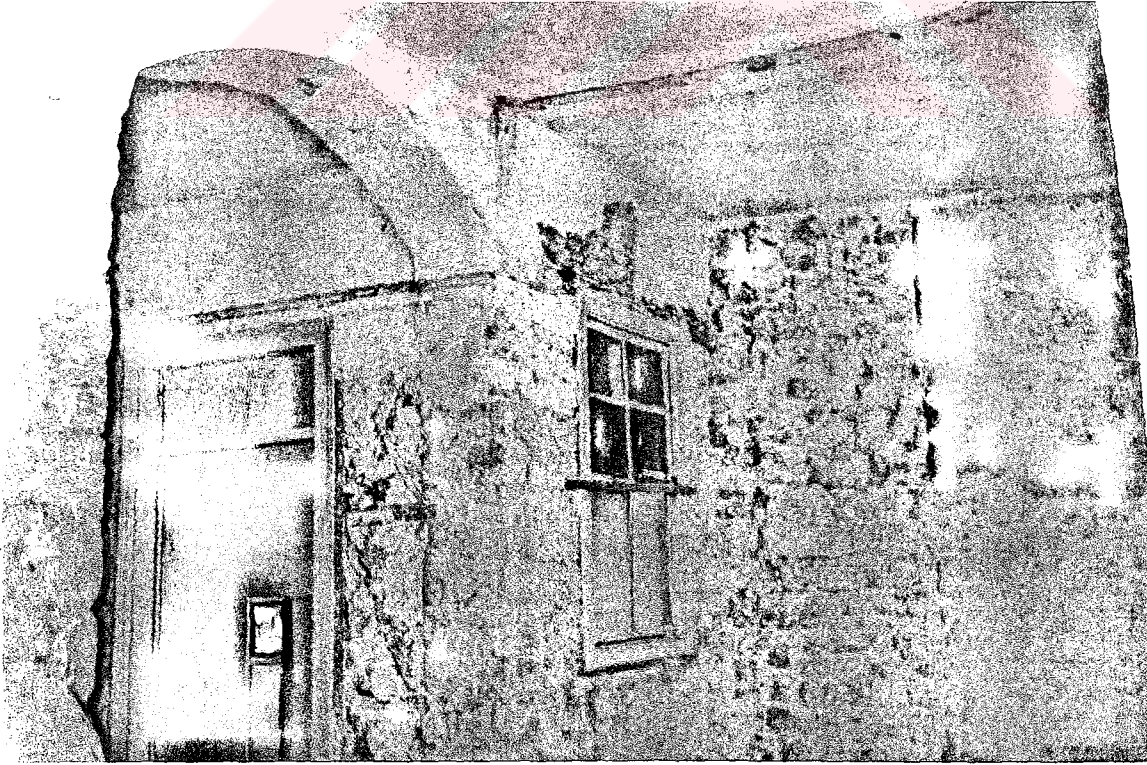
Fotoğraf 3.20 Ali Bey evi giriş cephesi



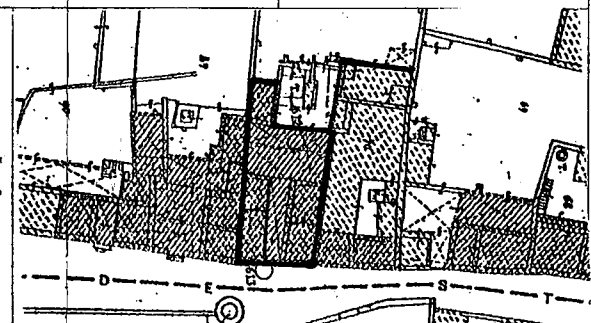
Fotoğraf 3.21 Ali Bey evi giriş kapısı

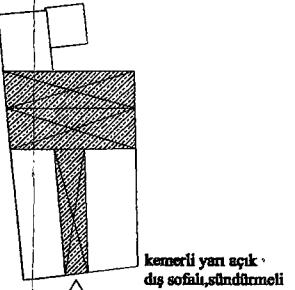
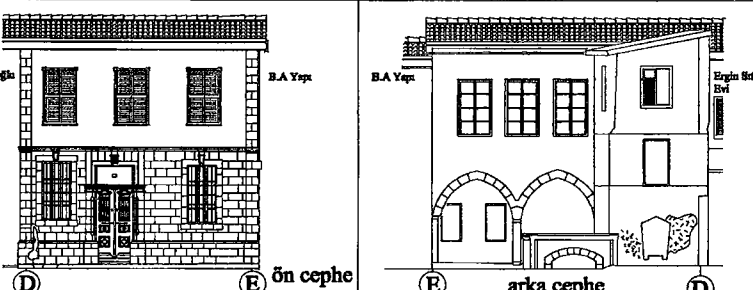


Fotoğraf 3.22 Ali Bey Evi avlu cephesi



Fotoğraf 3.23 Ali Bey Evi- moloz taş duvar üzeri kerpiç duvar uygulaması

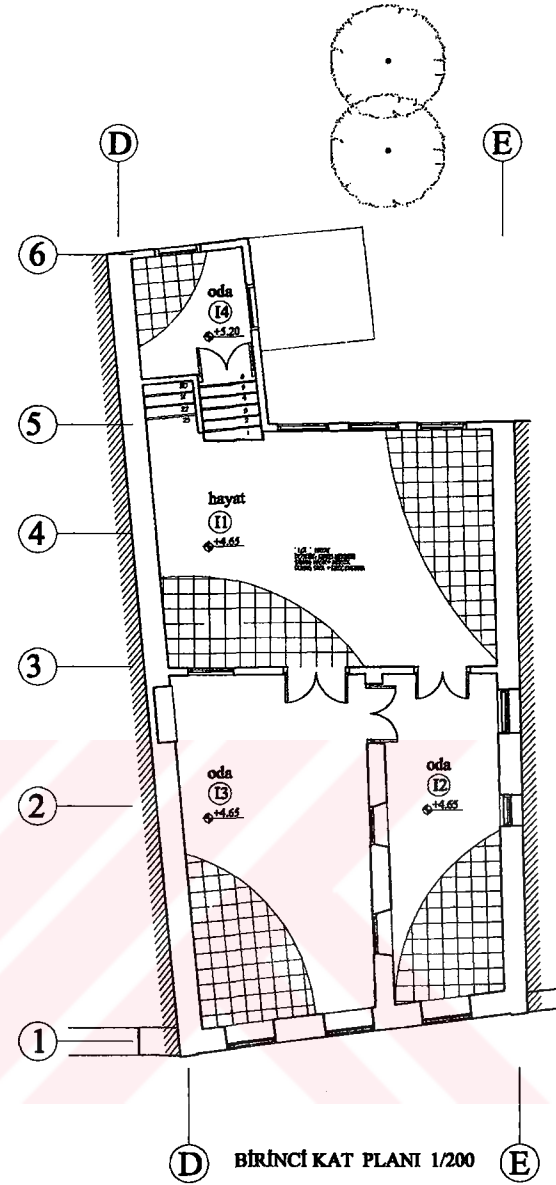
envanter no : 05	yapı adı : Ali Bey Evi	adres : Kirlizade sok. kapı no: 13	yapım yılı : tesbit edilemedi
vaziyet planı 	ada no : 72	çalışma tarihi : haziran-2001	
	pafta no : XXI.- 46.3-XIV.	yapılan tespit çalışmaları :	
	parsel no : 71	. kat planları rölöveleri	
	özgün fonksiyonu : konut	. ön cephe ve arka cephe görüşleri	
	günümüzdeki fonksiyonu : konut	. giriş kapısı rölövesi	
kullanım durumu	dolu	boş	×
kullanıcı	ev sahibi	kiraçı	×
mlkiyet durumu	mlkiyet durumu	kası	özel
mlkiyet geçmişi	mlkiyet geçmişi	stım alındı	miras

özgün plan şeması	cephe biçimlenişi
	
kemerli yarı açık dış sofalı, sündürmeli	kat adedi 2
	ön cephe
	arka cephe

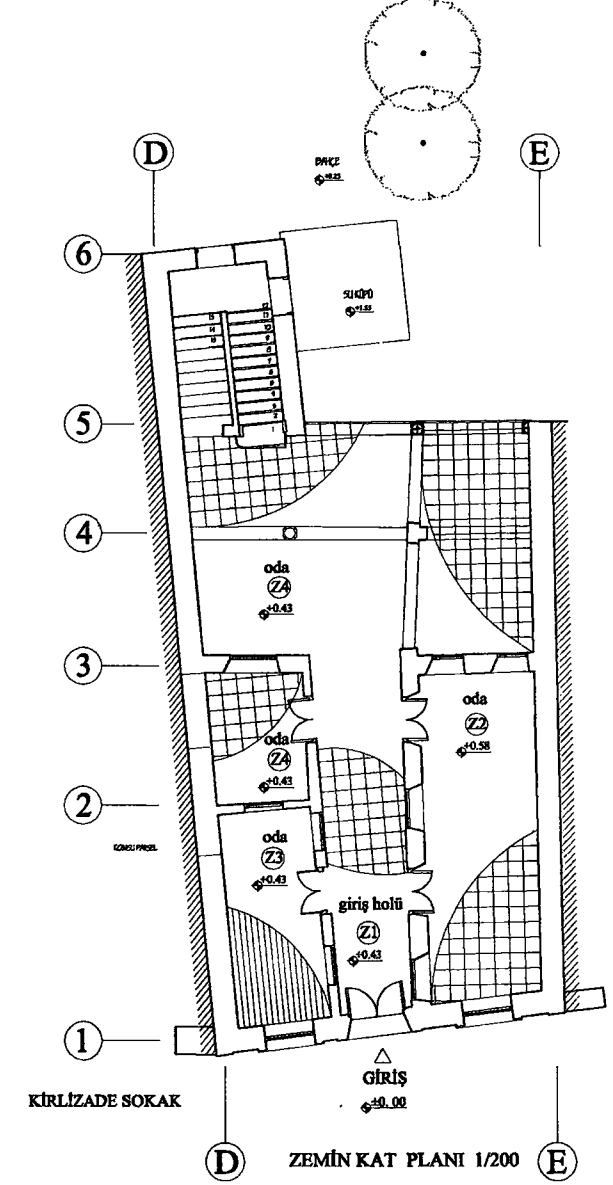
taş + kerpiç yığma	strüktürel sorunlar
taş duvar kalınlığı(cm) 48.5	. ön cephede taş yüzeyinde bozulmalar tespit edildi.
kesme taş boyutları(cm) 48.5/60	. 1. katın ön ve arka cephesinde çatlaklar görüldü.
kerpiç duvar kalınlığı(cm) 60	. 1. katın döşemesinde sehim oluşmuş.
dolgu duvar kalınlığı 20 -25	. arka cephede 1. katında sağa doğru eğim oluştu.
dolgu malzemesi taş	. çatıdan bina su alıyor yoğun rutubet sorunu var.
dış kaplama malzemesi sıva	. onarım amacıyla şuanda 1.kat döşemesi tamamiyle yıkılmış

avlu elemanları	ölgün yer kaplaması	toprak	giriş kapısı	pencere
ocak	ocak	×	boyut(cm) 150/380	boyut(cm) 130/150
çeşme, hazne	çeşme, hazne	×	boyut(cm) 130/230	boyut(cm) 130/230
diğer	diğer	—	kapı tipi	süslemeli
oda kapıları	oda kapıları	ölgün	pencere tipi	düz, ahşap pancurlu
ocak	ocak	—	çıkma	çatı kaplaması
dolap	dolap	×	kat silmesi	var
ölgün merdiven	ölgün merdiven	×	çıkma silmesi	var
ölgün yer kaplaması	ölgün yer kaplaması	kıbrıs mermeri	çıkma silmesi	var
duvar nişi	duvar nişi	—	çıkma silmesi	var
tavan	tavan	×	çıkma silmesi	var
ahşap kaplamalı	ahşap kaplamalı	—	çıkma silmesi	var

bozulmalar	cephe bozulmaları	bozulmalar	cephe bozulmaları
kapı	cephe bozulmaları	bozulmalar	cephe bozulmaları
pencere	cephe bozulmaları	bozulmalar	cephe bozulmaları
merdiven	cephe bozulmaları	bozulmalar	cephe bozulmaları
duvar kaplaması	cephe bozulmaları	bozulmalar	cephe bozulmaları
diğer	cephe bozulmaları	bozulmalar	cephe bozulmaları
A İy	Taşıyıcı Yapı	A Dış Yapı	A Üst Yapı
B Orta		B Dış Yapı	B Üst Yapı
C Fena		C Dış Yapı	C Üst Yapı
A Yok	Rutubet	A Süsleme Elemanları	A İç Yapı
B İyi var		B Süsleme Elemanları	B İç Yapı
C Oramli		C Süsleme Elemanları	C İç Yapı
koruma durumu		koruma durumu	
A İyi		A Koruma Durumu	
B Orta		B Koruma Durumu	
C Fena		C Koruma Durumu	
A Yok		A Koruma Durumu	
B İyi var		B Koruma Durumu	
C Oramli		C Koruma Durumu	



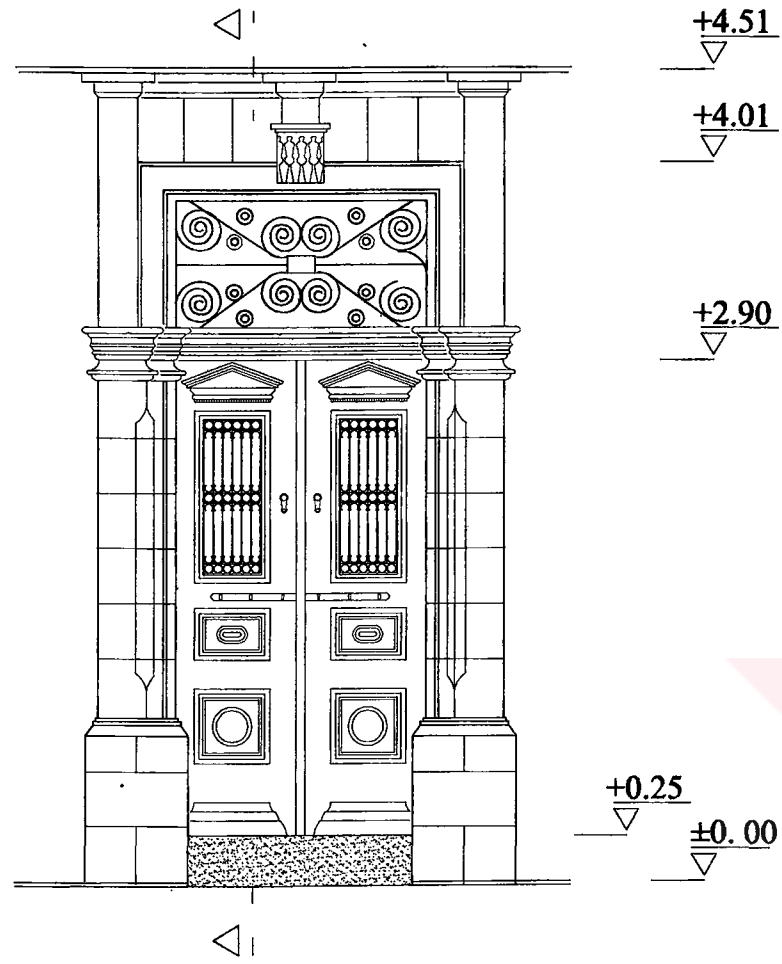
- 11 döş. kıbrıs mermeri tav. hasır + mertek duv. sıva
- 12 döş. kıbrıs mermeri tav. hasır + mertek duv. sıva
- 13 döş. kıbrıs mermeri tav. hasır + mertek duv. sıva
- 14 döş. kıbrıs mermeri tav. hasır + mertek duv. sıva



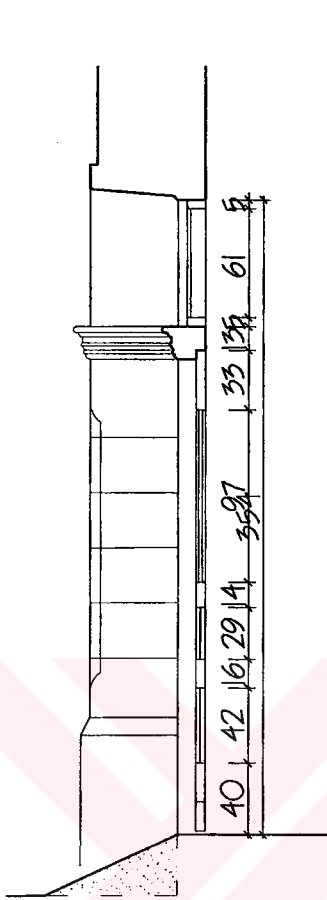
- Z1 döş. şap tav. hasır + mertek duv. sıva
- Z2 döş. kıbrıs mermeri tav. hasır + mertek duv. sıva
- Z3 döş. ahşap kapalma tav. hasır + mertek duv. sıva
- Z4 döş. kıbrıs mermeri tav. hasır + mertek duv. sıva
- Z5 döş. kıbrıs mermeri tav. hasır + mertek duv. sıva

RÖLÖVE

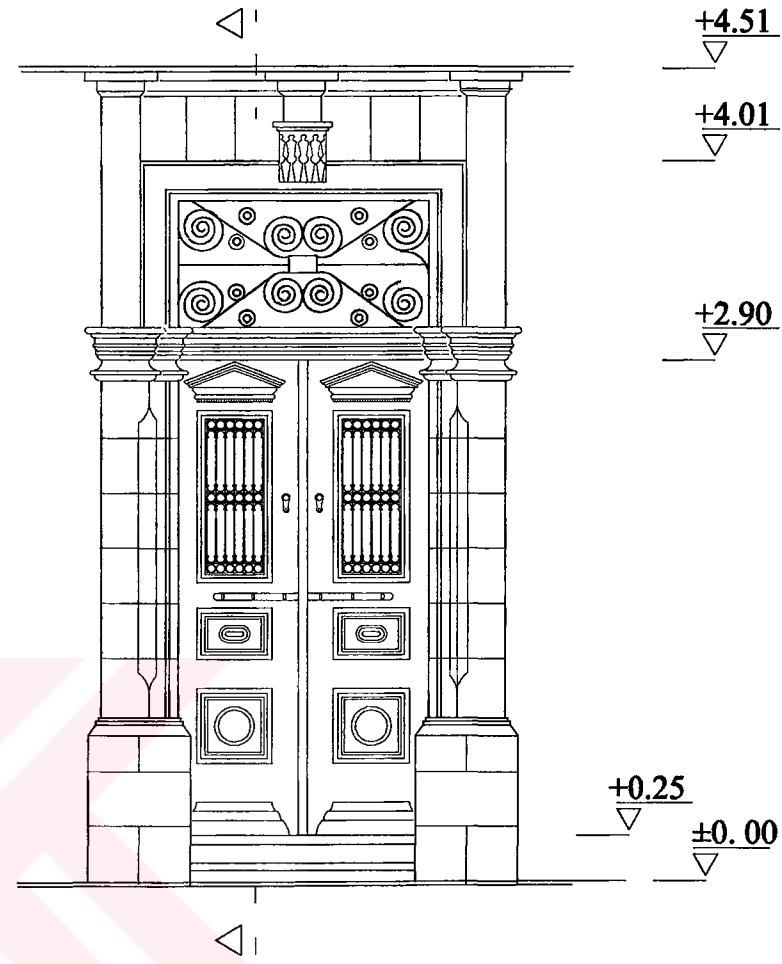
0 1 2 3 4 5 m



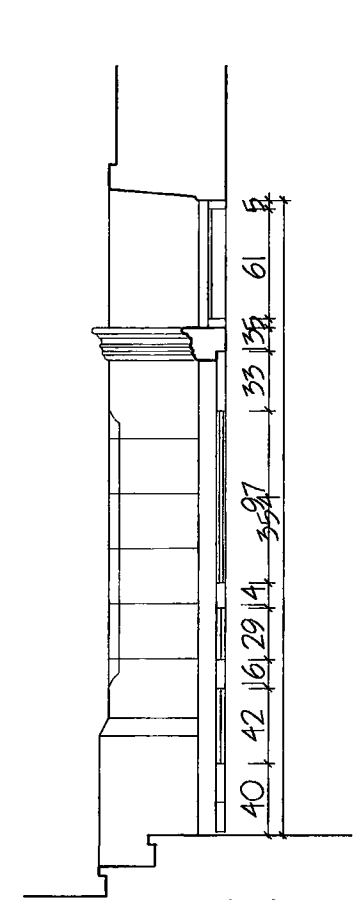
GÖRÜNÜŞ



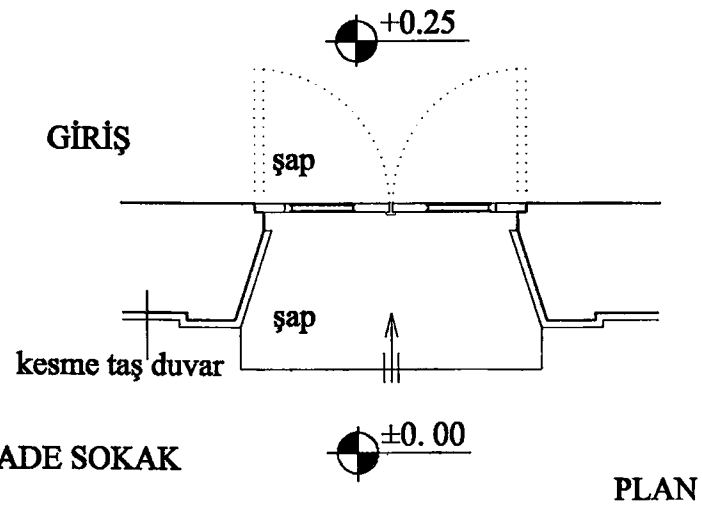
KESİT



GÖRÜNÜŞ

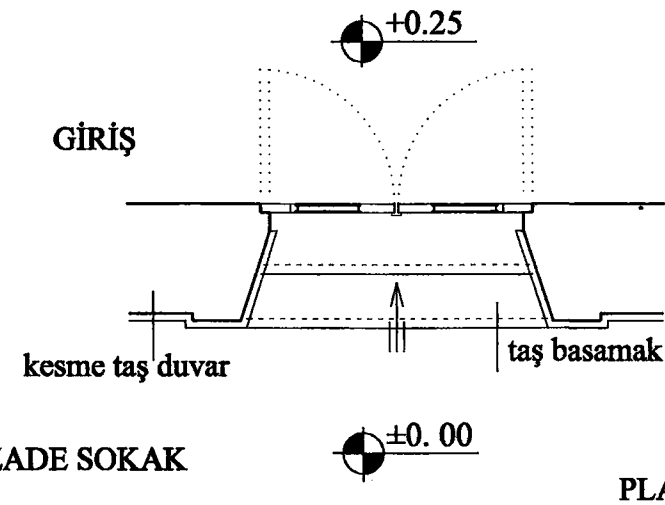


KESİT



KİRLİZADE SOKAK

PLAN

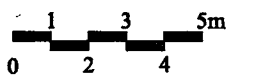


KİRLİZADE SOKAK

PLAN

GİRİŞ KAPISI RÖLÖVESİ

GİRİŞ KAPISI RESTORASYON ÖNERİSİ



3.3.4.4 Envanter no-6: Enver Kadı Evi

Selimiye Mahallesi Kirlizade sokakta bulunan yapı iki katlıdır. Osmanlı dönemi yapısı olan konut, Enver beyin oğlu tarafından kullanılmaktadır.

Yapı zemin katta kemerli, yarı açık sündürmeli ve dış sofalı plan tipindedir. Zemin katta kemerli, yarı açık sündürme kapatılmış ve oturma odası olarak kullanılmaktadır. Bu mekânın içine ise tekrar oda ilave edildi. Bu bölünme ve ilavelerle yapının özgün plan şemasını değiştirmiştir. Zemin katta özgün odalardan bir tanesi tepe penceresine sahip, diğeri ise göz hizasından aşağıda, büyük ve geniş pencereye sahiptir. Sündürmeye bağlı avludan girilen yapı yeniden düzenlenerek sündürmeye bağlanmış ve mutfak, banyo, wc'ye giriş kapalı mekândan sağlanmıştır.

Zemin kattaki, oturma odasının yer kaplaması desenli karo mozaik, diğeri odaların ise beyaz çimentodur. Üst kata üç basamağı taş, gerisi ahşap merdiven ile çıkılmaktadır. Hayatın önünde, Kirlizade sokağına pencereleri olan iki oda vardır. Galerili olarak tasarlandığı düşünülen bu konutun giriş bölümü tek katlı, diğeri bölümleri iki katlıdır. Üst katta orijinal kullanımında da bulunan iki odanın yanına suntadan yapılmış oda eklenmiştir. Üst kattaki odaların ve hayatın döşeme kaplamaları, diğeri konutlarda da görüldüğü gibi desenler yaratılarak yerleştirilen Kıbrıs mermeridir. Tavan ise hasır ve mertektir.

Kiremit kaplı beşik çatı ile örtülen yapı, zemin katta iki üst katta ise üç pencere ile sokağa açılmıştır. Zemin katta pencere düzeni olmayan cephede, pencerelerden bir tanesi oldukça küçük ve göz hizasından yüksek, diğeri ise bu pencereye zıt olarak oldukça geniş, büyük ve göz hizasından aşağıda olması ile dikkat çekmektedir. Arka cephe ise kemerli, yarı açık sündürmenin kapatılmasıyla özgünlüğünü kaybetmiştir. Üst kattaki hayat ise özgünlüğünü koruyan üç tane pencere ile bahçeye açılır. Yapının ön cephesi püskürtme sıvalı, arka cephesi ise sıvalı ve boyalıdır.

Yığma kerpiç sistemle inşa edilen yapının fiziksel durumu çok kötü olmamakla birlikte tek katlı girişin çatısında çökme olmuş ve yapı buradan su almaktadır. Önemli strüktürel sorunu olmayan yapının ön cephesinde, sıvalarda dökülmeler ve su etkisinden kaynaklanan kirlenmeler oluşmuştur.

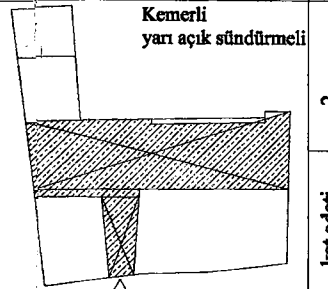
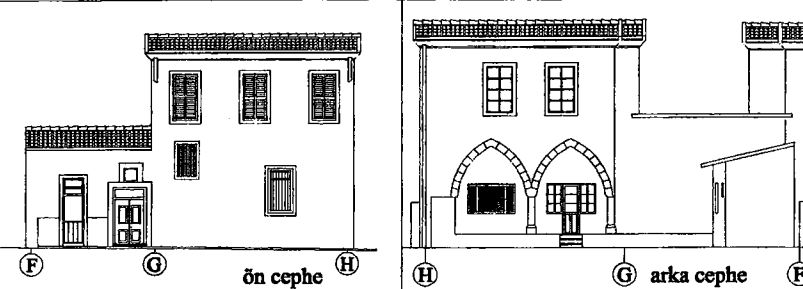


Fotoğraf 3.24 Enver Kadı evi giriş cephesi



Fotoğraf 3.25 Enver Kadı evi arka cephesi

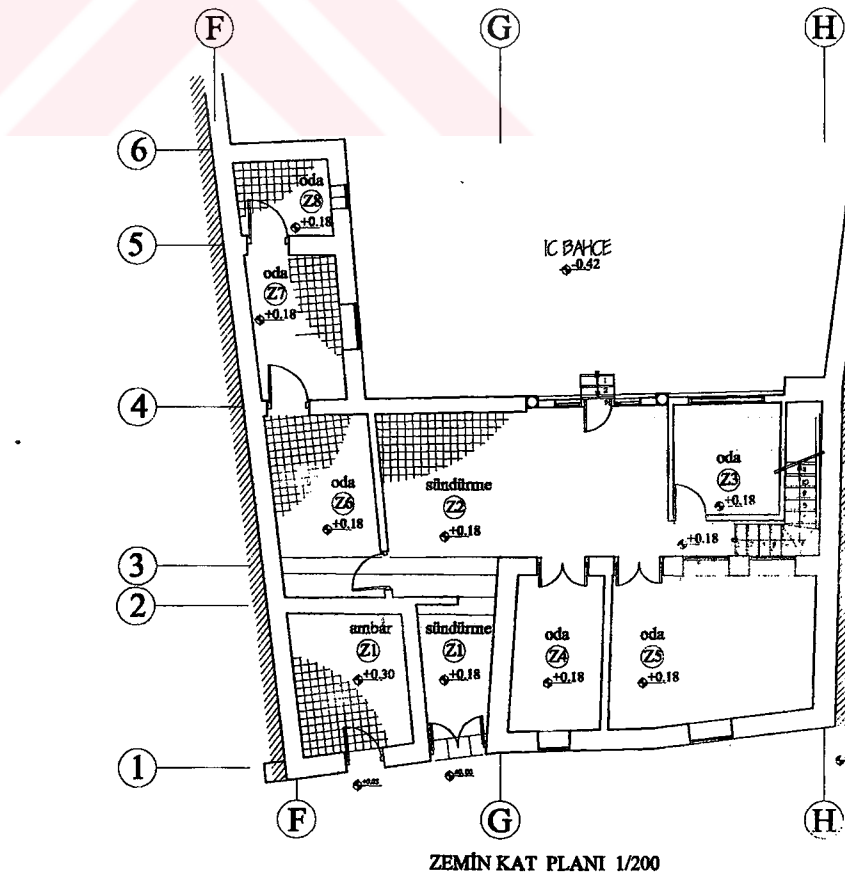
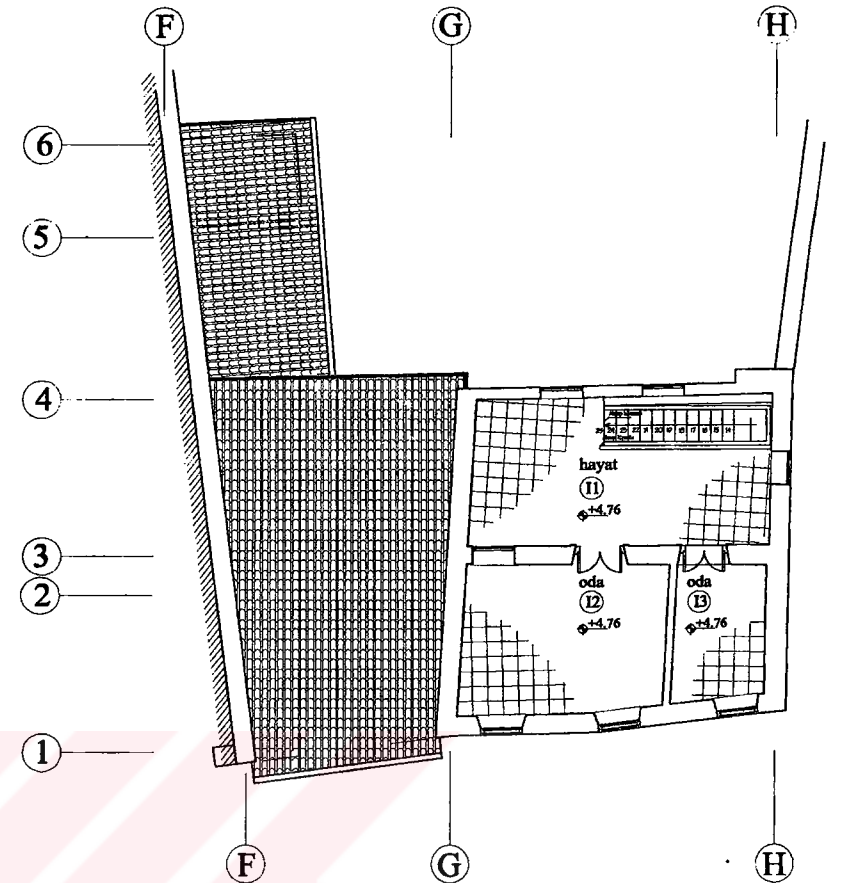
envanter no : 06	yapı adı : Enver Kadı Evi	adres : Kirlizade sok. kapı no: 17	yapım yılı : 1933
vaziyet planı	ada no : 72	çalışma tarihi : haziran-2001	
	pafta no : XXI.- 46.3-XIV.	yapılan tespit çalışmaları :	
	parsel no : 69	. kat planları rölöveleri	
	özgün fonksiyonu : konut	. ön cephe ve arka cephe görüntüleri	
	günümüzdeki fonksiyonu : konut		
kullanım durumu	dolu <input checked="" type="checkbox"/> boş <input type="checkbox"/>	mülkiyet durumu	kazanı <input type="checkbox"/> özel <input checked="" type="checkbox"/>
kullanıcı	ev sahibi <input checked="" type="checkbox"/> kiracı <input type="checkbox"/>	mülkiyet geçmişi	satın alındı <input type="checkbox"/> miras <input checked="" type="checkbox"/>

biçimsel özellikleri	özgün plan şeması	cephe biçimlenişi
	Kemerli yarı açık sündürlmeli	2 kat adedi
		
	ön cephe	arka cephe

yapım sistemi	kerpiç yığına	strüktürel sorunlar		
	zemin kat	taş duvar kalınlığı(cm)	—	. zemin katında çatıda çökme var.
		kesme taş boyutları(cm)	—	. çatıdan bina su alıyor yoğun rutubet sorunu var.
		kerpiç duvar kalınlığı(cm)	50	
	1. kat	dolgu duvar kalınlığı	20 -25	
		dolgu malzemesi	taş	
	dış kaplama malzemesi	sıva, sprit		

yapı elemanları	avlu elemanları	özgün yer kaplaması	toprak	giriş kapısı	boyut(cm)	150/360	boyut(cm)	108/205	boyut(cm)	120/220
		ocak	—	kapı tipi	özgün değil	—	pencere tipi	düz, ahşap pancurlu	pencere tipi	Taş söveli pencereler
		çeşme, hazne	—							
		diğer	avluya yarı binalar yapıldı							
		oda kapıları	özgün							
		ocak	—							
		dolap	—							
		özgün merdiven	—							
		özgün yer kaplaması	desenli karo mozaik, kıbrıs mermeri							
		duvar nişi	—							
yapı iç elemanları	tavan	hasır + mertek	—	çıkma	—	pilastır	—	çatı kaplaması	kiremit	
		ahşap kaplamalı	—	kat silmesi	—	çıkma alt destek elemanı	—	diğer	—	

bozulmalar	cephe bozulmaları	kapı	çelik malzemesi ve biçimi değişmiş	iç bozulmaları	bölünme	oda bölünmesi	zemin katta yarı açık mekan kapatılarak oda yapılmış ve bu oda içinde 2 oda oluşturulmuş.
		pencere	zemin katındaki pencerenin pancuru yok. üst katteki pencerelerin pancurları kaldırılmış.		depo bölünmesi	zemin kat oda bölünmeleri değişmiş ve ön cephede kapı açılarak depo oluşturulmuş	
		merdiven	—		yeni bina	avluya yapıya bitişik yeni bina yapılmış	
		duvar kaplaması	alt kat sıva+ sprit üst kat sıva+ sprit		merdiven	ilk üç basamak taş diğer basamaklar ahşaptır.	
		diğer	rutubetten dolayı cephede lekeler oluşmuş. arka cephede kemerler kapatılarak yapının özgünlüğü bozulmuş giriş kapısının sol tarafına kapı açılarak depo olarak kullanılmaya başlanmış		w.c-banyo	—	
	Koruma Durumu	cephe bozulmaları	A İyi	Taşıyıcı Yapı	kullanım farklılığı	fonksiyonu değişen mekanlar	yarı açık kemerli mekanlar kapatılarak oda haline getirilmiş.
			B Orta	Yapı		kaldırılan plan elemanları	yarı açık kemerli mekanlar kapatılmış üst katta varolan galeri kapatılarak oda yapıldı
			C Fena	—			
			A Yok	Rutubet		Süsleme Elemanları	
			B İzi var	—		—	
C Önemli	—	—					



- 11 döş. kıbrıs mermeri tav. hasır + mertek duv. sıva
- 12 döş. kıbrıs mermeri tav. hasır + mertek duv. sıva
- 13 döş. kıbrıs mermeri tav. hasır + mertek duv. sıva

- Z1 döş. desenli karo mozaik tav. hasır + mertek duv. sıva

- Z2 döş. desenli karo mozaik tav. hasır + mertek duv. sıva

- Z3 döş. desenli karo mozaik tav. hasır + mertek duv. sıva

- Z4 döş. şap tav. hasır + mertek duv. sıva

- Z5 döş. şap tav. hasır + mertek duv. sıva

- Z6 döş. karo tav. hasır + mertek duv. sıva

- Z7 döş. karo tav. hasır + mertek duv. sıva

- Z8 döş. karo tav. hasır + mertek duv. sıva

- Z9 döş. karo tav. hasır + mertek duv. sıva

RÖLÖVE

0 1 2 3 4 5 m

3.3.4.5 Envanter no-7: 6 No.lı Ev

Selimiye Mahallesi, Kirlizade sokak, 6 kapı numaralı yapı tek katlıdır. İngiliz dönemi özelliklerini taşıyan yapı iç sofalı plan tipine sahiptir. İngiliz döneminde, Kıbrıs evlerinin plan tipi değişmiş, arka bahçede bulunan yarı açık mekanlar, teras olarak konutun giriş bölümüne alınarak, yapı ile sokağın birebir ilişkisi sağlanmıştır. Tek katlı olan yapının yer kaplaması iç sofada desenli karo mozaik, diğer odalarda ise ahşap kaplamalıdır. Tavan kaplaması ise sade, ahşap kaplamadır.

Kiremit kaplı kırma çatı ile örtülen yapı, ön cephede giriş kapısına göre simetrik düzenlenmiştir. Süslemeli pilastırlı girişleri olan yapının, girişin iki yanında duvar nişleri bulunmaktadır. Sokak ve bahçenin rahatlıkla görülebileceği, taş söveli geniş pencereler yapının bütün cephelerinde görülür. Bütün cephelerde özgünlüğünü koruyan yapının ön cephesi, düzgün kesme taş, diğer cepheleri ise sıvalı ve boyalıdır.

Kagir yığma sistemde inşa edilen yapının strüktürel sorununa rastlanmadı. Ev sahibi ve kiracının düzenli bakımı ve bilinçli onarımı sayesinde yapı, plan ve cephe özellikleriyle bir bütün olarak özgünlüğünü korumaktadır.



Fotoğraf 3.26 6 no.lı evin giriş cephesi

envanter no : 07		yapı adı : 6 kapı nolu ev		adres : Kirlizade sok. kapı no: 6		yapım yılı : ingiliz dönemi								
vaziyet planı				ada no : 74		çalışma tarihi : haziran-2001								
				pafta no : XXI.- 46.3-XIV.		yapılan tespit çalışmaları :								
				parsel no : 19		özgün fonksiyonu : konut								
				günümüzdeki fonksiyonu : konut										
				kullanım durumu		dolu	<input checked="" type="checkbox"/>	boş	<input type="checkbox"/>	mülkiyet durumu	kamun	özel	<input checked="" type="checkbox"/>	
kullanıcı		ev sahibi	<input type="checkbox"/>	kiracı	<input checked="" type="checkbox"/>	mülkiyet geçmişi	satın alındı	miras	<input checked="" type="checkbox"/>					
biçimsel özellikleri	özgün plan şeması		cephe biçimlenişi											
			1 kat adedi İç sofalı											
yapım sistemi	kagir yağma			strüktürel sorunlar										
	zemin kat	taş duvar kalınlığı(cm)	40	strüktürel soruna rastlanmadı										
		kesme taş boyutları(cm)	40 x 30											
		dış kaplama malzemesi	düzgün kesme taş ve sıva											
yapı elemanları	avlu elemanları	özgün yer kaplaması	toprak	cephe elemanları	giriş kapısı		pencere							
		ocak	—		boyut(cm)		boyut(cm)		boyut(cm)					
		çeşme, hazne	<input checked="" type="checkbox"/>		kapı tipi	düz	pencere tipi	düz, ahşap pancurlu	pencere tipi	Taş söveli pencereler				
		diğer												
	yapı iç elemanları	oda kapıları	özgün											
		ocak	—											
		dolap	—											
		özgün merdiven	<input checked="" type="checkbox"/>											
		özgün yer kaplaması	desenli karo mozaik ahşap kaplama		çıkma	—	pilastır	<input checked="" type="checkbox"/>	çatı kaplaması	kiremit				
		duvar nişi	—		kat silmesi	—	çıkma altı destek elemanı	—	diğer	—				
tavan	hasır + mertek	—	saçak		50 cm									
	ahşap kaplamalı	<input checked="" type="checkbox"/>												
bozulmalar	cephe bozulmaları	kapı	—	iç bozulmaları	bölünme		oda bölünmesi							
		pencere	—		ekleme		depo bölünmesi							
		merdiven	—		yeni bina									
		duvar kaplaması	taş duvarlarda aşınma ve kirlenmeler oluşmuş yan cephede boyalarda deteküm e var		merdiven									
		diğer			w.c-banyo									
Koruma Durumu	<input checked="" type="checkbox"/> İyi	Taşıyıcı Yapı	<input checked="" type="checkbox"/> Dış Yapı	<input checked="" type="checkbox"/> Üst Yapı	fonksiyonu değişen mekanlar									
	<input type="checkbox"/> Orta		<input type="checkbox"/> B	<input type="checkbox"/> B										
	<input type="checkbox"/> Fena	Rutubet	<input checked="" type="checkbox"/> Süsleme Elemanları	<input checked="" type="checkbox"/> İç Yapı						kaldırılan plan elemanları				
	<input checked="" type="checkbox"/> Yok		<input type="checkbox"/> B	<input type="checkbox"/> B										
<input type="checkbox"/> İyi var		<input type="checkbox"/> C	<input type="checkbox"/> C											
<input type="checkbox"/> Önemli		<input type="checkbox"/> C	<input type="checkbox"/> C											

3.4.6 Envanter no-8 : 19.No.lı Ev

İlimiye Mahallesi, Kirlizade sokakta bulunan yapı, katlı olup bölgedeki diğer yapılara göre kat yükseklikleri daha azdır. Yapı miras yoluyla ikiye ayrılmıştır. Ev sahibi tarafından kullanılan bu yapı , iki ayrı konut olarak kullanıldığı için her konut bir ailenin ihtiyaçlarına göre düzenlenmiştir.

Bölgedeki diğer konutlardan farklı olarak kemerli, yarı açık alanın bulunmadığı bu konut, İngiliz döneminde inşa edildiği düşünülmektedir. Zemin katta tek oda üst katta ise 2 oda bulunmaktadır. Yapının orijinal merdiveni mevcut değildir. Üst kata çıkmak için demir merdiven eklenmiştir. Zemin katta yer kaplaması özgün olmamakla birlikte üst katta ahşaptır. Tavanı ise diğer yapılarda da görülen hasır ve mertektir.

Kiremit kaplı, beşik çatıyla örtülen yapının cephesi, dönem özelliklerini korumaktadır. Sade pilastırlı kapısı ile çevreye uyumlu bir yapıdır. Avluya w.c, banyo mutfak işlevinin verildiği betonarme yapı inşa edilmiştir.

Strüktürel sorunu olmayan, kerpiç yığma sistemle inşa edilmiştir. Ev sahibi tarafından gerekli onarımı yapılmaktadır. Taş söveli pilastırlı giriş kapısı yolla aynı seviyede olan yapı, çevresel özelliğe sahiptir (Fotoğraf 3.27).



Fotoğraf 3.27 19 no.lı evin giriş cephesi

envanter no : 08		yapı adı : 19 no'lu Ev		adres : Kirtizade sok. kapı no: 19		yapım yılı : tesbit edilemedi			
vaziyet planı				ada no : 72		çalışma tarihi : haziran-2001			
				pafta no : XXI.-46.3-XIV.		yapılan tespit çalışmaları :			
				parsel no : 68					
				özgün fonksiyonu : konut					
				günümüzdeki fonksiyonu : konut					
kullanım durumu		dolu	<input checked="" type="checkbox"/>	boş	<input type="checkbox"/>	mülkiyet durumu	kamui	özel	<input checked="" type="checkbox"/>
kullanıcı		ev sahibi	<input checked="" type="checkbox"/>	kiracı	<input type="checkbox"/>	mülkiyet geçmişi	satın alındı	miras	<input checked="" type="checkbox"/>
biçimsel özellikleri	özgün plan şeması		cephe biçimlenişi						
	bölünmelerden dolayı özgün plan şeması kalmadı		2 kat adedi						
yapım sistemi	kerpiç yığma			strüktürel sorunlar					
	1. kat ve zemin kat	taş duvar kalınlığı(cm)		—					
		kesme taş boyutları(cm)		—					
		kerpiç duvar kalınlığı(cm)		40					
		dolgu duvar kalınlığı		—					
		dolgu malzemesi		—					
		dış kaplama malzemesi		sıva					
						strüktürel soruna rastlanmadı			
yapı elemanları	avlu elemanları		özgün yer kaplaması		giriş kapısı		pencere		
	ocak		avluya yeni bina inşa edildi		boyut(cm) 134/268		boyut(cm) 82/128		boyut(cm)
	çeşme, hazne				kapı tipi		pencere tipi		Taş söveli pencereler
	diğer				sade Taş söveli		düz, ahşap pancurlu		pencere tipi
	oda kapıları		özgün						—
	ocak		—						—
	dolap		—						—
	özgün merdiven		—						—
	özgün yer kaplaması		—		çıkma		pilastır		<input checked="" type="checkbox"/>
	duvar nişi		—		kat silmesi		çıkma altı destek elemanı		çatı kaplaması
tavan		hasır + mertek				saçak		60 cm	
ahşap kaplamalı		—						diğer	
								kiremit	
								diğer	
								—	
bozulmalar	cephe bozulmaları		kapı		kapı yol seviyesinden aşağıda kalmış		bölünme		
	pencere						oda bölünmesi		
	merdiven						depo bölünmesi		
	duvar kaplaması		alt kat	sıva+boya	üst kat	sıva+boya	yeni bina		
	diğer		rutubetten dolayı cephede lekeler oluşmuş, demir merdiven eklendiği için arka cepheye yapı özgünlüğünü kaybetmiş, cepheye kapı eklenerek 21 no.lu konutun girişi oluşturulmuş				bahçeye yeni bina yapılmış		
							demir merdiven eklenmiş		
Koruma Durumu	Taşyıcı Yapı		Dış Yapı		Üst Yapı		w.c-banyo		
	Rutubet		Süsleme Elemanları		İç Yapı		avluya yeni bina eklenerek w.c/ banyo ve mülak inşa edildi		
							mutfak		
							oda		
						fonksiyonu değişen mekanlar			
						kaldırılan plan elemanları			

3.3.4.7 Envanter no-9: 21 No.lı Ev

Envanter numarası 8 olan yapının devamı olan konut, Selimiye mahallesi Kirlizade sokakta yer alır ve iki katlıdır.

Kiracıların ikametinde bulunan yapı, yapılan değişikliklerle özgün bölümlenmesini kaybetmiştir. Zemin katında ambar olarak kullanılan bir oda vardır. Konutun girişi, yeni kapı açılarak kirlizade sokağından sağlanmaktadır. Üst katına ulaşmak için demir merdiven eklenmiştir. Orijinal merdiven mevcut değildir. Üst katta yine bir odası bulunan yapının avlusuna, yeni yapılar inşa edilmiştir.

Kiremit kaplı beşik çatıyla örtülen yapının, tavanı mertek ile birlikte hasırdır. Kerpiç yığma sistemle inşa edilen yapının strüktürel sorunu yoktur. Ön cephesine açılan giriş kapısı dışında yapı, en. no: 8 ile birlikte dönem özelliklerini yansıtmaktadır.



Fotoğraf 3.28 21 no.lı evin giriş cephesi

envanter no : 09		yapı adı : 21 no'lu Ev		adres : Kirlizade sok. kapı no: 21		yapım yılı : tesbit edilemedi					
vaziyet planı			ada no : 72		çalışma tarihi : haziran-2001		yapılan tespit çalışmaları : kat planları röleveleri ön cephe görünüşü				
			pafta no : XXI.- 46.3-XIV.		ölgün fonksiyonu : konut						
			parsel no : 32		günümüzdeki fonksiyonu : konut						
kullanım durumu		dolu	<input checked="" type="checkbox"/>	boş	<input type="checkbox"/>	mülkiyet durumu	kamı	özel	<input checked="" type="checkbox"/>		
kullanıcı		ev sahibi	<input type="checkbox"/>	kiraçı	<input checked="" type="checkbox"/>	mülkiyet geçmişi	satın alındı	miras	<input checked="" type="checkbox"/>		
ölgün plan şeması		cephe biçimlenişi									
biçimsel özellikleri	bölünmelerden dolayı ölgün plan şeması tespit edilemedi		kat adedi		2		19 no'lu Ev		21 no'lu Ev		
									ön cephe		
yapım sistemi	kerpiç yığma		strüktürel sorunlar								
	taş duvar kalınlığı(cm)										
	kesme taş boyutları(cm)										
	kerpiç duvar kalınlığı(cm)		40								
	dolgu duvar kalınlığı										
	dolgu malzemesi										
dış kaplama malzemesi		sıva									
				strüktürel soruna rastlanmadı							
yapı elemanları	avlu elemanları		avluya yeni bina inşa edildi		giriş kapısı		pencere				
	ölgün yer kaplaması				boyut(cm)		boyut(cm) 82/128		boyut(cm)		
	ocak				kapı tipi		ölgün değil		pencere tipi		
	çeşme, hazne				pencere tipi		düz, ahşap pancurlu		pencere tipi		
	diğer				taş söveli pencereler						
	oda kapıları		ölgün								
	ocak										
	dolap										
	ölgün merdiven										
	ölgün yer kaplaması		kıbrıs mermeri		çıkma		pilaster		çatı kaplaması		
duvar nişi				kat silmesi		çıkma altı destek elemanı		diğer			
tavan		hasır + mertek				saçak		60 cm			
ahşap kaplamalı											
bozulmalar	cephe bozulmaları		kapı		kapı yol seviyesinden aşağıda kalmış		bölünme		oda bölünmesi		
	pencere						depo bölünmesi				
	merdiven						yeni bina		bahçeye yeni bina yapılmış		
	duvar kaplaması		alt kat		sıva+ boya		üst kat		sıva+ boya		
	diğer		rutubetten dolayı cephede lekeler oluşmuş demir merdiven eklendiği için arka cephede yapı ölgünlüğünü kaybetmiş. 19 nolu konutun devamı olabilir. kütlesi ve cephesi ile çevreye uyumlu						merdiven		demir merdiven eklenmiş
								w.c-banyo		avluya yeni bina eklemek w.c / banyo ve mutak inşa edildi	
								mutfak			
								oda			
Koruma Durumu	iyi		A		Dış Yapı		B		Üst Yapı		
	Orta		B		Yapı		C		İç Yapı		
Fena		C									
Yok		A		Süsleme Elemanları		B		İç Yapı			
İzli var		B				C					
Önemli		C									
										fonksiyonu değişen mekanlar	
										kaldırılan plan elemanları	

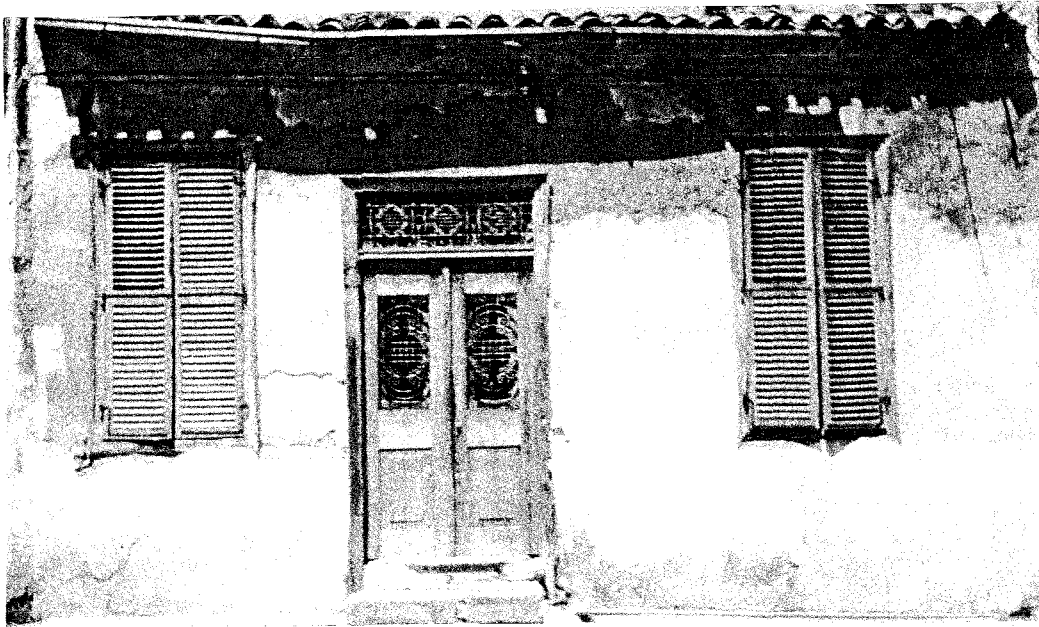
3.3.4.8 Envanter no-10: 23 No.lı Ev

23 kapı numaralı yapı, Selimiye mahallesi Kirlizade sokakta yer alır ve tek katlıdır. Dört kişilik bir ailenin ikametinde bulunan yapı kiralanmıştır.

Yapı, özgün bölümlenmesini kaybettiği için özgün plan tipi belirlenememiştir. Fakat yapının günümüzde kullanılan plan tipi, girişte bir oda, bu odaya bağlı başka bir oda ve envanter numarası 11 olan yapıya bağlantısı olan kemerli yarı açık mekan kapatılarak oluşturulan oda ile birlikte toplam üç odadan ibarettir. Küçük bahçesine mutfak, w.c ve banyo sıkıştırılmıştır. Yer kaplamaları ahşap ve mermer olan bu yapının kemerli odası çimento kaplıdır. Tavanları se diğer yapılardan farklı olarak 15x7'lik merteklerle desteklenen hasır döşeme ve ahşap kaplamadır.

1933 kapı tarihi olan yapı, bölgenin diğer İngiliz dönemi evlerine benzer özellik gösterir. Giriş kapısının sokağa direkt olarak açılması ile yapının sokakla ilişkisi sağlanmıştır. Kapının ürüyen ahşap doğramaları ve kanatları sadeleştirip değiştirilmiş fakat perforje kapı üslemeleri mevcut olan yapı , cephe ve kütleli olarak çevresel özellik gösterir.

Çiremit kaplı çatı az eğimli, saçakları ise yok denecek kadar az olup Kıbrıs mermeridir. Kagir ıgma sistemde inşa edilen yapının fiziksel durumu çok kötü olamamakla birlikte, cephede lüzgün yapılmayan sıvalar dökülmüş ve çatlaklar oluşmuştur. Yağmur suyu borularının kırık lduğu yapı, orta düzeyde bir rehabilitasyon gerektirmektedir.



Fotoğraf 3.29 23 no.lı evin giriş cephesi

envanter no : 10		yapı adı : 23 no'lu Ev		adres : Kirlizade sok. kapı no: 23		yapım yılı : tesbit edilemedi												
vaziyet planı				ada no : 72		çalışma tarihi : haziran-2001												
				pafta no : XXI.-46.3-XIV.		yapılan tespit çalışmaları :												
				parsel no : 31		. plan rölövesi												
				özgün fonksiyonu : konut		. ön cephe görünüşü												
				günümüzdeki fonksiyonu : konut														
kullanım durumu		dolu	<input checked="" type="checkbox"/>	boş	<input type="checkbox"/>	mülkiyet durumu	kamu	<input type="checkbox"/>	özel	<input checked="" type="checkbox"/>								
kullanıcı		ev sahibi	<input type="checkbox"/>	kiracı	<input checked="" type="checkbox"/>	mülkiyet geçmişi	satın alındı	<input type="checkbox"/>	miras	<input checked="" type="checkbox"/>								
biçimsel özellikleri	özgün plan şeması		cephe biçimlenişi															
	bölümlerden dolayı özgün plan şeması kalmadı																	
yapım sistemi	kagir yapı		strüktürel sorunlar															
	zerin kat	taş duvar kalınlığı(cm)	40	strüktürel soruna rastlanmadı														
		kesme taş boyutları(cm)	—															
		kerpiç duvar kalınlığı(cm)	—															
		dolgu duvar kalınlığı	—															
		dolgu malzemesi	—															
dış kaplama malzemesi	sıva	genel tanım																
		ingiliz dönemine ait olduğu sanılan yapısının kesme taştan yapılmış olup pencere- kapı süsleme elemanları ingiliz dönemi mimari özelliğini yansıtır																
yapı elemanları	avlu elemanları		özgün yer kaplaması		avlu yok		giriş kapısı		pencere									
			ocak				boyut(cm)		140/264	boyut(cm)	115/218	boyut(cm)						
			çeşme, hazne				kapı tipi		özgün değil	pencere tipi	düz, ahşap pancurlu	pencere tipi	Taş söveli pencereler					
			diğer															
	yapı iç elemanları		oda kapıları		özgün		çıkma		—		pilastır		—		çatı kaplaması		kiremit	
			ocak		—		kat silmesi		—		çıkma altı destek elemanı		—		diğer		—	
			dolap		—		saçak		yok									
			özgün merdiven		bina tek katlı													
			özgün yer kaplaması		kıbrıs mermeri													
			duvar nişi		—													
		tavan		hasır + mertek		<input checked="" type="checkbox"/>												
				ahşap kaplamalı		—												
bozulmalar	cephe bozulmaları		kapı		ahşap doğramalar çürümüş ve bazıları değiştirilmiş													
			pencere		pancurlar çürümüş													
			merdiven															
			duvar kaplaması		alt kat	sıva+ boya	üst kat	—										
			diğer		rutubetten dolayı cephede lekeler oluşmuş, sıvalar dökülmüş 25 no'lu konutun devarı olabilir. kütlesi ve cephesi ile çevreye uyumlu													
Koruma Durumu	<input checked="" type="checkbox"/>	iyi	Taşıyıcı Yapı	A	Dış Yapı	A	Üst Yapı											
	<input type="checkbox"/>	Orta		B		B		C										
<input type="checkbox"/>	Fena	Rutubet	C	Süsleme Elemanları	A	İç Yapı												
<input type="checkbox"/>	Yok		A		A		B											
<input type="checkbox"/>	İzli var		B		B													
<input type="checkbox"/>	Çok kötü		C		C													
iç bozulmaları	bölünme		oda bölünmesi															
			depo bölünmesi															
	ekleme		yeni bina															
			merdiven															
			w.c-banyo															
		mutfak																
		oda																
kullanım farklığı		fonksiyonu değişen mekânlar																
		kaldırılan plan elemanları																

3.3.4.9 Envanter no- 11: 25 No.lı Ev

Selimiye mahallesi, Kirlizade sokakta yer alan yapı iki katlıdır. Günümüzde üç farklı kiracı tarafından kullanılmaktadır. Geçici nüfus diye adlandırılan bu kiracılar, Anadolu'nun Urfa ve Hatay bölgesinden gelmişlerdir. Diğer evlerde de kiracı durumunda olan yerleşimciler de aynı bölgeden buraya gelmişlerdir.

Yapı, özgün plan tipi olan kemerli, yarı açık mekanlı, sündürmeli ve dış sofalıdır. Basık sivri kemerli, yarı açık mekan olan sündürmelerden başka zemin katta iki oda daha bulunmaktadır. Sündürmenin yer kaplaması desenler yaratılarak yerleştirilen Kıbrıs mermeri, diğer odalar ise zimento ve mermerdir. Sündürmeye bağlı özgün Kıbrıs mermeri kaplamalı basamakları olan aş merdivenle üst kata, hayata ulaşılır. Taş merdivenin korkulukları zaman içerisinde çürümüştür. Hayat diğer yapılarda olduğu gibi iki büyük odanın önünde, bahçe cephesinde yer alır. Hayatın döşeme kaplaması yine geleneksel Kıbrıs evinin özelliklerinden biri olan, desenler yaratılarak yerleştirilen Kıbrıs mermeridir. Diğer iki odanın döşeme kaplaması da Kıbrıs mermeri olup derzleri kaydırılarak yerleştirilmiş ve döşeme kaplamasına hareketlilik katmıştır.

Çatı, özgün çatı sistemine uygun olarak az eğimli beşik kiremit çatı ile örtülmüştür. Giriş kapısına göre simetrik düzenlenen cephenin zemin katında, taş söveli kapı ve pencereler vardır. Kirlizade sokağına bakan cephenin üst katında dört tane ahşap panjurlu pencereler vardır. Yapının arka cephesi ise, zemin kattaki yarı açık sivri kemerli sündürme ile avluya bakmaktadır. Hayat ise üst kattan, sık yerleştirilen dört pencere ile bahçeye açılmaktadır. Sündürmede envanter no:10 olan yapıya bağlanan günümüzde kapatılan kemer mevcuttur.

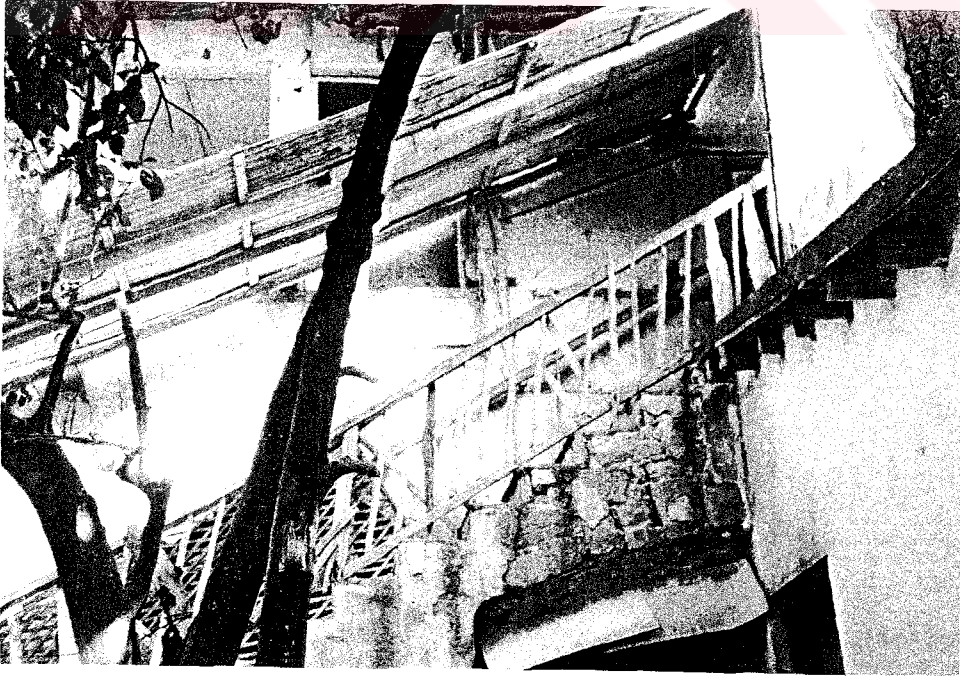
Arka bahçesinde sündürmenin hemen yanında avludan girişi olan ocak ve gusülhane olduğu tahmin edilen yapı, günümüzde mutfak olarak kullanılmaktadır. Geçmişten günümüze kadar meyve ağaçlı bahçeler bu konutun da bir özelliğidir.

Taş temel üzerine, kerpiç duvar oluşturularak yığma tekniğiyle inşa edilen yapıda, strüktürel sorunlar vardır. Üst kattaki duvarlarda, çatlaklar ve ayrılmalar oluşmuştur. Bu çatlaklar ve ayrılmalar birinci katın döşemesinde meydana gelen sehimden olabilir. Hayatın mevcut pencerelerinde sadece ahşap kasaları bulunmaktadır. Ön cephesinde üst katın pencere


başlıklarında sıva çatlakları ve sıva dökülmeleri vardır. Yan cephe kerpiç duvarın sıvalarının yer yer dökülmesinden dolayı yapının bünyesine su girerek yapı zarar görmüş olabilir.

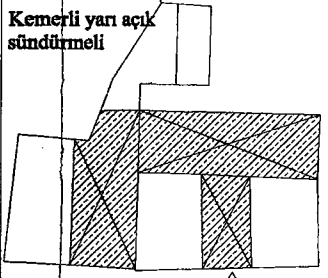
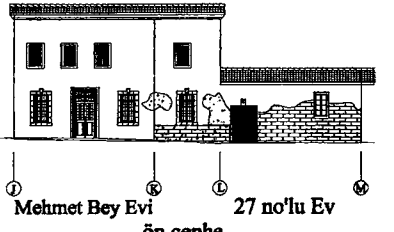
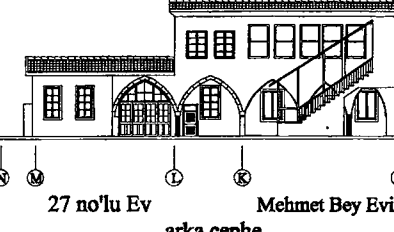


Fotoğraf 3.30 25 no.lı evin giriş cephesi



Fotoğraf 3.31 25 no.lı evin arka cephesi

envanter no : 11	yapı adı : Mehmet Bey Evi	adres : Kirlizade sok. kapı no: 25	yapım yılı : tesbit edilemedi
	ada no : 72	ada no : 72	çalışma tarihi : haziran-2001
	pafta no : XXI.- 46.3-XIV.	pafta no : XXI.- 46.3-XIV.	yapılan tespit çalışmaları :
	parsel no : 30	parsel no : 30	. kat planları rölöveleri
	özgün fonksiyonu : konut	özgün fonksiyonu : konut	. ön cephe ve arka cephe görünüşleri
günümüzdeki fonksiyonu : konut		giriş kapısı rölövesi	
kullanım durumu	dolu	boş	mülkiyet durumu
kullanıcı	ev sahibi	kiraçı	mülkiyet geçmişi
			kamı
			özel
			miras

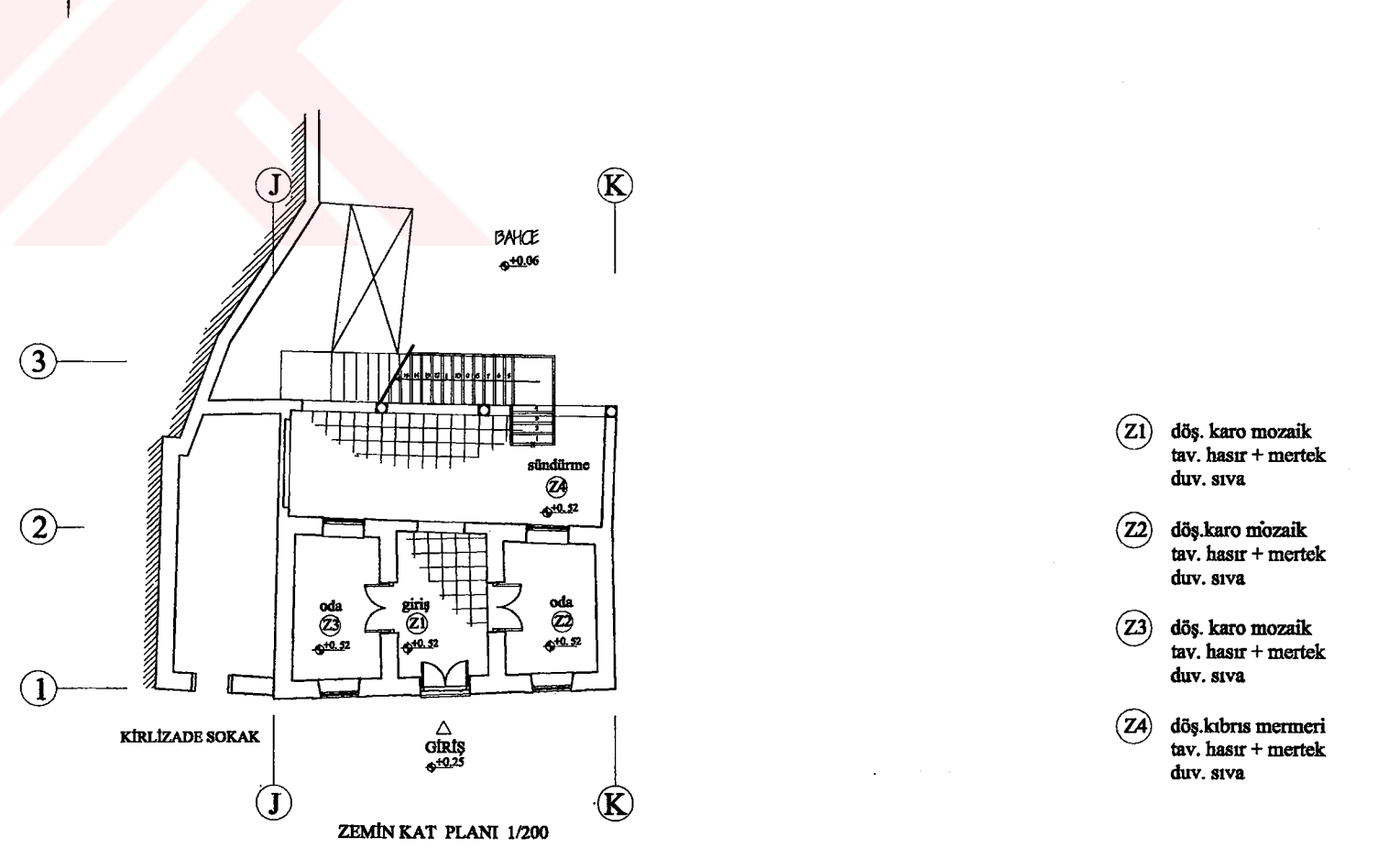
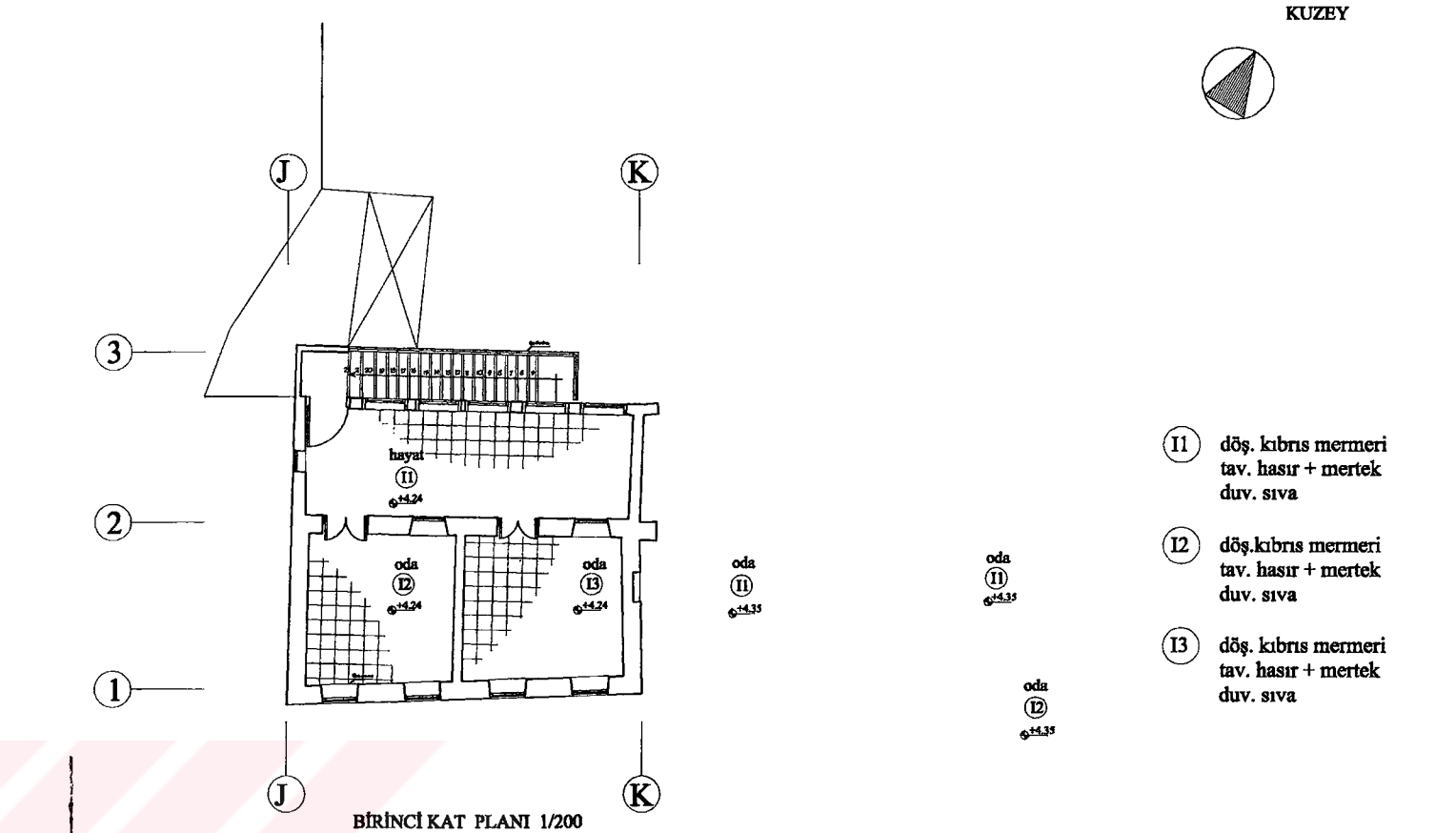
biçimsel özellikleri	özgün plan şeması	cephe biçimlenişi	
			
	kat adedi	2	

yapım sistemi	temel taş duvar üzerine kerpiç yığıma		strüktürel sorunlar		
	zemin kat	taş duvar kalınlığı(cm)	. zemin ve 1. katın ön ve arka cephesinde sıva çatlaqları var.		
	1. kat	kesme taş boyutları(cm)	. sıvaların yer yer dökülmesinden dolayı yapı bünyesine su girerek zarar görmüş olabilir		
		kerpiç duvar kalınlığı(cm)	50	. 1. katın döşemesinde sehim oluştu.	
		dolgu duvar kalınlığı	20	. çatının bazı bölümlerinden bina su alıyor rutubet sorunu var.	
		dolgu malzemesi	taş		
dış kaplama malzemesi	sıva				

yapı elemanları	avlu elemanları	özgün yer kaplaması	toprak	cephe elemanları	giriş kapısı	pencere				
		ocak	—		boyut(cm)	143/315	boyut(cm)	95/200	boyut(cm)	106/200
		çeşme, hazne	—		kapı tipi	taş söveli yalın	pencere tipi	düz, ahşap pancurlu	pencere tipi	Taş söveli pencereler
	yapı iç elemanları	oda kapıları	özgün		çıkma	—	pilastır	—	çatı kaplaması	kiremit
		ocak	—							
		dolap	—							
		özgün merdiven	taş merdiven							
		özgün yer kaplaması	kıbrıs mermeri							
	duvar nişi	—	kat silmesi		yok	çıkma alt destek elemanı	—	diğer	—	
	tavan	hasır + mertek	×		saçak	60 cm				
ahşap kaplamalı		—								

bozulmalar	cephe bozulmaları	kapı	kapıyı çevreleyen taş sövelerde bozulmalar meydana gelmiş			
		pencere	pencere kapaklarının menteşeleri görünmüyor, kapaklar yok. taş sövelerde kırılma ve çukurluklar var.			
		merdiven	basamakların kıbrıs mermeri kaptırılmış taş merdiven			
		duvar kaplaması	alt kat	sıva+ boya	üst kat	sıva+ boya
		diğer	sıvalarda kırılmalar ve dökülmeler var. rutubetten dolayı cepheye lekeler oluşmuş. arka cephede pencereler kırılmış ve özgünlüğünü kaybetmiş. taş merdiven üzerine çinko üst örtü yapılmış.			
iç bozulmaları	bölünme	oda bölünmesi				
		depo bölünmesi				
		yenı bina	bahçeye yeni bina yapılmış			
		merdiven	özgün taş merdiven korunmuş, mermer merdiven basamakları aşınmış, korkuluklar kırılmış			
		w.c-banyo	avluya yeni bina eklenerek w.c / banyo inşa edildi			
kullanım farklılığı	eikleme	mutfak				
		oda				
		fonksiyonu değişen mekanlar	yapıda taşlık bölümünde kemerli yarı açık mekânın sol tarafında varolan kemer ahşap çelikli taş dolgu ile kapatılmış. bu kemerli açık mekânın 23 no.lu konutta bağlanması olabirir			

Koruma Durumu	A	İyi	Taşyıcı Yapı	A	Dış Yapı	A	Üst Yapı
	B	Orta		B	Süsleme Elemanları	B	İç Yapı
	C	Fena		C		C	
	A	Yok		A		A	
B	İzli var	Rutubet	B		B		
C	Önemli		C		C		



RÖLÖVE	0 1 2 3 4 5 m
--------	---------------

3.3.4.10 Envanter no- 12: 27 No.lı Ev

Selimiye mahallesi, Kirlizade sokakta bulunan yapı iki katlıdır. Hatay'dan gelen kiracılar tarafından kullanılmaktadır.

Lüzinyan ve Osmanlı dönemi eklerine sahip olan yapı, konut olarak kullanılmaktadır. Envanter no:11 konutun devamı olarak düşünülmektedir. Gerek ön cephesinde görülen pencere özellikleri ile gerekse çatının devamlılığı ve kemer açıklıklarındaki benzer özellikler bunu göstermektedir.

Yapının özgün plan tipi, yarı açık, kemerli sündürmeden oluşmaktadır. Kemerli, yarı açık sündürme ile dış sofalı plan tipinde inşa edilmiştir. İkiye bölünen yapı, bir ailenin yaşayabileceği biçimde düzenlenmiş ve bu doğrultuda sündürme kapatılmıştır. Zemin katta bölünmeler ve düzenlemeler yapılmadan önce de özgün üç oda vardır. Sündürmenin etrafında, bahçeye bakan cephesi açık bırakılarak, bu odalar yerleştirilmiştir. Kapatılan sündürmeye ahşap tek kollu merdiven eklenerek üst kata çıkış sağlanmıştır. Bu konutun diğer konutlardan farklı bütün odalarının tavan kaplamaları, merdivenin eklendiği oda hariç ahşap kaplamalı olmasıdır.

Yapı, bölgenin özgün çatı sistemine uygun olarak az eğimli beşik, kiremit çatı ile örtülmüştür. Geleneksel Lefkoşa evlerinde olduğu gibi yapı sokağa kapatılmış, bahçeye ise açılmıştır. Yapının ön cephesinde, zemin katta taş söveli demir parmaklıklı iki adet penceresi vardır. Üst katta ise bir pencere bulunmaktadır.

Yapı, birinci katına kadar özgün taş duvar dokusuna sahiptir. Bu özellikli taş duvar Lüzinyan tarihi, Ortaçağ dönemine ait olduğu tahmin edilmektedir. Üst kat ise Osmanlı döneminde, erpiç yapı malzemesi kullanılarak inşa edilmiştir. Kapı tarihinde 1248 Rumi yılı 1830'lu yıllarda yeniden inşa edildiği tahmin edilmektedir. Osmanlının adaya gelmesiyle, ortaçağ yapılarının duvar kalıntıları üzerine kerpiç duvar ilave ederek yapının, yeniden inşa edilmiş olması olasılığı yüksektir. Arka cephesinde sündürmenin kapatılarak oda yapılması, yapılan duvar ve yapının envanter no : 11 olan konuttan ayrılması yapının özgünlüğünü bozmuştur.

Ölgedeki diğer yapılardan farklı taş duvara sahip konutun birinci katı, kagir yığma üzerine erpiç sistemi ile inşa edilmiştir. Taş dokusunda meydana gelen bozulmalar ve boşluklar

yapıya strüktürel sorunlar yaratmaktadır. Oldukça bakımsız olan yapının birinci kat döşemesinde de sehim oluşmuştur.

Gerek ön cephedeki taş dokusuyla gerekse girişte özgün düz kemerli kapısı ile yapı, ağır rehabilitasyona ihtiyacı olan yapılardan bir tanesidir.



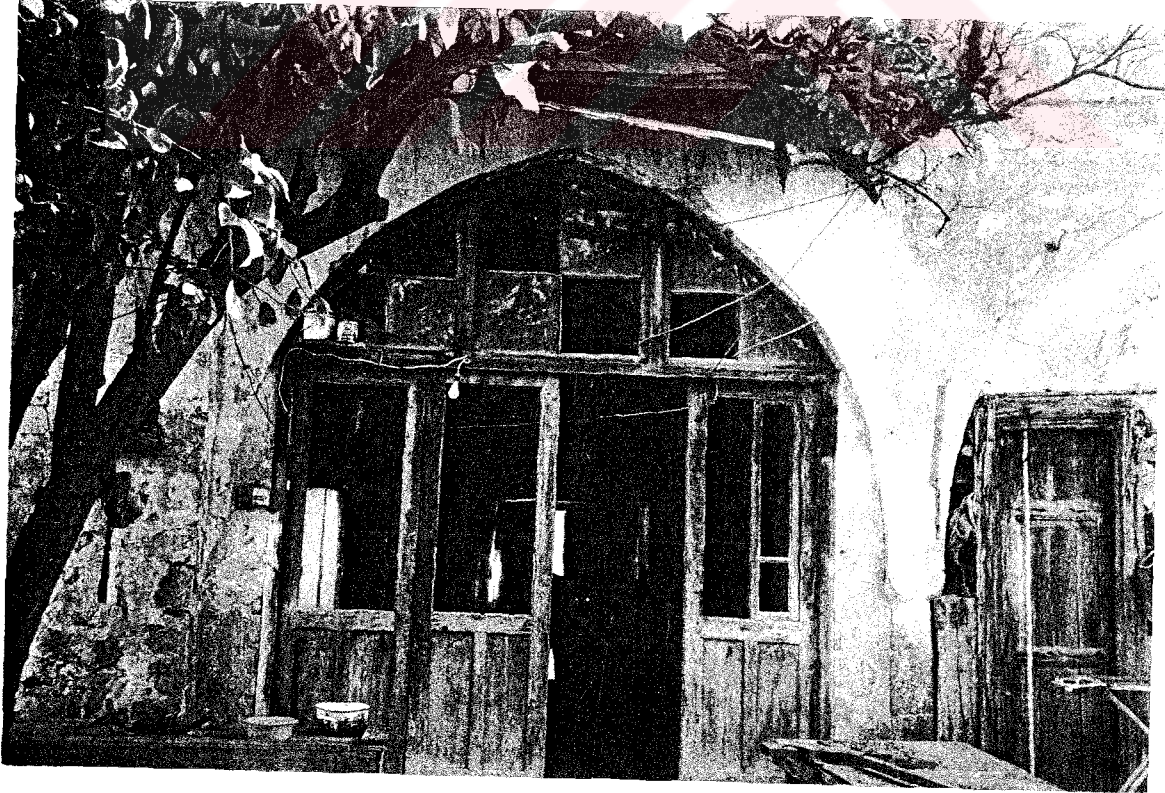
Fotoğraf 3.32 27 no.lı evin giriş cephesi



Fotoğraf 3.33 27 no.lı evin özellikli taş duvar dokusu



Fotoğraf 3.34 27 no.lu evin giriş kapısı



Fotoğraf 3.35 27 no.lu evin arka cephesi

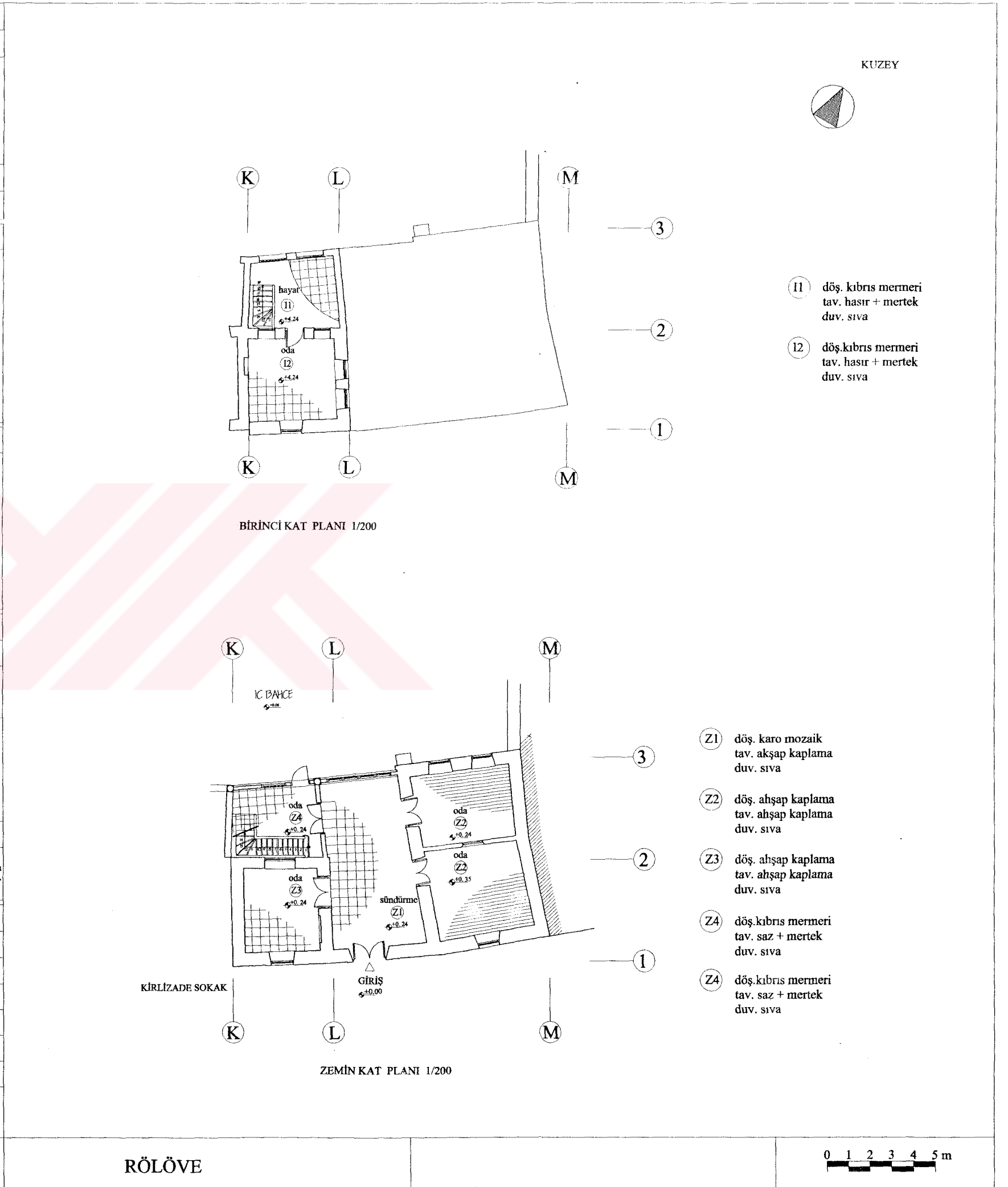
envanter no : 12	yapı adı : 27 no'lu Ev	adres : Kirlizade sok. kapı no: 27	yapım yılı : 1248 hicri 1830 rumi		
vaziyet planı	ada no : 72	ada no : XXI - 46.3 - XIV.	çalışma tarihi : haziran-2001		
	parsel no : 30	özgün fonksiyonu : konut	yapılan tespit çalışmaları :		
	günümüzdeki fonksiyonu : konut	kullanım durumu	dolu <input checked="" type="checkbox"/> boş <input type="checkbox"/>	mülkiyet durumu	kamu <input type="checkbox"/> özel <input checked="" type="checkbox"/>
	kullanıcı	ev sahibi <input checked="" type="checkbox"/> kiracı <input type="checkbox"/>	mülkiyet geçmişi	satın alındı <input type="checkbox"/> miras <input checked="" type="checkbox"/>	

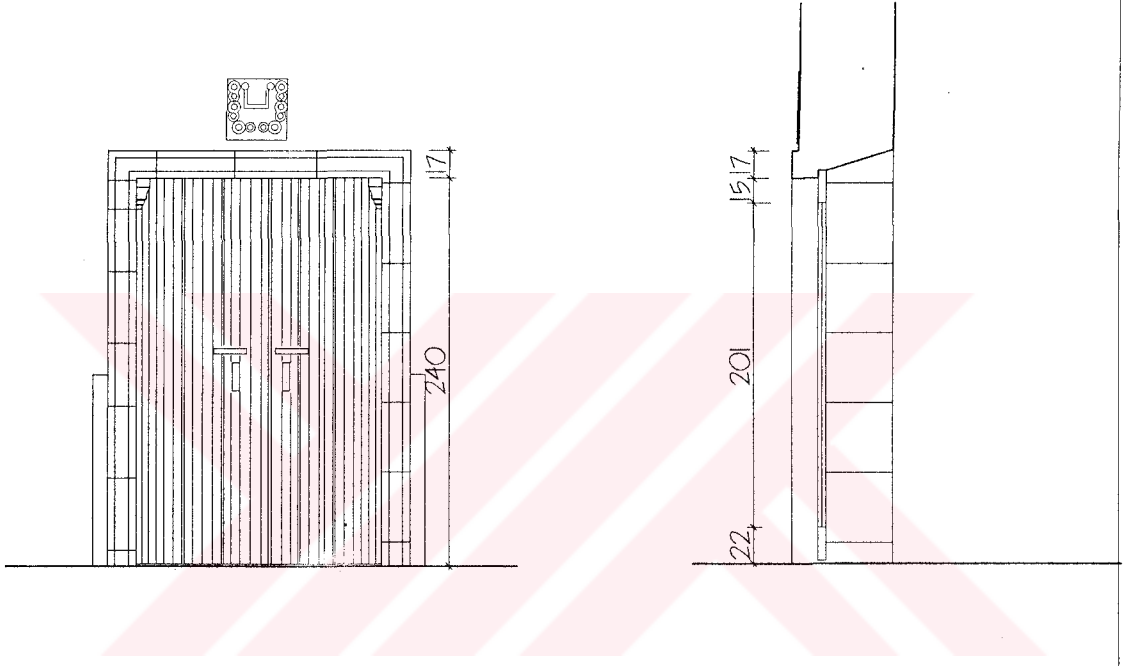
özgün plan şeması	cephe biçimlenişi
Kemerli yarı açık sündürmeli	
kat adedi	2
Mehmet Bey Evi	27 no'lu Ev ön cephe
	27 no'lu Ev arka cephe

taş ve kerpiç yığma	strüktürel sorunlar		
zemin kat	taş duvar kalınlığı(cm)	60	. ön cephede zemin katta taş dokusunda bozulmalar ve boşluklar oluştu. . 1. katın ön ve arka cephesinde sıva çatlaqları ve dökülmeler var. . 1. katın döşemesinde sehim tespit edildi. . çatıdan bina su alıyor yoğun rutubet sorunu var.
1. kat	kesme taş boyutları(cm)		
	kerpiç duvar kalınlığı(cm)	50	
	dolgu duvar kalınlığı	20	
	dolgu malzemesi	taş	
	dış kaplama malzemesi	sıva	

avlu elemanları	özgün yer kaplaması	toprak	giriş kapısı	pencere				
ocak	—	—	boyut(cm)	151/252	boyut(cm)	96/200	boyut(cm)	96/200
çeşme, hazne	—	—	kapı tipi	taş söveli yalın	pencere tipi	düz, ahşap pancurlu	pencere tipi	Taş söveli pencereler
diğer	—	—						
oda kapıları	özgün	—	çıkma	—	pilaster	—	çatı kaplaması	kiremit
ocak	—	—	kat silmesi	yok	çıkma altı destek elemanı	—	diğer	giriş kapısı üzerinde arapça kitabe ve tarih yazıyor
dolap	—	—			saçak	60 cm		
özgün merdiven	—	—						
özgün yer kaplaması	kıbrıs mermeri + ahşap kaplama	—						
duvar nişi	—	—						
hasır + mertek	—	—						
ahşap kaplamalı	—	—						

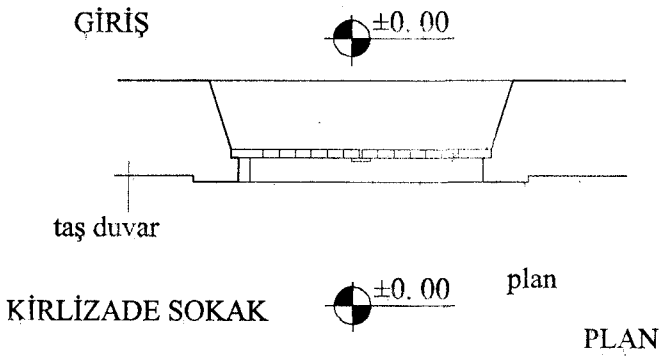
kapı	kapıyı çevreleyen taş sövelerde bozulmalar meydana gelmiş	bölünme	oda bölünmesi	
pencere	pencere kapaklarının menteşeleri görünüyor, kapaklar yok. taş sövelerde kırılma ve aşınma var	depo bölünmesi		
merdiven		yeni bina	bahçeye yeni bina yapılmış	
duvar kaplaması	alt kat bozulmuş taş dokusu üst kat çatlamaş dökülmüş sıva	merdiven	ahşap merdiven eklenmiş	
diğer	arvalarda kırılmalar ve dökülmeler var. rutubetten dolayı cephede lekeler oluşmuş arka cephede pencereler kırılmış ve özgünlüğünü kaybetmiş. kemerli açık alan kapatılarak arka cephede özgünlük yitirilmiştir	w.c-banyo	avluya yeni bina eklenerek w.c / banyo inşa edildi	
		mutfak		
		oda	yapıda açık sofalı kemerli yarı açık mekan kapatılarak oda haline getirildi. taş dolgu ile kapatılmış ve pencere ve kapı eklenmiş	
Koruma Durumu	A İyi Taşyıcı Yapı	fonksiyonu değişen mekanlar	kemerli yarı açık mekan kapatıldı. ahşap merdivenin bulunduğu oda haline getirildi.	
	B Orta Fena	kaldırılan plan elemanları	yapıda açık sofalı kemerli yarı açık mekan kapatılarak oda haline getirildi. ahşap çatki sistem arası moloz taş duvar ile kapatılmıştır.	
	C Yok			
	D Rutubet			
	E Süsleme Elemanları			
	F İç Yapı			



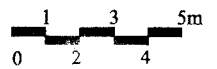


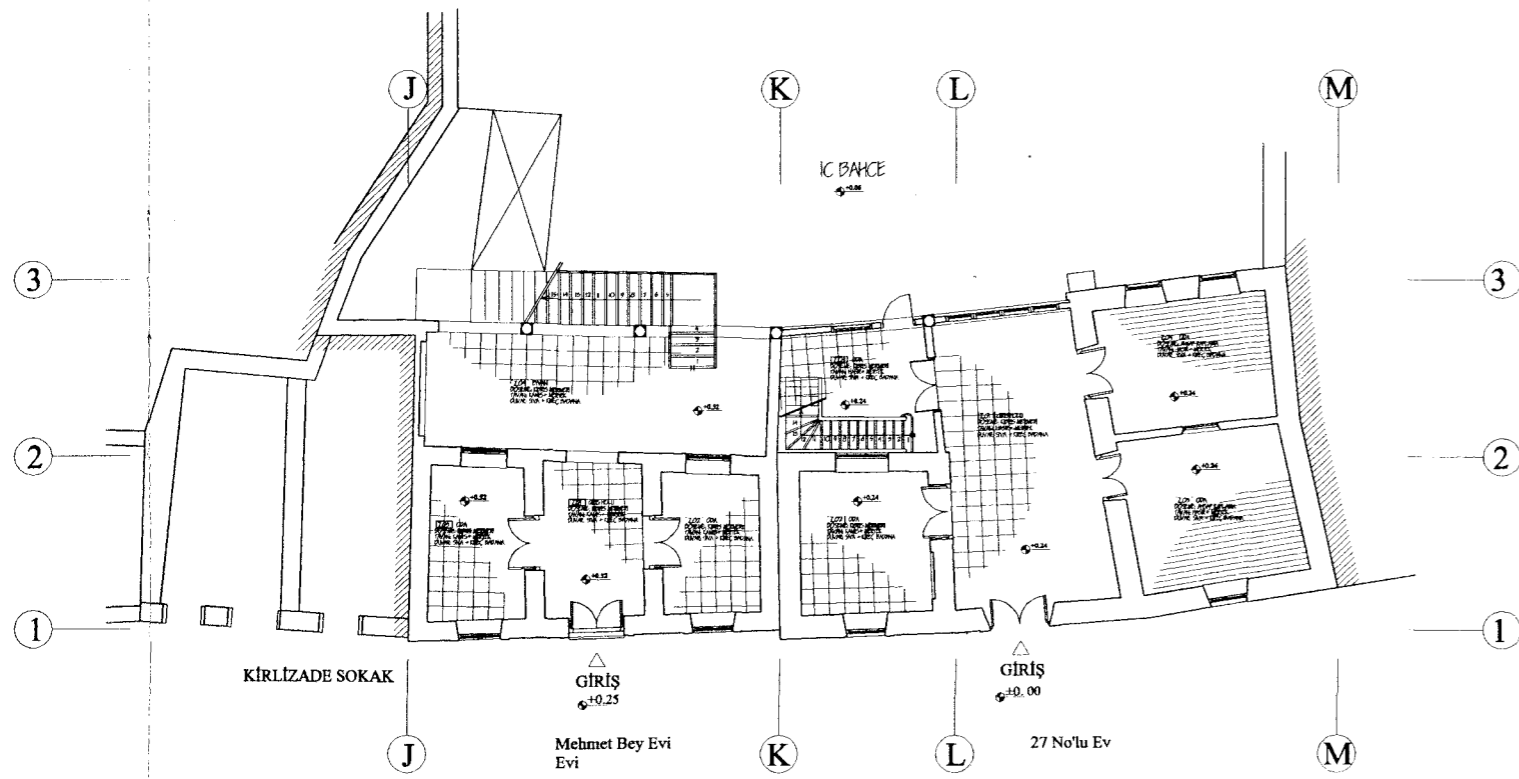
GÖRÜNÜŞ

KESİT

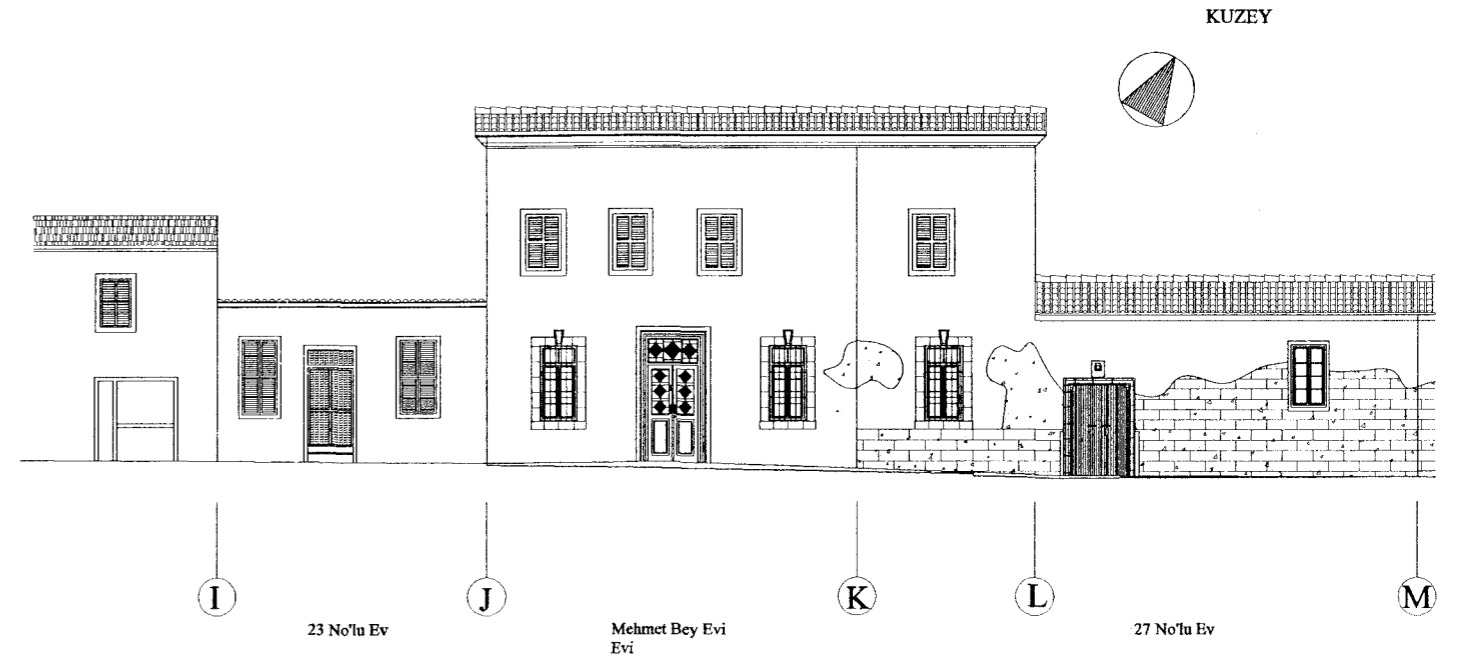


GİRİŞ KAPISI RÖLÖVESİ

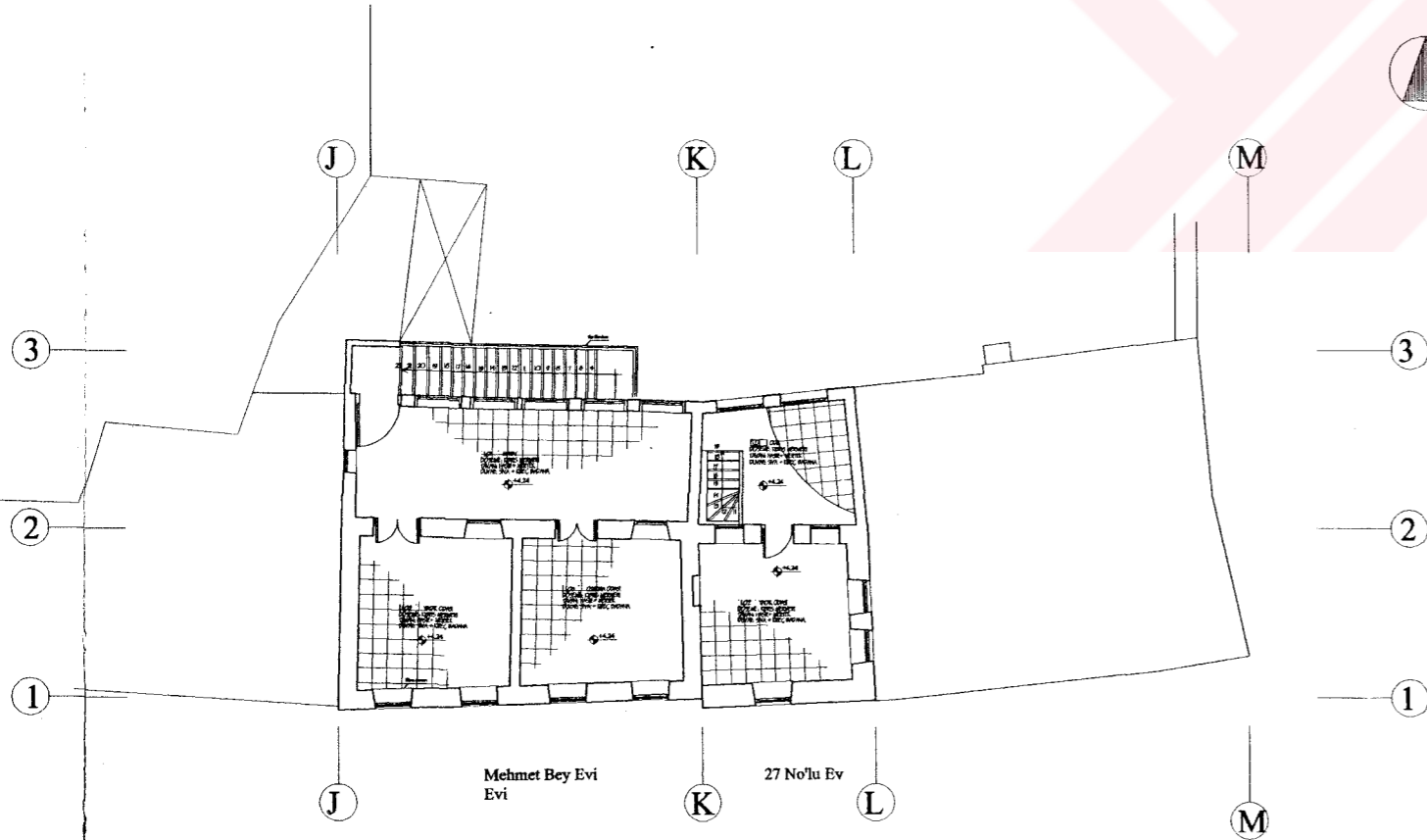
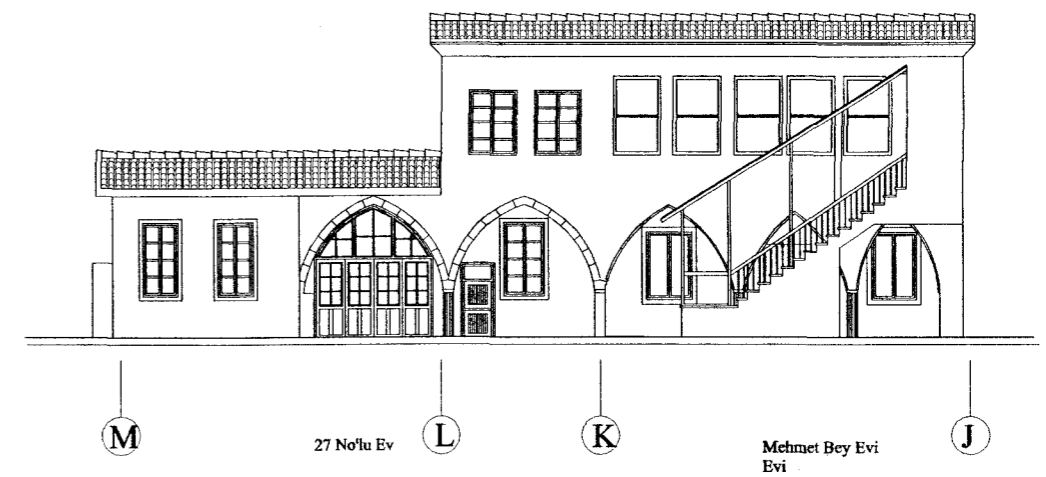




KIRLIZADE SOKAK ZEMİN KAT PLANLARI 1/200



KIRLIZADE SOKAK ÖN CEPHE GÖRÜNÜŞLERİ 1/200

KIRLIZADE SOKAK
BİRİNCİ KAT PLANLARI 1/200

KIRLIZADE SOKAK ARKA CEPHE GÖRÜNÜŞLERİ 1/200

3.3.4.11 Envanter no-13: Ateşin Bey Evi

Selimiye Mahallesi Kirlizade sokakta yer alan yapı tek katlıdır. Ev sahibi tarafından kullanılmaktadır.

Yapı, kemerli sündürmeden ve buna bağlı bir odadan oluşmaktadır. Kemerli, yarı açık sündürme kapatılarak oda haline dönüştürüldü. Banyo, wc., bölümleri yapının dışında, avluda tek bir bina olarak bulunmaktadır. Ön cephesi pilastırlı kapı ve taş söveli pencereye sahip olup süskürtme sıvalıdır.

Kerpiç yığma sistemde inşa edilen yapının, önemli strüktürel sorunu olmamakla birlikte gerekli titliği gerekse cephesiyle çevreye uyumludur.



Fotoğraf 3.36 Ateşin Bey evi giriş cephesi

Yapıyı inceleyen kişi:
Yapıyı inceleyen tarih:
Yapıyı inceleyen kurum:

envanter no : 13		yapı adı : Ateşin Bey Evi		adres : Kirlizade sok. kapı no: 29		yapım yılı : 1933						
vaziyet planı				ada no : 72		çalışma tarihi : haziran-2001						
				pafta no : XXI - 46.3 - XIV.		yapılan tespit çalışmaları :						
				parsel no : 20		. kat planı rölövesi						
				özgün fonksiyonu : konut		. ön cephe görünüşü						
				günümüzdeki fonksiyonu : konut								
kültür durumu		dolu	<input type="checkbox"/>	boş	<input type="checkbox"/>	mülkiyet durumu	konut	<input type="checkbox"/>	özel	<input type="checkbox"/>		
kullanıcı		ev sahibi	<input type="checkbox"/>	kiracı	<input type="checkbox"/>	mülkiyet geçmişi	satın alındı	<input type="checkbox"/>	miras	<input type="checkbox"/>		
biçimsel özellikleri	özgün plan şeması		cephe biçimlenişi									
yapım sistemi	kerpiç yığma		strüktürel sorunlar									
	zemin kat	taş duvar kalınlığı(cm)	. Strüktürel soruna rastlanmadı.									
		kesme taş boyutları(cm)										
	1. kat	kerpiç duvar kalınlığı(cm)	50									
		dolgu duvar kalınlığı	—									
		dolgu malzemesi	—									
	dış kaplama malzemesi	püskürtme sıva										
yapı elemanları	avlu elemanları		özgün yer kaplaması	toprak		giriş kapısı		pencere				
			ocak	—		boyut(cm)	136/312	boyut(cm)		boyut(cm)	92/176	
			çeşme, hazne	—		kapı tipi	taş söveli yalın	pencere tipi	düz, ahşap pancurlu	pencere tipi	Taş söveli pencereler	
			diğer	—								
	yapı iç elemanları		oda kapıları	özgün		çıkma		—	pilastır	<input type="checkbox"/>	çatı kaplaması	kiremit
			ocak	—		kat silmesi	yok	çıkma altı destek elemanı	—	saçak	yok	diğer
			dolap	<input type="checkbox"/>								
			özgün merdiven	—								
			özgün yer kaplaması	kibris mermeri								
			duvar nişi	—								
		tavan	hasır + mertek	<input type="checkbox"/>								
			ahşap kaplamalı	—								
bozulmalar	cephe bozulmaları		kapı	kapıyı çevreleyen taş sövelerde bozulmalar meydana gelmiş				bölünme		oda bölünmesi		
			pencere							depo bölünmesi		
			merdiven							yeni bina		bahçeye yeni bina yapılmış
			duvar kaplaması	alt kat	püskürtme sıva	üst kat				merdiven		
			diğer	kemerli açık alan kapatılarak arka cephede özgünlük yitirilmiştir						w.c-banyo		avluya yeni bina eklenerek w.c / banyo inşa edildi
Koruma Durumu	<input checked="" type="checkbox"/>	lyi	Taşyıcı Yapı	<input checked="" type="checkbox"/>	Dış Yapı	A	Üst Yapı					
	<input type="checkbox"/>	Orta		<input type="checkbox"/>	Süsleme Elemanları	B		İç Yapı				
	<input type="checkbox"/>	Fena		<input type="checkbox"/>		C						
<input checked="" type="checkbox"/>	Yok	Rutubet	<input type="checkbox"/>		A	İç Yapı						
<input type="checkbox"/>	İzli var		<input type="checkbox"/>		B							
<input type="checkbox"/>	Önemli		<input type="checkbox"/>		C							
Koruma Durumu	cephe bozulmaları		kemerli açık alan kapatılarak arka cephede özgünlük yitirilmiştir				eikleme		mutfak			
									oda		yapıda açık sofalı kemerli yarı açık mekân kapatılarak oda bütüncü getirildi.	
Koruma Durumu	cephe bozulmaları		kemerli açık alan kapatılarak arka cephede özgünlük yitirilmiştir				kullanım farklılığı		fonksiyonu değişen mekanlar		yapıda açık sofalı kemerli yarı açık mekân (stüdyo) kapatılarak oda haline getirildi.	
									kaldırılan plan elemanları			

3.4.12 Envanter no-14: 14 No.lı Ev

elimiyeye Mahallesi, Kirlizade sokakta yer alan yapı tek katlıdır. Geçici nüfusun ikametinde ulunmaktadır.

İngiliz dönemi yapılarının özelliğini taşıyan bu konut, iç sofalı plan tipinde olup giriş kapısı okkağa açılmaktadır. Envanter no:8 olan 19 no.lı evin cephe özelliklerini taşıyan bu konutun cephesinde iki tane pencere ve yalın, pilastırlı giriş kapısı vardır. Arka bahçeye bakan kemerli çık alanlar kaldırılmış, sofanın sokakla ilişkisi sağlanmıştır.

atısı, kiremit çatı olup az eğimlidir. Saçakları yok denecek kadar az olup Kıbrıs mermeridir. avanı hasır ve mertektir.

agir yağma sistemde inşa edilen yapıda önemli derecede strüktürel sorun bulunmamaktadır. afif rehabilitasyon gerektiren, pencerenin ve kapı taş sövelerinde aşınma, kırılma ve iskürtme sıvalarda dökülmeler var. Kitle ve cephesiyle İngiliz dönemi özelliklerini taşıyan ıpı sokak dokusuna uygundur.



Fotoğraf 3.37 14 no.lı evin giriş cephesi

envanter no : 14		yapı adı : 14 no'lu Ev		adres : Kirlizade sok. kapı no: 14		yapım yılı : 1933					
vaziyet planı				ada no : 72		çalışma tarihi : haziran-2001					
				pafta no : XXI- 46.3-XIV.		yapılan tespit çalışmaları :					
				parsel no : 30		özgün fonksiyonu : konut					
				günümüzdeki fonksiyonu : konut							
kullanım durumu		dolu	<input checked="" type="checkbox"/>	boş	<input type="checkbox"/>	mülkiyet durumu	kamu	özel	<input checked="" type="checkbox"/>		
kullanıcı		ev sahibi	<input type="checkbox"/>	kiraçı	<input checked="" type="checkbox"/>	mülkiyet geçmişi	satın alındı	miras	<input checked="" type="checkbox"/>		
özgün plan şeması		cephe biçimlenişi									
biçimsel özellikleri	İç sofalı			1		kat adedi		ön cephe		arka cephe	
yapım sistemi	kagir yapı			strüktürel sorunlar							
	zemin kat	taş duvar kalınlığı(cm)	60	. ön cephede yoğun rutubetten dolayı püskürtme sıvalarda çatlaklar ve dökümler oluştu. . strüktürel soruna rastlanmadı.							
		kesme taş boyutları(cm)									
	1. kat	kerpiç duvar kalınlığı(cm)									
		dolgu duvar kalınlığı	20								
	dolgu malzemesi										
	dış kaplama malzemesi	sıva									
yapı elemanları	özgün yer kaplaması		toprak		giriş kapısı		pencere				
	ocak		—		boyut(cm)	136/312	boyut(cm)		boyut(cm)	92/176	
	çeşme, hazne		—		kapı tipi	taş söveli yalın	pencere tipi	düz, ahşap pancurlu	pencere tipi	Taş söveli pencereler	
	diğer		—		giriş kapısı özgün değıt.						
	oda kapıları		özgün		çıkma	—	pilastir	<input checked="" type="checkbox"/>	çatı kaplaması	kiremit	
	ocak		—		kat silmesi	yok	çıkma altı destek elemanı	—	diğer		
	dolap		—				saçak	yok			
	özgün merdiven		—								
	özgün yer kaplaması		—								
	duvar nişi		—								
tavan	hasır + mertek		<input checked="" type="checkbox"/>								
	ahşap kaplamalı		—								
bozulmalar	kapı		kapıyı çevreleyen taş sövelerde bozulmalar meydana gelmiş		bölünme	oda bölünmesi					
	pencere		pencere panjurlarının menteşeleri görünüyor, panjurlar yok. taş sövelerde kırılma ve aşınma var.			depo bölünmesi					
	merdiven					yeni bina					
	duvar kaplaması		alt kat	çatlamış dökülmüş sıva		üst kat	merdiven				
	diğer		sıvalarda kırılmalar ve dökümler var. rutubetten dolayı cephede lekeler oluşmuş.			w.c-banyo					
Koruma Durumu	A	İyi	Taşıyıcı Yapı	A	Dış Yapı	A	Üst Yapı				
	B	Orta		B		B					
	C	Fena		C		C					
	A	Yok	Rutubet	A	Süsleme Elemanları	A	İç Yapı				
	B	İzli var		B		B					
	C	Önemli		C		C					
iç bozulmalar	cephe bozulmaları				ekleme	mutfak					
	diğer					oda					
Kullanım farklılığı	fonksiyonu değışen mekanlar				kaldırılan plan elemanları						
	kaldırılan plan elemanları										

3.4.13 Envanter no-15: 33 No.lı Ev

elimiye Mahallesi Kirlizade sokakta yer alan tek katlı ve bu sokaktaki son yapıdır. İstinye'den gelen yerleşimciler ev sahibinden konutu satın almıştır. İnşa tarihi 1933 olan yapı envanter no: 16 ile 17 olan konutlarla aynı plan tipi ve cephe özelliklerini taşımaktadır.

Yapının özgün plan tipi, iç sofalı plan tipidir. Yer kaplaması özgün değildir. Ön cephesinde taş söveli ve taş denizlikli pencereleri ile taş söveli süslemeli kapı bulunmaktadır.

Yüksek eğimli kiremit çatılı olan yapının saçakları Kıbrıs mermeridir. Yapı kagir yığma sistemde inşa edilmiştir. Yan duvarları taş temel üzerine çift örülmüş 23x11 cm. boyutunda kırmızı tuğladan inşa edilmiştir. Kagir yığma sistemde inşa edildiği için tuğla dokuda önemli bir boşluk olması, yapıda strüktürel sorunlar yaratmaktadır. Yoğun rutubet sorunu olan yapı, çatıdan su almaktadır. Cepheelerde sıvalarda dökülmeler, pencere denizliklerinde ve duvarlarında aşınma ve kırılmalar vardır.



Fotoğraf 3.38 33 no.lı evin giriş cephesi

envanter no : 15		yapı adı : 33 no'lu Ev		adres : Kirlizade sok. kapı no: 33		yapım yılı : 1933						
vaziyet planı				ada no : 73		çalışma tarihi : nisan-2002						
				pafta no : XXI.-46.3-XIV.		yapılan tespit çalışmaları :						
				parsel no : 11		. ön cephe rölövesi						
				özgün fonksiyonu : konut								
				günümüzdeki fonksiyonu : konut								
kullanım durumu		dağı	<input checked="" type="checkbox"/>	boş	<input type="checkbox"/>	mülkiyet durumu	kanu	<input type="checkbox"/>	özel	<input checked="" type="checkbox"/>		
kullanıcı		ev sahibi	<input checked="" type="checkbox"/>	kiracı	<input type="checkbox"/>	mülkiyet geçmişi	satın alındı	<input checked="" type="checkbox"/>	miras	<input type="checkbox"/>		
özgün plan şeması		cephe biçimlenişi										
biçimsel özellikler	İç sofalı											
	kat adedi			1								
yapım sistemi		kagir yapı			strüktürel sorunlar							
zemin kat	tuğla duvar kalınlığı(cm)		22		. kagir yapı sistemde inşa edilen yapının taşıyıcı duvarlarında önemli derecede boşluklar oluşmuş . ön cephesinde sıva çatlakları ve dökümler oluşmuş. yoğun rutubetten dolayı yapının taş sövelerinde ve duvarlarında çürümler var. . çatıdan bina su alıyor yoğun rutubet sorunu var.							
	tuğla boyutları(cm)		23/11									
	dış kaplama malzemesi		sıva									
	taş duvar kalınlığı(cm)		60									
	dolgu duvar kalınlığı											
1. kat	dolgu malzemesi											
yapı elemanları		avlu elemanları			cephe elemanları							
özgün yer kaplaması		—			giriş kapısı		pencere					
ocak		—			boyut(cm)		130/350		boyut(cm)		boyut(cm)	
çeşme, hazne		—			kapı tipi		taş söveli yalın		pencere tipi		düz, ahşap pancurlu	
diğer		küçük bahçeli çimento kaplı			çıkma		—		pilaster		—	
oda kapıları		özgün			kat silmesi		yok		çatı kaplaması		kiremit	
ocak		—			çıkma altı destek elemanı		—		diğer		—	
dolap		—			saçak		yok		—		—	
özgün merdiven		—			bölünme		oda bölünmesi					
özgün yer kaplaması		—			eikleme		depo bölünmesi					
duvar nişi		—			yeni bina		—					
tavan		hasır + mertek			merdiven		—					
ahşap kaplamalı		—			w.c-banyo		—					
kapı		kapıyı çevreleyen taş sövelerde kırılmalar meydana gelmiş. ahşap doğrama çürük			mutfak		—					
pencere		pencere parçalarının menteşeleri görünüyor, pancurlar yok. taş sövelerde kırılma ve aşınma var.			oda		—					
merdiven		—			fonksiyonu değişen mekanlar		—					
duvar kaplaması		alt kat	çatı katı dökülmüş sıva	üst kat	kaldırılan plan elemanları		—					
diğer		sıvalarda kırılmalar ve dökümler var. rutubetten dolayı cepheye lekeler oluşmuş. Çatıda çötenlerde kırılmalar var. kapı detayları sadeleştirilerek değiştirilmiş.										
Koruma Durumu	A	İyi	Taştyıcı Yapı	A	Dış Yapı	A	Üst Yapı					
	B	Orta		B		B						
	C	Fena		C		C						
	D	Yok		D		D						
A	Yok	Rutubet	A	Süsleme Elemanları	A	İç Yapı						
B	İzli var		B		B							
C	Orta		C		C							
D	Önemli		D		D							

3.4.14 Envanter no-16: 2 No.lı Ev

İlimiye Mahallesi Yeni Cami sokağında yer alan ikinci yapıdır ve tek katlıdır. 1933 tarihli olan yapı, kiracılar tarafından kullanılmaktadır.

Ç sofalı plan tipinde ve az eğimli kiremit çatıyla örtülmüştür. Yer kaplaması özgün olmayan zementodur. Tavanı ise hasır ve mertektir. Mutfak, banyo ve wc. avludaki yeni binada kullanılmaktadır. Taş söveli, denizlikli pencereleri ve taş söveli süslemeli kapı ile cephesi, kilitli çekmektedir.

Çagır yığma sistemde inşa edilen yapının yan duvarı, taş temel üzerine kerpiç duvardır. Kerpiç duvarlardaki sıvaların büyük bir bölümü dökülmesi, yapının su almasına ve taşıyıcı duvarların yıpranmasına neden olduğu düşünülmektedir. Ön cephede de sıvalar dökülmüş, pencerelerin taş söveleri ve denizlikleri aşınıp kırılmıştır. Yapının diğer penceresi ise kapalıdır. Taş söveli kapının sövelerinde aşınma ve ahşap kapı doğramalarında çürüme vardır. Yapının cephesinde önemli derecede yıpranma ve kirlenme vardır.



Fotoğraf 3.39 2 no.lı evin giriş cephesi

envanter no : 16		yapı adı : 2 no'lu Ev		adres : Yeni Cami sok. kapı no: 2		yapım yılı : 1933	
vaziyet planı				ada no : 73		çalışma tarihi : nisan-2001	
				pafta no : XXI - 46.3-XIV.		yapılan tespit çalışmaları :	
				parsel no : 10			
				özgün fonksiyonu : konut			
				günümüzdeki fonksiyonu : konut			
kullanım durumu		dolu		boş		mülkiyet durumu	
kullanıcı		ev sahibi		kiracı		mülkiyet geçmişi	
						kiralı	
						özel	
						miras	
özgün plan şeması		cephe biçimlenişi					
biçimsel özellikleri							
yapım sistemi		kagir yapı		strüktürel sorunlar			
zemin kat		tuğla duvar kalınlığı(cm)		. yapının sol yan duvarı kerpiçten inşa edilmiş. bu cephede sıvaların büyük bir bölümünün dökülmesinden dolayı yapı bünyesine su girerek zarar görmüş olabilir			
		tuğla boyutları(cm)		. ön cephesinde sıva çatlakları ve dökülmeler oluşmuş.			
1. kat		dış kaplama malzemesi		. yoğun rutubetten dolayı ön cephede lekeler var. yapının taş sövelerinde aşınma ve kırılmalar var			
		taş duvar kalınlığı(cm)		. çatıdan bina su alıyor yoğun rutubet sorunu var.			
		dolgu duvar kalınlığı					
		dolgu malzemesi					
yapı elemanları		avlu elemanları		cephe elemanları			
		özgün yer kaplaması		giriş kapısı		pencere	
		ocak		boyut(cm) 144/262		boyut(cm) boyut(cm) 114/210	
		çeşme, hazne		kapı tipi taş söveli yalın		pencere tipi düz, ahşap pancurlu	
		diğer bahçesi çimento kaplı		çıkma		çatı kaplaması kiremit	
		oda kapıları		kat silmesi yok		diğer	
		ocak					
		dolap					
		özgün merdiven					
		özgün yer kaplaması					
		duvar nişi					
		tavan					
		hasır + mertek					
		ahşap kaplamalı					
bozulmalar		cephe bozulmaları		iç bozulmaları			
		kapı		bölünme			
		kapıyı çevreleyen taş sövelerde kırılmalar meydana gelmiş. ahşap doğrama çürük		oda bölünmesi			
		pencere		depo bölünmesi			
		pencere pancurları özgünlüğünü koruyor. taş sövelerde kırılma ve aşınma var. ön cephede pencere kapı yapılmış ve yapının özgünlüğünün kaybolmasına neden olmuştur		yeni bina			
		duvar kaplaması		merdiven			
		alt kat çatlanmış dökülmüş sıva		w.c-banyo			
		üst kat		mutfak			
		diğer		oda			
		sıvalar da kırılmalar ve dökülmeler var. rutubetten dolayı cephede lekeler oluşmuş. Çatıda çörlenlerde kırılmalar var. çatıdaki yağmur suyu boruları cephede kırılıp yapıyor kapı çürük fakat özgünlüğünü koruyor		fonksiyonu değişen mekanlar			
Koruma Durumu		Taşyıcı Yapı		kullanım farklılığı			
		B Orta		fonksiyonu değişen mekanlar			
		C Fena		kaldırılan plan elemanları			
		A Yok					
		B İyi var					
		C Çoğunluk					
		Rutubet					
		A					
		B					
		C					
		Dış Yapı					
		A					
		B					
		C					
		Süsleme Elemanları					
		A					
		B					
		C					
		İç Yapı					
		A					
		B					
		C					

3.3.4.15 Envanter no-17: 4 No.lı Ev

Selimiye mahallesi Yeni Cami sokakta yer alan üçüncü yapı ve tek katlıdır. 1933 tarihli olan yapı kiracılar tarafından kullanılmaktadır.

İç sofalı plan tipine sahip olan yapı, cephe özellikleri ile dikkat çekmektedir. Tavanı hasır ve mertektir. Yer kaplamasında özellik yoktur. Az eğimli kiremit çatıyla örtülmüş olup saçak yok denecek kadar azdır. Mutfak, banyo ve wc. avluda yeni yapı eklenerek çözülmüştür. Yapı, kagir yığma sistemde inşa edilmiştir.

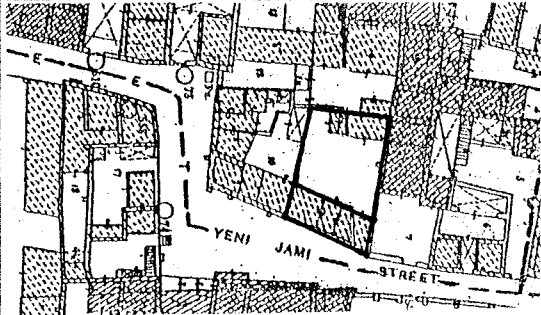
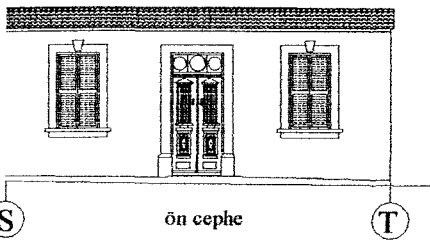
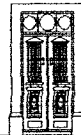
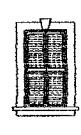
Konutun iç yapısı ve dış yapısı oldukça iyi olup strüktürel sorunu yoktur. Ev sahibi tarafından gerekli bakımı yapılmaktadır. Cephesi püskürtme sıvalıdır. Aynı zamanda taş söveli panjurlu pencerelerinde ve kapısında çürük yoktur. Taş sövelerde ve pencere denizliklerinde zamana bağlı aşınma ve yıpranma oluşmuştur.



Fotoğraf 3.40 4 no.lı evin giriş cephesi



Fotoğraf 3.41 4 no.lı evin giriş kapısı

envanter no : 17		yapı adı : 4 no'lu Ev		adres : Yeni Cami sok. kapı no: 4		yapım yılı : 1933			
vaziyet planı 		ada no : 73		çalışma tarihi : nisan-2001					
		pafta no : XXI - 46.3-XIV.		yapılan tespit çalışmaları :					
		parsel no : 9		özgün fonksiyonu : konut					
		günümüzdeki fonksiyonu : konut							
kullanım durumu		duku	<input checked="" type="checkbox"/>	boş	<input checked="" type="checkbox"/>	mülkiyet durumu	kamu	özel	<input checked="" type="checkbox"/>
kullanıcı		ev sahibi	<input checked="" type="checkbox"/>	kiracı	<input checked="" type="checkbox"/>	mülkiyet geçmişi	satın alındı	miras	<input checked="" type="checkbox"/>
özgün plan şeması		cephe biçimlenişi							
biçimsel özellikleri		1 kat adedi							
İç sofabı									
yapım sistemi		kagir yapı		strüktürel sorunlar					
zenun kat		tuğla duvar kalınlığı(cm)		. önemli strüktürel sorunu yok.					
1. kat		tuğla boyutları(cm)		. yakın zamanda onarım görmüş yapının çatı ve yağmur suyu boruları yenilenmiştir					
		dış kaplama malzemesi							
		taş duvar kalınlığı(cm)		60					
		dolgu duvar kalınlığı							
		dolgu malzemesi							
yapı elemanları		avlu elemanları		cephe elemanları					
		özgün yer kaplaması		giriş kapısı		pencere			
		ocak		boyut(cm) 144/262		boyut(cm) 114/210			
		çeşme, hazne		kapı tipi		taş söveli pencere			
		diğer		taş söveli yalnız		düz, ahşap pancurlu pencere tipi			
		oda kapıları							
		ocak		çıkma		pilastır			
		dolap		kat silmesi		yok			
		özgün merdiven		yok		çıkma silü destek elemanı			
		özgün yer kaplaması		saçak		yok			
		duvar nişi		diğer		diğer			
		tavan		hasır + mertek		çatı kaplaması			
		ahşap kaplamalı		kiremit					
bozulmalar		cephe bozulmaları		bölünme		ekleme			
		kapı		oda bölünmesi		depo bölünmesi			
		pencere		yeni bina		merdiven			
		duvar kaplaması		w.c-banyo		mutfak			
		diğer		oda		fonksiyonu değişen mekanlar			
		alt kat		üst kat		kaldırılan plan elemanları			
		pöskürtme sıva		üst kat					
		yapın zamanında pöskürtme sıva yapılmış yer yer sıvalarda delikler var							
Koruma Durumu		Taşyıcı Yapı		Dış Yapı		Üst Yapı			
Rutubet		Süsleme Elemanları		İç Yapı					

3.4.16 Envanter no-22: 23 No.lı Ev

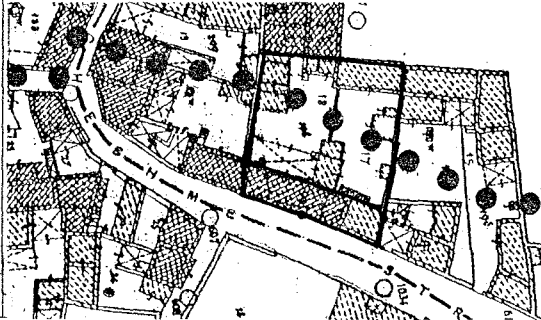
elimiye mahallesinde Kuru Çeşme sokakta yer alan yapı iki katlıdır. Cephe özellikleri ile ikkat çeken yapı, birinci İngiliz dönemi yapısıdır. İç sofalı plan tipinde olan yapı, kagir ıgma sistemde inşa edilmiştir.

apıda, giriş kapısı ve çıkma ile birlikte pencereler ve köşe pilastırları simetrik bir düzene sahiptir.

n cephesinde, kagir sistemde inşa edilmiş çıkmasıyla birlikte taş çıkma altı destek emanları vardır. Bu bölge dokusunda bulunmayan cephe özelliklerine sahip konutun çatısı, ras çatı olup çatı silmesi ile kat silmesi bulunmaktadır.



Fotoğraf 3.42 Cumbalı 23 no.lı evin giriş cephesi.

envanter no : 22		yapı adı : İngiliz Evi		adres : Kuru çeşme sok.kapı no: 23		yapım yılı : İngiliz dönemi									
vaziyet planı 		ada no : 73		çalışma tarihi : haziran-2001											
		pafta no : XXI.-46.3-XIV.		yapılan tespit çalışmaları :											
		parsel no : 17-18													
		özgün fonksiyonu : konut													
		günümüzdeki fonksiyonu : konut													
		kullanım durumu	dolu	<input checked="" type="checkbox"/>	boş	<input type="checkbox"/>	mülkiyet durumu	kamü	<input type="checkbox"/>	özel	<input checked="" type="checkbox"/>				
		kullanıcı	ev sahibi	<input type="checkbox"/>	kiraçı	<input checked="" type="checkbox"/>	mülkiyet geçmişi	satın alındı	<input type="checkbox"/>	miras	<input checked="" type="checkbox"/>				
özgün plan şeması		cephe biçimlenişi													
özgün plan şeması tespit edilemedi															
biçimsel özellikleri		kat adedi		ön cephe								arka cephe			
		2													
yapım sistemi		Kagir yapı		strüktürel sorunlar											
		zemin kat		taş duvar kalınlığı(cm)		60		. Strüktürel soruna rastlanmadı							
		1. kat		kerpiç duvar kalınlığı(cm)											
				dolgu duvar kalınlığı											
				dolgu malzemesi											
				dış kaplama malzemesi		düzgün kesme taş									
yapı elemanları		avlu elemanları		özgün yer kaplaması		toprak		cephe elemanları							
				ocak		—		giriş kapısı							
				çeşme, hazne		<input checked="" type="checkbox"/>		pencere							
				diğer				boyut(cm)		boyut(cm)		boyut(cm)			
		yapı iç elemanları		oda kapıları		özgün		kapı tipi		taş söveli yalın		pencere tipi		taş söveli, ahşap pencere	
				ocak		—									
				dolap		<input checked="" type="checkbox"/>									
				özgün merdiven		açık kiris mermeri kaplı taş merdiven									
				özgün yer kaplaması		desenli karo mozaik ahşap kaplama		çıkma		<input checked="" type="checkbox"/>		pilastır		<input checked="" type="checkbox"/>	
				duvar nişi		—		çatı ve kat silmesi		<input checked="" type="checkbox"/>		çıkma altı destek elemanı		taş	
		tavan		hasır + mertek		—						saçak		yok	
				ahşap kaplamalı		<input checked="" type="checkbox"/>								diğer	
bozulmalar		cephe bozulmaları		kapı		taş sövelerde aşınma var		bölünme							
				pencere		taş söveli pencerelerde aşınma var.		oda bölünmesi							
				merdiven				depo bölünmesi							
				duvar kaplaması		alt kat kesme taş dokusu üst kat kesme taş dokusu		yeni bina							
				diğer		özgün kesme taşın yapılmış; cumbanın duvar boyasında dökülmeler var		merdiven							
Koruma Durumu		A İyi		Taşyıcı Yapı		A		eikleme							
		B Orta				B		w.c-banyo							
		C Fena				C		mutfak							
		A Yok		Rutubet		A		oda							
		B İzi var				B		fonksiyonu değişen mekanlar							
		C Önemli				C		kaldırılan plan elemanları							
				Süsleme Elemanları		A									
						B									
						C									
				İç Yapı		A									
						B									
						C									

3.4 Çalışma Bölgesindeki Geleneksel Yerleşme Dokusunu Oluşturan Konutların İncelenmesi

3.4.1 Konum- Plan Özellikleri

Lefkoşa Suriçinde, çalışma bölgesindeki parsellerin özgün biçimleri ve zaman içerisinde geçirdiği değişimlerle ilgili kesin tarihsel bilgilere ulaşılmıştır. 1881- 1885 tarihli Lefkoşa Suriçindeki parselleri ve yapıları kütleli olarak gösteren haritanın (Ek 5) yanında, 1915 tarihinde hazırlanan 1/2500 ölçekli haritaya ulaşılmıştır. Çalışma bölgesindeki mahalleleri gösteren bu haritalarda yapılar ve parselleri hakkında detaylı bilgiler vermektedir..

1915 tarihli, blok sistemle hazırlanmış olan haritada, parsellerin bölünmeleri gerçekleşmeden özgün biçimlerinin yanında, sokak isimleri değişikliklerini de göstermektedir. Harita hazırlanmasında numaralı sisteme geçilmeden önce, çalışma bölgesinde yer alan Kirlizade Sokağı, Mosque Street (Cami Sokağı), Yeni Cami Sokağı, Hj. Osman Agha Street (Hacı Osman Ağa Sokağı), Kuru Çeşme Sokağı ise Jami Jedit Street (Yeni Cami Sokağı) diye isimlendirilmişti (Harita 3.2, 3.3, 3.4).

Çalışma sırasında blok sistemde hazırlanan 1/2500 ölçekli mahalleleri gösteren haritalarda, çalışma bölgesinde bulunan yapıların ve parsellerin özgün biçimleri incelenmiştir. 1881- 1885 tarihli harita ile birlikte, 1915 tarihinde hazırlanan haritalar ile son dönem haritaları karşılaştırılarak, yapılardaki ve parsellerdeki bölünmeler ile zaman içerisinde geçirdiği değişiklikler görülmüştür. Büyük avlulara sahip yapılar, miras yoluyla meydana gelen bölünmelerle birkaç parselde ayrılmış, yapılar ve avluları küçülmüştür. Günümüzde de bu bölünmeler devam ederken Lefkoşa Suriçi'nde giderek artan geçici nüfusun konut talebi nedeniyle büyük konutlar, oda oda ayrılarak kiraya verilmek suretiyle özgün parsel biçimlerini kaybetmeye devam etmektedir.

Blok sistemde hazırlanmış olan haritaya göre parsel no.sı 105, envanter no.sı üç olan yapı, zaman içerisinde beş ayrı parselde ayrılmıştır. Bu bölünmelerin üç tanesi yapıda, iki tanesi de yapının geniş avlusunda meydana gelmiştir. 104 no.lı parsel ve yapı (Envanter no:5) özgün biçimlenişini günümüze kadar devam ettirmiştir. Bu haritada 103 parsel no.lı yapı, zaman içerisinde yıkılarak yerine betonarme yapı inşa edilmiştir. 102 no.lı parsel ve bu parselde yer alan yapı (Envanter no:6) iki ayrı parselde ayrılmıştır. Zaman içerisinde bölünmeler devam

derek bu parselin tümü üçe ayrılmıştır. 101 no.lu parsel ise dört parsel bölünerek parsel çerisindeki yapı, iki ayrı yapıya (Envanter no:11-12) avlu ise iki ayrı parsel ayrılmıştır. 100 no.lu parsel aynen özgün biçimini korumuştur. 99 no.lu parsel dörde ayrılmış, bu haritada yapı görülmemekle birlikte bölünen parsellere, 1933 tarihli 3 adet yapı inşa edilmiştir. 98-97 ve 80 no.lu parseller günümüzde de özgün biçimlenişini koruyorken, 81 no.lu parsel ikiye bölünmüştür. En fazla bölünen ve özgün biçimini kaybeden parsel, 78 no.lu parselidir. 78 ve 9 no.lu parsellerden oluşan Kadı Ahmet Efendi Evi, zaman içerisinde meydana gelen bölünmelerle ve oluşan boş parsellere inşa edilen yapılarla özgünlüğünü kaybetmiştir.

Çalışma bölgesinde yapılan incelemeler sonucunda, zaman içerisinde meydana gelen gerek parsel bölünmeleri gerekse yapı bölünmeleri çalışma bölgesindeki yapıların, özgün parsel biçimlerinin kaybolmasına neden olmuştur. Çalışma bölgesindeki konutlar parsel üzerine bitişik nizamla göre yerleşmiş olup, büyük çoğunluğunun sokaktan görülmeyen, günlük özel yaşamın geçtiği arka bahçeleri bulunmaktadır. Bu avlular günümüzde meydana gelen konut ve parsel bölünmeleri nedeniyle küçültülmüştür.

4.1.1 Yapı- Parsel- Sokak İlişkisi

Çalışma bölgesindeki konutlar incelendiğinde, bölgenin % 60.72'si bitişik nizamda, % 39.28'i ise ayırık nizamda yapılmıştır. Bitişik nizamda yapılmış konutların daha yoğun olarak uygulandığı bölgede, parsel büyüklüğü ve biçimi, parsel içi konumlama biçimini belirleyen en önemli etkidir. Sokağa cephesi bulunan, tek girişli, iki yan cephesinden bitişik, geniş arka bahçeli konutlar, bölgede en çok uygulanmış örneklerdir. Çalışma bölgesinde, ön ve geniş arka bahçeli konut örneklerinin yanında küçük bahçeli konutlar da görülürken, bahçesi olmayan konuta rastlanmamıştır (Şekil 3.10).

Yapı- parsel- sokak ilişkisi, bitişik nizam ve ayırık nizamda yerleşmiş konutların girişleri ve avlu konumları ile birlikte incelenmiştir.

Özellikle komşu parsel bitişik nizamla göre yerleşmiş yapılar incelendiğinde;

sokaktan girilen arka bahçeli yapılar: Yapının esas girişi sokak cephesindedir ve yapının arkasında bulunan geniş bahçeye, yapının yarı açık mekanla veya ayrı bir çıkışla bağlantısı vardır. % 76'lık oranla, çalışma bölgesindeki büyük konutlarda en çok uygulanan örneklerdir.

bahçeden girilen ön bahçeli yapılar: Bahçe sokak cephesinde, yapı arka planda yer alır. Sokaktan yapıya ulaşmak için bahçeden geçilmesi gerekir. Çalışma bölgesinde bitişik izamda yapılanmış konutların % 12'sini kapsamaktadır.

arselle ayrı nizama göre yerleşmiş yapılar incelendiğinde;

sokaktan girilen arka bahçeli yapılar: Yapının sokağa cephesi olup, yapının girişi sokaktadır. Ayrıca yapının arka bahçeye ayrı bir çıkışı vardır. Çalışma bölgesinde bir tane yapı örneği bulunmaktadır ve % 4'lük bir orana sahiptir.

bahçenin bir köşesinde yer alan ön bahçeli yapılar: Bahçe sokak cephesinde, yapı ise arka planda yer almaktadır. Sokaktan yapıya ulaşılabilmesi için bahçeden geçilmesi gerekmektedir. Bölgede çalışılan konutlarda % 8'lik gibi az bir oranda uygulanmıştır. Çalışılan yapıda (En o. 21), sokak cephesinde bulunan bahçeye, sokaktan iki ayrı girişi bulunmakla birlikte bu uygulamalar, gelir düzeyi yüksek ve imtiyaz sahibi kişiler ve ailelerin sahip olduğu konutlarda görülmektedir.

.4.2 Plan Özellikleri

Yapılan çalışmalar sonucunda, bölgedeki parsel büyüklükleri ile birlikte parsel içi konumlandırma bir plana göre yapılmayarak, özgün parsel biçimleri bir sisteme göre düzenlenmemiştir. Yapılar, parselde göre konumlandırılmış olup parsel büyüklüğüne göre bitişik nizamda elişigüzel sıralanmışlardır. Belirli bir biçime ve düzene sahip olmayan bu parsellere, kemerli arı açık mekanı bulunan, geniş avlulu konutlar uygulanmıştır.

Çalışma bölgesinde yapılan çalışmalar ve kentsel analizlerin sonucunda bölgedeki geleneksel yapıların tek ve iki katlı olduğu tesbit edilmiştir. İki katlı konutların zemin katında sokakla ve avluyla birebir bağlantılı, kemerli yarı açık mekanların ve sündürmelerin kullanımı yoğun olarak görülmektedir. Tek katlı yapılarda ise bu özellik bir yapı dışında (en. no: 13) görülmemiştir. Bitişik düzende konumlandırılmış, özellikle iki katlı konutlar birbirlerinden tasarım ilkeleri bakımından benzer, biçim bakımından farklı planlanmıştır. İki katlı konutların zemin katı, yarı açık kemerli sündürmeler, açık taş merdiven ve bu yarı açık mekana bağlanan bir veya iki odadan, üst katı ise dış sofalı plan tipinde bir veya iki odalı olarak planlanmıştır. Odalardan birbirine geçiş zemin katta yarı açık mekanla, üst katta ise dış sofayla

sağlanmaktadır. Bölgedeki konutların oda boyutları genelde dikdörtgene yakın olup bazı konutlar düz olmayan duvarlardan oluşmaktadır.

Genelde her evde büyüklü küçüklü avlular bulunmaktadır. Günlük yaşamın sokak yaşantısından ayrılması geleneksel konutlarda bir tasarım ilkesiydi. Buna bağlı olarak yüksek bahçe duvarları ile çevrili avlular evde, günlük işlerin yapıldığı ve komşuluk ilişkilerinin yaşandığı sosyal bir mekandır. Yemek yapmak, çamaşır yıkamak gibi ev işlerinin yapıldığı avlularda, bir ailenin geçimini sağlayacak kadar sebze yetiştiriciliği ve bazı konutlarda da esas avluya bağlı başka avlularda hayvan yetiştiriciliği de yapılmıştır. İklim şartlarına bağlı olarak la önem kazanan avlularda, su ihtiyacını karşılamak için süslemeli haznelere, su kuyuları nevcuttur. Meyve bahçelerini de önemli bir yeri olan bu avlulu evlerde günümüze ulaşan meyve ağaçlarından hurma, hemen hemen büyük konutları avlularında görülmektedir. Günümüze ulaşmış bir örneği olmayan fakat bazı evlerin avlularında büyük havuzlar bulunduğunu, Lefkoşa Kadısı Mehmet Bey imzalı 20 Temmuz 1766 tarihli belgede öğrenilmiştir. Bu belgeye göre bir Türk beyefendisi olduğu söylenen İbrahim beyin oğlu olan bir kişinin (Feni Cami mahallesindeki bir konutun havuzunda yüzerken öldüğü yazılmıştır (Yıldız, 1996, .87).

Çalışma bölgesindeki konutlarda, kat yükseklikleri 3- 4 m. arasında değişen zemin katların sokakla ve avluya bağlantısı yarı açık mekanlarla, sündürmelerle sağlanmaktadır. Genellikle avluları açık veya açık taş merdivenle çıkılan üst katın kat yükseklikleri 3.5- 4 m. arasında olup dış sofalı plan tipi uygulanmıştır.

9 yapıda yapılan tespit çalışmaları sonucunda;

9 adet % 47 dış sofalı

8 adet % 37 iç sofalı

İç sofalı plan tipi tespit edilmiştir. Orta sofalı plan tipine rastlanmamakla birlikte % 16 oranında özgün iç sofalı plan tipini kaybetmiş üç adet yapı da bölgede bulunmaktadır (Şekil 3.11).

Dış Sofalı Plan Tipleri: Dış sofalı plan tipinin özelliği meyve ağaçları ve su öğelerinin bulunduğu geniş bahçeye veya avluya bakan dikdörtgen sofanın bir veya iki yanında yer alan dallardan oluşmasıdır. İki katlı yapılarda daha çok uygulanan dış sofalı plan tipinde zemin kat günlük işlerin yapıldığı mekan, üst katlar ise yaşama alanı olarak düzenlenmiştir. Her oda ayrı bir ev olarak düşünülerek tasarlandığı için odalar yatma, yemek yeme, banyo fonksiyonlarını bir arada taşımaktadır. Odaları birbirlerine bağlayan dış sofa ise bir sokak işlevi görmektedir.

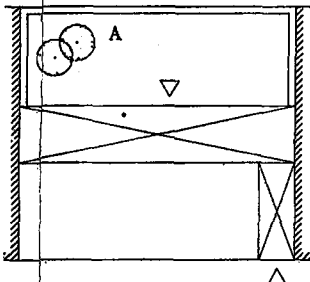
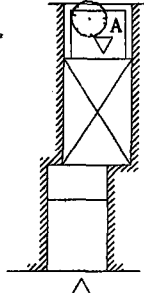
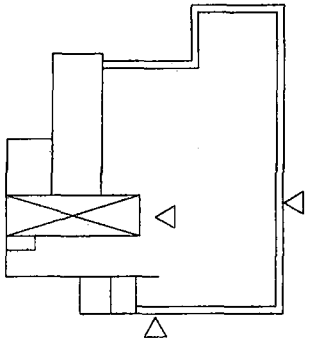
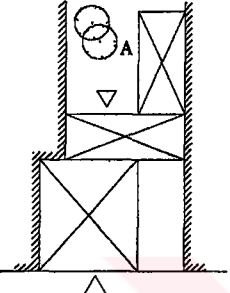
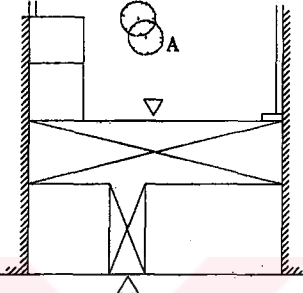
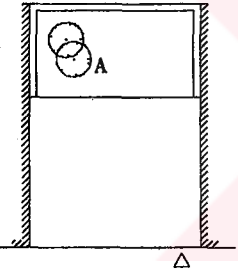
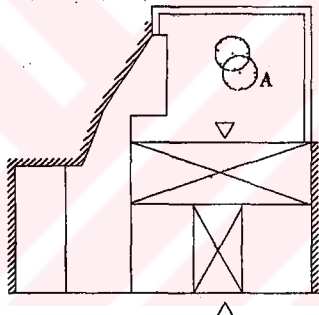
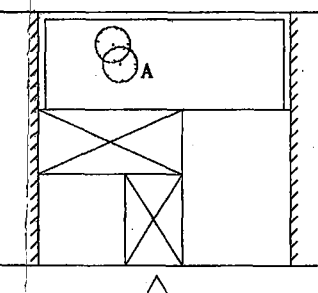
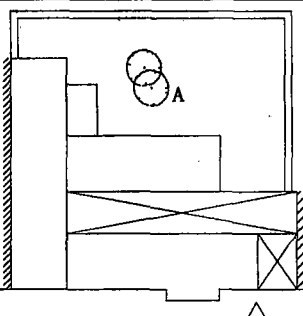
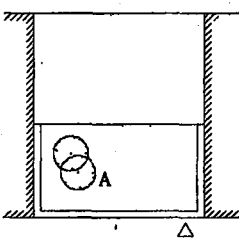
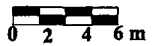
Dış sofalı plan tiplerinde, yapıya girişin sokaktan veya avludan bağlantılı olarak sağlandığı uygulamalar bulunmaktadır. Girişi sokaktan olan uygulamalarda, ana giriş kemerli, yarı açık ündürmeye açılmaktadır. Üst kattaki sofanın aksında yer alan kemerli yarı açık mekan olan ündürme, sokak, avlu veya bahçe ile konut bölümü arasındaki bağlantıyı sağlayan bir görevi vardır. Sündürmenin bahçe tarafında bazı uygulamalarda açık, bazı uygulamalarda da ündürmede, taş merdiven yer alır. Merdivenin konumu sündürmeye ve sofaya göre dik veya paralel olabilmektedir.

Sofalar meyve ağaçlarının bulunduğu bahçeye paralel olarak konumlandırılmışlardır. Sofanın, bahçe ile bahçeye hem de sokağa dik uygulamaları görülmüştür. Arsaya göre şekillenen yapılarda, sofa dikdörtgen şeklini korumuştur. Odalar ise sofanın bir veya iki yanında konumlandırılmıştır.

İç sofalı plan tipleri: Çalışma bölgesinde, iç sofalı plan tipleri daha çok tek katlı yapılarda görülmüştür. Konutta orta yerde konumlandırılan sofanın iki uzun kenarında odaların yer alması iç sofalı plan tipinin genel özelliğidir. Odalar, sofaya göre simetrik yerleştirilmiştir. Çalışma bölgesindeki girişi sokaktan olan iç sofalı plan tipine sahip yapılarda, sofa sokağa dik olarak yerleştirilmiştir. Avluya bağlantı yine sofadan sağlanmıştır. En. No:7'de, sofanın önünde yarı açık bir teras yer almaktadır. Sokaktan yapıya giriş ilk olarak bu yarı açık mekandan, verandadan sağlanır. Yarı açık mekandan, sokağa dik yerleştirilen, iç sofaya ulaşılmaktadır. Avluya ulaşmak için ise yine sofaya bağlı yarı açık mekandan geçilmesi gerekmektedir.

İç sofalı plan tipinde de dış sofalı plan tipinde olduğu gibi sofa, dikdörtgen şeklindedir ve odalar sofanın bir, iki veya üç yanına yerleştirilmiştir. İki tipte de mekanların fonksiyonları, kullanım ilkeleleri ile bir bütünlük içerisinde. Her oda ayrı bir ev olarak düşünülüp, bütün fonksiyonlar odada gerçekleştirilirken sündürmelerle birlikte sofalar sokak işlevi görüp odalar arasındaki bağlantıyı sağlamaktadır. Oldukça sade düzenlenmiş iç mekanlarda, tavanları ahşap kaplama olan En. no. 18 ve En. no. 21 dışında diğer yapıların tavanları hasır ve mertek döşemlidir. Çalışma bölgesindeki yapıların tavan kaplamalarına gösterilen özen, yer döşemelerinde görülmemektedir. Bazı yapılarda ahşap kaplama yer kaplaması kullanılırken, genellikle desenler yaratılarak yerleştirilen Kıbrıs mermeri kullanılmıştır.

Yapı- Parsel- Sokak İlişkisi

BİTİŞİK DÜZEN		AYRIK DÜZEN	
SOKAKTAN GİRİLEN YAPILAR		Sokaktan girilen yapılar	Bahçeden girilen yapılar
Arka Bahçeli		Arka Bahçeli	Ön Bahçeli-bahçenin bir köşesinde
			
			
			
			
çalışılan yapı- 17 adet gözlemlenen yapı- 2 adet		çalışılan yapı- 1 adet	çalışılan yapı- 1 adet gözlemlenen yapı- 1 adet
BAHÇEDEN GİRİLEN YAPILAR			
Ön Bahçeli			
			
gözlemlenen yapı- 3 adet 22 adet bitişik nizam- %88		3 adet ayrık nizam- %12	

Şekil 3.10 Yapı- Parsel- Sokak İlişkisi

SOFANIN PLANDAKİ YERİNE GÖRE YAPILARIN SINIFLANDIRILMASI

		DIŞ SOFALI		İÇ SOFALI		ORTA SOFALI	
		sofa, bir yanında oda	sofa, iki yanında oda	bir yönde dışarıya açık	dışarıya kapalı		
bir odalı						ORTA SOFALI PLAN TİPİNE RASTLANMAMIŞTIR	
iki odalı							
				çalışılan yapı- 2 adet			
üç odalı							
dört odalı							
		çalışılan yapı- 7 adet	çalışılan yapı- 2 adet	çalışılan yapı- 5 adet	çalışılan yapı- 1 adet		çalışılan yapı- 3 adet
					gözlemlenen yapı- 1 adet		
		dış sofalı plan tipi 9 adet- % 47		iç sofalı plan tipi 7 adet- %37		özgün plan tipi yok-%16	

ÖZGÜN PLAN
TİPİNİ
KAYBETMİŞ ÜÇ
YAPI TESBİT
EDİLMİŞTİR.

0 2 4 6 m

Şekil 3.11 Sofanın plandaki yerine göre yapıların sınıflandırılması

Çalışma bölgesindeki yapılardaki benzer özelliklerinden bir tanesi de büyük konutların hepsinde görülen yarı açık mekan kullanımıdır. Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü Lefkoşa'da yazların sıcak ve kuru geçmesi ile birlikte yarı açık mekanlar yoğun olarak kullanılmış, serin ve gölgelik alanlar yaratılmıştır. 19 yapıda yapılan tespit çalışmaları sonucunda;

- 8 adet kemerli, yarı açık mekan
- 3 adet kemer kullanılmadan yaratılan yarı açık mekan

uygulaması tespit edilmiştir. 8 adet yapıda ise yarı açık mekan uygulaması görülmemiştir.

Kemerli yarı açık mekan uygulaması görülen yapılarda, yapıya giriş sokaktan, yarı açık mekana bağlantılı olarak sağlanmaktadır. Bu uygulamalarda ana giriş yarı açık mekana, sündürmeye açılmaktadır. Bu yarı açık sündürme, üst kattaki sofanın aksında yer alır. Sündürme sokak, avlu ve konut arasındaki bağlantıyı sağlayan sokak yaşantısını, özel yaşamdan ayıran bir mekandır. Bu mekan ayrıca üst katta ulaşmayı sağlamaktadır. Bazı uygulamalarda açık bazı uygulamalarda yarı açık taş merdiven bu mekanda veya yanında yer alır. Taş merdiven sündürmeye paralel olarak konumlandırılmıştır.

Kemer kullanılmaksızın oluşturulan yarı açık mekanların oranı ise % 15.8'dir. En. no: 18 ile En. no: 21'de görülen sütunlarla yaratılan yarı açık mekanlar, kemerli yarı açık mekanlar gibi günlük yaşamın geçtiği, ev işlerinin yapıldığı avluyla direkt olarak bağlantılı olup fonksiyonel bir özellik gösterir.

En. no: 6'da görülen yarı açık mekan ise İngiliz döneminde ortaya çıkan, sokaktan girişi olan yapıların, girişleri içeri çekilerek giriş önünde yaratılan verandadır. Değişen kültürlerle birlikte değişen yaşam tarzı, özel yaşamın sokak yaşantısıyla birlikte yer alması, yapının sokağa açılmasında neden olmuştur. İngiliz döneminde yapılan tek katlı iç sofalı tipinde olan yapılarda bu yarı açık mekan kullanımı görülmemektedir.

Çalışma bölgesinde yapılan çalışmalarda dikkat çeken başka bir özellik ise yapı ve parsel bölünmeleridir. 1915 tarihli 1/2500 ölçekli mahalle ve yapıları gösteren haritalarda zaman içerisinde parsel ve yapı bölünmelerine uğramış dört yapı tespit edilmiştir (Harita 3.2).

En. no: 3.01, En. no: 3.02 ile En. no: 4'ün sokak ve bahçe cepheleri, kemerleri, pencereleri, kesintisiz devam eden çatıları ve kat silmeleri ile birbirleriyle ortak bir özellik taşıyan, ayrı 3 konutun özgün plan tipi ve parsel biçimiyle tek bir yapı olduğu haritalarda da görülmektedir.

Yine aynı şekilde En. no: 5 iki ayrı parsel ve yapıya bölünmüş olup, ikinci yapı günümüzde mevcut değildir. En. no: 10, En. no: 11 ve En. no: 12’de bahçe cephelerindeki kemerler ile birlikte konutlar arasında bağlantıyı sağlayan, sonradan kapatılmış kemerler, bu üç ayrı yapının tek bir yapı olduğunu göstermiştir. En. no: 21 ise zaman içerisinde 5 ayrı parsel bölünmüştür. Yapının ise ikiye bölünmüş olduğu ve ikinci yapının günümüzde mevcut olmadığı haritalardan tespit edilmiştir.


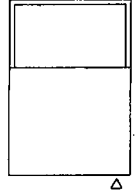
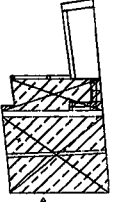


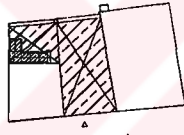
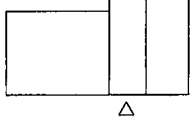
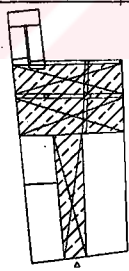
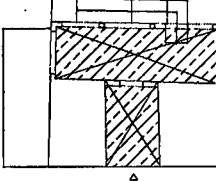
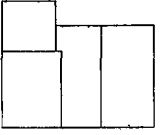
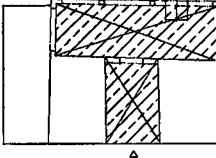
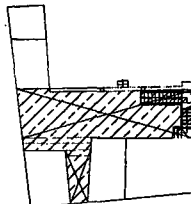
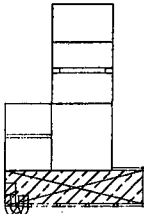
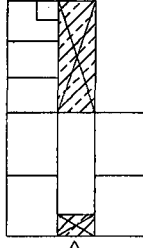

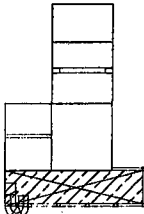
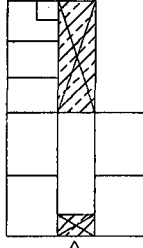
1.4.3 Sokak- Yarı Açık Mekan- Avlu- Konut Bağlantısı

Sokak yaşantısının özel yaşamdan ayrı tutulması bir tasarım ilkesi olduğu için sokakla yapının zemin katı arasındaki görsel bağlantı zayıf tutulmuştur. Çalışma bölgesinde bitişik nizamda yerleştirilen yapıların sadece bir cephesi sokağa bakarken, zemin katta göz hizasından yüksek pencereler az sayıda tutulmuş, üst katta ise sayıca fazla pencerelerle yapının sokakla görsel olarak bağlantısı sağlanmıştır. Çalışılan bölgede sadece iki yapının sokakla bağlantısı şambalarla sağlanmıştır. 22 yapıda yapılan çalışmalar sonucunda ana girişlerin % 45’inin direkt yapıdan, %32’sinin sündürmeden, % 23’ünün de avludan olduğu tespit edilmiştir. 10 adet girişi yapıdan olup direkt olarak iç sofaya ulaşılan örnek tespit edilmiştir. Avluları da olan bu yapıların ana girişleri sokaktandır. Bir yapıda ise giriş içeriye çekilerek yapı önünde yarı açık mekan yaratılmıştır.

Sokaktan girişi olan 7 adet yapıda ise ana giriş sündürmeye açılmaktadır. Sündürmeden giriş, özel hayatı sokak hayatından ayırarak, misafirlerin ev hayatına direkt olarak alınmasını engelleyip, özel hayatın gizlenmesini sağlamaktadır. Sündürmenin birebir sokak ve günlük işlerin yapıldığı avluyla bağlantısı olması fonksiyonel bir çözüm oluşturmaktadır. Aynı zamanda sündürmeden geçilerek avluya, bahçeye ulaşmak, bahçesinde yabancı gözlerden uzak tutulmak istenmesi ve avluya geçişin kontrollü olmasına neden olmaktadır.

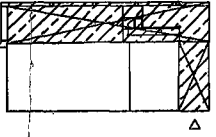

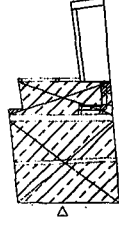
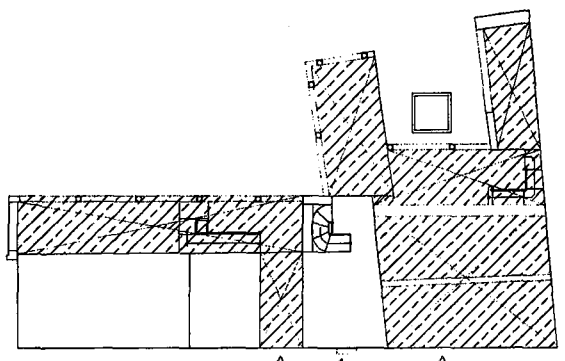
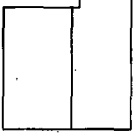
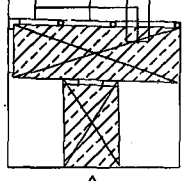
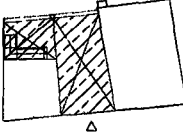
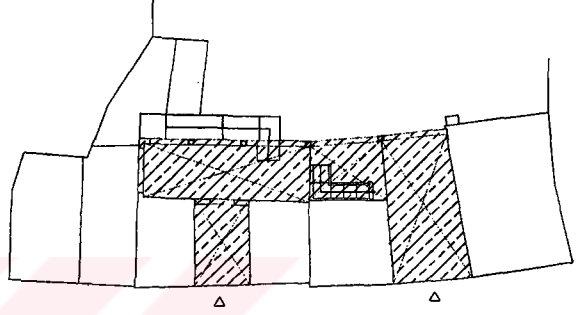
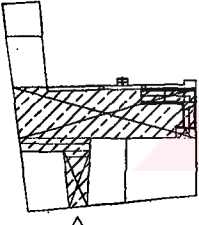
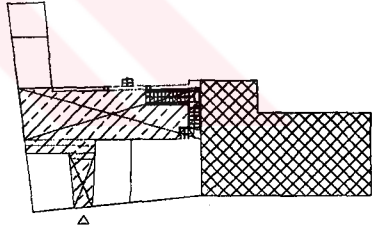
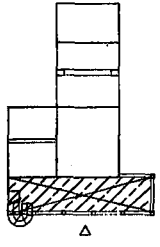
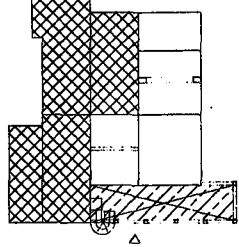
5 adet avludan girişi olan yapı tespit edilerek, bu yapıların sokağa cepheleri bulunmamaktadır. En. no: 21’de bahçenin bir köşesine yerleştirilen yapıya ulaşmak için büyük bir bahçeden geçmek gerekmektedir. Yüksek bahçe duvarları ile çevrelenmiş olduğu tahmin edilen bu yapıda da mahremiyet isteği ön planda tutulmuş, yapı parselin bir köşesine konumlandırılarak avluya, sokaktan iki giriş açıldığı haritalardan tespit edilmiştir. Günümüzde mevcut olmayan bu girişlerin bir tanesi esas giriş diğeri ise servis girişi olduğu tahmin edilmektedir. Bölgede avlusu olmayan yapıya rastlanmamıştır.

YARI AÇIK MEKANLARIN PLANDAKİ KULLANIMI

	KEMERLİ YARI AÇIK MEKANLAR			YARI AÇIK MEKANLAR		Yarı açık mekan kullanımı yok
	Südüme, bir yanında oda	Südüme, iki yanında oda	Südüme, üç yanında oda	yarı açık mekânın bir yanında oda	yarı açık mekânın iki yanında oda	
zemin katta bir odalı						
						
						
zemin katta iki odalı						
						
zemin katta üç odalı						
						
zemin katta dört odalı						
						
	çalışılan yapı- 4 adet	çalışılan yapı- 3 adet	çalışılan yapı- 1 adet	sütünlü yarı açık mekân çalışılan yapı- 1 adet	sütünlü yarı açık mekân çalışılan yapı- 1 adet	çalışılan yapı- 8 adet
	8 adet kemerli ayrı açık mekânı- % 42.10			3 adet yarı açık mekânı (2 adet sütünlü yarı açık mekânı)- %15.8		yarı açık mekânı yok- %42.10

Şekil 3.12 Yarı açık mekanların plandaki kullanımı

YAPILARIN PLAN TIPLERİNİN ZAMAN İÇERİSİNDE GEÇİRDİĞİ DEĞİŞİKLER VE ÖZGÜN PLAN TIPLERİNİN ÖNERİSİ

	BİRİNCİ YAPI	İKİNCİ YAPI	ÜÇÜNCÜ YAPI	ÖZGÜN PLAN TİPİ
BÖLÜNEN YAPILAR				
BÖLÜNEN YAPILAR				
BÖLÜNEN YAPILAR				
BÖLÜNEN YAPILAR				
				taralı alan günümüzde mevcut değildir.
				taralı alan günümüzde mevcut değildir.
çalışılan yapı- 4 adet				

Şekil 3.13 Yapıların zaman içerisinde geçirdiği değişimler ve özgün plan tipleri önerisi

BAHÇEDEN GİRİŞ		SOKAKTAN GİRİŞ			
2 KAT	AVLU CEPHELERİ	Kemerli		Yapı 1	
		Kemerli		Yapı 1	
		Kemerli		Yapı 1	
2 KAT	AVLU CEPHESİ	Kemerli		Yapı 1	
		Kemerli		Yapı 1	
		Kemerli		Yapı 1	
		Kemerli		Yapı 1	
2 KAT	SOKAK CEPHESİ	Kemerli		Yapı 1	
		Kemerli		Yapı 1	
		Kemerli		Yapı 1	
		Kemerli		Yapı 1	
2 KAT	SOKAK CEPHESİ	Çıkmasız		Yapı 1	
		Çıkmasız		Yapı 1	
		Çıkmasız		Yapı 1	
		Çıkmasız		Yapı 1	
2 KAT	SOKAK CEPHESİ	Çıkmalı		Yapı 1	
		Çıkmalı		Yapı 1	
		Çıkmalı		Yapı 1	
		Çıkmalı		Yapı 1	
1 KAT	SOKAK CEPHESİ	Çıkmasız		Yapı 1	
		Çıkmasız		Yapı 1	
		Çıkmasız		Yapı 1	
		Çıkmasız		Yapı 1	
				Şekil 3.14 Yapı- Sokak İlişkisi	

Şekil 3.14 Yapı- Sokak İlişkisi

1 adet % 5.3
1 adet % 5.3

2adet kemerli

7adet kemerli

9 adet çıkmasız
9 adet % 47.4

2 adet % 10.5

7 adet % 36.8

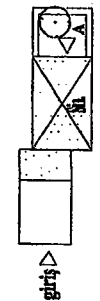
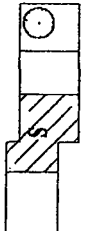
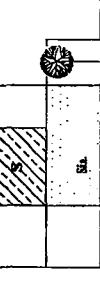
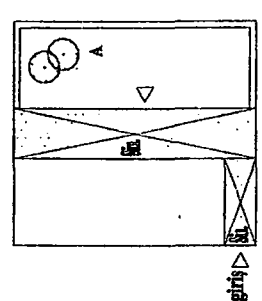
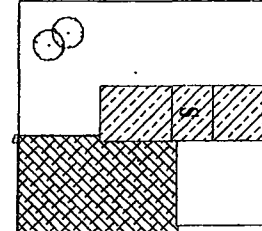
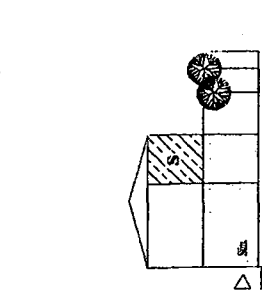
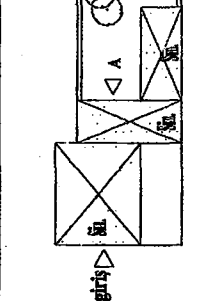
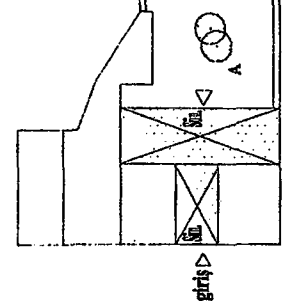
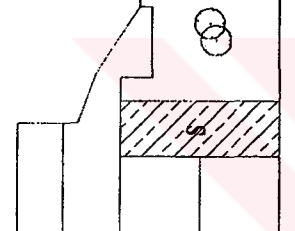
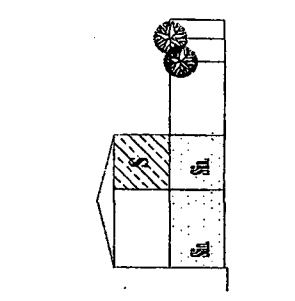
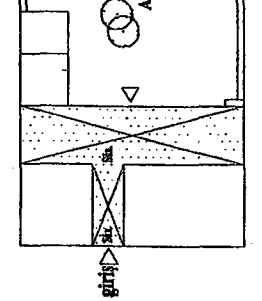
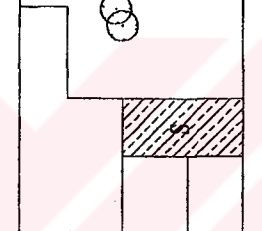
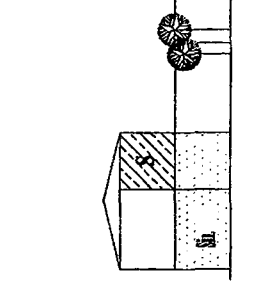
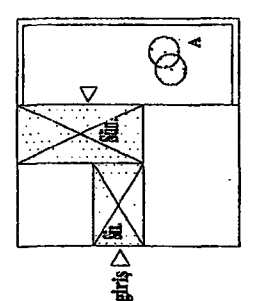
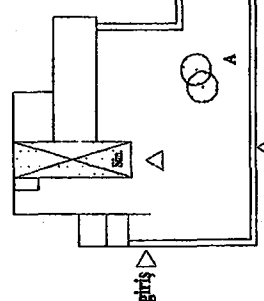
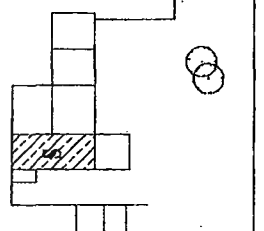
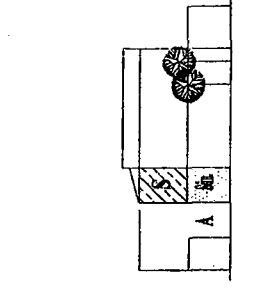
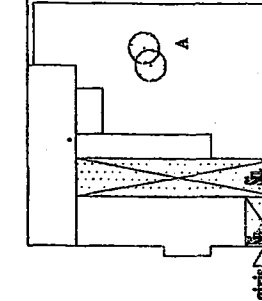
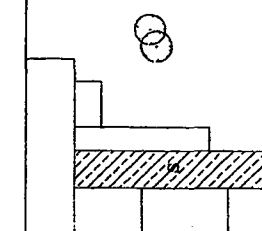
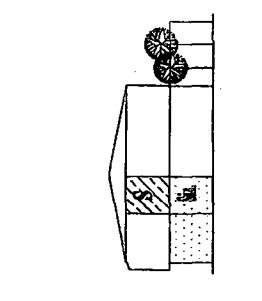
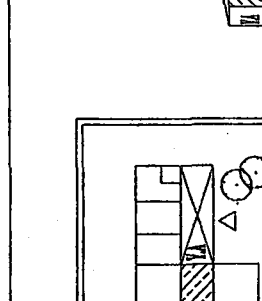
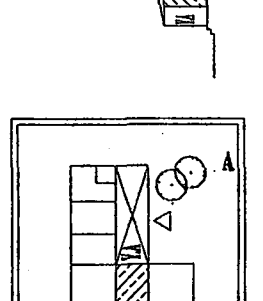
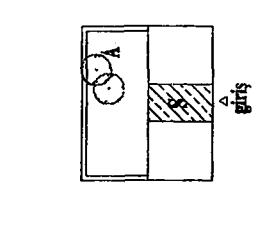
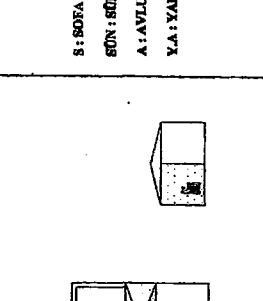
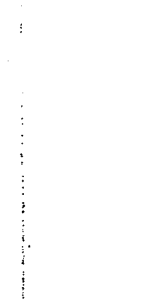


18 adet % 94.7

SOFA- YARI AÇIK, SÜNDÜRME- AVLU MEKANLARININ YATAYDA VE DÜŞEYDE KONUMLANDIRILMALARI

ZEMİN KAT PLANI

ÜST KAT PLANI

KESİT

	ZEMİN KAT PLANI	ÜST KAT PLANI	KESİT	PLAN	KESİT	PLAN	KESİT
							
							
							
							

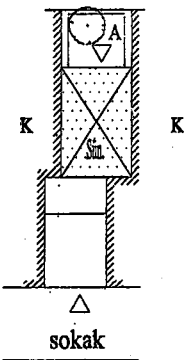
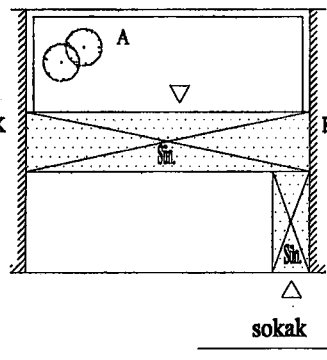
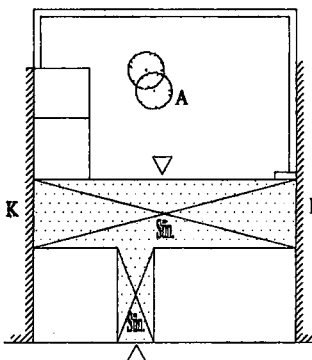
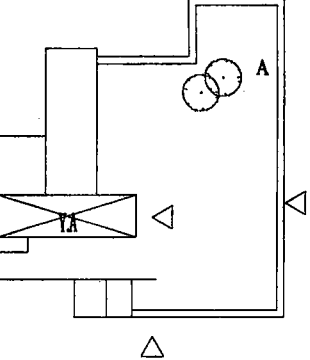
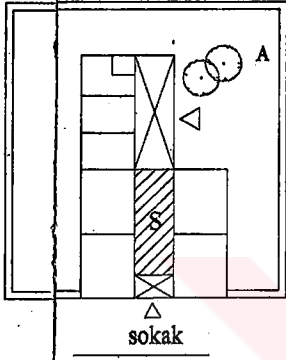
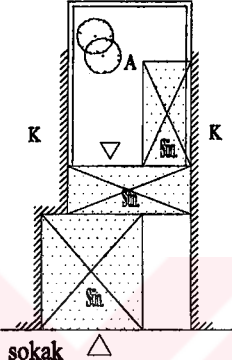
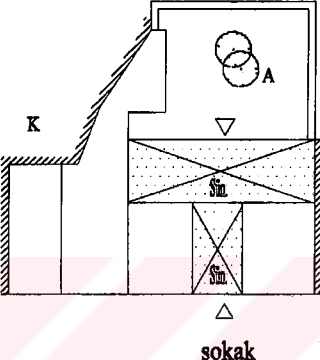
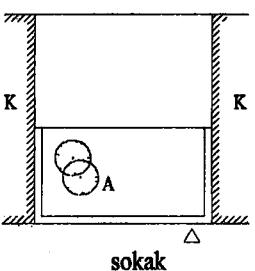
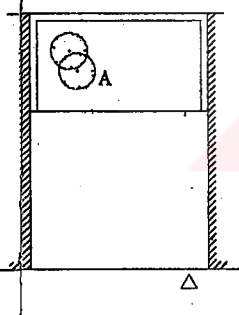
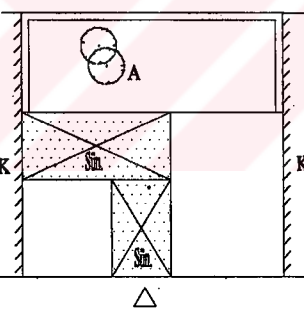
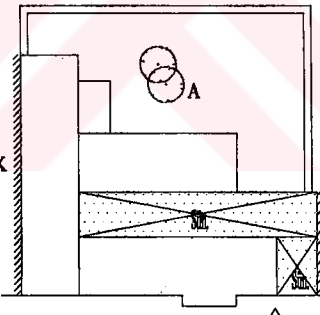
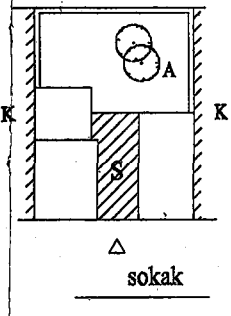
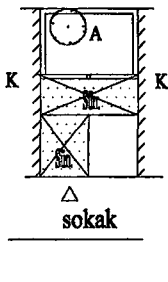
İKİ KATLI YAPILAR

TEK KATLI YAPILAR

Şekil 3.15 Sokak- Yarı Açık Alan- Sündürme- Avlu mekanlarının yatayda ve düşeyde konumlandırılması

Sokak- Açık Alan- Konut İlişkisi

AVLULU YAPILAR

Yapıdan Giriş	Sündürmeden Giriş		Avludan Giriş
 <p style="text-align: center;">sokak</p>	 <p style="text-align: center;">sokak</p>	 <p style="text-align: center;">sokak</p>	 <p style="text-align: center;">sokak</p>
 <p style="text-align: center;">sokak</p>	 <p style="text-align: center;">sokak</p>	 <p style="text-align: center;">sokak</p>	 <p style="text-align: center;">sokak</p>
 <p style="text-align: center;">sokak</p>	 <p style="text-align: center;">sokak</p>	 <p style="text-align: center;">sokak</p>	
 <p style="text-align: center;">sokak</p>	 <p style="text-align: center;">sokak</p>		
10 ADET-%45	7 ADET-%32		5 ADET-%23

Şekil 3.16 Sokak- Açık Alan- Konut ilişkisi

3.4.4 Cephe Özellikleri

Çalışma bölgesindeki tek veya iki katlı yapılar, dönemin ve kullanıcıların yaşam tarzındaki değişimlerini cephelerinden yansıtmaktadır. Yaşam tarzına bağlı olarak Osmanlı dönemi yapılarının zemin katları olabildiğince dışarıya kapalı olurken, İngiliz dönemi etkisiyle değişen yaşam tarzıyla birlikte özel yaşamın gizliliği ortadan kalkınca, cephelerde geniş göz hizasında pencerelerle, girişler geri çekilerek kapı önlerinde yaratılan yarı açık mekanlarla yapılar, sokak yaşantısına açılmıştır.

Zemin katı dışarıya kapalı, üst katı ise cumba ile dışarıyla bağlantılı Lüzinyan ve Osmanlı dönemi yapısı olan En. no: 18, çalışma bölgesinde görülen tek örnektir. İngiliz dönemi yapısı olan En. no: 22 ise cephesinde yer alan göz hizasında pencerelerle birlikte üst katta yer alan cumbasıyla, sokak yaşantısına ve dışarıya açık bir tasarım ilkesiyle inşa edilmiştir.

Zemin katları taş, üst katları kerpiç olan yapılarda zemin kat taş, üst kat cephe kaplamalarında sıva kullanılmıştır. Tamamen kerpiç malzeme ile inşa edilen yapılarda ise cephe kaplamalarında sıva kullanılmıştır. En. no: 5'de zemin katın yapım malzemesi moloz taş olmakla birlikte cephe kesme taşla kaplanarak neo-klasik üslubun etkisini taşıırken, üst katta kullanılan malzeme kerpiç olup, cephe kaplaması sıvadır. Köşelerde zemin kattan üst kata ve çatıya kadar devam eden kesme taş hissi veren köşe pilastırları bulunmaktadır. En. no: 6'nın cephesi, çalışma bölgesindeki konutlardan farklı olup köşe pilastır uygulamaları burada da görülmektedir.

Çalışma bölgesindeki konutların cepheleri genel olarak yoğun süslemelere sahip olmayıp yalın cephelidirler. Yapıların zemin katlarında yoğun olarak görülen taş söveli pencere ve kapılar, cepheleri oluşturur. Kafesli pencerelerle birlikte yuvarlak ve sivri kemerli kapılar cephelere zenginlik katarken bazı yapılarda görülen kat silmeleri cephelere hareketlilik getirmiştir.

Büyük bahçeli konutların bahçe cephesinde belirli bir ritimle tekrarlanan ve yine ihtiyaçlardan dolayı yoğun olarak kullanılan kemerler, arka cepheye zenginlik katmaktadır. Üç tarafı kapalı, bir tarafı açık olan bir mekanı bütünleyen ve aynı zamanda çatı yükünü de taşıyan kemerler 6 adet yapıda görülmüştür. Basık sivri kemer ile yuvarlak kemer kullanımı olan yapılarda, kemerin yapım malzemesi ise düzgün kesilmiş sarı taştır.

Yapılan çalışmalar sonucunda 19 yapıdan 12'sinde simetri cephede düzenlemesine rastlanmıştır. Bazı yapılarda simetri tam olarak uygulanamamıştır. Pencere oranları ve pencerelerin cephelerde konumlanması çoğu zaman cephede simetri oluşturur. Simetri tüm cephede boyunca olabildiği gibi cephenin sadece belli bir bölümünde de olmaktadır. Ayrıca cephede algılanan simetri tek bir katla, iki katla birlikte ve tüm katlar boyunca süreklilik gösterdiği gözlenir. En çok uygulanan simetri eksenini, yapı aksıyla düzenlenen ve genelde giriş kapısı da bu aks doğrultusunda olanlardır.



Şekil 3.17 Cephelerde simetri analizi

3.4.4.1 Cephe Elemanları

3.4.4.1.1 Dış Kapılar

Lefkoşa suriçinde kapılar diğer cephe elemanlarına göre cephe düzenlemesinde daha çok önemi taşımaktadır. Kapılar her zaman zenginliğin ve gücün sembolü olurken, ev sahibinin ekonomik ve sosyal konumunu yansıtarak, aile müessesesinin mahremiyetini koruyan semboller olmuşlardır. Her dönemin tarzını yansıtan kapılar, farklı düzenlemeleri ve biçimleriyle cephenin önemli elemanları haline gelmişlerdir.

Çalışma bölgesinde, Lüzinyan dönemi, Osmanlı dönemi ve İngiliz döneminde inşa edilen yapılar ve kapı örnekleri bulunmaktadır. Sivri kemer, gotik kemer ile çevrelenen iki kanatlı kapılar ortaçağ dönemine, basık kemer, sivri veya yuvarlak kemer veya düz, taş kapı söveleri içerisine yerleştirilen iki kanatlı kapılar, Osmanlı döneminde görülmüştür. 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında Batı tarzı mimarisi Kıbrıs'ta görülmeye başlanırken Neo-klasik, Neo-Gotik üsluplarının Avrupa'da kullanılması Kıbrıs'taki mimariye de yansımış, kapı, duvar süslemeleri, pencere gibi öğelerde sıkça kullanılmıştır. İçe dönük evlerin dışa açılma eğilimi ile, iç avluya veya sündürmeye açılan sokak kapıları, yerini doğrudan evin sofasına açılan geniş, süslü kapılara bırakmıştır. Bu dönemde yapılan yapıların çift kanatlı kapılarında üst aynalar pencereye dönüştürülmüş, pencere üstlerini neo-klasik süslemeli aynalar taçlandırılmış, dikdörtgen veya yarım daire şeklindeki tepe pencereleri eklenmiştir. Pencereler ve tepe pencereleri demir parmaklıklarla süslenmiş, kapı çerçeveleri ise taş malzeme ile yapılmıştır. Kapı penceresi altındaki aynalar ise genellikle oymalıdır. Kapı penceresi üzerine ise Neo-klasik tarzda üçgen alınlıklar tasvir edilmiştir.

Yapılan tespit çalışmaları sonucunda çalışma bölgesinde, düz ve sivri kemerli taş sövelerle çevrelenmiş kapıların yanında, pilastır etkisi veren taş kapı çerçeveleri ile birlikte yalnız çerçevesiz kapılarda saptanmıştır.

Çalışma yapılan 10 giriş kapısının % 30'unda taş söveli olup iki tanesi düz, bir tanesi de gotik sivri kemer özelliği taşıyan kapı saptanmıştır. % 70'inde ise taş ile çevrelenmiş pilastır etkisi veren kapılara rastlanılmıştır.

En. no: 3.01 ile En. no: 12'de düz taş söveli kapılara rastlanılmıştır. Giriş duvarına sağlamlık kazandıran bu taş kapı sövelerinin iç kısmına, kapının ahşap kanatları yerleştirilmiştir. Kapılar sade ve çift kanatlıdır. Hiç bir çivi kullanılmadan parçaların geçme tekniğinde birleştirilmesi tekniğiyle meydana getirilen kapılara örnektir. Türk evlerinin bazılarında görülen tarih ve yazılar, En. no: 12'de de görülmektedir. Kapının kapı alınlığında 1248 ve maşallah yazısı arapça olarak yazılmıştır.

En. no: 18, Lüzinyan dönemi ve Osmanlı dönemi özellikleri taşıırken yapının giriş kapısı, gotik tarzı sivri kemerli olup bölgede görülen tek örnektir. Çift kanatlı sade bir kapıya sahiptir.

Yuvarlak kemerli kapıya örnek en.no: 4'de rastlanmıştır. Bu kapıda neo-klasik yaklaşıma uygun süslemeler bulunmaktadır. Çift kanatlı kapıda üst aynalar, pencere olmuş ve pencerelerde de demir parmaklıklar mevcuttur. Doğramanın iki yanında pilastır etkisi veren söve ve bu söveye taşınmış lento vardır. Lentonunun üzerinde de yuvarlak kemer bulunmaktadır. Yuvarlak kemerin iç bölümleri açıktır ve burada tepe pencereleri oluşturulmuştur. Yarım daireli, yuvarlak kemerli tepe pencereleri sokak cephesinde demir parmaklıkla süslenmiştir. İç tarafta ise doğrama ile kapatılmıştır. Kapı cephe duvarından içeri çekilmiştir.

Neo-klasik tarzın etkisinde olan diğer bir örnek ise en. no:5'te saptanmıştır. Çift kanatlı kapının üst aynası pencereye dönüşmüş, kapı penceresinin altındaki aynasında ise oymalı neo-klasik tarzında süslemeler bulunmaktadır. Kapı çerçevesi ise kaide ve başlık görünümüleri ile pilastr etkisi veren sövelere sahiptir. Bu sövelere ise lento taşınarak dikdörtgen şeklinde tepe pencereleri eklenmiştir. Tepe pencereleri demir parmaklıklarla kapatılmıştır. Kapı penceresinin üstünde ise Neo-klasik tarzda üçgen alınlıklar mevcuttur.

Diğer konutlarda görülen kapılar daha yalındır. Sütun taklitleri şeklinde süslemelerin bu yapılarda daha yalın bir şekilde uygulandığı görülmüştür. Bazı kapılarda, pencerelerde görülen başlıklara rastlanılmıştır. En. no: 16 ve en.no: 17'de de kapıların çevresinde başlık kullanılmayarak sadece kaide görünümü ile pilastr etkisi veren söveler kullanılmıştır. Yine süslemeli dikdörtgen tepe penceresine sahip olan kapıların üst aynası motifli demir parmaklıklı pencereye dönüşmüştür. Kapı pencerelerinin altındaki aynalarda ise neo-klasik

tarzda süslemeler yapılmıştır. Kapı pencerelerinin üstünde üçgen alınlık süslemesi bulunmaktadır.

Kapı doğramalarının tamamı iki kanatlı ahşap doğramadır. Kanat boyutları eşittir. Genelde kanat yatayda iki veya üç, dikeyde ise hiç bölünmeye uğramamıştır. 3 kapıda ise ne yatay ne de düşey bölünme yapılmıştır. Kapılar genelde üzerinde pencere olacak şekilde tasarlanmıştır. Kapı genişlikleri 1.30- 1.60 m., yükseklikleri ise 2.20-3.00 m. arasındadır. Kanat boyutunda $\frac{1}{2}$ veya $1/1.5$ 'a yakın oranlar uygulanmıştır. Kapıların zerine, dikdörtgen veya yuvarlak kemerli tepe pencerelerinin demir süslemelerinde miladi takvimde, arap rakamlı olarak yapış tarihleri eklenmiştir.



KAPI BİÇİMLERİ

TAŞ SÖVELİ		PİLASTİRLİ	
DÜZ	Yalın	SİVRİ KEMERLİ	YUVARLAK KEMERLİ
160/257.5	151/257	164/306	150/380
144/350	136/350	134/268	143/315
		136/312	
2 adet %20	1 adet %10	1 adet %10	1 adet %10
4 adet %40	6 adet %60	5 adet %50	
ORAN			

Şekil 3.18 Kapı Biçimleri



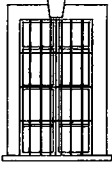
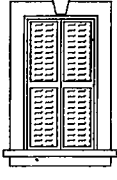
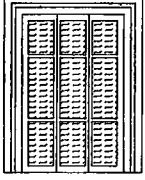
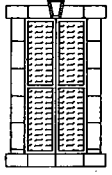
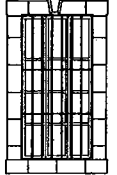
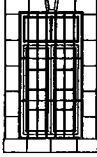
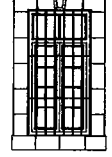
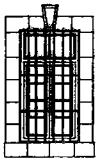
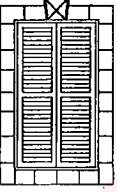
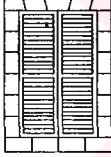
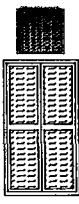
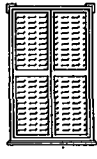
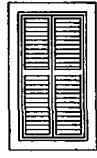
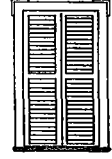
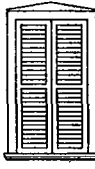

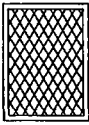
3.4.4.1.2 Pencereleler

Cephe elemanlarından bir diğeri de pencerelerdir. Giriş kapıları kadar süslemeye sahip olmamakla birlikte biçimleri ve sövelerindeki bezemelerle, yalın cephelere hareket kazandıran mimari elemanlardır. Genellikle taş söveli, düz ve bezemeli olarak dikdörtgen biçiminde pencereler kullanılmakla birlikte, düz kemerli, taş söveleri başlıklı pencere tipi uygulamaları da kullanılmıştır.

19 evin pencerelerinde yapılan çalışmalar sonucunda % 53.1’inde kilit taşı olmayan taş söveli pencereler, % 41.05’inde ise ahşap pervazlı ve kafesli pencereler görülürken bir yapıda %5.85 oranında düz kemerli ve bezemeli pencereler tesbit edilmiştir. Kerpiç yığma ve kagir yığmada da görülen bu pencereler, strüktüre göre değişiklikler göstermemektedir. Sıvayla veya taş malzeme ile kaplanan cephelerin zemin katında görülen bu tip örnekler, cepheye hareketlilik kazandırmaktadır. Taş kaplama cephede bulunan taş söveli pencereler, cephenin yataydaki taş sırasına uygun parçalı taşlarla, cephedeki taş kaplama sırasına göre kaydırılarak 1-3 cm. dışarı çıkarılmasıyla oluşturulmuştur. Düz, sıvalı cephede de kullanılan pencereler, yine cephe hizasından 2-3 cm. dışarıya çıkartılarak uygulanmıştır. Daha çok üst katta görülen ahşap pervazlı pencerelerde ise panjur kullanılmıştır. Cephe düzenlemesinde genellikle yatayda aynı katta yer alan pencerelerin, döşemeden yükseklikleri ve boyutları aynı tutulmuştur. Düşeyde ise üst katta yoğun olarak kullanılan pencerelerle alt katta en az sayıda kullanılan pencerelerle aynı aksta konumlandırılmaya çalışılmıştır. Pencere boşluk oranları $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{1.4}$ ve $\frac{1}{1.8}$ oranları arasında değişmektedir. Pencerelerin genel yapılanmasında, zemin katında sövelerin dış tarafına yakın yerde demir parmaklıklar ve sövenin dış tarafında panjurlar yer alır. Üst katlarda ise ahşap pervazlı ve panjurlu pencereler bulunmaktadır.

Doğramalarda ise hem giyotin hem de kanatlı doğrama biçimi kullanılmıştır. Kanatlı uygulamalarda iki veya üç kanatlı doğramalar kullanılmıştır. Pencere boyutları bazı uygulamalarda, iç kısımdan dışa doğru giderek daralırken bazı uygulamalarda sabit tutulmuştur. Doğramalar ise taş veya taş duvarın iç yüzüne yerleştirilmiş kasaya takılmıştır. Zemin katlarda kullanılan parmaklıklar bir özellik taşımamakla birlikte taş sövelere monte edilmişlerdir. En. no: 21’de görülen ahşap üçgen alınlıklı, ahşap panjurlu pencere neo-klasik tarzda bölgede görülen tek örnektir. Ayrıca en. no: 3.01 ile en. no: 18 de ahşap kafes uygulaması da görülmüştür.

PENCERE BİÇİMLERİ

TAŞ SÖVELİ		DÜZ		DOZ KEMERLİ		PANCURLU		AHSAP DOĞRAMALI		ORAN
		Süslemeli	Yalın	Süslemeli	Yalın	Yalın	Yalın	ÜÇGEN ALINLIKLİ	KAFESLİ TEPE PENCERELERİ	
		 116/212	 114/210	 170/250						3 adet %17.8
		 120/215	 130/230	 106/200	 96/200					6 adet %35.3
		 92/176	 115/211							9 adet %53.1
		 150/217								1 adet %5.85
		 120/215	 130/150	 108/205	 104/190					4 adet %23.5
		 100/185								1 adet %5.85
		 70/70	 65/90							2 adet %11.7
										7 adet %41.05

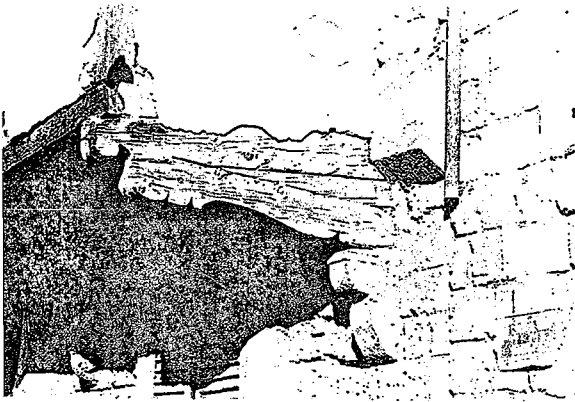
Şekil 3.19 Pencere Biçimleri

0 50 100 200 300 cm

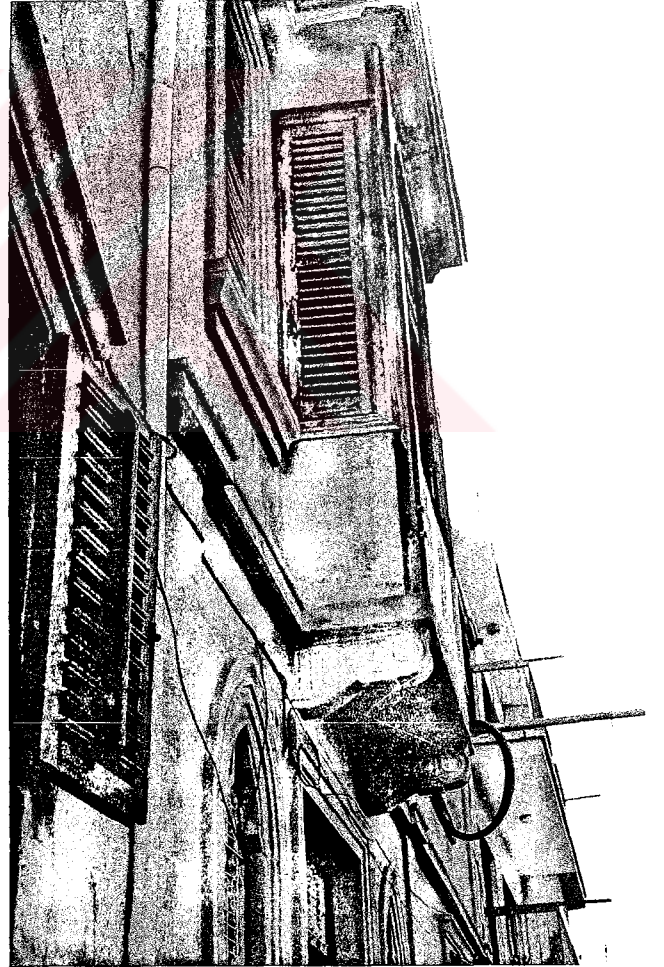
3.4.4.1.3 Çıkmalar

Çalışma bölgesinde iki farklı tipte ve yalnız iki yapıda kapalı çıkma kullanılmıştır. Sokağa bakan cephelerde yer alan kapalı çıkmalar, cumba çıkma biçiminde yapılmıştır. Bölgede açık çıkma uygulaması görülmemiştir.

En. no: 18'de görülen cumba biçimindeki kapalı çıkma, yarı açık sündürmeli ve açık dış sofalı plan tipinde kullanılmıştır. Dış sofalı plan tipinde olan çıkma, bir oda boyunca dışarı çıkmıştır. Ahşap çatkı sistemi ile inşa edilmiş cumbada, ahşap çıkma altı destek elemanları kullanılmıştır. En. no: 22'de görülen cumba ise iç sofalı plan tipinde olan yapının, yapı aksında yer alır. Kagir sistemde yapılan cumba, spiral şeklinde taş konsollarla desteklenmiştir. Çıkmaların döşemeleri yapıda uygulanan döşeme sistemine uygun yapılmıştır (Fotoğraf 3.43-3.44).



Fotoğraf 3.43 En. no:18 çıkma ve ahşap çıkma destek elemanı



Fotoğraf 3.44 En. no:22 çıkma ve taş çıkma destek elemanı

3.4.4.1.4 Çıkma Altı Destek Elemanları

İki adet yapıda uygulanan cumbada, iki farklı yapım sistemi ve çıkma altı destek elemanları görülmüştür. En.no:18'de görülen ahşap çatki sistemi ile inşa edilen cumbada çıkma altı destek elemanı da ahşaptır. Döşeme kirişleri uzatılarak taşınan cumbanın altına konan ahşap desteklerle de yükün bir bölümü zemin kat duvarlarına aktarılır. Cumbanın altında yer alan taş dirsek üzerine ahşap taban konularak destek elemanları kullanılmıştır. En. no: 22'de ise kagir sistemle inşa edilen cumbayı, spiral şeklinde taş konsollar taşımaktadır (Fotoğraf 3.43-3.44).

3.4.4.1.5 Silmeler

Silmeler çalışma bölgesinde yoğun uygulanmasa bile bazı yapıların cephelerinde, kat döşeme nizaları ile saçaklarda kullanılmıştır. Üç yapıda taş kat silmesi görülürken bir yapıda ise ahşap saçak silmesi tespit edilmiştir.

Genellikle taş malzeme ile yapılan kat silmeleri en. no: 4, en. no:5 ve en.no: 22'de görülmüştür. En. no:4'te yarım daire kesitli profile sahip silme, bölgede tespit edilen tek farklı silmedir. En. no: 5 ile en. no:22'de görülen kat silmesinde köşe motiflerle oluşturulan profilli yüzeyler kullanılmıştır.

En. no: 21'de görülen ahşap saçak silmesi ise bölgede görülen tek damla motifli saçak silmesidir.

3.4.4.1.6 Çatılar

İzinyan ve Venedik dönemine ait evlerin çatıları toprak ve sazlardan yapılmıştır. Zaman içerisinde toprak kaplı düz çatılar yıkılmıştır. Çalışma bölgesindeki konutların çatıları, efkoşa genelinde görülen az eğimli sıkıştırılmış kilden yapılmış çatılardır. Az eğimli çatı taş emer, ahşap veya taş kolonla desteklenen ahşap kirişlerle taşınmaktadır. Geniş saçaklara sahip kırma veya beşik çatılı evler bulunmaktadır. Çalışma bölgesinde 60 cm. olan saçaklar efkoşa'nın diğer bölgelerindeki yapılarda 2 m. genişliğe kadar ulaştığı ve evleri güneş ışığı ve yağmurdan korumak amacıyla inşa edildiği görülmektedir. Az eğimli çatıların yapım malzemeleri mertek, kamış- hasır ve topraktır. Çatılar alaturka kiremitle kaplanmıştır. Çalışma bölgesindeki çatılar, genellikle her 20-35 cm.'de yerleştirilen 10/15'lik dikdörtgen

veya 8- 12 cm. yarıçapındaki yuvarlak mertekler ile mertekler üzerine hasır- kamış ve 10- 20 cm. kalınlığında toprakla örtülmüştür. Çatılar iç mekanda uygulanan kemer ve ahşap kirişlerle taşınmaktadır. Çatıların üst örtüsü de bütün yapılarda aynı olup alaturka kiremittir.

3.4.5 Yapım Sistemi Özellikleri

3.4.5.1 Taşıyıcı Sistem Özellikleri

Çalışma bölgesinde yer alan yapılarda iki farklı malzeme kullanılarak yapılan üç farklı yığma yapım sistemi tespit edilmiştir. Birincisi taş malzeme ile yapılmış kagir yığma sistemi, ikincisi de kerpiç malzeme ile yapılmış kerpiç yığma sistemidir. Üçüncüsü ise bölgede en çok uygulanan kerpiç ve taş malzemenin birlikte kullanıldığı kerpiç+ kagir yığma sistemidir.

Tespit çalışması kapsamında 19 yapının 6 tanesi kerpiç ve taş malzeme kullanılarak yapılan taş ve kerpiç yığma sistemde, 6 tanesi taş malzeme ile kagir yığma sistemde, 7 tanesi ise kerpiç yığma sistemde inşa edildiği tesbit edilmiştir.

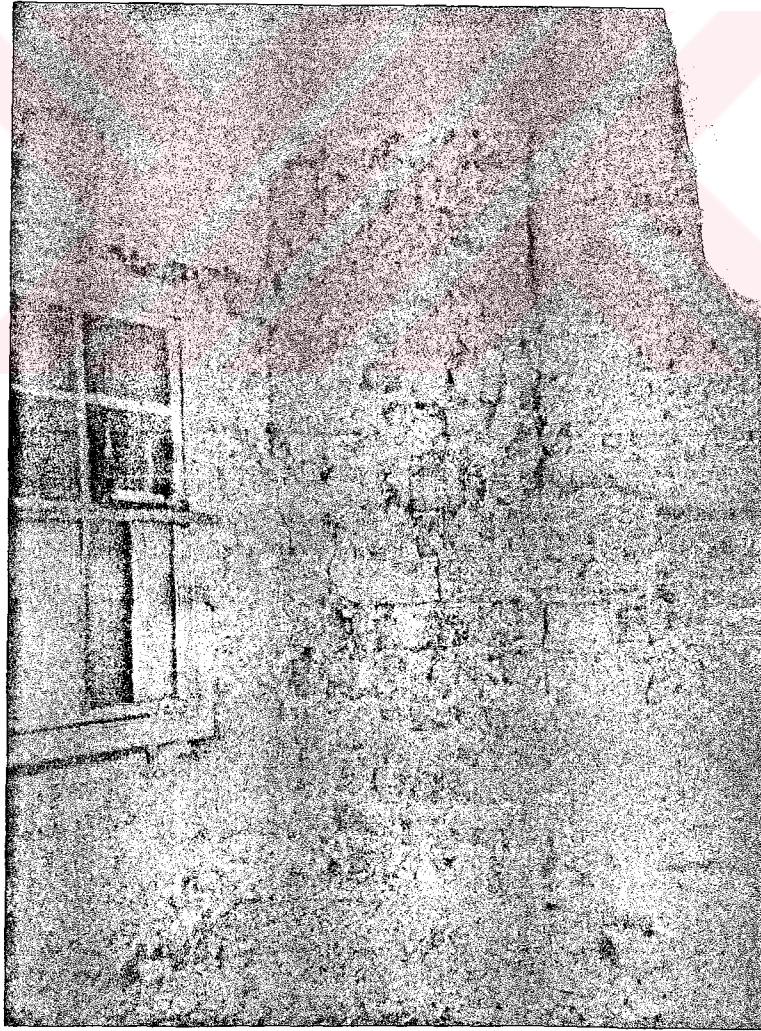
3.4.5.1.1 Kerpiç + Kâgir Yığma Sistemli Yapılar

Çoğunlukla iki katlı yapılarda uygulanmıştır. Tespit çalışması yapılan kerpiç ile kagir yığma sistemde inşa edilmiş olan bütün yapılarda görülen genel özellik, zemin kat duvarlarının kagir yığma sistemde inşa edilmiş olmalarıdır. Yapılarda taş duvar kalınlıkları 50- 69 cm. arasında kerpiç duvar kalınlıkları ise 50-60 cm arasında değişmektedir.

Kirlizade sokakta yıkıntı halindeki En. no: 5'te kerpiç yığma sistemi bir arada görmek mümkündür. Lüzinyan döneminden kalma moloz taş duvarlar üzerine kerpiç duvarların uygulandığı görülmektedir. Lüzinyan döneminde moloz taş duvarlı, ağır toprak damlı evlerin çatıları zaman içerisinde yıkıldığı ve Osmanlı döneminde bu yapılar restore edilerek moloz taş duvarlar üzerine kerpiç duvarlar oturtularak yapının ikinci katı inşa edildiği düşünülmektedir. Yapıda kerpiç duvarlar, bazen kapı başlıkları üzerinden başlarken bazen de 3 m. yükseklikte taş duvarın üzerinden başlamaktadır (Fotoğraf 3.45).

ğagir ve kerpiç yığma sistemleri birlikte kullanılarak inşa edilen yapılarda, yapıların duvar kaplama malzemesi sıvadır. En. no: 5'in duvar kaplama malzemesi ise taş kaplamadır. Bazı yapıların birinci katında ise 15-20 cm. kalınlığında dolgu duvar kullanılmıştır.

taş duvarda, pencere boşluğunun üstünde ahşap hatıl uygulaması görülmüştür. En. no: 12'de bu uygulama tespit edilmiştir. Kerpiç ve kagir yığma sistemde inşa edilen yapıların oda boyutları farklılık göstermekle birlikte oda boyutlarının yaklaşık eni 2.40- 5.00 m. boyu, 3.00- 4.00 m. arasında değişmektedir. İki katlı uygulamalarda görülen bu sistemde kat döşemesi 8-12 cm. yarıçapındaki yuvarlak merteklerin 20-35 cm. arasında yerleştirilerek oluşturulmuştur.. Çalışma bölgesindeki kerpiç ve kagir yığma sistemlerin birlikte uygulandığı yapılarda, kat döşemeleri yarı açık mekanlarda uygulanan kemerlerle birlikte üzerine yerleştirilen ahşap kirişlerle desteklenmektedir ve bütün yapılarda sıkça rastlanan bir uygulamadır.



Fotoğraf 3.45 Moloz taş duvar üzerine kerpiç duvar uygulaması- yapı, en. no: 5

3.4.5.1.2 Kagir Yığma Sistemler

Altı tane yapıda görülen bu sistem, daha çok tek katlı yapılarda uygulanmıştır. Kagir sistemde inşa edilmiş olan bütün yapılarda duvar kalınlıkları yapıya göre değişmektedir. Taş duvar kalınlıkları 50-60 cm. olurken, tuğla duvar kalınlıkları 40 cm., tuğla boyutları ise 11/23 cm.'dir. Kesme taş olarak kullanılmış taş blokların eni 30 cm. boyu ise 40 cm.'dir.

Kagir yığma sistemde inşa edilen yapılarda taş ve tuğla, yapım malzemesi olarak kullanılmıştır. En. no: 7'de düzgün kesme taş yapım malzemesi kullanılarak, yapı inşa edilirken, En. no: 15'de tuğla yapım malzemesi kullanılmıştır. En.no: 18 ise, tamamen kagir yığma sistemde inşa edilen iki katlı bir yapı olup bölgede çalışılan tek örnektir. Kat döşemeleri, taş kolonla desteklenen ahşap kirişlerle taşınmaktadır. Kagir yığma sistemde inşa edilen yapılarda kemer uygulaması görülmemiştir. Oda boyutlarının eni 2.40-3.34 m. boyu, 4.11-6.50 arasında değişmektedir.

3.4.5.1.3 Kerpiç Yığma Sistemler

Kerpiç yığma sistemi tek ve iki katlı yapılarda uygulanmıştır. Çalışılan kerpiç yığma sistemde inşa edilmiş bütün yapılarda, kerpiç duvar kalınlıkları 40-50 cm.'dir. Kerpiç duvarda, pencere boşluğunun altında veya üstünde hatıl kullanıldığı düşünülmektedir. Çalışma bölgesinde cepheler sıva ile kaplandığından bu uygulamaya rastlanmamıştır. Oda boyutlarının yaklaşık eni 2.40-4.00 m., 4.11-5.80 m. arasında değişmektedir. İki katlı uygulamalarda kat döşemesi, ahşap kirişlemelerle oluşturulmuştur. İki katlı yapıda (En. no: 6) kat döşemeleri taş kolonlarla desteklenen ahşap kirişlerle taşınmaktadır. İki katlı uygulamalarda görülen kat döşemesi diğer taşıyıcı sistemlerde de görülen yuvarlak merteklerin 20-35 cm. arasında gerçekleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

3.4.5.2 Yapı Elemanları Özellikleri

3.4.5.2.1 Duvarlar

Çalışma bölgesindeki konutların duvarları toprak, saz ve suyun karıştırılmasıyla yapılan kerpiç ve taştandır. Kerpiç, asırlardır Kıbrıs'ın kırsal kesiminde ve aynı zamanda kentlerdeki yapılarda kullanılan, depreme karşı dayanıklı yapım malzemesidir. Adadaki tarihsel süreç

içerisinde konut mimarisi gelişiminde de görüldüğü gibi taş temel üzerine kerpiç duvarlar, asırlardır kullanılan bir tekniktir. Taş ve kerpicing adada kullanılması, adada yaşayan farklı kültürlerin geleneksel yapım tekniklerine göre uygulanabilmesine olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda kerpiç ve taş dünyanın birçok yerinde farklı iklim koşullarına uygun bir malzemedir.

Kerpiç ve taş duvarları bağlamak için yatay ahşap elemanlar kullanılmıştır. Pencere boşluklarının altında veya üstünde kullanılan hatıl, çok sık kullanılan bir teknik olup kısa zamanda yapının inşa edilmesini sağlamaktadır.

3.4.5.2.2 Tavan Kaplamaları

Ortaçağ dönemine ait evlerin tavan kaplamaları hakkında pek bilginiz yoktur. Osmanlı döneminde, önemli kişilerin sahip olduğu konutların tavanları dekore edilmiş olurdu. Ahşap tavan kaplaması olan odalar önemli fonksiyona sahipti (selamlık gibi). Düz veya köşegen geometrik desenlere sahip ahşap kaplamalar, çivilerle ahşap iskelet sistemine tutturulmuştur. Diğer yandan servis mekanlarının tavanları (mutfak, kiler v.s...) hasır ve mertekten olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma bölgesindeki konutların tavanları genellikle hasır ve mertektir. Sadece iki önemli yapıda (En.no:18, En. no:21) süslemeli ahşap tavan kaplamaları görülürken, bir yapıda (En. no: 12) da yalın ahşap tavan kaplaması, uygulaması tespit edilmiştir.

3.4.5.2.3 Döşeme Kaplamaları

Ahşap kaplamalı tavanları olan geleneksel Lefkoşa evlerinde döşeme kaplamalarına gerekli önem verilmemiştir. Döşeme kaplaması olarak alçı taşından yapılmış Kıbrıs mermeri evlerde basit desenler yaratılarak kullanılmıştır. Genellikle döşeme kaplamaları desenler odalara bir çerçeve şeklinde kenarlara yerleştirilen mermerlerle sınırlandırılıp ve bu çerçeve içerisine mermerlerin değişik şekilde yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Mermerler kireç veya alçı harç üzerine yerleştirilmiştir. Kıbrıs mermerinin kullanımının yanı sıra, Anadolu'da kullanılan oprak, taş ve ahşap da Kıbrıs'ta da döşeme kaplamaları olarak kullanılmıştır.

Çalışma bölgesindeki konutların özgün döşeme kaplamaları günümüze kadar ulaşmıştır. Konutların büyük bir bölümünde döşeme kaplamaları alçı taşından yapılmış Kıbrıs

mermerdir. Desenler odanın etrafına yerleştirilen sıra halindeki mermerlerin sınırlandırılmasıyla yaratılırken, mermer sınır oluşturulmadan mermerlerin derzlerinin kaydırılarak yerleştirilmesiyle de döşeme kaplamasına hareketlilik getirilmiştir. Ahşap yer kaplaması ise sadece bir konutun (En.no:12) zemin katındaki bir odasında görülmüştür.

3.4.5.2.4 Avlu Elemanları

Çalışma bölgesindeki konutların hepsinde küçük büyük avlular görülmektedir. Büyük konutların çoğunlukta olduğu bölgede, avlunun önemini arttıracak elemanlara sahip avlular, bulunmaktadır. Özel yaşamın mahremiyeti ve iklimsel özelliklerden dolayı büyük konutlarda önemli yer tutan avlular, günlük yaşamın geçtiği açık alanlardır. Büyük bir öneme sahip olan avluların, avlu elemanları da konutlar kadar önemli özelliklere sahiptir.

Konutlarda yapılan tespit çalışmalarında bahçelerin özgün yer kaplaması topraktır. Evlerin avlu elemanları su kuyuları, hazneler, meyve ağaçları ve her müslüman ev sahibinin bahçesinde bulunan hurma ağaçlarıdır.

Çalışma bölgesindeki En. no: 4'ün özgün yer kaplaması toprak olup bahçesinde, süslemeli haznesi ile su kuyusu mevcuttur. En. no: 5'te ise süslemeli haznesi, su kuyusu yanında iki tane hurma ağacı, özgün yer kaplaması toprak olan konutun avlu elemanlarıdır. En. no:18'de hurma ağacı ile birlikte iki tane incir ağacı mevcuttur. Ağaçları sulamak için su kuyusunun ve haznenin de bulunduğu avluda, özgün yer kaplaması yine topraktır.

En. no: 21'in avlusunda, sokaktan girişin aksında taş yer kaplaması olduğu ve avlusunun, kerpiç malzeme ile dolu olan kemerli yüksek duvarlarla çevrili olduğu, evin şimdiki sahibi tarafından hatırlanmaktadır. Sokaktan giriş aksında yer aldığı söylenen taş yer kaplaması günümüzde görülmemektedir. Günümüzde yapının beş ayrı parsel ayrılıp, taş kaplaması olduğu söylenen giriş aksına, betonarme yapı yapılmıştır. Avlunun özelliği günümüzde kaybolmuşken, hazne, su kuyusu ve üç tane hurma ağacı zamana ve değişikliklere direnerek günümüze ulaşmıştır.



Fotoğraf 3.46 Çalışma bölgesindeki yapıların geniş bahçeleri ve geleneksel hurma ağaçları

4.5.3 Malzeme Özellikleri

alışma bölgesindeki konutlarda kullanılan malzemeler, duvarlarda toprağın ve samanın ırıştırılarak kalıplara dökülmesi ve kurutulması ile elde edilen kerpiçtir. Moloz taş ve izgün kesme sarı taş malzemeyle birlikte tuğlanın da duvarlarda kullanıldığı tespit edilmiştir. Kerpiçle yapılan duvarların cephe kaplamalarında, sıva kullanılarak hava ırtlarından dolayı aşınmaya uğrayabilecek kerpiç korunmuştur. Taş kaplama cephelerinde düzgün kesme taş duvarlı cepheler de yalın olarak kullanılmıştır.

ütün yapılarda çatı malzemesi olarak sırayla mertek, kamyş veya hasır ile toprak, kemer ıpımında ise sarı taş kullanılmıştır. Çatıların kaplamasında bütün yapılarda alaturka kiremit kullanılmıştır. Döşemede ise Kıbrıs mermerinin yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir.

3.5 Envanter no-21: Kadı Ahmet Efendi Evi

Selimiye Mahallesi Kuru Çeşme sokakta bulunan yapı iki katlıdır. Geçici nüfusun yoğunlukta bulunduğu Lefkoşa Suriçinde konut gereksiniminin artması nedeniyle büyük konutların bölünerek kiralandığı daha önceki bölümlerde belirtilmiştir. Kadı Efendi Evi de bu geçici nüfusun adaya yerleşmesinden nasibini almış ve şu andaki sahipleri tarafından oda oda bölünerek bu nüfusa kiralanmıştır. Bu bölünmelerden yapı oldukça zarar görmüş ve özgünlüğünü kaybetmiştir.

1881 yılındaki Lefkoşa Sur İçi haritasında (Ek 5) kütleli olarak yapının yeri belirli olmakla birlikte 1915 tarihli 1/2500 ölçekli blok sistemde hazırlanan Lefkoşa Suriçi, Selimiye mahallesi (Ayia Sophia Quarter) haritasında (Harita 3.2) yapının, özgün vaziyet planıyla birlikte özgün parsel bölünmeleri ve yapıya bağlı şu anda mevcut olmayan yapılar görülmektedir. Selimiye mahallesi haritasında, yapı 78 ve 99 no.lı parsellerden oluşmaktadır. 78 ve 99 no.lı iki ayrı parsel daha sonra ikiye bölünmüştür. 99 no.lı parsel üzerindeki yapılar günümüzde mevcut değildir. Bu parselde İngiliz döneminde, 1933 kapı tarihli tek katlı yapılar inşa edilmiştir. Kadı Ahmet Efendi evinin 78 no.lı parseli ise daha sonra beş ayrı parsel ayrılmıştır. Beş ayrı parselin üç parselinde betonarme yapı inşa edilirken bir tanesi ise boş parsel olarak günümüze ulaşmıştır (Fotoğraf 3.47).



Fotoğraf 3.47 Kadı Ahmet Efendi evi parseline inşa edilen muhdes yapılar

Kadı Ahmet Efendi bu yapının sahibi ve yapıya adını veren kişidir. Yapıyı inşa ettiren ve ilk sahibi olan Kadı Ahmet Efendi hiç evlenmemiş ve bu yapı daha sonra yanında çalışanlara miras yoluyla kalmıştır. Kadı Ahmet Efendi'den sonra 3 kişinin hissesi bulunan yapıda hisse oranları;

3/24 hisse Fatma Hanım Mustafa Efendi, 14/24 hisse Ahmet Muhiddin Efendi, 7/24 hisse Ayşe Hanım Mehmet Vehbi Efendi şeklinde tespit edilmiştir (KKTC. Tapu ve Kadastro Dairesi, Ek 8).

P/H XX1/46.3.VI & X Blok 7, P. 78, Kadı Ahmet Efendi evinin bulunduğu parsel 18 Ocak 1954'te itiraza uğramış ve bu parsel P. 78/2 (P.17), P.78/3 (P.16), P.78/4 (P.15), P.78/4 (P.18) no.lu beş ayrı parselde bölünmüştür. Zaman içerisinde bu yapı birçok el değiştirmiştir. Yapının günümüzdeki mal sahipleri ise Abdullah Bekir Alpay ile Erdoğan Karaçin'dir. Parsel no: 15 olan yapının 4/5'i Abdullah Bekir Alpay'a, 1/5'i ise Erdoğan Karaçin'e aittir (Ek 8). Günümüzde geçici nüfusun ikametinde bulunan yapı, plan ve cephe özgünlüğünü büyük oranda kaybetmiştir. Her odasının ayrı bir aile ikametinde bulunması, yapının özgünlüğünü kaybetmesinin en önemli nedenidir.

Yapı, dış sofalı plan tipinde olup zemin katta yarı açık mekân olan taşlığa sahiptir. Yapının girişi avludandır. Yapıya ulaşmak için özgün vaziyet planında geniş bahçeden geçmek gerekmektedir. Yüksek bahçe duvarları ile çevrelenmiş olduğu, Yeni Cami meydanı ile Kuru Çeşme sokaktan olmak üzere iki tane girişin bulunduğu, 1915 tarihli haritadan (Harita 3.2) tespit edilmiştir. Günümüzde bu bahçe duvarları ve girişler mevcut değildir.

Çalışma bölgesindeki diğer konutlardan farklı olarak kemer, bu yapıda sadece iç mekânlarda kullanılmıştır. Zemin katta yarı açık mekân olan taşlık, süslemeli yekpare taş sütunlardan oluşmuştur. Özgün yer kaplaması tespit edilemeyen taşlık mekânın tavanı hasır ve mertektir. Taşlık mekânına muhdes odalar eklendiğinden yarı açık mekân günümüzde sadece giriş bölümünde mevcuttur. Her oda ayrı bir aile için düzenlendiğinden ıslak hacimler olan mutfaklar ve banyolar taşlık mekâna inşa edilmiştir. Sağlıksız ortam yaratan bu ıslak hacimler yapının özgün planının bozmaktadır. Taşlığa kuzey tarafından iki oda ve bu odalardan bir tanesinde odadan odaya geçişler mevcuttur. Fakat günümüzde bu odalara dıştan, batı cephesinde kapı açılarak her aile için ayrı giriş sağlanmıştır. İç mekânlarda mevcut olan kapı ve kemerler de kapatılmıştır. Taşlığın doğu tarafında ise kibris mermeri kaplı basamakları olan açık taş merdiven mevcuttur. Bu taş merdivenden üst katta, özgün fonksiyonu hayat olan

fakat günümüzde odalarla bölünen hole ulaşılmaktadır. Üst katta bu mekana kuzey tarafından iki tane oda bağlanırken, mekanın sonunda pencereleri sık düzenlenmiş, cepheden çatı seviyesi holden yüksek ve selamlık gibi düzenlenmiş kare şeklinde bir oda daha mevcuttur. Bu oda holdeki diğer odalardan farklı olarak ahşap tavan kaplamasına sahipken, döşeme kaplaması diğer odalardaki gibi kıbrıs mermeridir. Merdivenin karşısındaki odada ise iç mekanda kemer uygulaması görülmüştür. Süslemeli sütunlarla birlikte kemer üzerinde alçıdan süslemeler bulunmaktadır. Bu odanın tavan kaplaması, merteklerle birlikte kullanılan ahşap kaplamadır. Hayatın bölünmesiyle oluşturulan diğer muhdes odaların tavanları ise hasır mertek, döşeme kaplamaları ise, hol olarak kullanılan mekanın değiştirilerek karo mozaik, diğer odanın ise aynen korunmuş olup kıbrıs mermeri olarak tespit edilmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi her odada ayrı bir aile kaldığı için muhdes merdiven, kuzey cephesine de eklenmiş ve kapı açılmıştır. Özgün plan tipinde, tek açık taş merdivenden üst kata ulaşılan ve hayat mekanından da diğer odalara, odadan odaya geçişlerle yapının güney tarafına ulaşılırken, günümüzde güney tarafına ulaşabilmek için iki tane de batı cephesinden muhdes demir merdiven eklenmiştir. Zemin katta görüldüğü gibi üst katta da iç mekanda odadan odaya geçişi sağlayan kapılar kapatılarak, batı cephesinden muhdes demir merdivenlerle üst katta ulaşılmaktadır. Güneye uzanan yapının, üst kat odalarının tavan kaplamaları birbirinin aynı olup yıldız süslemeli ahşap kaplamadır. Güney tarafındaki en son odada ise süslemeli ahşap kaplamalı tavan mevcuttur. Döşeme kaplamaları ise desenler yaratılarak yerleştirilen Kıbrıs mermeridir.

Yapı, beş farklı şekilde düzenlenen alaturka kiremit kaplı kırma çatı,iki tane beşik çatı ve tek eğimli çatı ile örtülmüştür. Zemin kat ile üst katın doğu cepheleri sağır tutulan yapıda pencereler sadece avlu cephesi olan batı ile kuzey cephesinde yoğun olarak kullanılmıştır. Yapı, bazı bölümlerinde simetrik cephe düzenine sahiptir. Ahşap saçak silmesi, damla motifli olup bölgede görülen tek örnektir. Yapı, zemin katın batı cephesinde taş söveli pencerelere sahipken üst katta, iki farklı şekilde ahşap pervazlı ve panjurlu pencerelere sahiptir. Batı cephesinde, ahşap üçgen alınlıklı pencereler neo-klasik tarzını yansıtmaktadır.

Yapının zemin kat ile üst katın belirli kısımları taş veya kerpiç malzeme ile yığma sistemde inşa edilmiştir. Üst katın hayat kısmı ise ahşap iskelet sistemi arası kerpiç dolgu ile inşa edilmiştir. Kuzey ve batı cephesinde önemli çatlaklara sahip olan yapının üst kat odalarında sehim tespit edilmiştir. Çatıda strüktürel sorunlar olamakla birlikte çatı destek elemanında eğilme görülmüştür.

Zamana karşı direnen yapı, kullanıcıların ve ev sahiplerinin yaptığı değişikliklere karşı ayakta kalmaya çalışmaktadır. Özgün plan ve cephesini kaybeden yapı, süslemeli ahşap kaplamalı tavanları, süslemeli yekpare taş sütunları ve kemerleri ile günümüze ulaşmıştır.

Yapıda strüktürel sorunlarla birlikte bozulmalar tespit edilmiştir:

- Zemin kat taşlıkta, Z1, Z2, Z3 no.lu muhdes odalar bulunmaktadır. Bu odalar yapının özgün planının algılanmasını zorlamakta ve bozmaktadır. Üst kat döşemesini taşıyan yekpare taş sütunlarda çatlaklar, sütun başlıklarındaki taş oyma süslemelerde çatlaklar ve kırılmalar mevcuttur. Bazı sütun başlıklarının süslemeleri tamamen yok olmuştur.
- Zemin kat oda no:4'ün iç mekanı muhdes duvarlarla bölünmüştür. Mekan içinde basık sivri kemer kullanılmıştır. Kemer sıvalı olup, kemer ayaklarında bozulmalar tespit edilmiştir. Tavanı kontrplak ve naylonla kapatılmıştır. Zemin döşemesi ise şapıdır. Özgün yer döşemesi tespit edilememiştir.
- Zemin kat oda no:5'te ise yine oda bölünmesi görülmektedir. Yer döşemesi şap, tavan kaplaması ise kontrplaktır.
- Zemin kat oda no: 6'ta oda no:7'ye geçişi sağlayan kapı kapatılmış, pencere ise batı cephesinden ayrı giriş sağlanması için kapı yapılmıştır. Yer döşemesi şap, tavan kaplaması ise özgün ahşap kaplamadır. Zemin katta görülen ahşap kaplama tavan, kontrplakla kapatılan diğer odalarda tespit edilememiştir. Bu tavan kaplaması göz önünde bulundurularak, diğer odalarında üst katta olduğu gibi, ahşap kaplama olma olasılığı yüksektir.
- Zemin kat oda no:7'de yine oda bölünmesi görülmüş, mekan içerisinde kullanılan kemer kapatılmıştır. Zemin kattaki tüm odalarda sıvalarda çatlaklar, dökülmelerle birlikte üst kat döşemesinde meydana gelen sehimler tavanda görülebilmektedir. Her odaya bir aile düşen yapıda elektrik tesisatı, su tesisatı ile birlikte alt yapı sorunları mevcuttur. Günümüz standartlarının altında olan elektrik tesisatından kaynaklanan elektrik kontağından yapıda yangın çıkma olasılığı yüksektir.

- Üst kata ulaşılan özgün taş merdivenin perforje korkulukları kötü durumdadır. Özgün olarak sadece üç tane perforje korkuluk günümüzde mevcuttur. Taş merdiven üzerindeki Kıbrıs mermeri basamak kaplamaları zaman içerisinde aşınmaya uğramış, bazıları kırılmış, bazılarında kayma oluşmuştur. Sarı taştan inşa edilen merdivenin taşlarında aşınma ve sıvalarında dökülmeler oluşmuştur. Dökülen sıvaların yerine kullanıcılar tarafından çimento ile sıvalanmıştır.
- Zemin kattaki taşlı sınırlandıran sütunlardan farklı olarak, merdivenin yanında üst kat döşemeyi destekleyen yuvarlak süslemeli sütun bulunmaktadır. Süslemelerinde bozulmalar ve kırılmalar tespit edilmiştir. Merdivenle üst kata çıkışta, yan duvarda yer alan taş oyma süslemelerde kırılmalar ve bozulmalar oluşmuştur.
- Üst kat IO1'de çatlaklar, sıvalarda dökülmeler, pencerelerinde kırılmalar vardır. Çatının bir bölümü çökmüştür. Döşeme kaplaması özgün olmayıp karo mozaik, tavanı ise hasır mertektir.
- IO2'de kemer kullanılmıştır. Oda kapısı, kemer ve süslemeleri, ahşap tavan kaplamaları ve Kıbrıs mermeri döşeme kaplamaları ile özgünlüğünü, günümüze kadar korumuştur. Odanın ışık alabilmesi için iki tane tepe penceresi açılmıştır. Oda içerisinde iki tane dolap bulunmaktadır. Odanın bir penceresi, muhdes oda olan IO3'e açıldığından kapatılmıştır.
- IO3 muhdes oda olup özgün fonksiyonu, dış sofalı plan tipinde olan hayatın bölünmesiyle oluşturulmuştur. Oda kapısı özgün olup, IO6 ile IO4 arasındaki bağlantıyı sağlayan kapıdır. IO2'nin kapatılan penceresi görülmektedir. Döşeme kaplaması özgün Kıbrıs mermeri olup tavanı kontrplaktır. Kışın odaya kurulan odun sobası cephede kirlenmeye, saçak ve silmelerin çıkan isten kararmasına ve bozulmasına neden olurken, yangın çıkma tehlikesiyle karşı karşıyadır.
- IO4 muhdes oda yine hayatın bölünmesiyle oluşturulmuştur. Kuzey cephesindeki pencerelerden bir tanesi kapı yapılarak muhdes demir merdivenle odaya giriş sağlanmıştır.

- IO5 ise özgün bir oda olup, diğer odalardan farklı kırma çatıya sahip, diğer odaların çatı seviyelerinden farklı bir çatı seviyesinde düzenlenmiştir. Bu odada da bir tane pencere kapatılmıştır. Özgün Kıbrıs mermeri döşeme kaplamasına ve özgün süslemeli ahşap tavana sahiptir. Ahşap tavan kaplamasında çatının su almasından kaynaklanan çürümeler ve kırılmalar mevcuttur.
- IO6'nın çatısı zaman içerisinde çöktüğü için yeniden yapılmıştır. Oda içerisinde kontrplakla ara kat yapılmıştır. IO4'e bağlanan kapı ve iki tane pencere kapatılmıştır. Bu odanın kapatılan kapısı IO2'de kullanılmıştır. Özgün döşeme kaplaması Kıbrıs mermeridir. Döşemede sehim oluşmuştur.
- IO6 ve IO7'ye iki tane muhdes giriş kapısı yapılmıştır. Pencere kapı yapılarak muhdes demir merdivenle batı cephesinden IO6 ve IO7'ye ulaşılmaktadır.
- IO7'de çatıyı destekleyen ahşap destek elemanı kullanılmıştır. Ahşap tavan kaplaması yıldız süslemelidir. Ahşap tavan kaplamalarında çürümeler oluşmuştur. Özgün döşeme kaplaması Kıbrıs mermeridir.
- IO8'in ahşap tavan kaplamasının bir bölümünde, çatının su almasından dolayı çürüme ve kırılmalar meydana gelmiştir. Çatının su alması ile duvarlarda kirlenmeler oluşmuştur. Özgün döşemesi Kıbrıs mermeri, ahşap tavan kaplaması yıldız süslemelidir.
- IO9'da pencere kapı yapılarak muhdes demir merdivenle yapının, batı cephesinden giriş açılmıştır. IO9'un IO8'le bağlantısını sağlayan kapı kapatılmıştır. IO9'un özgün yıldız süslemeli ahşap tavan kaplaması ve özgün Kıbrıs mermeri döşemesi günümüze ulaşmıştır.

Yapının genel olarak strüktürel sorunları vardır. Çatıların su alması ve rutubet sorunun önemli derecede artmasına neden olmaktadır. Taşıyıcı yapıda önemli bir sorun olmakla birlikte meydana gelen çatlaklar, yapının zaman içerisinde çökmesine neden olacaktır. Dış yapı özgünlüğünü kaybetmiştir. Yapılan ek odalar, merdivenler yapının cephesinin özgünlüğünü kaybetmesine neden olmuştur. Cephede çatlaklar sıva dökülmeleri mevcuttur. Üst yapının su alması, bazı odalarda çatının çökmesine bazı odalarda ise ahşap süslemeli tavanların kırılmasına ve çürümesine neden olmuştur. Çatının su alması, pencerelerin bazılarının kırık

olmasından dolayı yapının bu bölümlerden de su alması, yapıda önemli rutubet sorununa neden olmaktadır. Ayrıca yapılan ek mutfaklar ve banyolarda yapıya zarar vermektedir. Elektrik ve su tesisatı her odada büyük bir sorun halindedir. Kurulan sobalar cephelerde kirliliğe neden olurken, yapı elemanlarına, çatıya ve pencerelere zarar vermektedir.

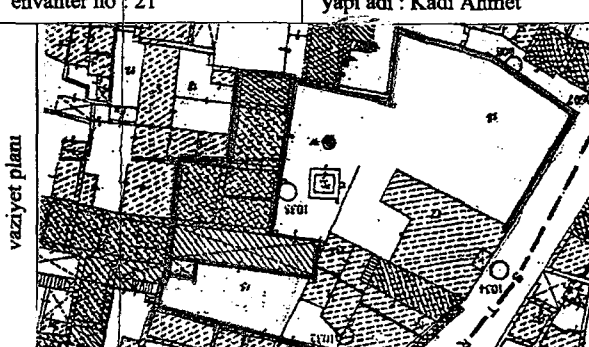
Yapı, yarı açık taşlık mekanı ile birlikte bu mekanı sınırlandıran ve üst kat döşemesini destekleyen yekpare süslemeli taş sütunları ve çalışma bölgesindeki diğer yapılardan farklı olarak sadece iç mekanda kullanılan kemerleri, yıldız süslemeli ahşap tavan kaplamaları ile Ortaçağ ve Osmanlı yapısı özelliğini taşıyarak, günümüze ulaşmış ve önem kazanmıştır.

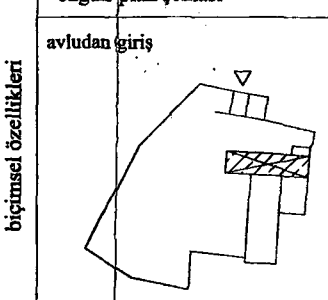
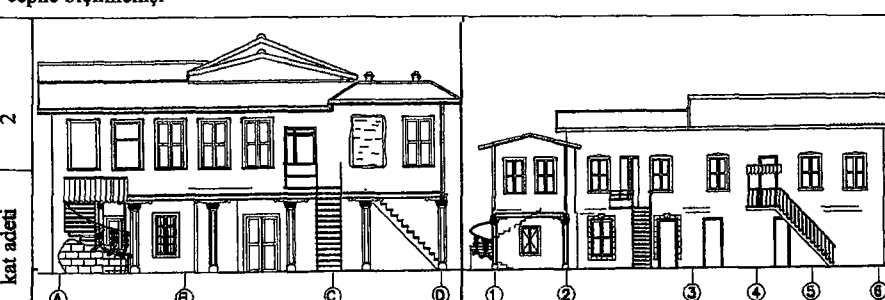


Fotoğraf 3.48 Kadı Ahmet Efendi
evi kuzey cephesi



Fotoğraf 3.49 Kadı Ahmet Efendi evi kuzey cephesi

envanter no : 21	yapı adı : Kadı Ahmet	adres : Kuru çeşme sok.kapı no: 55	yapım yılı : Lüzinyan + Osmanlı dönemi		
	ada no : 73	çalışma tarihi : haziran-2001			
	pafta no : XXI.- 46.3-XIV.	yapılan tespit çalışmaları :			
	parsel no : 1	kat planları , görünüş rölöve restitüsyon ve restorasyon projeleri			
	özgün fonksiyonu : konut	detay çalışmaları			
	günümüzdeki fonksiyonu : konut				
kullanım durumu	dolu	boş	mülkiyet durumu	kamı	özel
kullanıcı	ev sahibi	kiracı	mülkiyet geçmişi	satın alındı	miras

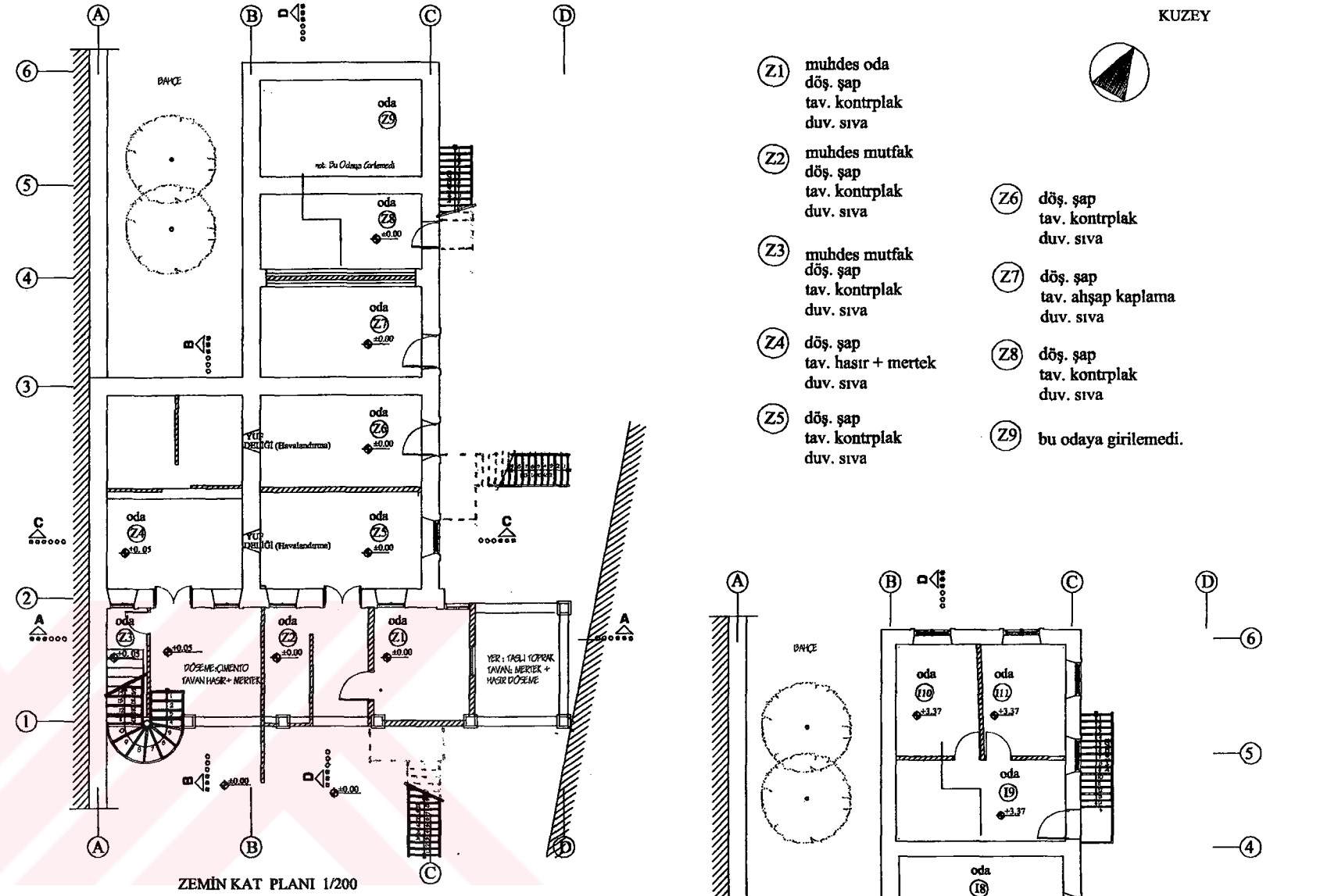
özgün plan şeması	cephe biçimlenişi
avludan giriş	
	
kat adedi	2

taş ve kerpiç yığma	strüktürel sorunlar
taş duvar kalınlığı(cm)	60
kesme taş boyutları(cm)	
kerpiç duvar kalınlığı(cm)	50
dolgu duvar kalınlığı	15
dolgu malzemesi	taş , kerpiç
dış kaplama malzemesi	sıva
<p>. yapıda önemli strüktürel sorunlar var.</p> <p>. ön cephede zemin katta taş dokusunda bozulmalar ve boşluklar oluşmuş.</p> <p>. 1. katın ön ve arka cephesinde sıva çatlakları ve dökülmeler oluşmuş.</p> <p>. 1. katın döşemesinde sehim oluştu.</p> <p>. çatıdan bina su alıyor yoğun rutubet sorunu var.</p>	

avlu elemanları	cephe elemanları	giriş kapısı	pencere
özgün yer kaplaması	özgün kaplaması tesbit edilemedi	boyut(cm)	boyut(cm)
ocak		122/208	boyut(cm)
çeşme, hazne		110/210	
diğer	bahçede günümüzde ulaşılan yapılar var	kapı tipi	pencere tipi
oda kapıları	özgün	düz, ahşap pancurlu	Taş söveli pencereler
ocak		yapı büyük bir ihtimalle bahçe duvarları ile gizlenmişti.	
dolap		avluya giriş kapısı tesbit edilemedi	
özgün merdiven	açık kibris mermeri kaplı taş merdiven	evin belirli bir giriş kapısı yok	
özgün yer kaplaması	kıbrıs mermeri	çıkma	pilaster
duvar nişi		saçak silmesi	saçak
hasır + mertek		çıkma altı destek elemanı	diğer
ahşap kaplamalı		saçak 60 cm	

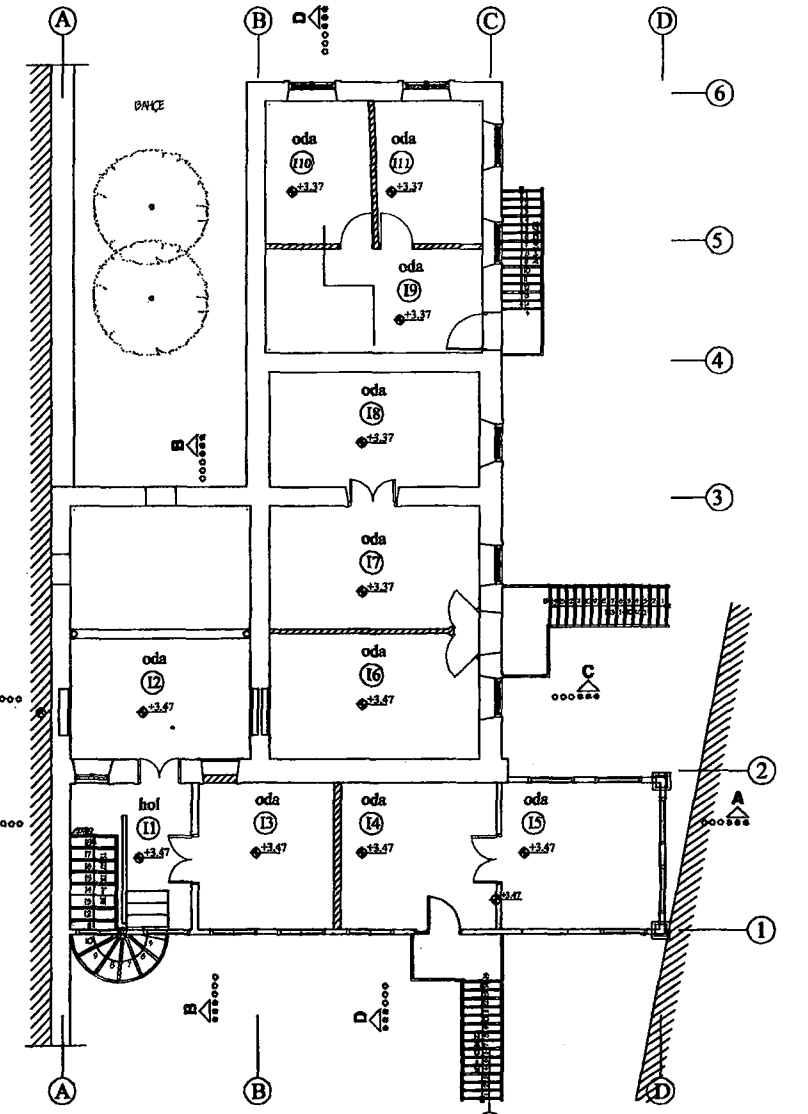
bozulmalar	cephe bozulmaları	bölünme	ekleme
kapı	kapıların bazıları tıpi düzleştirildi. kapıların oda kapıları diğer oda kapılarında kullanıldı.	oda bölünmesi	odaların hepsi bölündü ve oda oluşturuldu.
pencere	pencereler kapı durumunda bazıları çitimsiz bazıları ise camları değiştirilerek kırılmış taş söveli pencerelerde kırılma ve aşınma var. taş merdivende kibris mermeri kaplamalarında kırılma ve aşınma var korkuluk kırık	depo bölünmesi	
merdiven		yeni bina	bahçeye yeni bina yapıldı.
duvar kaplaması	alt kat bozulmuş taş dokusu üst kat çitimsiz dökülmüş sıva	merdiven	bölünüp ayrı oda ve konut haline geldiği için demir merdivenler eklendi.
diğer	sıvalarda kırılmalar ve dökülmeler var. rutubetten dolayı cepheye lekeler oluşmuş. aynı cephede ön cephede pencereler kırılmış ve özgünlüğünü kaybetmiş, pencereler kapı yapılmış bazı pencereler kapatılmış	w.c-banyo	avluya yeni bina eklenerek w.c / banyo inşa edildi
		mutfak	sütunlar üzerine oturtulan konutun yeni açık mekân küçük küçük bölünerek mutfak ve banyo yapıldı.
		oda	sütunların altında oluşturulan yeni açık mekân bir bölümlü oda yapılarak kapatılmıştır

Koruma Durumu	İç bozulmaları	kullanım farklılığı
İyi	fonksiyonu değişen mekânlar	yeni açık mekân kapatılmıştır
Orta		İç mekânde kullanılan kemerler kapatılıp ve oda haline getirilmiştir
Fena		
Yok		
İz var		
Önemli		
Rutubet		
Süsleme Elemanları		
İç Yapı		



ZEMİN KAT PLANI 1/200

- 11 döş. karo mozaik tav. hasır + mertek duv. sıva
- 12 döş. kıbrıs mermeri tav. ahşap kaplama duv. sıva
- 13 döş. kıbrıs mermeri tav. kontrplak duv. sıva
- 14 döş. kıbrıs mermeri tav. kontrplak duv. sıva
- 15 döş. kıbrıs mermeri tav. ahşap kaplama duv. sıva
- 16 döş. kıbrıs mermeri tav. kontrplak duv. sıva
- 17 döş. kıbrıs mermeri tav. ahşap kaplama duv. sıva
- 18 döş. kıbrıs mermeri tav. ahşap kaplama duv. sıva
- 19 döş. kıbrıs mermeri tav. ahşap kaplama duv. sıva
- 110 döş. kıbrıs mermeri tav. ahşap kaplama duv. sıva
- 111 döş. kıbrıs mermeri tav. ahşap kaplama duv. sıva



BİRİNCİ KAT PLANI 1/200

RÖLÖVE

ZEMİN KAT PLANLARI ÖLÇEK: 1 / 50

0 1 2 3 4 5 m



Fotoğraf 3.50 Kadı Ahmet Efendi evi güney cephesi
taş sütun süsleme detayı



Fotoğraf 3.51 Kadı Ahmet Efendi evi batı cephesi



Fotoğraf 3.52 Kadı Ahmet Efendi evi güney -batı cephesi



Fotoğraf 3.53 Kadı Ahmet Efendi evi bahçeye inşa edilen muhdes yapılar



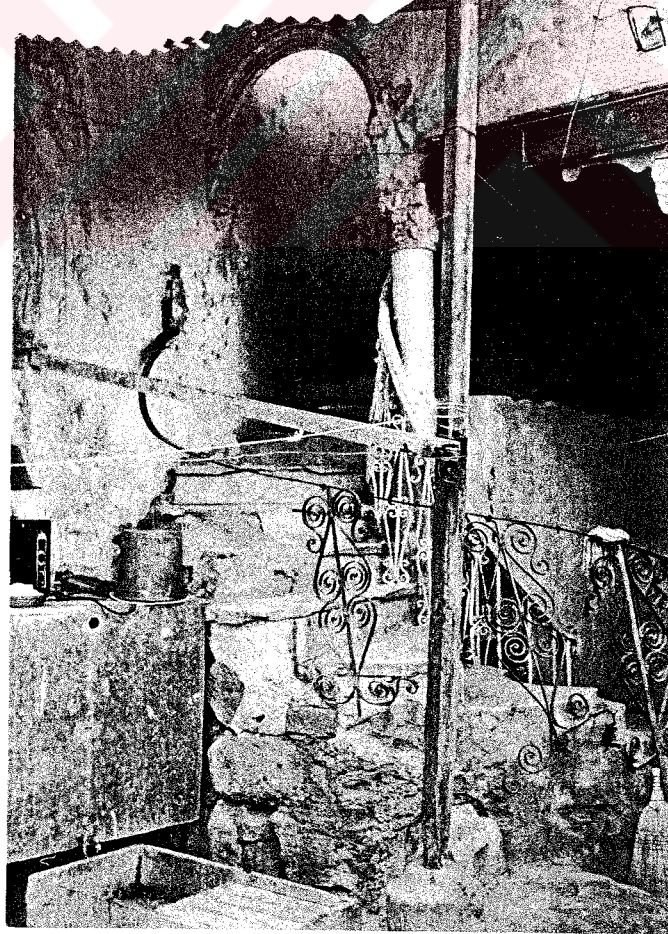
Fotoğraf 3.54 Kadı Ahmet Efendi evi güney cephesi ve Lüzinyan evi



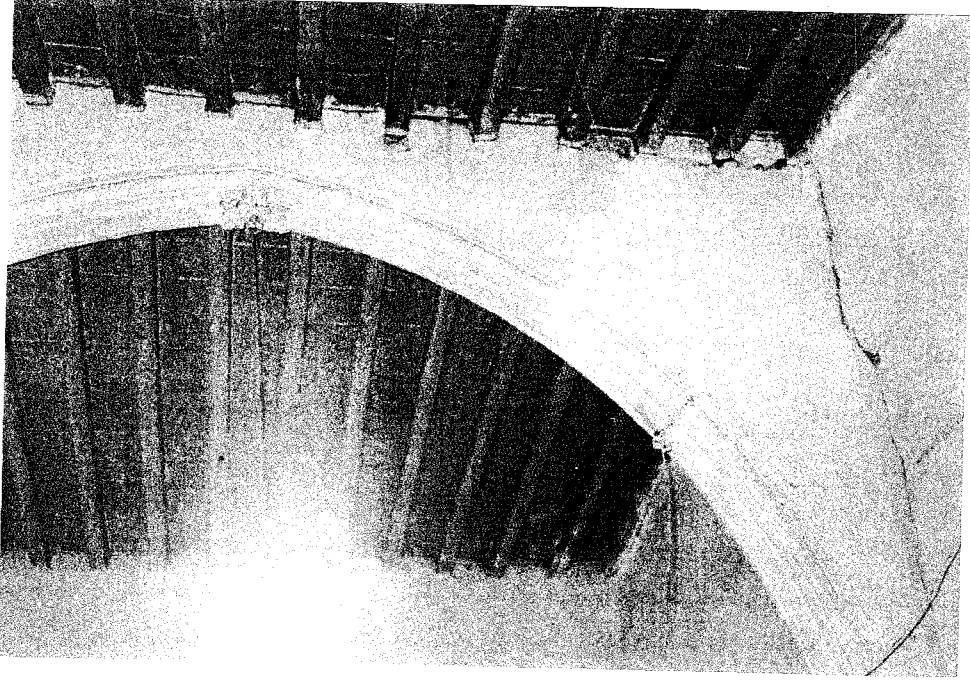
Fotoğraf 3.55 Kadı Ahmet Efendi evi batı cephesi taş duvar örneği



Fotoğraf 3.56 Kadı Ahmet Efendi evi avlu elemanı- hazne



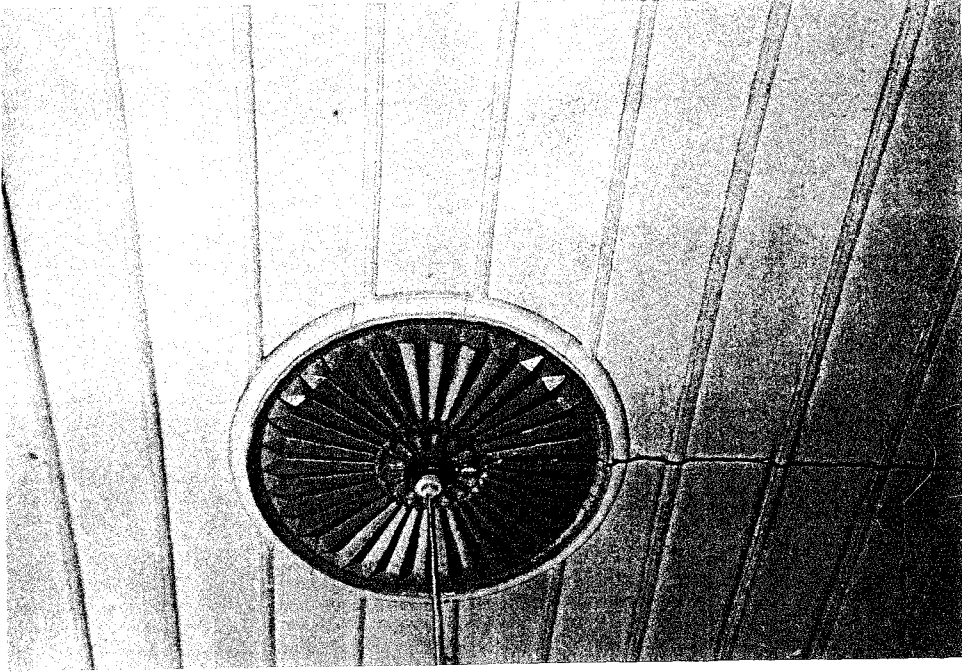
Fotoğraf 3.57 Kadı Ahmet Efendi evi özgün açık taş merdiven



Fotoğraf 3.58 Kadı Ahmet Efendi evi IO.2 içerisinde kemer uygulaması



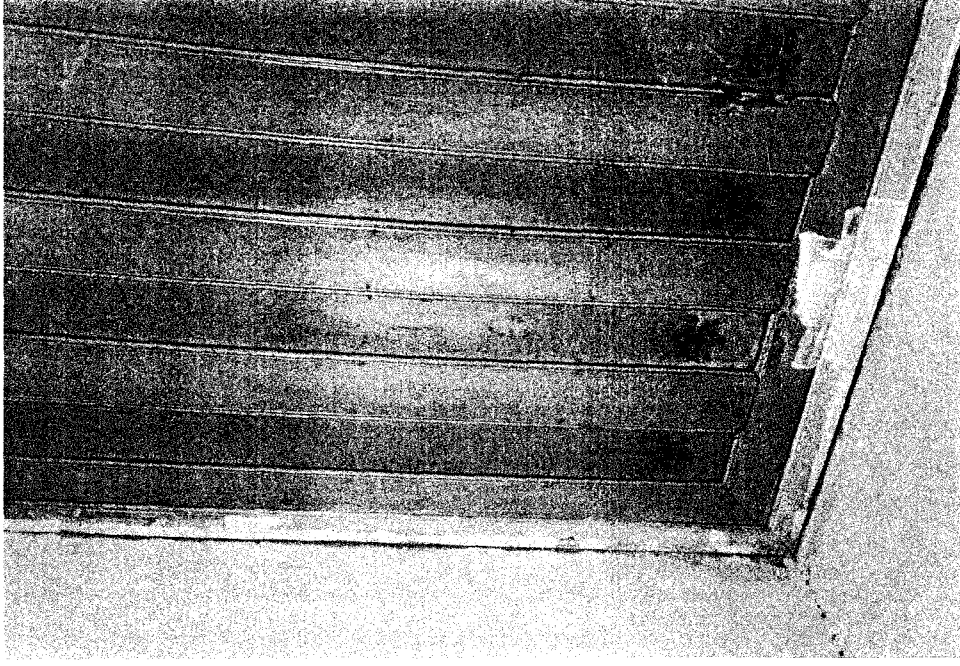
Fotoğraf 3.59 Kadı Ahmet Efendi evi IO. 2'nin kemer detayı



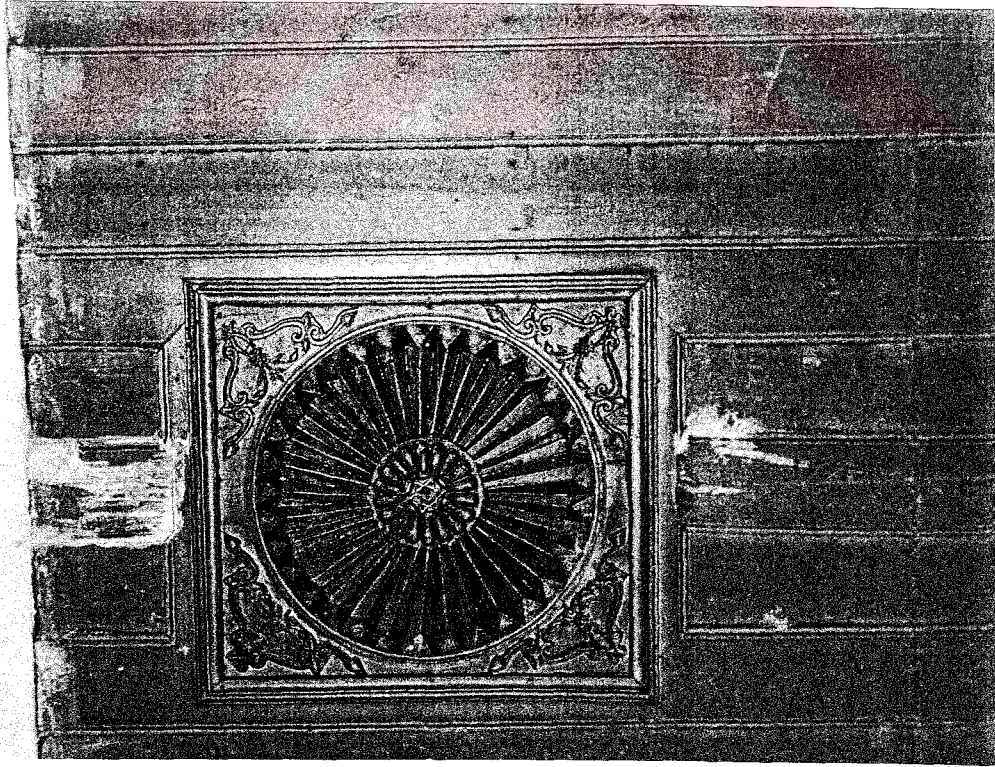
Fotoğraf 3.60 Kadı Ahmet Efendi evi IO4'ün ahşap tavan kaplaması



Fotoğraf 3.61 Kadı Ahmet Efendi evi IO 7'ni ahşap çatı destek elemanı



Fotoğraf 3.62 Kadı Ahmet Efendi evi IO 7'nin yıldız süslemeli
ahşap tavan kaplaması detayı



Fotoğraf 3.63 Kadı Ahmet Efendi evi IO9'un ahşap tavan kaplaması

4. LEFKOŞA SURİÇİ'NDE KORUMA YAKLAŞIMI ve ÖNERİLERİ

Lefkoşa Suriçi, Ortaçağ döneminden Osmanlı dönemine kadar özgün kent dokusunu anıtsal yapıları, sivil mimarlık örnekleri ve mahalleleri ile korumuş, Osmanlı ve Ortaçağ yapıları, tarihsel süreç içerisinde birbirleriyle belirli bir uyum içerisinde kaynaşmıştır. İngiliz döneminde ise siyasi, ekonomik ve kültürel değişimler Lefkoşa'daki mimari ve yerleşim üzerinde etkili olmuş, gelişen teknoloji ile birlikte kesme sarı taştan yapılan idari ve konut yapıları, İngiliz koloni dönemini yansıtmıştır. Bu dönem yapılaşması Lefkoşa Suriçi'ne ayrı bir zenginlik katarken Lefkoşa Suriçi'ndeki tarihi dokunun tahribatına da yol açmıştır. İngiliz Koloni döneminin sonunda kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti ve cumhuriyet sırasında iki toplum arasında çıkan çatışmalar adanın ve Lefkoşa Suriçi'nin ikiye bölünmesine ve iki bölge arasında sınır olarak kalmasına neden olmuştur. Böylece Lefkoşa ikiye ayrılarak ve iki ayrı bölgede farklı şekilde düzenlenmiş merkezleri ile Lefkoşa Suriçi, tamamlanmamış yarım daire şeklindeki kent dokusunu yansıtmaktadır.

Ekonomik gelişme sonucu şehir geniş çapta kale dışına kaymış, bu yeni yapılaşmanın sur dışında olması Lefkoşa Suriçi tarihi kent dokusunu az da olsa korumuş olsa bile kent dokusu büyük oranda değişmiş ve kimliğini kaybetmiştir. Son yıllarda Lefkoşa, adanın büyük şehirlerinden biri olması ile birlikte Lefkoşa Suriçi, değişen nüfus yapısıyla sürekli bir göçü yaşamaktadır. Değişen teknoloji ile birlikte insanların daha rahat bir yaşam sürdürmek istemesi, Lefkoşa Suriçi'nde büyük konut sahibi ailelerin, sur içindeki evlerini satıp veya kiraya verip sur dışına yerleşmesi, Lefkoşa Suriçi'ndeki nüfus yapısı değiştirmektedir. Değişen demografik ve sosyal yapıyla birlikte sürekli olarak geçici nüfusun sur içinde artması ve bununla birlikte artan konut talebi karşısında, konak tipindeki büyük konutların sürekli bölünmesi, yapıların özgünlüğünün kaybolmasına ve tarihi kent dokusunda değişimlere neden olmaktadır.

Kıbrıs'ta, ilk olarak 1975 yılında yürürlüğe konan 35/75 sayılı "Eski Eserler Yasası", tarihi bina, arkeolojik, kültürel-mimari ve doğal, kent, köy, ve kırsal alanlarının korunması ve denetlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Ancak yeterli bir içeriğe sahip olamayan bu yasanın öngördüğü bazı tüzük ve yönetmeliklerin ve yine anayasanın 39. maddesinde yer alan koruyucu, düzenleyici, destekleyici ve özendirici önlemler ve sınırlamalar getirecek yasanın, 1994 yılına kadar hazırlanıp çıkartılmamış olması nedeniyle, tescilli eserlerin yıkılıp yok olması önlenememiştir. Kıbrıs'ta İmar Yasası ise 1989'da çıkarılmış, fiziki planlama ve

bölgesel imar planlarıyla birlikte, Lefkoşa imar planı hayata geçirilmiştir. Bu yasa ile birlikte Eski Eserler yasası çok yetersiz kalmış, eski eser kapsamına giren yapılar yıkılıp, yerlerine betonarme yapılar inşa edilmiştir. Lefkoşa Suriçi'nin kentin ticaret merkezi olması nedeniyle de bu süreç devam etmiştir. Resmi Gazete'nin 16.8.1994 tarihli sayısında yayımlanarak yürürlüğe giren 60/1994 sayılı yeni Eski Eserler yasası ile bir önceki yasa yürürlükten çıkarılmıştır.

11 Nisan 2001 tarihli Başkent Lefkoşa İmar Planı'nda, Lefkoşa Suriçi ve Hendekler kentsel sit alanı kapsamına alınmış olup Lefkoşa Suriçi'nde tescilli yapılar belirlenmiştir. Lefkoşa Suriçi'ni bütünüyle kentsel sit alanına alınması, kentin tarihi değerleri ve mimarisıyla bir bütün olarak ele alınması, koruma yaklaşımı olarak doğru bir uygulamadır. Her ne kadar eski eserler yasası ile birlikte bu imar planı yürürlüğe girse de uygulama yönünden yetersizdir. Günümüzde, tarihi eser kapsamına giren konutların büyük bir bölümünün yıkılmasına izin verilmemekle birlikte, büyük değişiklikler yapılması da engellenememekte ve korumaya alınmış yapılar, özgünlüğünü kaybetmeye devam etmektedir.

Lefkoşa'da tarihi dokuyu oluşturan yapıların çoğu konut işlevli olup halen daha bu işlevlerini devam ettirmektedirler. Fakat sur içinde değişen demografik ve sosyal yapı ile, Anadolu'dan gelen yeni yerleşimcilerin ve geçici nüfusun bu yapılara kiracı olarak yerleşmesi, ev sahiplerinin konutlara yeterli önemi vermemesine yol açarken, Lefkoşa'da korumaya alınmış konutların durumlarının da daha kötüye gitmesine neden olmuştur. Düünden bugüne artan geçici nüfusun sur içine yerleşmesi konut gereksimini artırmaktadır. Miras yoluyla yapılan paylaşımlar nedeniyle büyük yapılar bölünmüş özgünlüğünü kaybetmiştir. Günümüzde ise bu büyük konutlar, geçici nüfusun konut ihtiyacını karşılamak ve ev sahiplerinin maddi kazançlarını artırmak için özgünlüğünü kaybetmektedir. Bu büyük konutların oda oda kiraya verilmesi ve her odaya kapı açılarak bir ailenin ihtiyaçlarını karşılayacak duruma getirilmesi yapıların plan, cephe özelliklerini kaybetmesine neden olmaktadır. Meydana gelen bu bölünmelerin yanı sıra bütün konutlara mutfak, banyo ve wc., kullanıcıların istekleri doğrultusunda eklenmesi yapıda bozulmalara neden olmaktadır. Çalışma bölgesinde de belirlendiği gibi konutlardaki bölünmeler ve eklemeler ile buna bağlı olarak meydana gelen cephe bozulmaları ve strüktürel sorunları bulunmaktadır.

Lefkoşa Suriçi'ni kapsayan bir koruma çalışması yapıldığında, rehabilitasyon projesinin gerçekleşmesi için yapılacak değişiklikler ve kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yapılacak düzenlemeler için Eski Eserler ve Müzeler Dairesi, Şehir Planlama Dairesi, Anıtlar Yüksek Kurulu, Vakıflar İdaresi, Belediye, Kaymakamlık, KTMMOB, Çevre Koruma Dairesi ve Kültür Dairesi'nin yetkisi ve sorumluluğu olan kurum ve kuruluşların bir işbirliği halinde olması ve ortak hareket etmesi gerekmektedir. Böylece ortaya çıkacak olan bürokratik sorunlar engellenecektir.

Koruma kararları belirlenirken önemli olan nokta yapıların, gelecek nesillere aktarılabilmesidir. Restorasyondan sonra zamana yenik düşmemesi için yapıların, fonksiyonlarının devam ettirilmesi veya yeni kullanım önerilerinin getirilmesi gerekmektedir. Konut işlevi ağırlıkta olan Lefkoşa Suriçi'nde çağdaş yaşam koşullarını az da olsa kullanıcıya sağlayarak geleneksel yapıları, koruma yaklaşımı içerisine girilmelidir.

Bölgede rehabilitasyon projesinin gerçekleştirilebilmesi için bazı sorunların çözülmesi gerekmektedir.

- Tarihi doku özelliği taşıyan bölgede, hızlı bir nüfus değişimi yaşanmaktadır. Bu nüfus değişimi ile birlikte yeni gelen nüfusun sosyal- kültürel yapısının yerel sosyal-kültürel yapıdan farklı olması yeni kullanıcıların çevreye uyum sağlayamamaktadırlar. Eski yapıların sağlık koşullarına uygun olmaması ve çağdaş yaşama cevap vermemeleri, esas sahiplerinin konutları ve bölgeyi terk etmelerine neden olmaktadır. Bu değişim, binaların kullanımının değişmesine ve gelen nüfusun ekonomik ve sosyal yapısına bağlı olarak da bakım eksikliğine ve özgün mimarisini bozan uygunsuz onarım ve ilavelere yol açmaktadır. Gelen nüfusun eğitim düzeyinin düşük olması nedeniyle ilk önce bölge halkının tarihi bir doku içerisinde ve yapılarda yaşadıklarını farketmeleri sağlanmalı, yapılacak çalışmalara kullanıcılar olarak katkı koymaları ve bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.
- Rehabilitasyon projesinde mali kaynak, 6.8.1994 tarihinde yürürlüğe giren Eski Eserler Yasası çerçevesinde oluşturulan Eski Eserler Fonu'ndan sağlanabilir. Bu fon, özel mülkiyetteki tarihi kültürel değerdeki binaların korunabilmesi için gerekli parasal kaynağı sağlamaktadır (Ek 1). Bugüne kadar, özel mülkiyetteki korunacak binaların onarımı için yardımlar yapılırken, devlete ait korunacak yapıların onarım ve geliştirilmesi, müzeler ve

özen yerlerinin bakım ve onarımı için harcamalar yapılmıştır. Mali sorunlar bölgedeki tüm yapılar için bu fondan sağlanacak kaynakla birlikte, Turizm Teşvik Fonu, dış kaynaklardan gelen yardım, devlet bütçesinden ayrılan kaynaklarla ve sivil toplum örgütleri ile özel sektörden gelecek yardımlarla çözülmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Kamunun yaptığı çalışma ve uygulamalarla birlikte özel sektördeki bireysel düzeyde koruma ve restorasyona yönelik çalışmaların yeterli düzeyde olamaması nedeniyle, bu fondan sağlanan kaynaklarla bölge ölçeğinde bir koruma ve rehabilitasyon gerçekleşmesi bölgenin canlanması ve yaşatılması için daha etkin bir uygulama olacağı düşünülmektedir.

- Kentsel dokuya ve eski esere saygılı, geleneksel ve tarihi bir dokuda yaşama ayrıcalığına sahip olmak isteyen bireylere vakıf mallarına ve özel şahıslara ait konutların kiralanması veya satışı ile bu yapıların rehabilitasyonu ve kullanımı sağlanarak korunması, terkedilen konutların yaşatılması için yararlı olacağı düşünülmektedir.
- Herhangi bir yetki çatışması olmaması için Belediye, Eski Eserler ve Müzeler Dairesi, Şehir Planlama Dairesi, Çevre Koruma Dairesi, Polis, Savcılık ve Sivil toplum örgütleri arasında iletişim, işbirliği sağlanması gerekmektedir.
- Rehabilitasyon ile birlikte koruma amaçlı onarım ve bakımın sağlanabilmesi için gerekli bilgiye sahip teknik kadronun teknik donanımla birlikte oluşturulması gerekmektedir. Restorasyon uzmanı mimar, şehir plancısı, sanat tarihçisi, arkeolog ve jeologlarla birlikte restorasyonun bilincinde olan yerel mimariyle ilgili özellikle yerel sivil mimariyi iyi bilen yetişmiş ustalara da gereksinim duyulacaktır.

Rehabilitasyon projesi kapsamında geleneksel yapıların koruma önerileri hazırlanması için çalışma bölgesinde doku analizleri yapılmıştır.

- Öncelikle korunması gereken yapılarda tespit ve tescili olmayan yapıları tescil ederek, gerekli birtakım analizlerle birlikte rehabilitasyonlarının sağlanması gerekmektedir.
Rehabilitasyona dahil olan çalışmalar;
 - Çatıların onarımı.
 - Bina cephelerinin restorasyonu.

- Dahili elemanların (kapı, merdivenler, tavanlar) onarımı.
- Tuvalet, banyo ve mutfakların asgari standartlara uygun hale getirilmesi.
- Elektrik tesisatının güvenlik standartlarına uygun hale getirilmesi.

Çalışma bölgesindeki bir binanın yapı durumu göz önüne alınarak yapıya gerekli olan müdahalelerin hangi düzeyde olacağı değerlendirilerek üç kategori belirlenmesi gerekmektedir.

1. Hafif rehabilitasyon (yapı sorunları olmayan binalar, çatı onarımı, cephe onarımı, su ve elektrik tesisatının standartlara uygun hale getirilmesi)
2. Orta ölçekte rehabilitasyon (sağlam bir yapıya sahip olan binalar, çatının yeniden yapılması, pencerelerin değiştirilmesi, mutfak, banyo ve tuvaletin yeniden yapılması, iç duvarların tamir edilmesi)
3. Ağır rehabilitasyon (yapı sorunları olan binalar; temellerin, çatıların, duvarların yeniden, mutfak, banyo ve tuvaletin yeniden yapılması, iç duvarların tamir edilmesi, zeminin yeniden kaplanması)

Korunması gerekli yapılarda rehabilitasyon önceliği ağır rehabilitasyona ihtiyacı olan yapılara verilerek, mali kaynakların bu yapıların rehabilitasyonuna harcanmasına öncelik verilmelidir.

- Çağdaş restorasyonun ilkelerine bağlı kalarak yapıda ve mimari öğelerinde özgün malzemesine bağlı kalarak onarım yapılmalıdır. Onarım dışında yapılan herhangi bir eklemenin, yapının mimari bütünlüğünden farkı anlaşılabilir ve özgününden ayırd edilebilecek bir şekilde olmalıdır.
- Yapının en belirgin özelliği mekan ve mekanı oluşturan mimari elemanlardır. Özgün mekânın bütünlüğünü korumak veya bütünlük etkisini vermek o mekana ait mimari elemanlarla sağlanmaktadır. Bu bütünlüğü vermek için yapı iç elemanlarının korunması gerekmektedir. Özgün mekân etkisini sağlayan malzeme ile birlikte hasır-mertek çatılar dolap, kapılar, pencereler, yer döşemeleri gibi mimari elemanların yapıyla birlikte gözönünde bulundurulmalıdır.
- Geleneksel yapılar, çevresi ile bir bütün içerisinde olup, çevresiyle varolmaktadır. Yapıların tek tek korunması yanında, bu konutların oluşturduğu sokak dokusunun korunması gerekmektedir. Korumada süreklilik sağlaması ve o dönem yaşam tarzının

gelecek dönemlere aktarılması açısından geleneksel yapılar çevresiyle korunmalıdır. Çalışma bölgesindeki geniş bahçelere sahip geleneksel yapılar, bahçeleriyle ve bahçelerinde yer alan meyve ağaçları, hurma, incir, su kuyuları ve süslemeli hazneleriyle ve sokak dokusuyla birlikte korunmalıdır.

- Yapıların yaşamlarını sürdürebilmeleri ve zamana yenik düşmemeleri için yeni bir işlev vermek gerekirse bu verilecek işlev yapının bütünlüğünün, tipolojik özelliklerinin, mekansal bağlantılarının bozmayacak şekilde ve nitelikte olması gerekmektedir.

Yeni yapılanmaya yönelik öneriler;

Tarihi Suriçi'nde, yüksekliğin, arsanın cephe aldığı yol genişliğinin 1.5 katı olacak şekilde belirlendiği, bir çok yerde binaların kat yüksekliği 4-6 kata kadar ulaşmasına olanak veren binaların, tabanda %100'e kadar kullabildiği bu uygulamalar tarihi ve mimari değere sahip kentsel çevreye zarar vererek birçok bölgede dokunun kaybolmasına neden olmuştur.

- Bina kütlesi, yükseklik, cephe, çatı örtüsü, malzemesi ile geleneksel yapıya uyum sağlaması gerekmektedir.
- Geleneksel yapılarda görülen geleneksel bahçelere uygun olması için avlularda yapılanmaya izin verilmemelidir.
- Yapı yüksekliği, geleneksel yapıların yüksekliğinden fazla olmamalı, geleneksel dokuda yer alan yapılar iki katlı ve maksimum bina yüksekliği 8.00 m olması, yeni yapılacak yapıların bu özellikleri taşıması gerekmektedir.
- Çatılar çevredeki yapıların çatılarına göre beşik veya kırma çatı olup çatı örtüsü marsilya tipi kiremit olmalıdır. Çatı örtüsü üzerinde, günümüz yapılaşmasında görülen su deposu ile birlikte güneş enerjisi ile su ısıtma sağlayan güneşiklerin görsel olarak geleneksel dokuda kirlilik yarattığından, çatı üzerinde kullanılmaması gerekmektedir. Su depolarının avluda, güneşliklerin ise yatay olarak görsel kirlilik yaratılmadan çatıya yerleştirilmesi görsel kirliliği ortadan kaldıracaktır.
- Yeni yapılar günümüz malzemesi ve teknolojisi ile üretilmeli ve cephe düzenlemesinde eski yapılar taklit edilmemelidir.

4.1 Mevcut Sokak Dokusunda Korumaya Yönelik Öneriler

Çalışma bölgesi, Kirlizade sokak, Yeni Cami sokak ve Kuru Çeşme sokaklarını kapsayan, Lüzinyan döneminden Osmanlı dönemi ile birlikte İngiliz dönemi ile neo-klasik özellikleri taşıyan yapılar ve elemanlarını içerisinde barındıran bir bölgedir. Lefkoşa Suriçi'ndeki tarihi dokuyu dönemleriyle birlikte burada inceleme olanağı bulunabileceği için çalışma bölgesi olarak bu sokaklar seçilmiştir.

Çalışma bölgesi, günümüzde restorasyon çalışmalarının yapıldığı Selimiye Cami'nin (St. Sophia Katedrali) kuzeyinde yer alır. Başkent Lefkoşa İmar Planı'nda, Lefkoşa Suriçi'nin canlandırılması için yapılan projeler kapsamında, St. Sophia Katedrali ve çevresi eğitsel ve kültürel alanlar olarak önerilmiştir. Bu bağlamda St. Sophia çevresi trafiğe kapatılarak yayalaştırılmıştır ve burada eğitsel ve kültürel faaliyetlerin uygulanması için mekan yaratılmıştır. Kirlizade sokağı ile onun devamı olan Yeni Cami sokağı meydana ulaşan aksın üzerinde yer alıp, bu çevreye direkt olarak bağlantılıdır.

Kirlizade sokağı ve Yeni Cami sokağını sınırlandıran yapılar, doğusunda restorasyon çalışmalarının devam ettiği İngiliz koloni mimarlığının idari yapılardaki özelliğini taşıyan, eski işlevi lise olan yapı ile hemen sokağın paralelinde yer alan ortaçağ yapısı Haydar Paşa Cami (St. Catherina Kilisesi) ile aynı parselde yer alan yine İngiliz idari yapısı olan Eski Eserler Müzesi ile korunması gerekli 14 konut, çevresel özellikte, kütlesi ve cephesiyle geleneksel dokuya uyumlu beş yapı, Yeni Cami sokağının başladığı noktada gotik tarzı sivri kemerli, Lüzinyan armalı kapısıyla ortaçağ dönemini, cumbalı ve kafesli pencereleriyle Osmanlı dönemini yansıtan yapı olan Lüzinyan Evi ile yine İngiliz dönemi yapısı olan Yeni Cami okul öncesi eğitim merkezi ve Yeni Cami'dir. Harita 4.1'de 5 ile numaralandırılmış betonarme yapı, kütle ve cephe özellikleri ile geleneksel dokuya uymaktadır. 22 no.lu yapı ise kütleli olarak uyumlu fakat cephedeki boşluk doluluk oranları ve bütün cephede uygulanan balkon geleneksel yapıya uymamaktadır. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 11, 12, 14, 15, 16, 20 korunması gereken geleneksel yapılardır. 24 ve 25 no.lu yapılar ise 20 no.lu yapının parseline inşa edilen gerek cephe, gerekse kütle ile geleneksel dokuya uymamakla birlikte 20 no.lu yapının geniş bahçe özelliğini kaybetmesine neden olmuştur. 26 no'lu geleneksel yapı ise 2002 yılında yanmıştır (Fotoğraf 4.1).

Bu sokaklarda yer alan geleneksel yapıların en büyük sorunu, bahçeleri ile birlikte yapıların birkaç parçeye bölünmesi ve özgün plan özelliklerini kaybetmesidir. İlk olarak restitüsyon öneri projeleri hazırlanarak bu yapıların restorasyon önerileri ile birlikte verilecek yeni işlevlerin belirlenmesi gerekmektedir. Diğer büyük sorun ise yapıların, günümüz koşullarına uygun yaşam standartlarının altında olmasıdır.

Rehabilitasyon önerileri kapsamında yapılara, sokağın canlandırılması ve eğitsel, kültürel alanların devamı olan bir sokak yaratılması için yeni işlevler verilmesi önerilmiştir. Yeni işlevler verilirken yapıların özgün haline müdahale edilmeden, niteliklerinin de uygunluğu göz önünde tutulmuştur.

Kirlizade ve Yeni Cami sokağında, günümüzde ailelerin ikametinde bulunan geleneksel konutların aynı işlevlere devam etmesi düşünülürken, boş olan En. no:5'e, (4 no.lı yapı) turistlere hizmet verecek pansiyon fonksiyonu verilmesi uygun görülmüştür. Pansiyon işletmeciliği Lefkoşa Suriçi'nde egemen bir işlemdir. Fakat yapıların çağdaş yaşam koşullarına sahip olmadıkları için bu pansiyonlar, yatılı işçi ve bekar odaları olarak geçici nüfusa hizmet etmekte ve bu durum Lefkoşa Suriçi'ndeki aile yaşamını olumsuz ve güvensiz bir ortamda devam etmesine neden olmaktadır. En. no:3.01, En no:3.02 ve En no:4'ün (1, 2, 3 no.lı yapılar) özgün parsel ve planları bir bütün yapı olarak tespit edilmiştir. 1 ve 2 no.lı yapıların tüm katları, 4 no.lı yapının ise sadece zemin katı çevrede yaşayan insanlara ve turistlere hizmet vermek amacıyla Kıbrıs yiyeceklerinin satıldığı kafe olarak düzenlenmesi önerilmiştir. Bu sokakların trafiği engeller nitelikte olmadığı için taşıt trafiğine kapatılması düşünülmektedir. Kiracı durumunda bulunan geçici nüfusun bu bölgeden kaldırılması ile de korumaya alınmış diğer yapılara değişik fonksiyonlar (el sanatları atelyesi, resim atölyesi, kitap satışı, fotoğraf çekim standı) verilmesi önerilmiştir. Arka bahçeye sahip 10,11 ve 12 no.lı yapıların birleştirilerek özgün durumuna getirilmesi ve bu yapıya açık kafe bar fonksiyonu verilmesi düşünülmektedir. Aynı zamanda sokağın sonuna doğru yer alması, bu fonksiyonun sokağa taşıp sokağa canlılık getirmesini sağlayacaktır. Böylece bu sokaklar, kültür ve eğlence alanı olarak düşünülen, trafiğe kapatılmış Selimiye Cami (St. Catherina Katedrali) meydanının bir devam sokağı olarak Lüzinyan evine kadar ilgi çekici bir sokak yaratılabilir (Harita 4.1, şekil 4.1, şekil 4.2).

Sokak ölçeğindeki çalışma aşağıdaki koruma kararları ve önerileri alınmıştır:

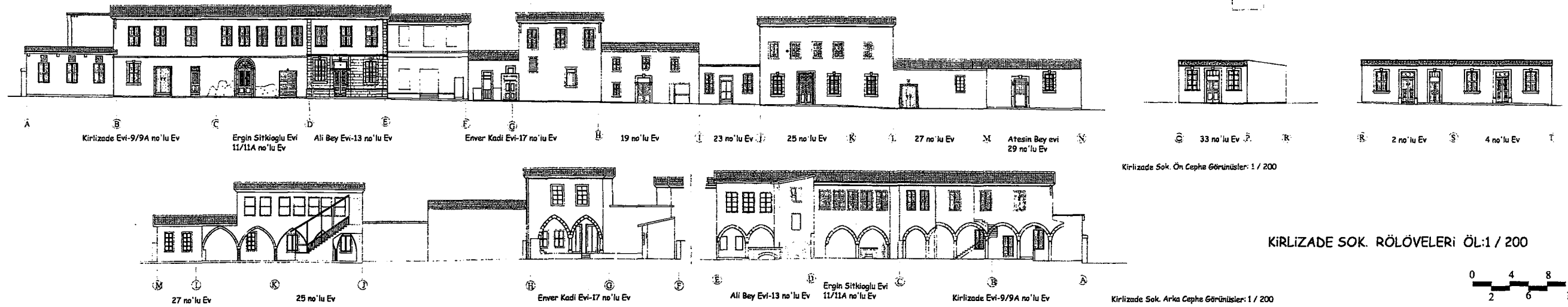
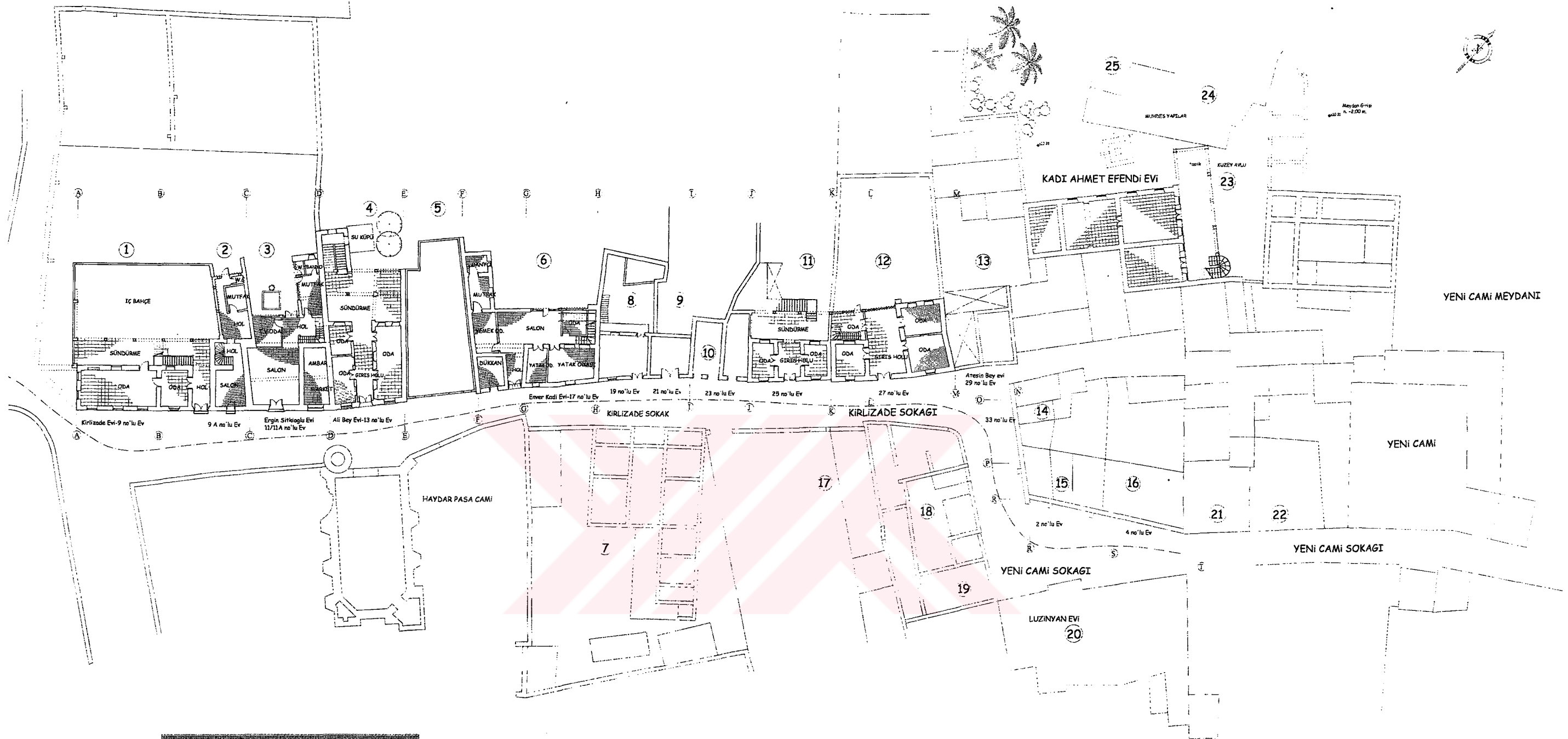
- Geleneksel yapıların sokak- parsel- yapı ve açık alan ilişkileri aynen korunmuştur. Zaman içerisinde yapılar ve parsellerde meydana gelen bölünmeler uygun olan yapılarda tekrar özgün biçimine göre düzenlenmiştir.
- Kütlesi uyumlu, cephesi uyumlu olmayan yapılara cephe düzenlemeleri yapılmıştır.
- Sokakta cephe kirliliğine yol açtığından elektrik ve telefon kabloları yer altına alınmış, konutların T.V antenleri arka cepheye yerleştirilmiştir.
- Kirlizade sokağı ile Yeni Cami sokağının bir bölümü trafik akışının yan yollardan sağlanabileceği düşünülerek trafiğe kapatılarak, servis arabalarının ve yayaların kullanımına uygun olacak şekilde düzenlenmiştir.
- Sokaktaki asfalt kaplama kaldırılarak geleneksel sokak dokusuna ve meydandaki döşeme kaplamalarına uyum sağlayacak döşeme kaplamaları kullanılmıştır.
- Sokak cephesi üzerinde görsel kirlilik yaratan yağmur suyu boruları kaldırılarak yağmur suları ana pissu borusuna bağlanmıştır. Kaldırılan yağmur suyu boruları yerine demir zincir kullanılmasına ve sokak üzerinde sergilenmesi düşünülen elemanların raflarının asılacağı bir fonksiyon verilmiştir.
- Sokak dokusunda gerekli ve uygun yerlere aydınlatma elemanları, yangın muslukları, ve kent mobilyaları (Çiçeklik, oturma bankı, çöp kovası) kullanılmıştır. Sokak isimlerinin yer aldığı tabelalar değiştirilerek geleneksel dokuya uyumlu cam tabelalar kullanılmıştır. İki yapıda yer alan dükkan tabelaları da kaldırılmıştır.
- Yeni işlev önerisi getirilen yapıların özgün plan özelliklerinin kaybolmamasına dikkat edilmiştir.



Fotoğraf 4.1 26 no.lı yanan konut



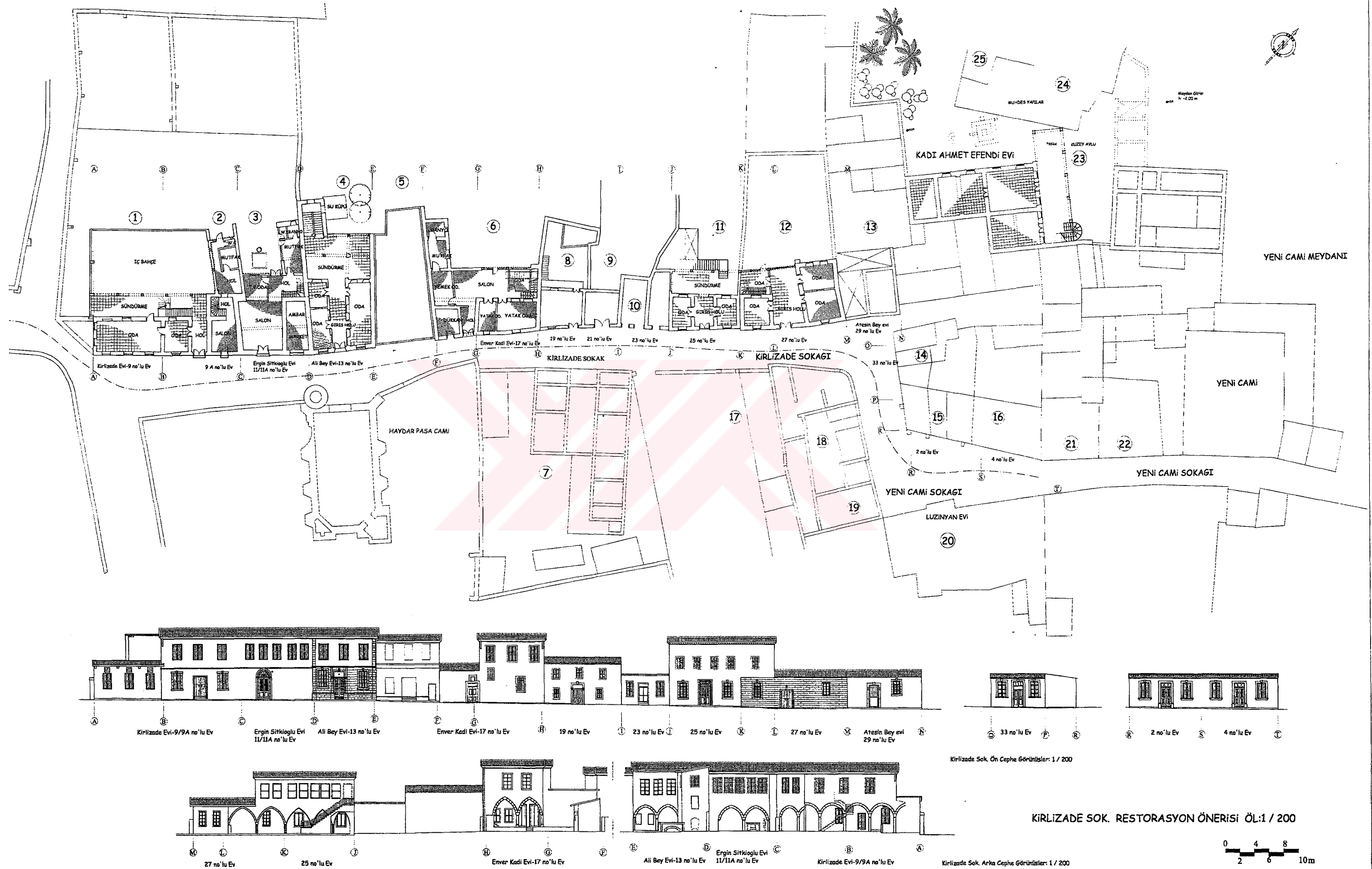
Harita 4.1 Kirlizade sokağı konutları



Doç. Dr. NEVZAT İLHAN

1211085 HATİCE TÜZEL

Şekil 4.1 Kirlizade sokak konutlarının ön ve arka cephe rölöveleri



Doç. Dr. NEVZAT İLHAN

1211085 HATİCE TÜZEL

Şekil 4.2 Kirlizade sokak ön ve arka cephe restorasyon önerisi

4.2 Tek Yapı Ölçeğinde Koruma Önerisi

Tek yapı ölçeğinde, geleneksel yapım ve tasarım özelliklerini büyük oranda korumuş ve çalışma dokusundan farklı bir tasarıma sahip, Lüzinyan Evi ile benzer özellik taşıyan, kemer kullanımı iç mekanda olup, yarı açık mekanı süslemeli sütunlarla sağlanmış, yuvarlak açık taş merdivenli, Yeni Cami arkasında, Kuru Çeşme sokakta yer alan Kadı Ahmet Efendi evinde çalışılmıştır.

Özgün vaziyet planında, bahçeden iki girişi olan yapı, konumu olarak Yeni Cami arkasında, sokaktan içerde yer almakta ve sokak yaşantısından ayrı tutularak gizlenmektedir. Özgün planında büyük bahçeli olan yapının avlusuna iki tane yapı inşa edilmiştir. Sur içinde büyük ve geniş bahçeli konutların sorunu olan parsel ve yapı bölünmeleri bu yapıda da görülmektedir. Oda oda ayrı bir aile için bölünen, her odasında 3- 4 kişilik ailenin barındırdığı konut, özgün plan özelliklerini kaybetmiştir.

Yapının yeni kullanım önerisi Selimiye Cami (St. Sophia Katedrali) ve çevresi eğitsel ve kültürel alanlar olarak düzenlenmesine bağlı olarak kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilebileceği bir yapı olarak önerilmiştir. Yapının zemin ve üst katında, odadan odaya geçişlerle birlikte, bahçede yer alan avlu elemanları hazne, su kuyusu ve tüm müslüman ailelerin sahibi oldukları evde yetiştirilen hurma ağaçları bulunan özgün geniş bahçeye sahip olması ve günümüzde geçici nüfusun ikametinde bulunması göz önünde tutularak bu fonksiyon önerisi getirilmiştir.

Yapının, yeni kullanım önerisinde zaman içerisinde meydana gelen parsel bölünmeleri ve bu parsellerdeki yeni yapılanmalar büyük sorun yaratmaktadır. Yapının özgün parsel biçimine ve bahçesine sahip olabilmesi için bu konutlarda ikamet eden ailelerden konutları satın alınarak ikamet edebilecekleri konutlar sağlayarak, çevreye kitle ve cephesiyle uyumsuz yapıların yıkılmasına karar verilmiştir. Bahçedeki yeni yapılanmalar ortadan kaldırılınca bahçe özelliğini yeniden kazanan konutta, kültürel faaliyetlerin, sergilerin gerçekleştirilebileceği kapalı- yarı açık- açık mekan bağlantılı alanlar ortaya çıkmıştır.

Restorasyon önerisi hazırlanmadan önce yapının, bahçesi ve bahçe duvarlarıyla birlikte, 1915 tarihli haritaya göre restitüsyon önerileri hazırlanmıştır (Harita 3.2). Bu haritaya göre cami meydanından ve sokak girişinden olmak üzere bir ana girişi bir tane de servis girişi toplam iki girişi olan yapıda, servis girişinin yanında günümüzde mevcut olmayan, fakat servis

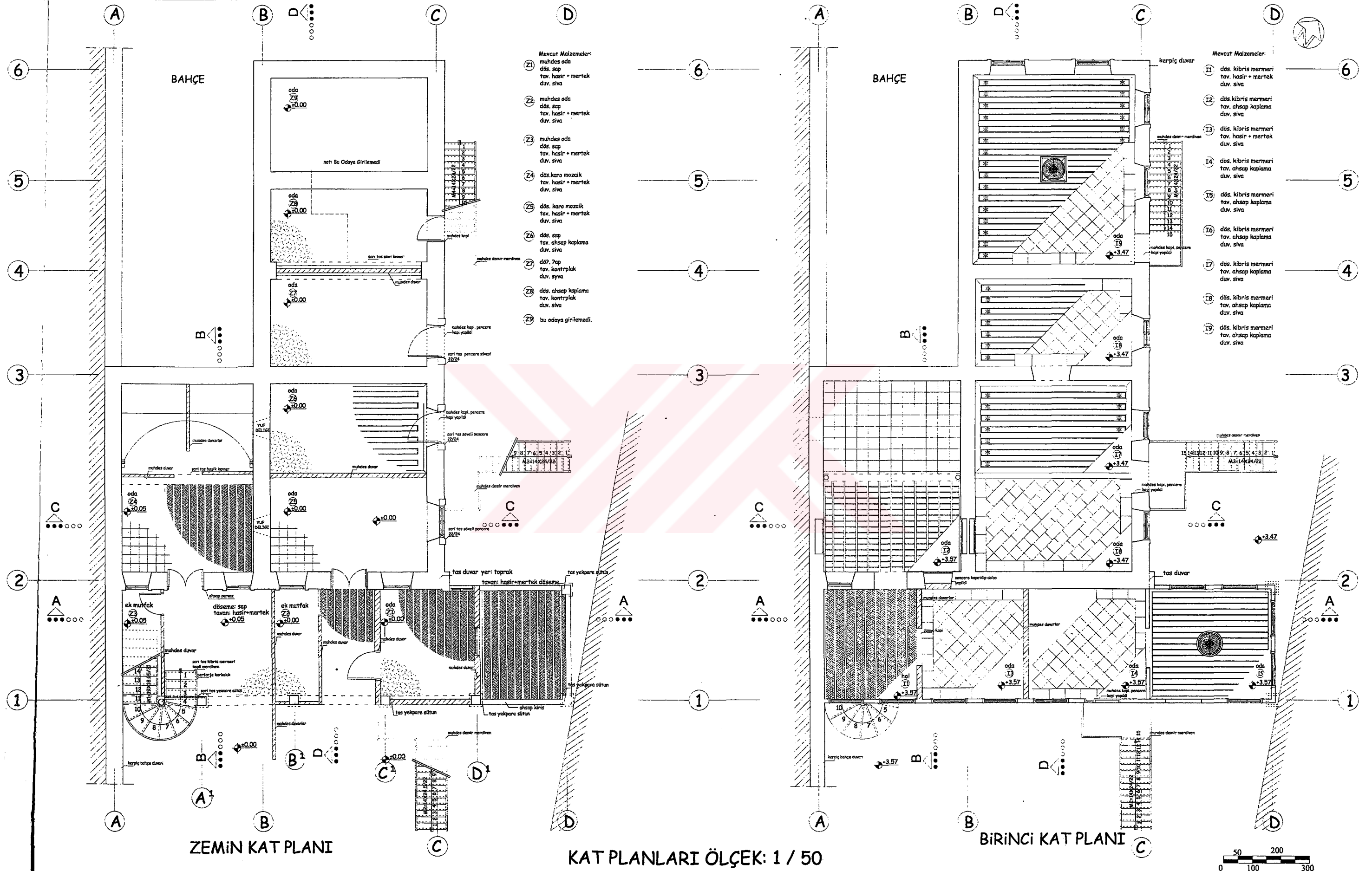
mekanlarını tuvaletin ve gusulhanenin bulunduğu yapılar görülmektedir. Yapının bahçe duvarları yüksek ve dolu taş kemerli, kemerlerin arası kerpiçle dolgu sistemde yapıldığı yapının şimdiki sahibi tarafından anlatılmaktadır. Yapının Kuru Çeşme sokağına bakan girişinde, geniş ve yüksek bir giriş kapısı ile bu kapıdan yapıya kadar, yapının bahçesinde toprak seviyesinden yüksek taş kaplama olan bir giriş yolu olduğu belirtilmektedir. Çocukluk anılarını hatırlayanların belirttiklerine göre ise yapının bahçesinde portakal, mandalina, limon, dut, incir ağaçları gibi birçok meyve ağaçları vardı.

Bütün konutlarda olduğu gibi ıslak hacimler sorunu bu yapıda da görülmektedir. Kültürel faaliyetlerin gerçekleşeceği bir yapı olduğu için zemin katta ıslak hacimler düşünülmüştür. Cafe işlevi verebilmek için yine zemin katta mutfak işlevi verebilecek mekanlar mevcuttur. Zemin kattaki odaların duvarlarında hiçbir bezeme olmaması nedeniyle, bu mekanların servis mekanları ve ıslak mekan olarak düzenlenmesi önerilmektedir. Üst katta ise seminerlerin verilebileceği, sergilerin açılacağı odadan odaya geçişlerin bulunduğu geniş ve süslemeli ahşap tavanlara sahip odalar mevcuttur.

Tek yapı ölçeğindeki çalışmada aşağıdaki koruma kararları ve önerileri alınmıştır:

- Öncelikle taşıyıcı sistemle ilgili müdahaleler yapılacaktır.
- Mimari öğelerin onarım ve yenilenmesi gereken yerlerde geleneksel malzeme kullanılmıştır.
- Yapıda yeni işlevine uygun yeni düzenlemeler geleneksel plan şeması değiştirilmeden getirilip, kafeterya işlevi için gereken ıslak hacimler ve servis mekanları oluşturulacaktır.
- Yapı içindeki tavan süslemesi, her türlü ahşap ve taş oymacılık, alçı kabartma ve bunun gibi korunması gerekli özelliklere sahip mimari öğeler yok edilmeyecektir.
- Yapının dış cephesine ait, kapı, pencere, merdiven, pervaz, saçak silmesi, saçak, kiremit tipi ve bunun gibi esas mimariyi yok edecek değişiklikler yapılmayacaktır.
- Bozulmuş olan sıvalar laboratuvar analiz çalışması yapıp, uygun karışımlar hazırlandıktan sonra tamamlanacaktır.
- Yapının çatı biçimlenişi değiştirilmeyip örtü malzemesi olarak alaturka kiremit kullanılacaktır.
- Yapının altyapısı yeniden yapılarak, elektrik, su tesisatları günümüz çağdaş koşullarına uygun hale getirilecektir. Bu düzenlemelerle yapıya, özgünlüğü korunarak yeni işlev verilmiş ve yaşatılması sağlanmıştır.





Doç. Dr. NEVZAT İLHAN

1211085 HATİCE TÜZEL



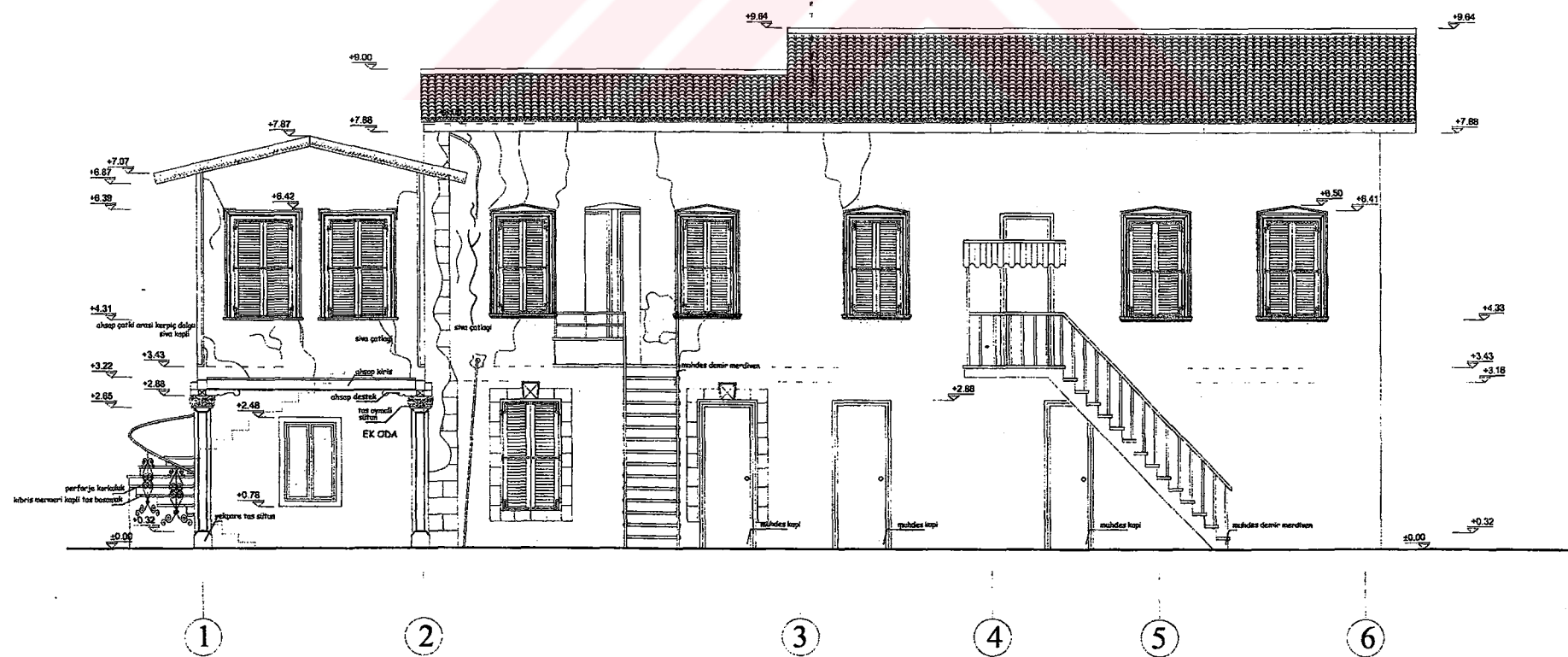
A

B

C

D

KUZEY GÖRÜNÜS ÖLÇEK: 1/50



1

2

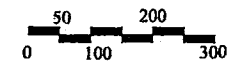
3

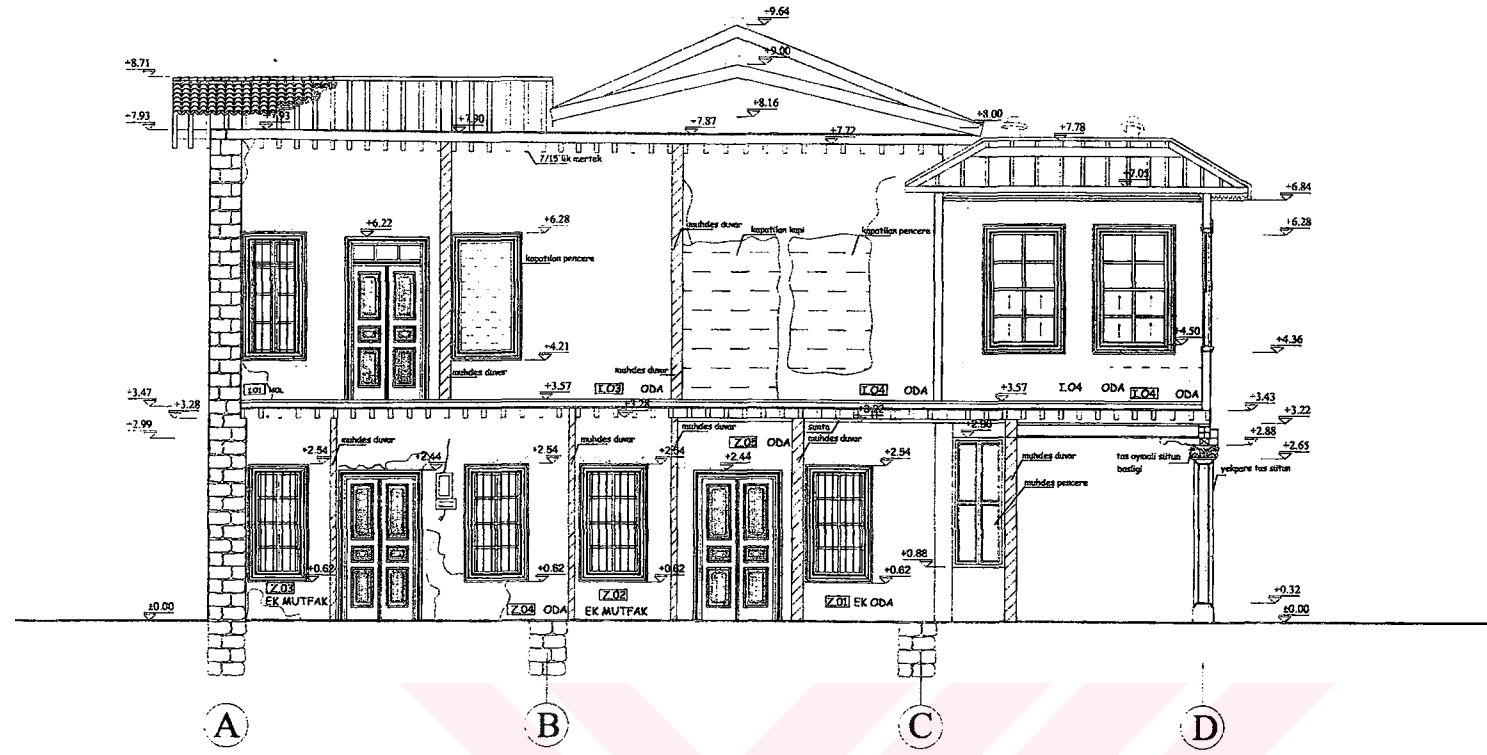
4

5

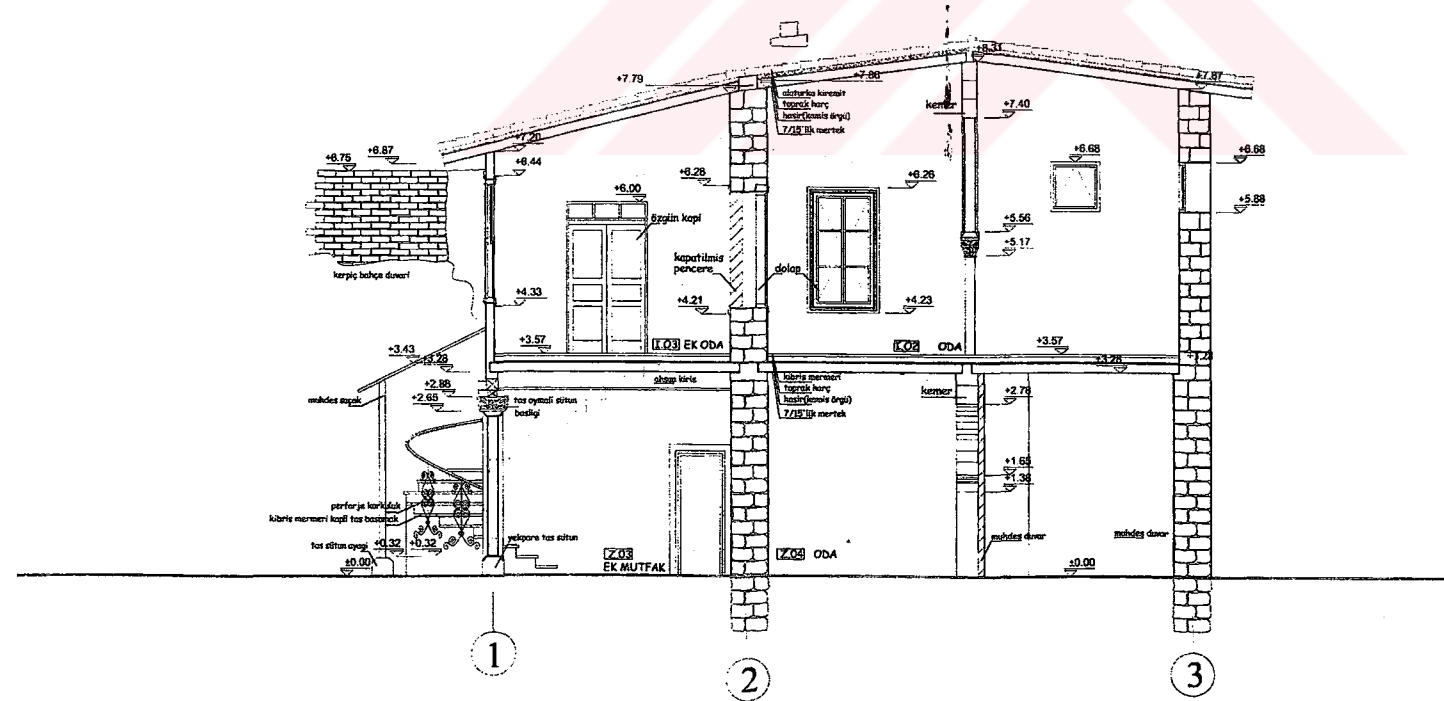
6

BATI GÖRÜNÜS ÖLÇEK: 1/50

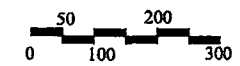




A-A KESİTİ ÖLÇEK: 1/50



B-B KESİTİ ÖLÇEK: 1/50

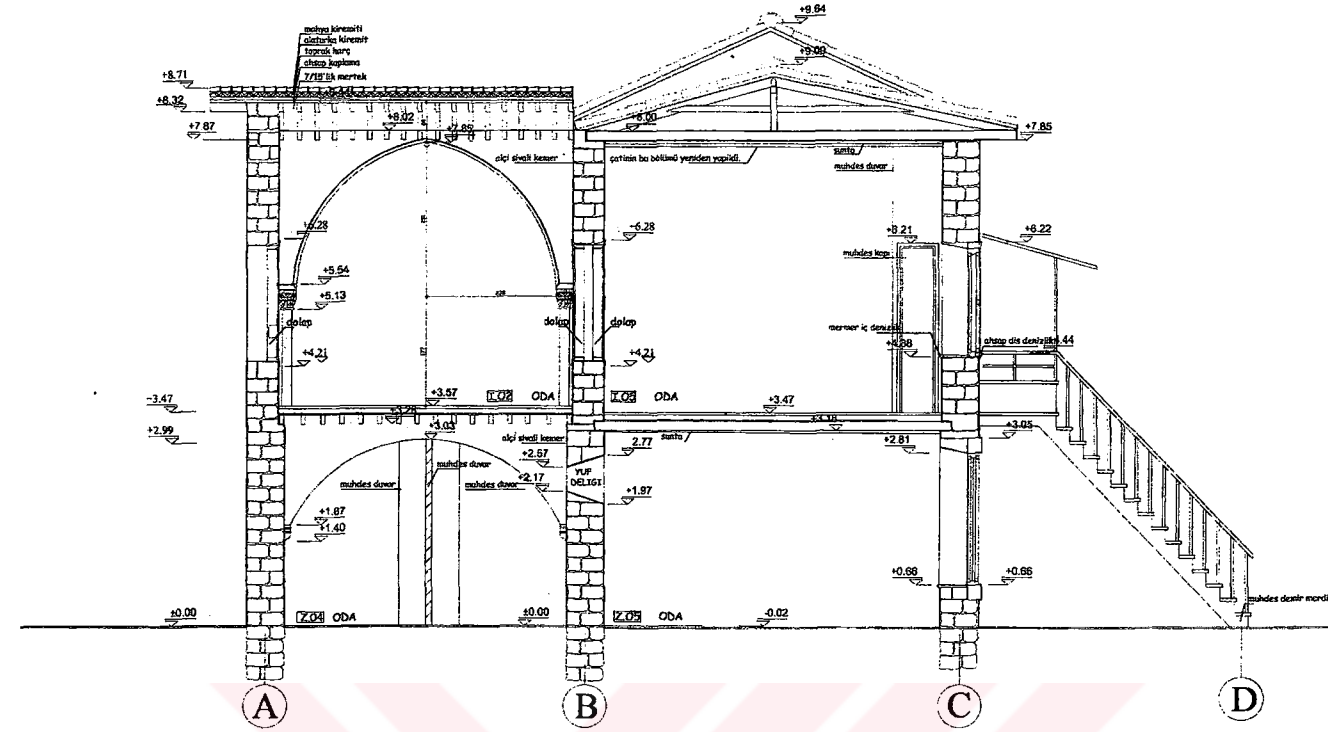


Doç. Dr. NEVZAT İLHAN

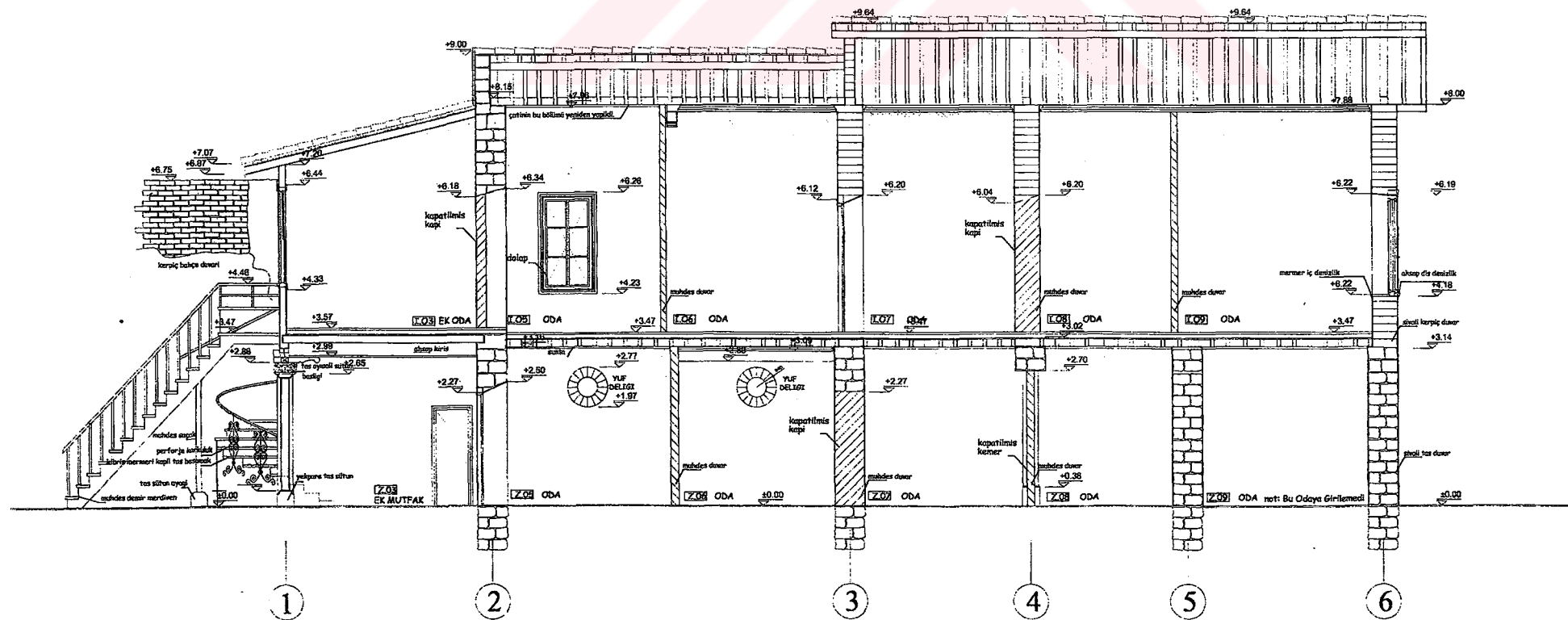
1211085 HATİCE TÜZEL

Şekil 4.7 Kadı Ahmet Efendi evi rölöveleri- kesit

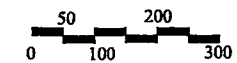
TC YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

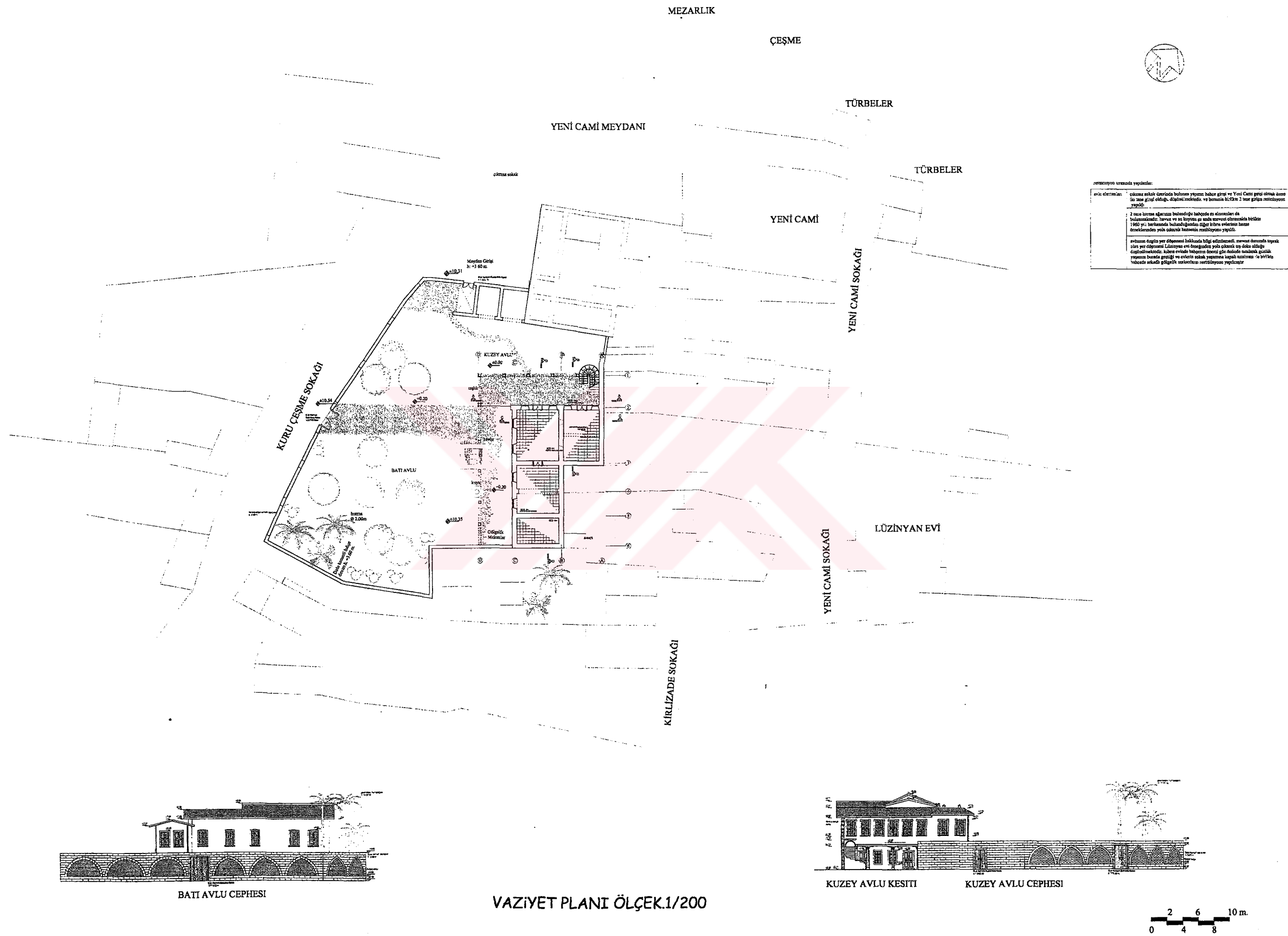


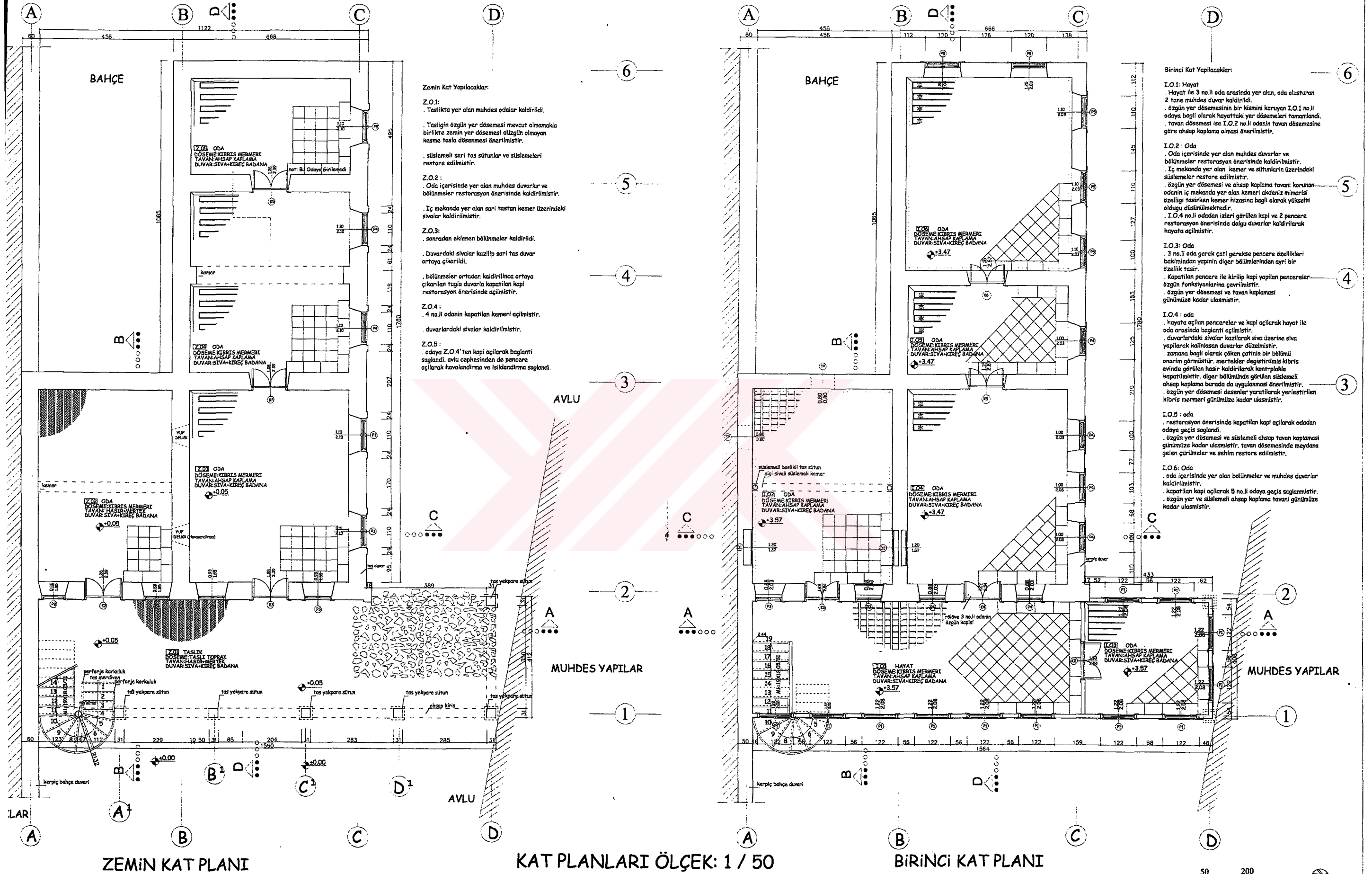
C-C KESİTİ ÖLÇEK: 1/50

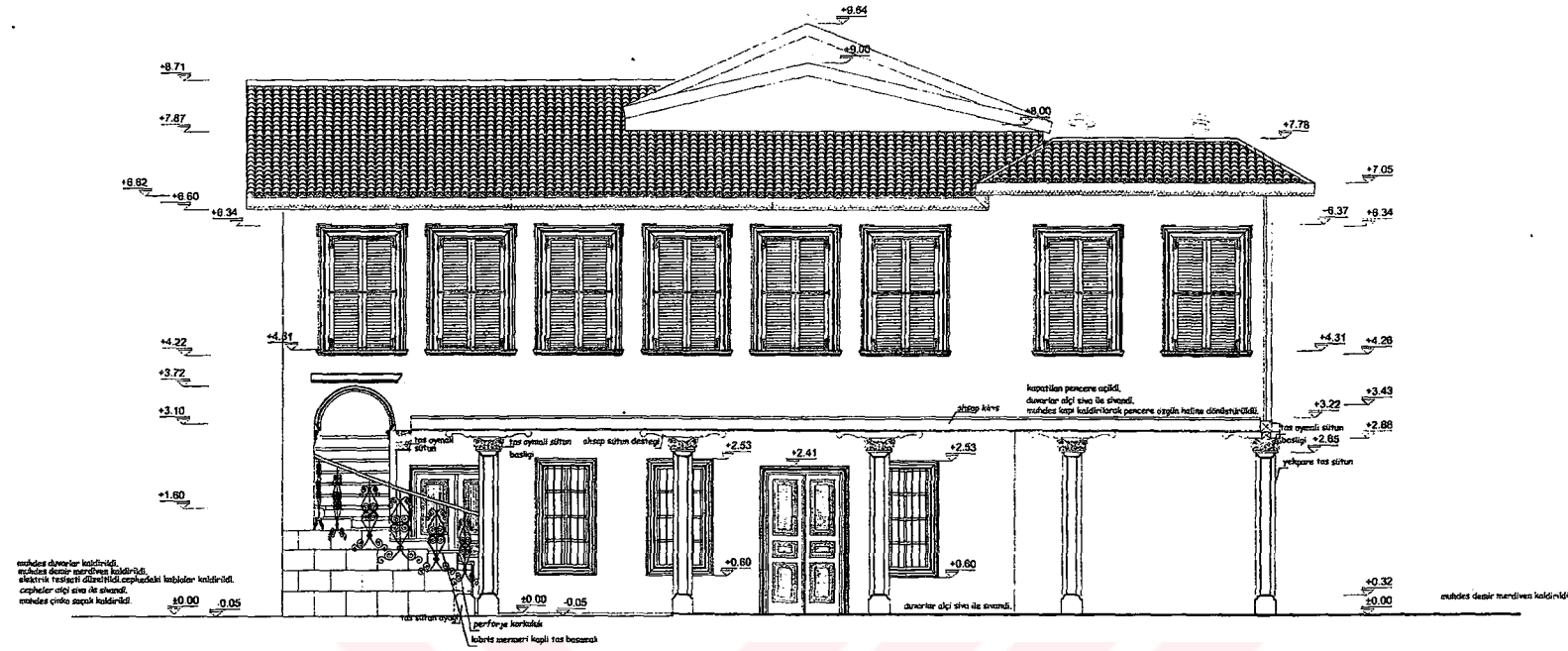


D-D KESİTİ ÖLÇEK: 1/50









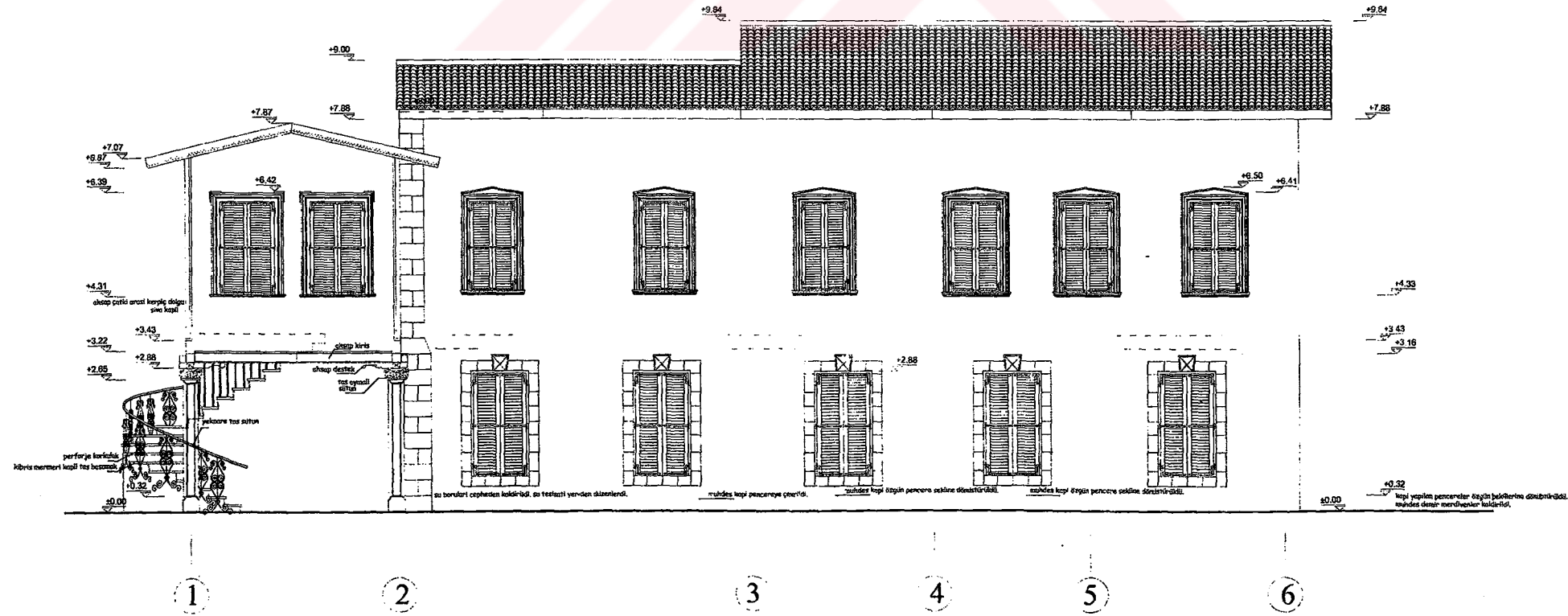
A

B

C

D

KUZEY GÖRÜNÜS ÖLÇEK: 1/50



1

2

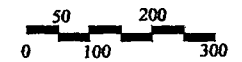
3

4

5

6

BATI GÖRÜNÜS ÖLÇEK: 1/50

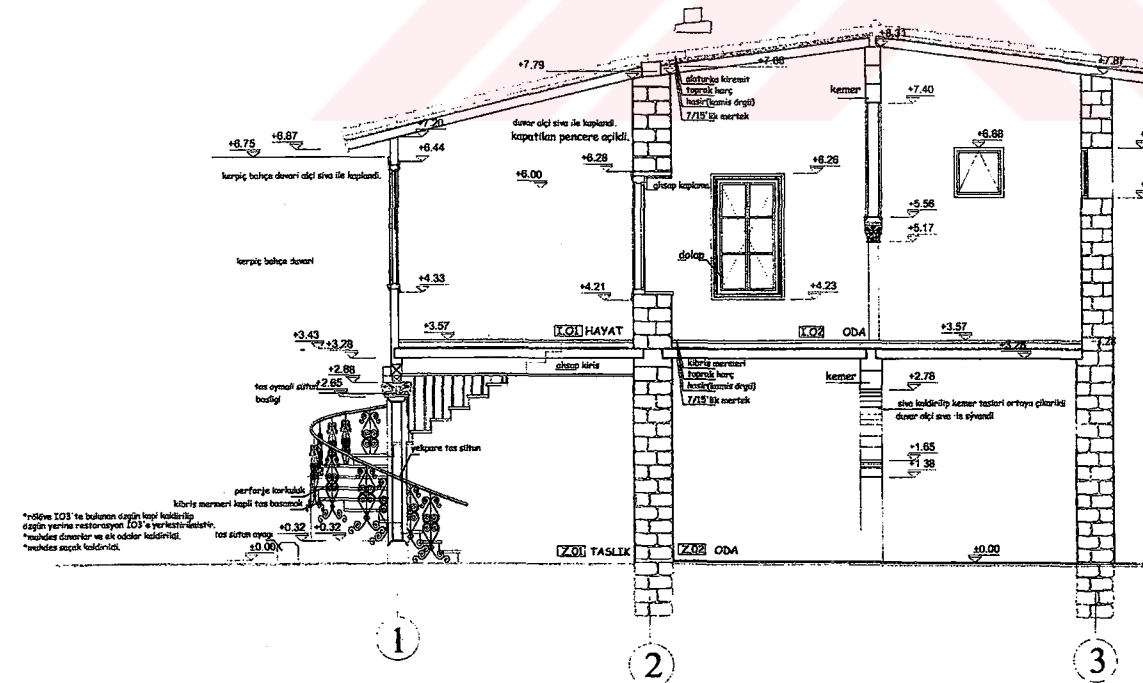


Doç. Dr. NEVZAT İLHAN

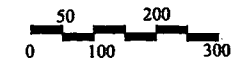
1211085 HATİCE TÜZEL

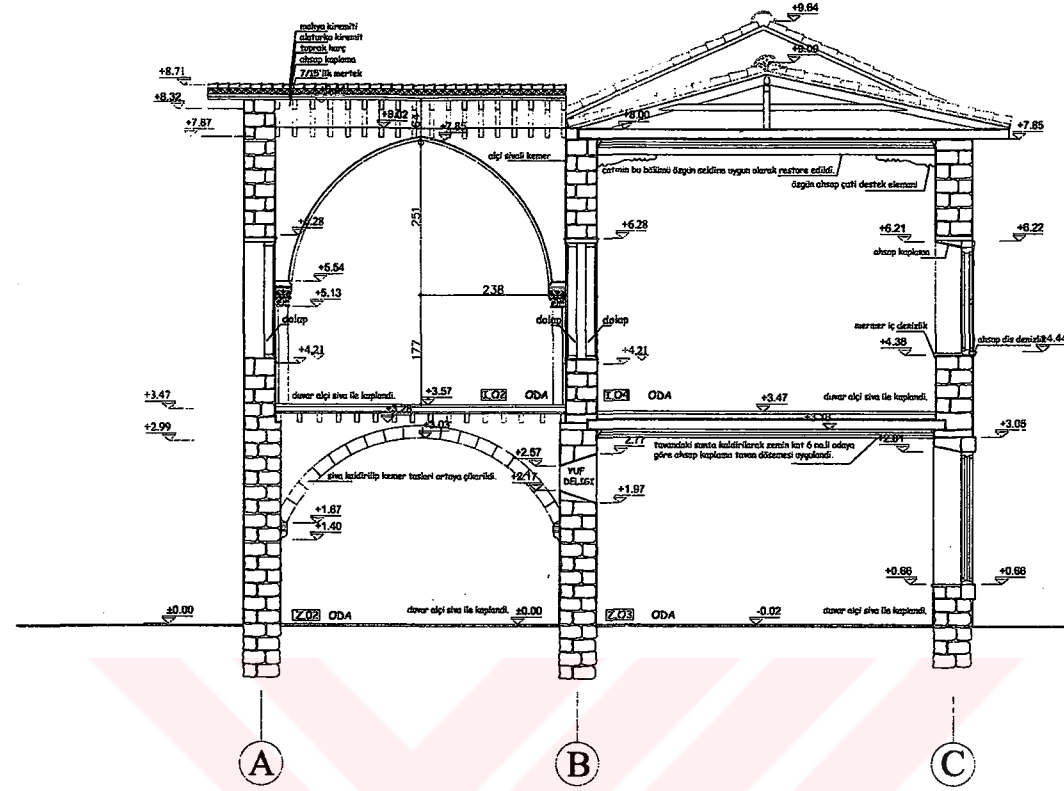


A-A KESİTİ ÖLÇEK: 1/50

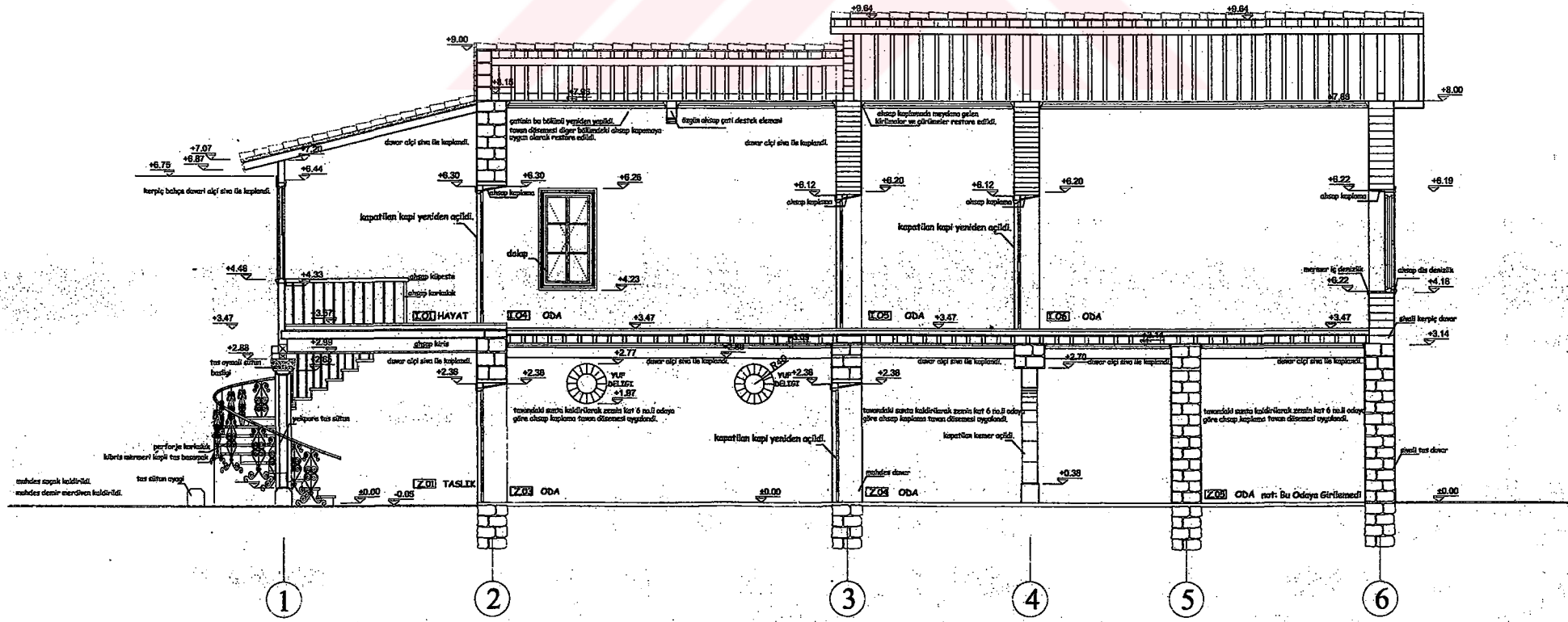


B-B KESİTİ ÖLÇEK: 1/50

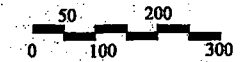




C-C KESİTİ ÖLÇEK: 1/50



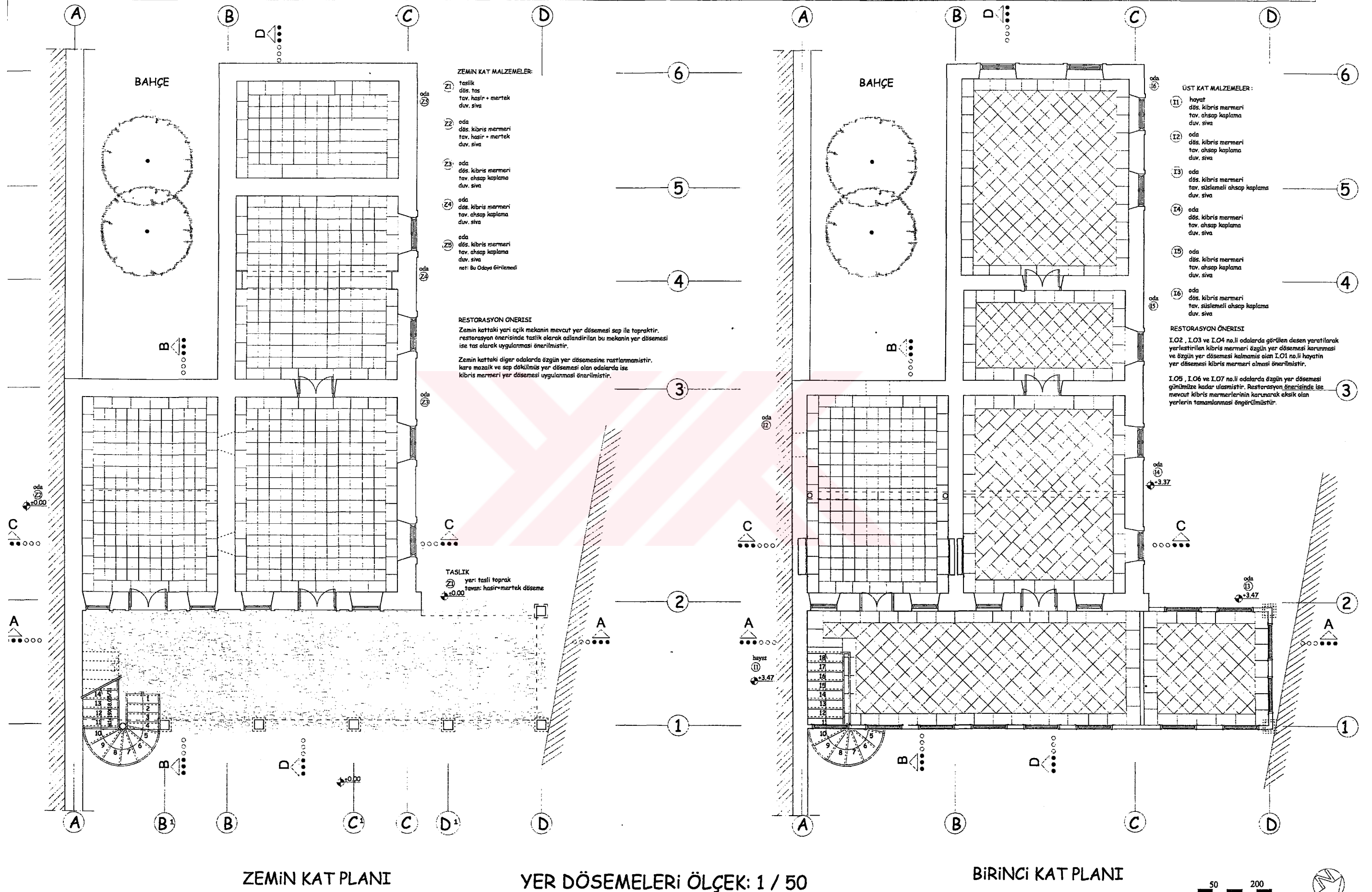
D-D KESİTİ ÖLÇEK: 1/50

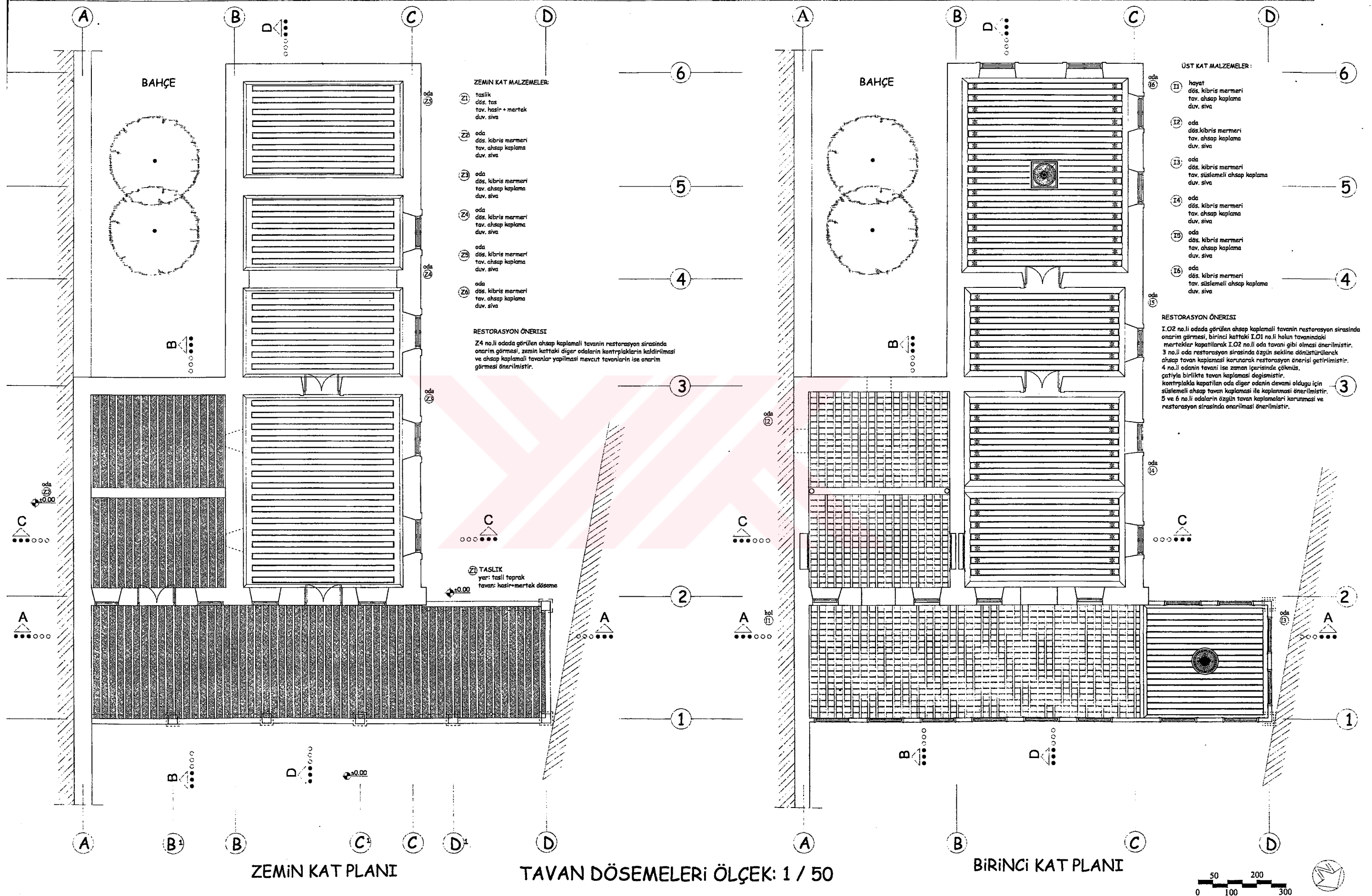


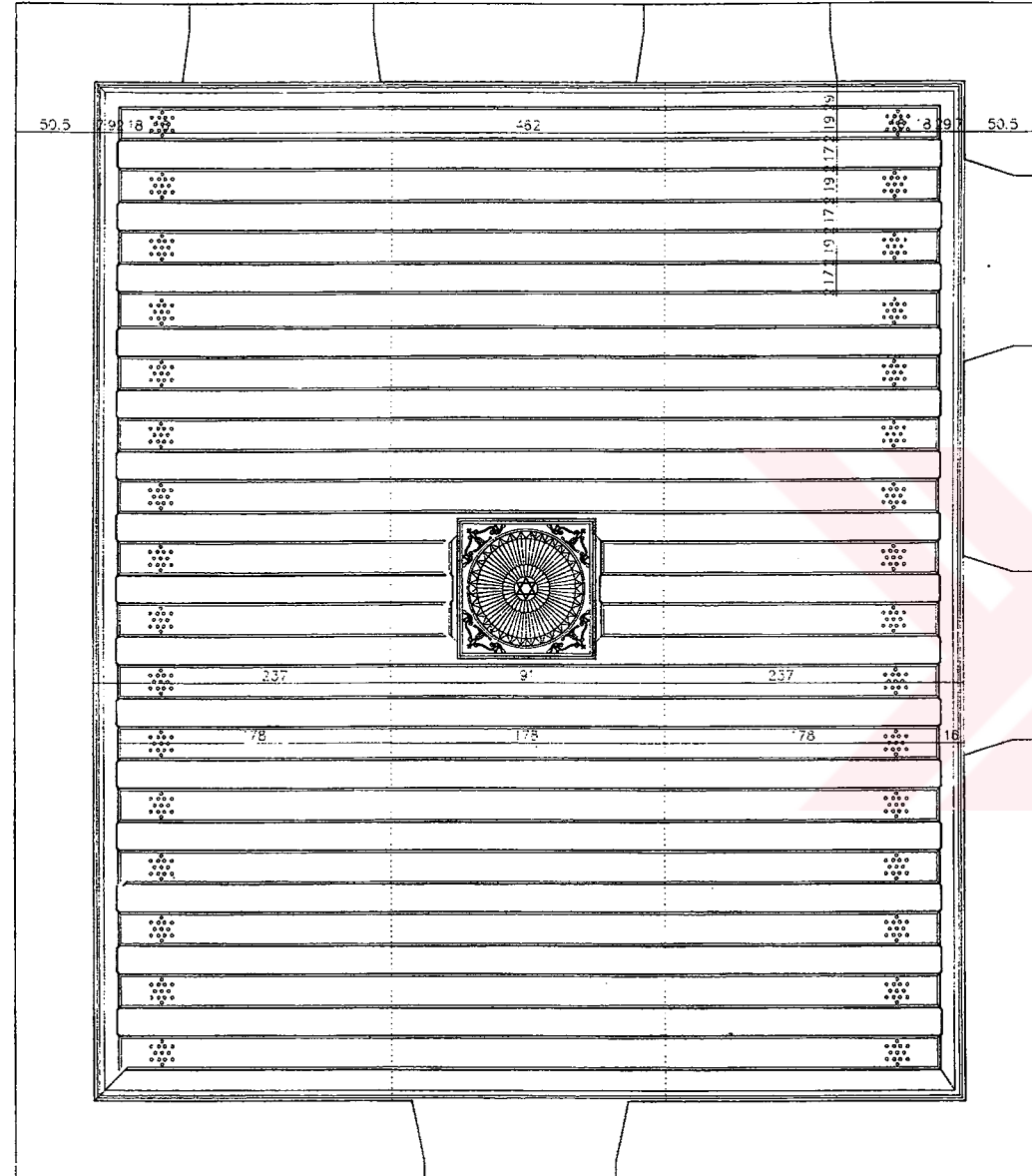
Doç. Dr. NEVZAT İLHAN

1211085 HATİCE TÜZEL

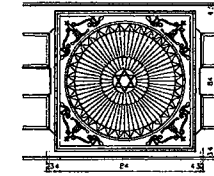
Şekil 4.14 Kadı Ahmet Efendi evi restorasyon önerileri- kesit



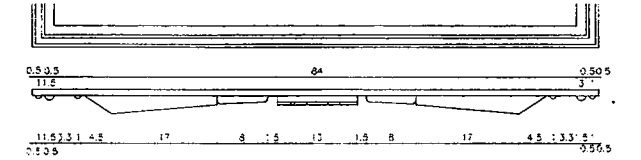




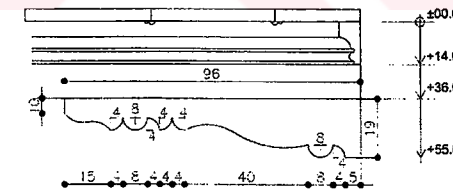
I.O. 6 AHSAP KAPLAMA TAVAN PLANI ÖLÇEK:1/20



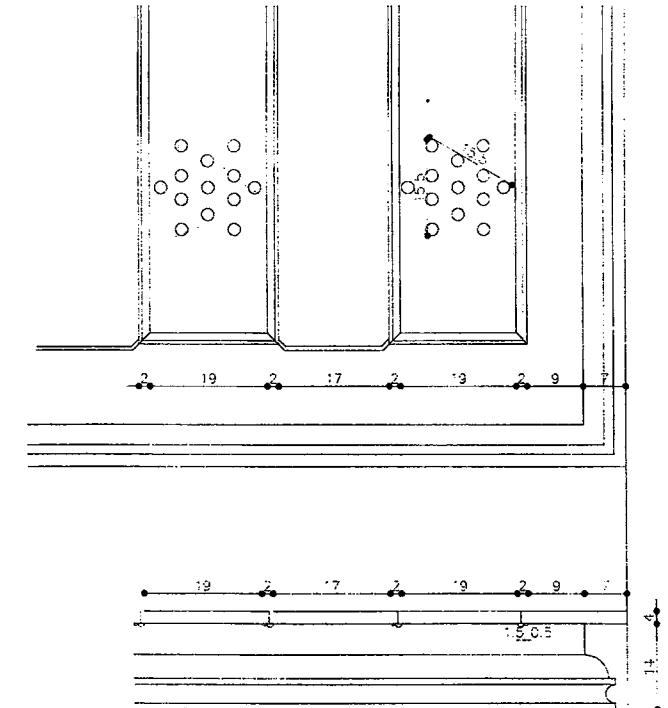
I.O. 6 TAVAN SÜSLEMESİ ÖLÇEK:1/20



I.O. 6 TAVAN SÜSLEMESİ PROFİL DETAYI ÖLÇEK:1/2

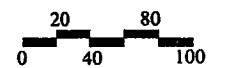


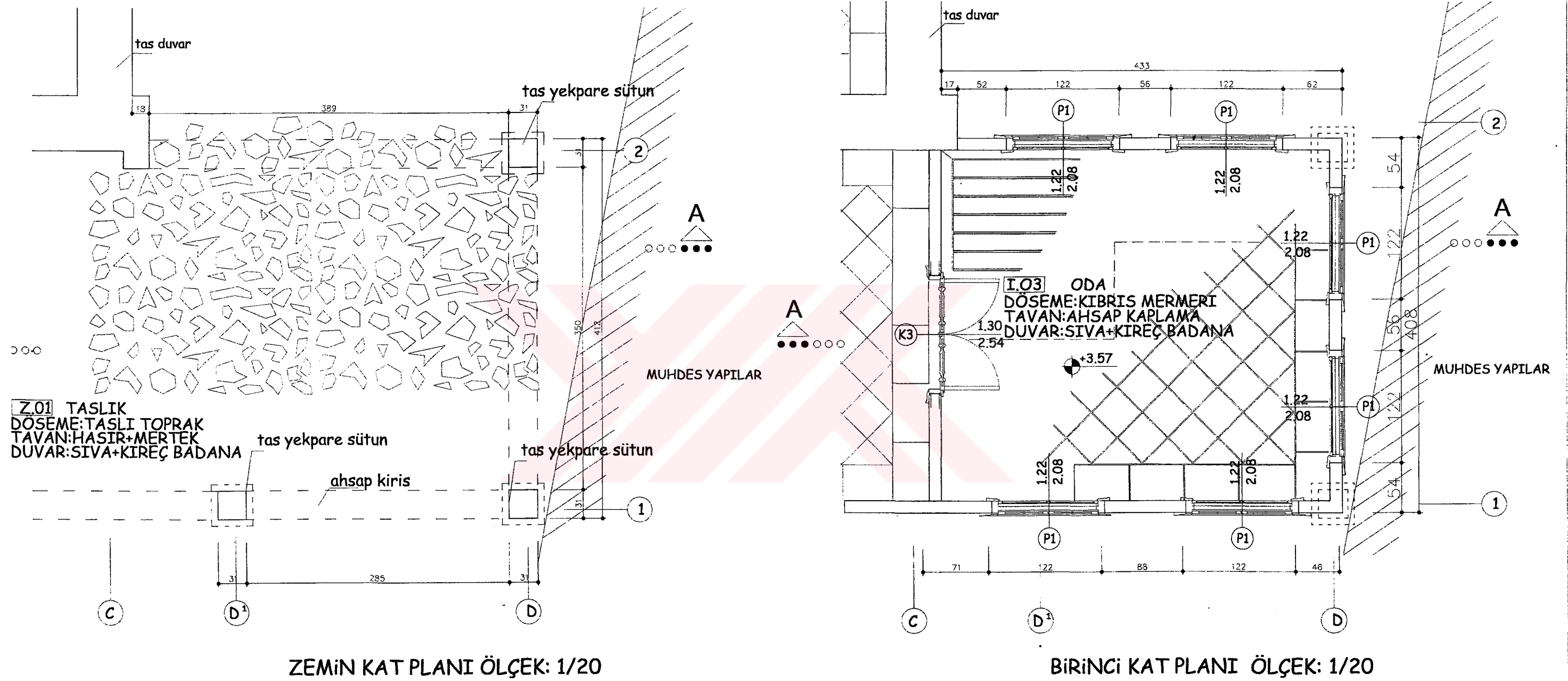
AHSAP TAVAN DESTEĞİ ÖLÇEK:1/10



TAVAN PROFİL DETAYI ÖLÇEK:1/2

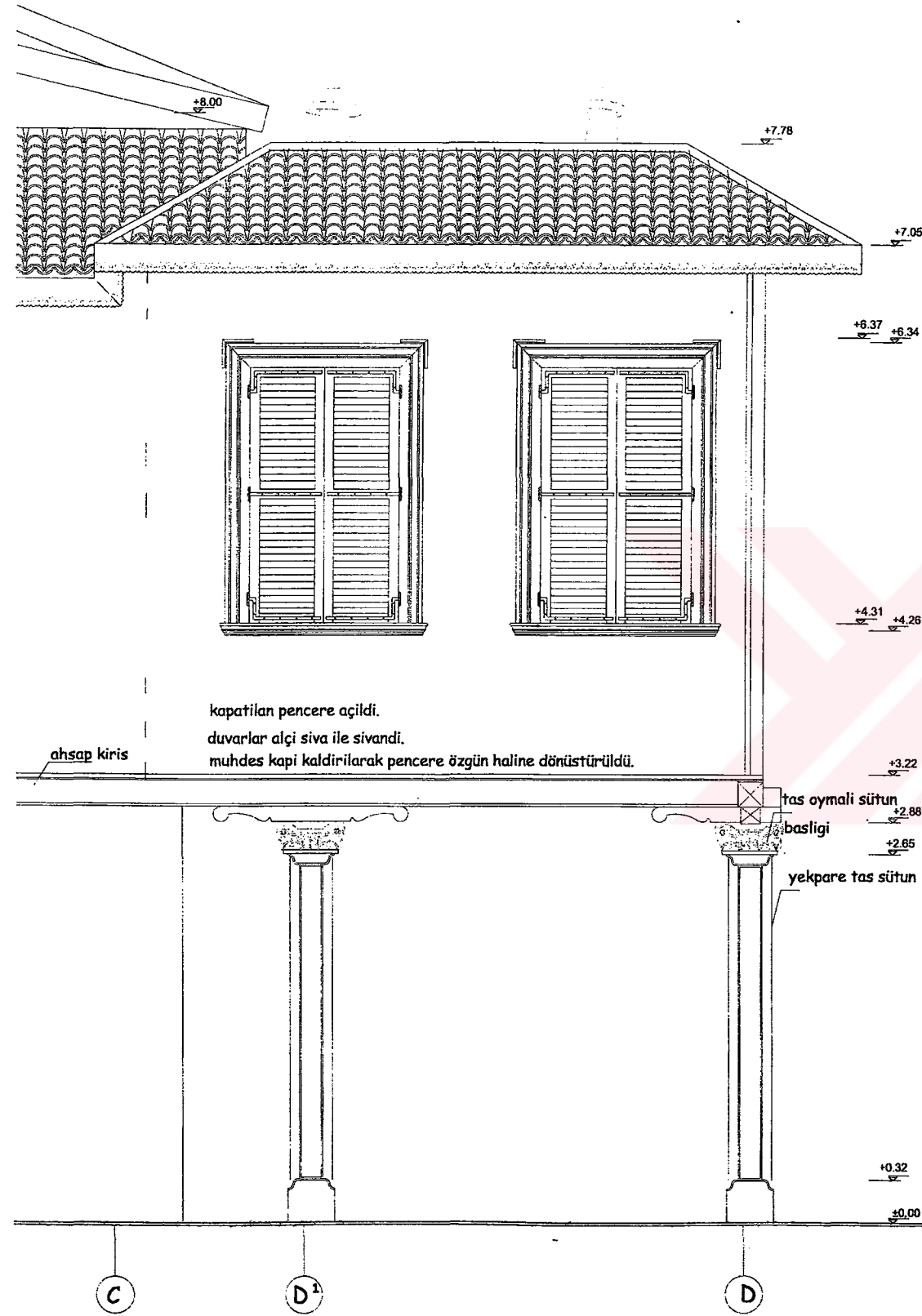
TAVAN DETAYLARI



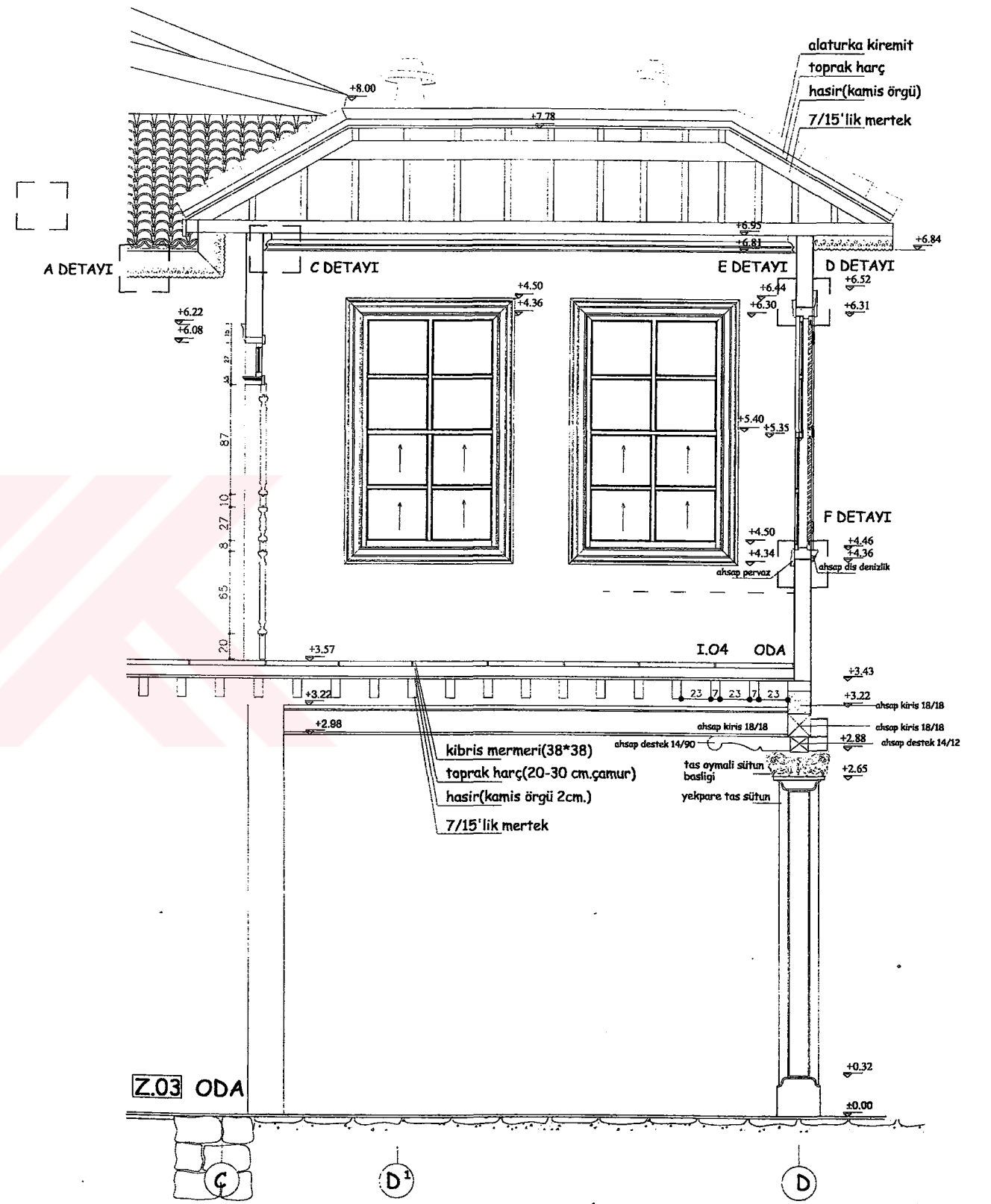


Doç. Dr. NEVZAT İLHAN

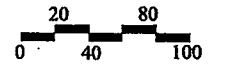
1211085 HATİCE TÜZEL



KUZEV GÜRÜNÜS ÖLÇEK: 1/20

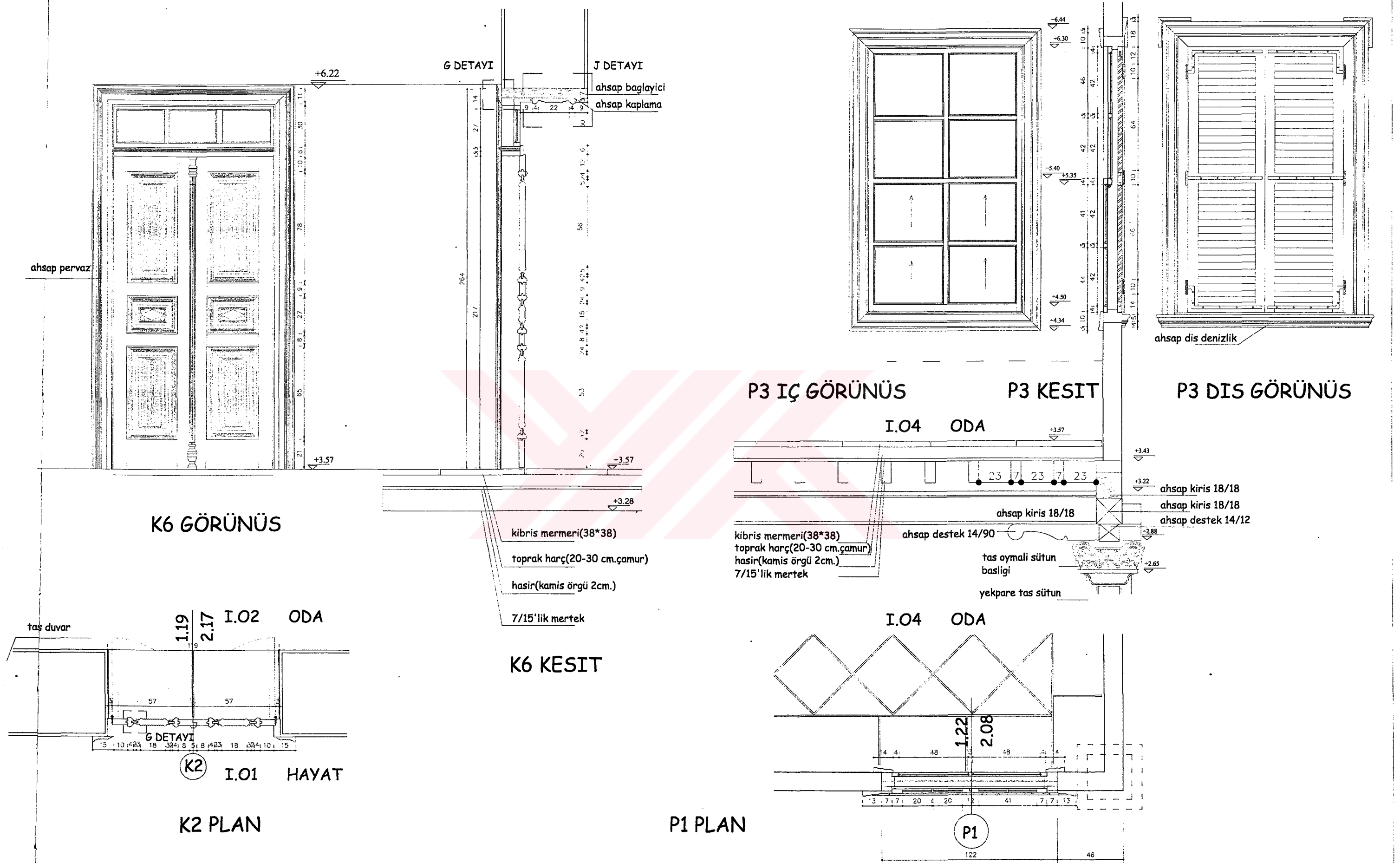


A-A KESİTİ ÖLÇEK: 1/20



Doç. Dr. NEVZAT İLHAN

1211085 HATİCE TÜZEL



Doç. Dr. NEVZAT İLHAN

-1211085 HATİCE TÜZEL

KAYNAKLAR

- Atun, H., (1999), "Kıbrıs'ta Osmanlı Mirası", Osmanlı Mimarlığının 7 Yüzyılı, Uluslarüstü Bir Miras, Yem Yayınları, İstanbul.
- Balkan, E., (1999), Tarihsel Süreç İçerisinde KKTC'de Toplum ve Mimarlık, Kıbrıs Araştırmaları Dizisi No:1, DAÜ Mimarlık Fakültesi, Gazi Mağusa.
- Buchholz, H. G. ve Karageorghis V., (1973), Prehistoric Greece and Cyprus, Phadion, London.
- Enlart, C., (1987), Gothic Art and Renaissance in Cyprus (Çev. D. Hunt), Trigraph Limited, London.
- Faşlı, M., (1999), "Kuzey Kıbrıs'ta Konut Dış Mekan Kullanımlarına Bir Bakış", Kıbrıs Sokaklarında Mimariye, Yaşama ve Çevreye Dair, Işık Kitapevi Yayınları, Lefkoşa, s.65.
- Gürkan, H. M., (2000), Dünkü ve Bugünkü Lefkoşa, Toplu Eserler 3, Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa.
- Salvator, L., (1983), Levkosia; The Capital of Cyprus, Trigraph Limited, London.
- Terzioğlu, U., (2001), "Lefkoşa ve Venedik Surları", Mimarca, 67:10-11.
- Ulaş, U., (1990), Lefkoşa Arap Ahmet Mahallesi Konutları Morfolojik Analizi, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (yayımlanmamış).
- Yazar adı yok., (1975), "Lefkoşa'daki Türk Eserleri", Rölöve Restorasyon Dergisi, Ankara.
- Yazar adı yok., (1990), "Kıbrıs", Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi, cilt 13,s.242, Yem yayınları, İstanbul.
- Yazar adı yok., (1995), Twelve Traditional Cyprus Houses, UNHCR, Nicosia.
- Yıldız, N., (1996), "10: Ottoman Houses in Cyprus", The Ottoman House, Amasya Symposium, 24-27 Sep. 1996, Ankara, 79-88.
- Yıldız, N., (2000), History of Cyprus Civilizations; Lecture Notes, EMU Faculty of Arts and Science, Gazi Mağusa.

EKLER

Ek 1 Eski Eserler Yasası



EKLER

Ekl 1 Eski Eserler Yasası

220



KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

RESMİ GAZETE

16 Ağustos, 1994

EK I

YASALAR

sayı: 95

Bölüm I

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi'nin 2 Ağustos 1994 tarihli birleşiminde kabul olunan "Eski Eserler Yasası" Anayasa'nın 94(1) maddesi gereğince, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı tarafından Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle ilân olunur.

(893)

leştirmek için aynı, nakdi ve teknik yardım yapmak.

- (2) Fon, aşağıda belirlenen beş kişiden oluşan bir Yönetim Kurulu tarafından yönetilir.
- (A) Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Müdürü (Başkan);
 (B) Bakanlık Temsilcisi (Üye);
 (C) Maliye İşleri ile görevli bakanlık Temsilcisi (Üye);
 (C) Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Temsilcisi (Üye); ve
 (D) Anıtlar Yüksek Kurulu Temsilcisi. (Üye).

(3) Fonun İfa Amiri, Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Müdürüdür.

(4) Fonun kaynakları şunlardır:

- (A) Her yıl devlet bütçesinden Fona yapılacak katkı;
 (B) Müze ve Ören yerlerine giriş ücretleri;
 (C) Fondan verilecek kredilerin faizleri;
 (Ç) Eski eserlerle ilgili davalarda mahkemece karara bağlanan para cezaları;
 (D) Fona yapılacak her türlü bağış ve yardımlar;
 (E) Müze ve Ören yerlerindeki taşınır ve taşınmaz eski eserlerin film ve fotoğraf çekimlerinden sağlanacak gelirler;
 (F) Yayın gelirleri;
 (G) Taşınır eski eserlerin muhafazası ve kopyalarının yapılması için ödenen ücretler; ve
 (H) Müdürlüğe ait eski eserler ve diğer gayrimenkul bina kiraları ve geçici etkinliklere tahsisinden sağlanan gelirler.

(5) Fon Hesapları Müdürlüğe tutulur ve Fonun kaynakları Kıyıcı Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasında muhafaza edilir, Fonun deretimi Sayıştayca yapılır.

(6) Fondan, yukarıdaki (1)'inci fıkraya kurullarında belirlenen amaçlarla ve Fon Yönetim Kurulu kararı ile harcama yapılabilir. Yönetim Kurulunun, harcamalara ve verilecek yardım bütçeliklik ve kredilere ilişkin yetki ve görevleri, çalışma usul ve esasları ve Fondan yukarıdaki (1)'inci fıkraya kurullarında ve bu yasanın eski eserlerin korunmasına ilişkin kurullarına uygun olarak gerçek ve tüzel kişilere hangi tür yardımlar yapılacağı, bütçeliklik tanınacağı ve kredi verileceği, Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir tüzük ile belirlenir.

12) Mazbut ve mülhak vakıf olup da kamulaştırılmaları gerektiği Müdürlüğe belirlenen eski eserler, doğa varlıkları, eski eser alanları ve/veya koruma alanları Bakanlık, Vakıflar Dairesi ve/veya ilgili taşınmaz Mitevelili veya Galerileriyle anlaşarak suretiyle Temel Evrak Kurullarına (Ahkâmî Evrak) uygun olarak bu Yasa ve Zorla Mal İktisabı Yasası ve Mala El Koyma Yasası kural-ları çerçevesinde kamulaştırılabilir veya mala el konabilir.

15/1962
21/1962

Mülhak vakıf olup da tescil edilmiş tarihli önemli haiz eski eserlerden, amaçları dışında kullanılanlar, bakımları yapılmayanlar, yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunanlar, çeşitli nedenlerle kısmen veya tamamen gerçek ve tüzel kişilerin eline geçmeler, bilimsel olmayan inşaat ve fiziki müdahalelerle karakterini yitirme tehlikesinde olanlar.

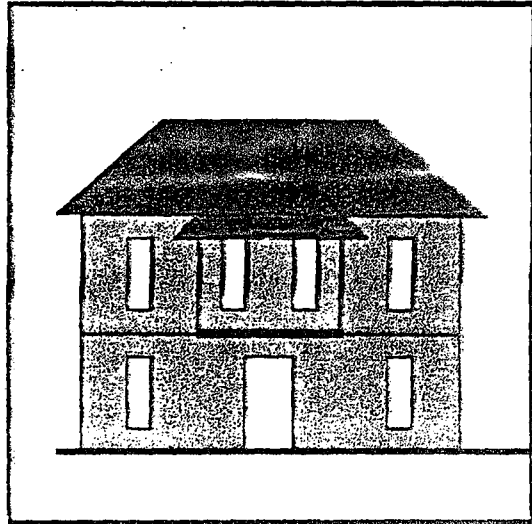
bu Yasanın "Koruma" tanımındaki gereklerle göre korun-mayanlar ve Kent ile ülke planlaması için kamulaş-tırılmaları gerekli görülenler kamulaştırılabilir.

veya mala el konabilir, Zorla Mal İktisabı ile Zorla Kamulaştırma İşlemleri bu Yasa Kurulları ile Zorla

Mal İktisabı Yasası ve Mala El Koyma Yasasının bu Yasaya aykırı olmayan kurallarına göre yapılır. Kamulaştırmada bedel takdirini yapıırken taşınmaz eski eserlerin eskilik, enderlik ve sanat değeri dikkate alınmaz.

Eski Eserleri 20. (1) Aşağıda belirlenen amaçlarda kullanılmak üzere Koruma Fonunun Kuruluşu Yönetimi ve Denetimi

(A) Özel mülkiyete konu taşınmaz eski eserler ile devletin mülkiyetinde veya gözetim ve denetiminde bulunan taşınır ve taşınmaz eski eseri korumak, yaşatmak, bakım ve onarımlarını yapmak, restore etmek, belgelemek, tanıtmak ve bunlarla ilgili her türlü iş ve işlemleri, bilimsel ve teknik çalışmaları yapmak ve/veya yaptırmak;

**KENTSEL
KORUMA**

KENTSEL KORUMA

6.12.0 Giriş

Kentsel koruma; Suriçi, surlar, köyiçleri ve doku bütünlüğü olan alanlar 27 nolu haritada gösterilen ve imar yasasının 31. maddesi uyarınca koruma alanı olarak tanımlanan alanlardır. Suriçi ve eski köy merkezleri ile doku bütünlüğüne sahip mahalle ve alanlar kendi geleneksel karakter ve mimari değerleri ile oluşmuş uyumlu karakter bütünlüğünü yansıtmaktadırlar. Suriçinin tarihi, kültürel ve mimari değerleri, Doğu ve Batı kültürlerinin karışımını yansıtmakta olup, uluslararası mirasın önemli ve nadir örneklerinden birini oluşturmaktadır. Surlar dışında bulunan tek tek binalar ile bu tür binaların neoklasik ve koloni dönemi binaları da belirli tarihi dönemlerdeki mimari mirasın yansımaları açısından önemlidirler.

Bu değerlerin korunması gerekli olup, bunların korunması, rehabilitasyonu ve fiziki değerlerinin artırılması canlandırılmasını sağlayacak etkili ve birbirini tamamlayan ekonomik, sosyal, örgütsel ve parasal politikalar bütününe gereksinim vardır.

Plan Alanında var olan sahip oldukları özellikleri bakımından bu mimari miras yalnızca bir süsleme değil, korunarak tüm Plan Alanının planlanması ve gelişmesinde, toplumun çıkarına bir kalkınma dinamiği olarak yararlanılabilecek kültürel ve ekonomik yönden değerli bir mal ve kaynaktır.

12.1 Ana Konular ve Sorunlar

- a- Tarihi bir kent olan Suriçi, eski köyiçleri ve doku bütünlüğü olan mahalle ve alanlarda genel anlamda kültürel, mimari, sosyal, fiziksel, ekonomik, ve benzeri yönlerden eskime, bozulma ve giderek yok olma süreci yaşanması
- b- Eski binaların sağlık (hijyen) koşullarına uygun olmaması çağdaş yaşama cevap verememesi, mal sahiplerinin bölgeyi terk etmesi, kiraların ucuz olması ve ticaret merkezine yakınlık dolayısı ile yeni ve kültüre yabancı bir sosyal yapının bu bölgeye yerleşmesine bağlı olarak hızlı bir nüfus değişimi yaşanması yeni gelen nüfusun sosyal ve kültürel yapısının yerel sosyal ve kültürel yapıdan farklı olmasına bağlı olarak sosyal ve fiziki çevrenin bozulması
- c- İş yerlerini, konutlarını ve bölgeyi terkeden gerçek sahiplerin bu alanlara yabancılaştırılması

- d- Yeni gelişen alışveriş alanları, ulaşım dolaşım güçlükleri, değişen nüfus yapısı, eskiyen, bozulan sosyal ve fiziki çevresi ile Surlar içinin yaşam ve iş olanakları bakımından çekiçliliğini kaybetmesi,
- e- Suriçinin ve köylerinin konut alanı ve iş alanı olarak cazibesini yitirmesine bağlı olarak herbirisi tarihi çevre içinde bir değer olan yapıların ihmal edilmesine neden olması, giderek gerek yapısal gerekse konfor durumları bakımından sorunları olan binaların hızla yıkılması .
- f- Surlar içi ve köy içlerinde konut dışı kullanımların, konut bölgeleri içerisinde kontrolsüz yayılması ve taşıma kapasitesinin üzerinde işlevsel yükün baskı yaratması
- g- ulaşım alışkanlıkları, otopark yetersizliği nedeniyle ulaşım ve dolaşımın güçleşmesi ,
- h- uygunsuz yeni yapılaşmanın oluşması mevcut eski dokudaki sokak cephelerinin değiştirilmesi reklam, vitrin, v.b. uygunsuz ilavelerin yapılması
- i- Tarihi dokunun bir parçası olan iç bahçelerin, ağaçların yoğun yapılaşma nedeni ile yok olması
- j- Yeni uygunsuz yapılaşmanın tarihi ve kültürel çevreye zarar verecek tarzda gelişmesi.
- k- atölye, oto tamirhanesi ve küçük sanayi türündeki uygunsuz kullanımların ve bunların sağlıksız ortamlarının, görsel kirlilik, gürültü gibi sorunlar yaratması.
- l- Belediye hizmetlerinin yetersizliği .
- m- Suriçinin mevcut yeşil dokusu arsa bazında yoğun olarak yapılan yeni gelişmelerden dolayı yok olması ve tarihi çevreyi de görsel olarak olumsuz yönde etkilemesi.
- n- Yaya ulaşımına yönelik olarak yeterli düzeyde bir ulaşım sisteminin geliştirilmemesi.
- o- Teknik, yasal, örgütsel, ekonomik, idari örgütlenme yetersizliği
- p- koruma ve canlandırma politikalarının hayata geçirilmesini sağlayacak ekonomik, sosyal, parasal ve örgütlenmeye yönelik bir birini tamamlayan politika ve eylem planlanması eksikliği.
- q- özgün kültüre yabancılaşma ve Tarihi dokuların kültürel zenginliği ile ilgili yeterli toplum bilincinin gelişmemiş olması.

- r- Rant beklentisi
- t- Koruma için yeterli kaynağın olması.

6.12.2 Vizyon

Lefkoşa bütününde, Suriçinde ve surlar dışındaki tüm geleneksel özgün mimari öğelerinin ve kentsel dokunun tüm ayrıntılarıyla, kültürel, sanatsal ve çevresel boyutlarıyla geçmişe saygılı ancak geleceğe yönelik bütünsel olarak korunması;

Çağdaş yaşam koşullarına yanıt veren, fiziksel sosyal ve ekonomik açıdan sağlıklı, yaşanabilir, dokusal ve yaşamsal kimliğini sürdüren, kent içinde yaşayan yerli halka ve kenti ziyarete gelecek olan turistlere yönelik karma kullanımların yer aldığı canlı bir kent konumuna getirilmesi;

Lefkoşa suriçi'nin, Kıbrıs ölçeğinde sosyal ve kültürel bir merkez olarak canlandırılmasına yönelik eğitim, turizm, rekreasyon amaçlı kullanımların öncelikle mevcut tarihi binaların uygun kullanımlarla restore edilmesi ve eşzamanlı olarak kentsel dokunun bütünlüğünü sürdürecekt çağdaş binaların yapılmasıyla bu kullanımların kent içine yerleştirilmesi;

Sur dışındaki yerleşmelerin geleneksel dokuları ve mimari kimlikleri korunarak original kullanımlarına uygun olarak canlandırılması;

6.12.3 Ana Hedefler

- a- Plan Alanındaki tüm koruma alanlarının geliştirilmesi, korunması ve yeniden canlandırılması politikalarının hayata geçirilmesi için yasal, ekonomik ve yönetsel düzenlemeler yapılması ve yatırım ortaklıklarının oluşturulması
- b- Suriçinin bütün olarak korunması ve canlandırılması için, bir bütün olarak değerlendirilmesi, ekonomik ve sosyal hareketlilik getirecek ve kendi ile birlikte başka yatırımların yapılmasını hızlandıracak türdeki yatırım türlerinin olan turizm, eğitim ve kültürel amaçlı kullanımların, Surlariçinin taşıma kapasitesi de dikkate alınarak özendirilmesi
- c- Suriçindeki sosyal yapının çağdaş toplum seviyesine eriştirilmesi için bu bölgedeki yaşam ve çalışma koşullarının sağlaştırılması ve cazibesinin artırılması.

- d- Kültürel, mimari ve tarihi açıdan değerli olan mevcut yapıların ve çevrenin korunması.
- e- Tarihi alanların ölçek ve karakterine uygun olarak arazi kullanımlarının planlı bir şekilde düzenlenmesi. Ticari fonksiyonların kontrollü gelişmesinin sağlanması. Konut kullanımının yaygınlaştırılması. Mevcut eğlence, dinlence v.b. gibi toplumun ortak kullanımlarının sağlıklılaştırılması ve geliştirilerek yaygınlaştırılması.
- f- Araç ve yaya trafiği ile ilgili organizasyon ve kuralların düzenlenmesi.
- g- Yeni yapılaşmanın kontrol edilerek Suriçinde tarihi ve kültürel çevreye uyumlu bir biçimde gelişmesinin sağlanması.
- h- Mevcut yeşil alanların korunarak gerekli bakım, onarım ve çevre düzenlemesi çalışmalarının yapılması ve yeşil alanların artırılması.
- i- Tarihi ve kültürel mirasın korunmasının halkın katılımının özendirilmesi ve halkın bilinçlenmesiyle sağlanması.
- j- Uygunsuz yeni gelişmelerle her geçen gün kaybolan özgün kimliğin ortaya çıkarılıp tarihi çevrenin kültür turizmine ve kentin ekonomik yaşantısına katkısının sağlanması.
- k- Yeni konut yapmak yerine suriçindeki mevcut atıl durumda olan konut stokunun kullanılarak konut açığının giderilmesi ve ekonomik açıdan verimsiz bir şekilde kullanılmakta olan konut kapital stokunun verimli bir biçimde ekonomiye yeniden kazandırılması.

6.12.4 Politika ve Öneriler

6.12.4.1 Tarihi geçmişin belgelenmesi

Mimari ve tarihi değeri olan alanların, binaların, bina gruplarının, anıtların kapsamlı bir şekilde belgelenmesi;

Plan alanı içinde çalışmaları belli bir aşamaya kadar tamamlanmış ve yasallaştırılmış olan Suriçindeki bu değerlerin korunmasına yönelik gerekli mekanizmaların eksik olanlarını tamamlamak olmayanları da düzenlemek. Surlar dışında ve eski köy merkezlerinde başlatılmış olan mimari mirası oluşturan bütün elemanların belirlenip ortaya çıkarılması araştırmalarının tamamlanması ve yürürlüğe konulması. Bu araştırmalarda belirlenen elemanlar değerlerine göre sınıflandırmalı ve öncelikle işgal, yıkım ve zarar görmelerini önleyici acil yasal tedbirler alınmalıdır.

6.12.4.2 Koruma, Canlandırma ve Sağlıklaştırma

Etkili ve gerçekçi bir koruma, canlandırma ve sağlıklaştırma programının yürütülebilmesi için yasal, ekonomik, idari ve teknik örgütlenme gereklidir.

6.12.4.2a Yasal

Koruma alanlarının belirlenmesi koruma kurallarının koyulabilmesi ve aynı zamanda da etkili bir geleieme denetiminin sağlanabilmesi için mevcut yasalar gözden geçirilerek geliştirilecektir (Bkz. 9.1, 9.2, 9.3)

6.12.4.2b Ekonomik

Koruma planı ve önerilerinin finanse edilmesi için kaynakların toplanmasına olanak sağlamak amacıyla önerilen yasaların tekrar gözden geçirilmesi ve geliştirilmesinde gerekli mali olanakların sağlanması ihtiyacı gözönünde bulundurulmalıdır. Halihazırda Eski Eserler Yasası bu doğrultuda tekrardan gözden geçirilmiştir. Özel yatırımcıları Suriine yatırım yapmak için (ticari, küçük ölçekli yerel atelyeler, turizm v.b. alanlarda) zendir etmek gerekir. (Bkz. bl. 8, özellikle kısım 8.5) Bu arada koruma planının uygulanabilmesi için mal sahiplerinin kabul ve desteğini sağlayabilecek özendirici ekonomik tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bunun sonucunda konut stoku sağlıklaştırılıp iyileştirilecektir. şehir içi dükkanların daha uzun süre açık kalmasının özendirilmesi, su, telefon ve elektrik fiyatlarında özel indirimler, mal sahipleri ve düşük gelirliler kullanıcılar gözönünde bulundurulacak borç, kredi, para verme, mal ve gelir vergisinde toleranslar, Devredilebilir Geleieme Hakları konusunda bir takım imtiyazlar sağlanabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması gereklidir.

6.12.4.2c İdari ve teknik örgütlenme

Esnek ve uygun idari mekanizma ve bu konuda deneyimli profesyonel elemanlardan oluşan bir örgütlenme ile koruma gerçekleştirilebilir. Koruma ve gelişme planının bütünleştirilmesi, koruma politika ve planlarını eyleme döştürecek yatırımların gerçekleştirilerek koruma alanlarının canlandırılabilmesi amacıyla merkezi ve yerel yönetimlerin idari ve teknik örgütlenmesine paralel olarak yerel yönetimler ve planlama makamı ile doğrudan ilişki içinde çalışan uzmanlardan, merkezi ve yerel karar verici, kullanıcı ve yatırımcı tüm ilgili tarafların katılımı ile özerk bir koruma yatırım ortaklığının oluşturulmasını gerektirmektedir. Böyle bir kurum, genel koruma politikalarının geliştirilmesinde, öncelikli alan ve alt öncelikli alan planlarının hazırlanmasında, karşılaşılabilecek sorunları giderilmesinde, yatırımların gerçekleştirilmesinde kamuyu aydınlatmak ve özel ilgili gruplarının katılımını sağlamakta görev almalıdır.

6.12.4.3 Suriçindeki arazi kullanım dağılımı

Canlandırma, sağlıklılaştırma ve geliştirme ile koruma politikalarını bütünleyerek (tamamlayarak), konut, ticaret, atelye, kültürel, eğitim v.b. gibi Suriçindeki arazi kullanım dağılımları çağdaş yaşam ihtiyaçlarına ayak uydurabilecek, yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesine katkıda bulunabilecek şekilde düzenlenmelidir.

Suriçerisindeki arazi kullanımının dağılımı Gelişme Planında (bkz. Şekil 8) gösterilmiş olup, her birinin kısa açıklaması aşağıda verilmiştir.

6.12.4.3a Konut alanları

Suriçindeki fiziksel yapıya uygun olarak konut kullanımının dominant bir kullanım olması gerekmektedir. Suriçindeki mevcut az ve orta yoğunluktaki konut bölgeleri çevresel kalite açısından bir potansiyel içermektedir. Yeterli, sağlıklı toplumsal hizmetler sunulacak şekilde konut

bölgeleri iyi ve sağlıklı bir yaşam çevresine dönüştürülebilir.

6.12.4.3b Ticaret alanları

Suriçindeki mevcut ticaret alanları yeterli düzeyde olup, bu bölgelerde sınırlı kalmak koşuluyla, ticaret alanı olarak canlılığını koruyup daha sağlıklı hale getirmek gereklidir. Suriçinde karışık kullanım olan bölgelerin iş saatleri dışında ölü bölge olmasını engelleyebilmek için zemin katta dükkan üst katta konut kullanımının yaygınlaştırılması önerilmektedir

6.12.4.3c Küçük atelyeler

Küçük ölçekli ve geleneksel atelyeler KTM olarak ayrılmış bölgelerde yer alabilir. Geleneksel karakterde olan sanatkarlar ve zanaatların bu bölgeye yerleşmesini özendir etmek için özel bir gayret sarfetmek gerekmektedir. Bu da Suriçinin cazibesini artıracak ve geleneksel aktivitelerin canlanmasına katkı sağlayacaktır. Bu tür atelyelerin seçimi, sınıflandırılması ve öncelikle gerçekleştirilecek yerlerin belirlenmesi, bu alanda daha detaylı çalışmalarla saptanabilecektir. Rahatsız edici büyük ölçekli sanayi kullanımları, depolar, kirlilik yaratan atelyelerin surdışına çıkarılması için özendirici önlemler alınmalıdır. Bu tür büyük ölçekli sanayi kullanımları Suriçinin özellikle çok yoğun olarak gelişmiş bölgelerinde trafik karmaşasına, gürültü ve çevresel kirliliğe, yangın tehlikesine ve telafisi imkansız kayıplara sebep olmaktadır.(bkz.6.5.3.f)

6.12.4.3d Yeşil alanlar

Mevcut yeşil alanlar ve ağaçlar dikkatlice korunmalı ve geliştirilmelidir. Kentsei açık alanların kullanımının artırılmasına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. Aşırı kalabalık tarihi kent merkezinin diğer bölgelere göre açık alan ve yeşil alan ihtiyacı daha fazladır. Bu da sadece işlevsel, çevresel ve estetik sebeplerden dolayı değil aynı zamanda deprem öncesi planlama gereklerinden dolayıdır.

Suriçi toprak ve zemin yapısının kötü olmasından dolayı deprem tehlikesine açıktır. Tehlikeyi artırıcı diğer etmenler yüksek yoğunluktaki gelişmeler, nüfusun ve ekonomik aktivitelerin çok fazla yoğunlaşması şeklinde sıralanabilir. Bu arada binaların çoğunun statik durumunun kötü olması, dar ve kalabalık sokaklar da tehlikeyi artırıcı etmenlerdendir. Sonuç olarak gelişme yoğunluğunun kesin kontrolü, mevcut açık alanların korunması, sayılarının artırılması, yangın, patlama v.b. ek risk yaratabilecek sanayi ve depolama fonksiyonlarının yerlerinin değiştirilmesi deprem, açısından çok önemlidir. Sokaklarda araba park olayının yasaklanması ile birlikte otopark olarak ayrılmış olan yerlerin sayılarının minimuma indirilmesi, dar sokakların yoğunluğunun araç trafiğine kapatılması da alınması gereken önlemlerdendir. Bunların yanında bazı boş arsalarda, park alanlarında, yeşillendirilmiş kentsel donanım ve acil bir durumda toplanma alanları olabilecek yerlerde yeni gelişmelere izin verilmemelidir. Mümkün olduğunca yeşil doku, arsa kullanım oranları azaltılarak korunmalıdır. Suriçi çevresindeki surlar, suraltları ve burçların karakteristik özelliklere sahip olmasının yanında eğlence ve sportif faaliyetlere de olanak sağlamaktadır. Suraltları, suriçinde yaşayanlar ve dışarıdan gelen insanların yararlanabilmesi için merkezi bir açık alan ve görsel kalite açısından bir potansiyel oluşturmaktadır.

6.12.4.3e Kültürel alanlar

Geniş açık alanların bulunduğu Belediyeler Birliği ve Selimiye Camisi çevresi gibi tarihi önemi olan bölgelerin ana kültürel bölgeler olarak kalması önerilmektedir. Sergi alanları, kütüphaneler, araştırma merkezleri, küçük müzeler gibi aktiviteler restore edilen eski binalara yerleştirilerek bunların kültürel karakteri artırılıp geliştirilebilir. Başarılı bir şekilde müzeye dönüştürülen Derviş Paşa Konağı örneğinde olduğu gibi bazı anıtsal veya tarihi binalar restore edilip buralara yeni, uygun kullanımlar getirilmelidir.

6.12.4.3f Eğlence

Eğlence aktivitelerinin çalışma saatleri dışında suriçinin canlılığına ve cazibesinin artırılmasına katkıda bulunacağı beklenmektedir. Arazi kullanım dağılımları belirlenirken uygun eğlence türlerinin çeşitli tipleri önemle gözönünde bulundurulmalıdır. Bu tür eğlence aktivitelerinin turistler için konaklama olanakları ile birlikte düşünülmesi de avantaj sayılabilecektir. Konaklama olanakları ise çevredeki restore edilmiş binalarda veya tarihi dokuya uygun olarak inşa edilmiş yeni binalarda sağlanabilir. Genel olarak eğlence olanakları konut bölgelerine uygun şekilde yerleşmelidir.

6.12.4.3g Turizm

Sur içerisinde konaklamaya yönelik turizm yatırımları ev pansiyonculuğu şeklinde özendirilmelidir. Konaklama olanakları ise restore edilmiş eski binalarda veya tarihi dokuya uygun olarak inşa edilmiş veya edilecek olan yeni binalarda sağlanabilir. Konaklamaya veya günü birlik turların düzenlenmesine katkı koyacak yatırımlar için Turizm Özendirme Fonundan yararlanılmasına olanak sağlanmalıdır. Turistleri taşıyacak araçların park edebileceği yerler düşünülmeli ve turistlerin tarihi çevreyi daha iyi algılayabilmesi ve rahatça dolaşabilmesi için yaya güzergahları düzenlenmelidir.

6.12.4.3h Eğitim

Suriçinin bütün olarak korunması ve canlandırılması için ekonomik ve sosyal hareketlilik getirecek ve kendi ile birlikte başka yatırımların yapılmasını hızlandıracak türdeki yatırım türlerin den olan eğitim amaçlı kullanımlar yer alabilecektir. Bu amaçla yüksek eğitimin uygun alanlarının, özellikle canlılığını yitirmiş bölgelerdeki uygun alan ve binalarda yer alması öngörülmektedir.

6.12.4.4 Suriçindeki ulaşım dolaşımı

Tarihi alanların ölçek ve karakterine uygun olacak şekilde kapsamlı bir ulaşım dolaşım planı hazırlanması

Suriçinin uygun bir şekilde işlevlendirilip, canlandırılması büyük oranda araba, yaya, toplu taşımacılık ve mal taşınmasını içeren trafik hareketlerinin aşağıda belirtilen ilkelere çerçevesinde hazırlanacak ulaşım dolaşım planlanması ile mümkündür.

6.12.4.4a Trafik yönetimi

Surların hemen dışından geçen iç yarı dairesel yola bağlanan Suriçi araç trafiğini besleyen ve yoğunlukla tek yön olan lup sistemleri önerilmektedir. Mümkün olduğunca yol genişlemesi yapılmayacak ve lup sistemleri mevcut yollar kullanılarak sağlanacaktır. Bu yöntemle sur boyunca devam eden yol üzerindeki araç trafiği ile bu yolla kesişen kavşaklardaki yoğunluk azalacak ve tarihi kent, surlar, burçlar ve suratları bütünleşecektir. Tarihi yol dokusu korunacak, zorunlu olması durumu hariç yol genişlemesi yapılmayacaktır.

6.12.4.4b Yayalandırma

Bazı konut alanlarında ve ana ticaret akslarında başlatılmış olan yayalandırma çalışmaları yaygınlaştırılarak yaya hareketlerinin mümkün olduğunca kolaylaştırılması sağlanacaktır. Yayalandırılan bu alanların dükkan sahipleri, ziyaretçiler ve bölge halkı için estetik, mimari zenginlik ve işlevsel açıdan cazibesini artırabilmek amacıyla araba ve motosikletlerin yayalandırma alanlarından uzak tutulması gerekmektedir. Servis araçları ve yükleme boşaltma istemlerini kolaylaştırıcı düzenlemeler de yapılmalıdır.

6.12.4.4c Otoparklar

Bir yangın veya deprem anında parketmiş araçların yaratacağı sıkışıklık ve sokakların dar

oluşundan kaynaklanan kenara araç park imkanının minimumda tutulmasını gerektirmektedir. Bu durum özellikle surlüğünün iç kısımlarındaki sokaklar açısından önemlidir. Surlüğünde çevresinde toplu otopark düzenlemeleri yaparak otopark olanakları yaratmak gerekmektedir. Otoparklara bağlantılı olarak yaya ulaşım aksları ve toplu ulaşım olanakları sağlanmalı bu yolla da bu bölgede oturan insanlar, çalışanlar ve dükkan sahipleri yürümeye ve toplu taşıma araçlarını kullanmaya özendirilmelidir.

6.12.4.4d Toplu taşımacılık

Surlüğünün ulaşılabilirliğini sağlayabilmek için özel bir toplu taşımacılık türü geliştirilmelidir. Bu da surlüğündeki iç yarı dairesel yol ile önerilen güzergahları kullanarak çalışan küçük minibüsler şeklinde olmalıdır. Bu öneri için daha detaylı çalışmalar yapılmalıdır.

6.12.4.5 Doku Bütünlüğü Olan Mahalleler

Planı Alanı içersinde, mülkiyet deseni, ulaşım dolaşım özellikleri, doluluk boşluk , peyzaj özellikleri, bina kütlesi, mimari tarzı, yükseklik, cephe, çatı örtüsü ,malzeme ve benzeri özellikler bakımından özgün doku bütünlüğüne sahip mahalle ve alanların korunması ve yeni gelişmelerin bu dokuya uyumlaştırılması , sosyal konut alanlarında çevre kalitesinin iyileştirilmesi ve yeni gelişmelerinde bu alanlardaki yapılaşma tarzı ile uyumlu birlikteliğinin sağlanması gereklidir

Özgün özelliklerinin korunması ve geliştirmesi ile ilgili uygulama kararlarının belirlenebilmesi için plan dönemi içindeki sonraki aşamalarda detay planlar hazırlanacak bu gibi mahalle ve alanlarda ayrıntılı planlar hazırlanıncaya kadar gelecek sürede uygulanacak gelişme politikaları ve önlemler 6.3 ve 6.14 bölümünde verilmektedir.

Aşağıda belirlenen ilkeler ileriki çalışmalara ve öncelikli alan planlarının hazırlanmasına ışık tutacaktır.

- a- genel olarak bu gibi bölgelerdeki ana kullanım konut olması, ancak Merkezi İş Alanında bulunan mahallerde, özgün doku bütünlüğünü ve mimari karakteri bozmayacak Merkezi İş Alanı işlevleri yer alabilmesi
- b- özgün sokak dokusu korunması

- c- *dokuyu oluşturan, mülkiyet deseni, ulaşım dolaşım, yerleşim düzeni, açık kapalı alan dağılımı, yol bina ilişkisi, mimari tarzı, yükseklik, cephe, çatı örtüsü, malzeme ve benzeri özellikleri korunması*
- d- *özgün dokusu içerisinde yapılacak yeni gelişmelerin mevcut doku ile uyum içinde olması için yükseklik, kütle, doluluk boşluk oranları, peyzaj ve benzeri . konularında özel kurallar uygulanması*
- e- *özgün peyzajı oluşturan mevcut ağaçlar, yeşil ve açık alanlar korunması ve geliştirilmesi .*

6.12.4.6 Eski köy merkezleri

Planlama Alanında, yapılaşma tarzları ve yerel özgün özellikleri ile bütünlüğe sahip eski yerleşim alanlarını özgün yapılaşma özelliklerinin korunması, bu alanların sağlıklılaştırılması ve yeni gelişmelerin uyumlu olması sağlanacaktır. Bu amaçla plan dönemi içerisinde bu alanları herbiri için detayli planlar hazırlanacaktır. Bu planlar hazırlanincaya kadar gelecek sürede uygulanacak gelişme politikaları ve önlemler 6.3 ve 6.14 bölümünde verilmektedir.

Uygun kentsel tasarım ve sıkı bir imar denetimi ile eski köy merkezlerindeki tarihi doku, ölçek ve karakter korunacaktır

Suriçi ile ilgili bütün ilkeler eski köy merkezleri için de geçerlidir. Bunlara ek olarak kendilerine özel karakteristik yapılar ile çevresindeki yeni gelişmeler bazı özel kurallar gerektirebilir. Aşağıda belirlenen ilkeler ileriki çalışmalara ve öncelikli alan planlarının hazırlanmasına ışık tutacaktır.

- a- Ana kullanım konut olması, . ticari gelişmeler sınırlı tutularak mevcut köy merkezlerindeki dükkan ve ilgili faaliyetlerin pekiştirilerek uygulanması .
- b- **Eski sokak dokusu** mümkün olduğunca korunması , transit trafiği azaltmak ve gereksiz sokak genişlemelerinden kaçınmak için trafik dolaşımına uygun düzenlemeler geliştirilmesi .
- c- İkincil dağıtıcıların eski merkez çevresinde planlanması ve tek yönlü iç yol sistemi ile tamamlanması . (bkz. 6.4.3.a).
- d- Ticaret ve konut alanlarında toplu otopark olanaklarına olanak sağlanması bu yolla karakteristik olan dar sokaklarda araba park edilmesinden kaçınılarak yayalandırma planlarının yapılması
- c- **Eski kent dokusu** içerisinde yapılacak yeni gelişmelerin özgün doku ile uyum içinde olması için yükseklik, kütle,

- doluluk boşluk oranları, peyzaj ve benzeri . konularında özel kurallar uygulanmalıdır.
- d- Mevcut ağaçlar, yeşil ve açık alanların korunması ve geliştirilmesi .
 - e- Eski yerleşimle yeni gelişmeler arasında "**tampon bölgeler**" yaratılması,
 - f- tarihi alanların parsel kalite ve kentsel donanım değerini korumak için özel bina ve arazi kullanım kuralları uygulanması

6.12.4.7 Sokak dokusu, çevre ve uyum

Bu planda korunması öngörülen Suriçinde, eski köy merkezlerinde ve doku bütünlüğü olan mahalle ve alanlarındaki bütün yeni gelişmeler yakın çevresindeki mülkiyet deseni, ulaşım dolaşım özellikleri, doluluk boşluk, peyzaj özellikleri, bina kütlesi, mimari tarzı, yükseklik, cephe, çatı örtüsü ,malzeme ve benzeri özellikler ile uyum içinde olmalıdır.

Bütün yeni gelişmelerde, yenileme ve restorasyon çalışmalarında özellikle bunların şekilleri, hacimleri, bina ve kat yükseklikleri, açıklıkların oranları, çatı şekilleri ve malzemesi, bina kalitesi, dış cephe malzemeleri, renkleri, ahşap ve demir işçiliği, pencere kasaları ve dükkan tabelaları konusunda belirlenecek özel kurallar için, planlama onayı aşamasında sıkı kontrol yapılmalıdır. Planlama makamı, mimarlara ve tasarımcılara yardımcı olmak üzere tasarım kılavuzu, teknik bilgi, bina tipleri ve diğer detayları içeren bir el kitabı hazırlamalıdır.

Özellikle yayalandırılmış ticari bölgelerde sokak dokusunun görsel kalitesini iyileştirip artırmak için cephelerde yeniden düzenleme çalışmaları yapılmalıdır. Dükkanların cepheleri tabelaları ve reklamları el kitabında belirtildiği gibi yeniden tasarlanacaktır. Suriçindeki cephe iyileştirme çalışmaları özel mimari tasarım yarışmaları şeklinde yapılabilir. Bu yolla da dükkan sahipleri, mimarlar, tasarımcılar ve kamunun katılımı sağlanabilir. Yerüstündeki bütün kablolar yeraltından geçirilmeli, bunun mümkün olmadığı yerlerde kablolar dikkatlice binaların duvarlarına monte edilmelidir.

Özellikle geniş kapsamlı gelişme ve rehabilitasyon projelerinin olduğu konut bölgelerinde ortak televizyon antenleri kullanılmalıdır. Sokak aydınlatmaları ve kent mobilyalarının tasarımı için özel gayret göstermek gerekmektedir. Bütün yeni

gelişmelerle ilgili mimarlar tarafından tasarım standardının yüksek tutulması gerekmektedir.

2.5 Uygulama

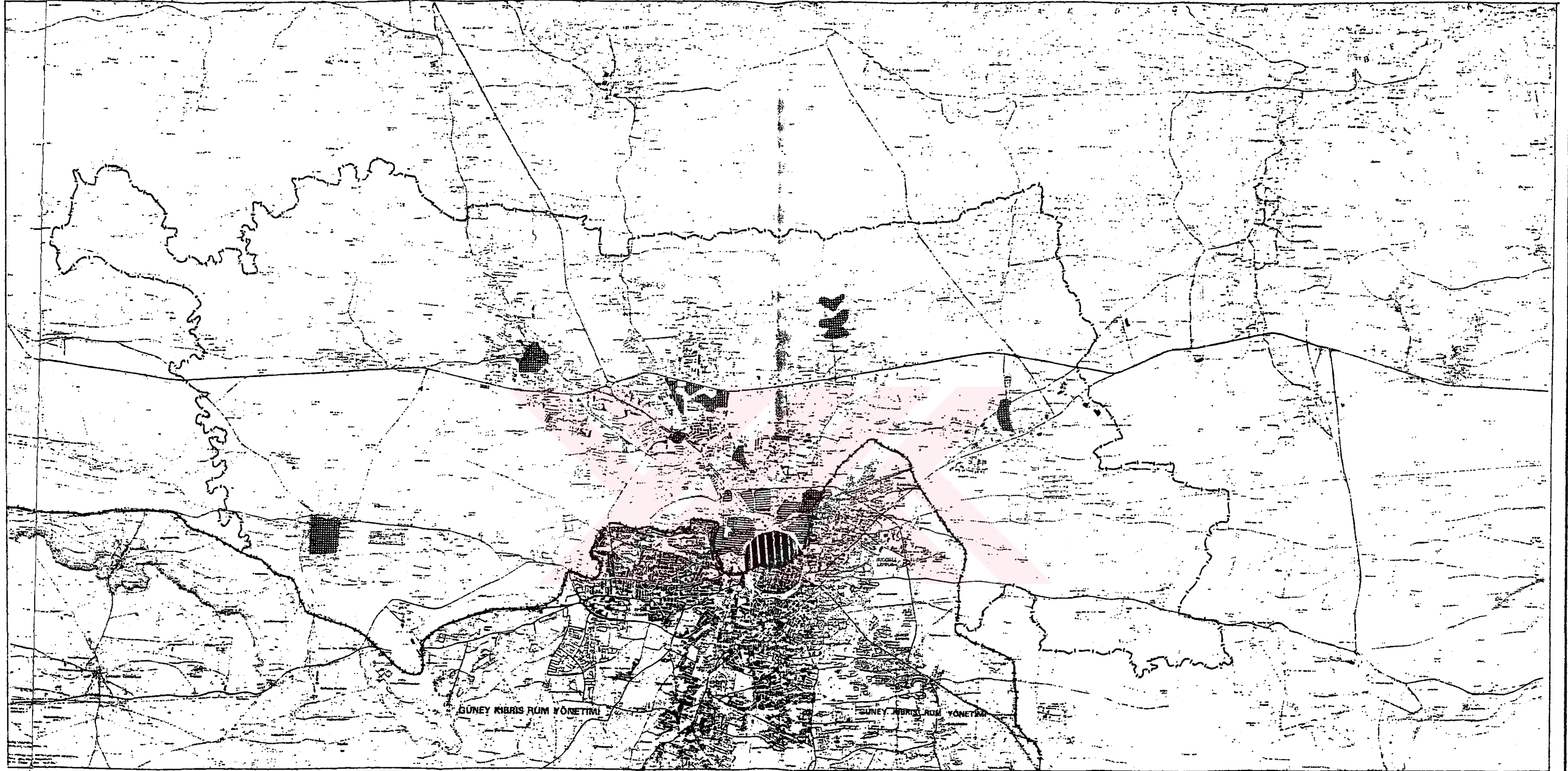
Kentsel koruma politika ve önerilerinin başarıyla yapılabilmesi uygulamanın gerektirdiği yaygın yapısal düzenlemelerle ve uygulanabilir ekonomik kurallarla mümkün olabilir. Ekonomik kararlar mevcut ve gelebilecek parasal kaynakların uzun vadede korumanın uygulanabilmesi ve geçerliliğini sağlayabilmesi için düzenlenmelidir. Koruma planının uygulanabilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, koruma bilincinin geliştirilmesi, ekonomik açıdan uygulanabilir önlemleri alınması gereklidir. Suriçinin uluslararası düzeyde bir tarihi ve kültürel simge haline getirebilmek için sınırlı yerel kaynakları, ilgili uluslararası kurumların parasal desteğini sağlamak maksadıyla projeler hazırlanmasında kullanmak gerekmektedir.





BAŞKENT LEFKOŞA İMAR PLANI

LEFKOŞA, GÖNYELİ, ALAYKÖY, HASPOLAT, HAMİTKÖY, KANLIKÖY



-  Ülke Sınırı
-  İmar Planı Sınırı
-  Tarihi Surlar ve Surlarıçısı
-  Doku Bütünlüğüne Sahip Karakter Bölgeleri
-  Köyçleri
-  Sosyal Konut Alanları

Koruma Alanları

1 1/2 0 1 2 3 4 5 6 km



27

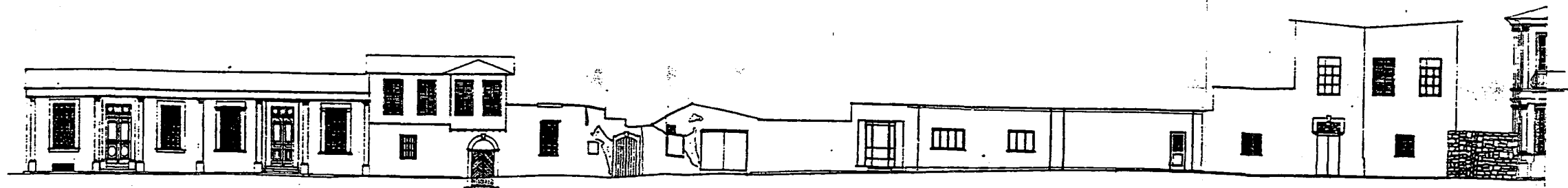
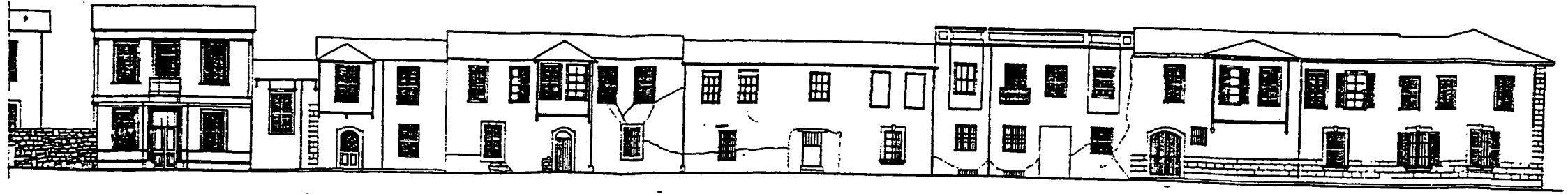


Derviş Paşa Sokak

Suriçi
Sokak Görünüşü



28



Zahra Sokak

Suriçi
Sokak Görünüşü



Ek 3 Başkent Lefkoşa İmar Planı- Lefkoşa Kentinin Yeri ve İlişkileri



Ek 4 Başkent Lefkoşa İmar Planı- Yapı Arsa Oranı ve Yoğunluk Katsayısı



Ek 5 1881- 1885 Tarihli Lefkoşa Suriçi Haritası



Ek 6 1965 Tarihli Lefkoşa Suriçi Haritası



Ek 7 Lefkoşa Mahalleleri ve Çalışma Bölgesini Lefkoşa Suriçindeki Yeri



Ek 8 Kadı Ahmet Efendi Evi Tapu Kayıtları



ÖZGEÇMİŞ**Doğum tarihi** 27.06.1977**Doğum yeri** Lefkoşa, KKTC.**Lise** 1991-1994 20 Temmuz Lisesi**Lisans** 1994-1995 EMU Preparatory School
1995-1999 Eastern Mediterranean University

№ 1631^3

TAPU VE KADASTRO DAİRESİ
TAŞINMAZ MAL ARAŞTIRMA BELGESİ

Hazırladığı Tarih : 2/1/02 Ödenen Harçlar : TL 250000 Maliye F 163 No : 509.92.9 Tarih : 18/1/02

Dilekçe Sahibi : Abdullah Alpay Adres : 1/50

Dilekçe No : KAB.6/1454/02 İstenilen Bilgi : Blok B P.15'in ilk katıyla birlikte bulunan sanayi -
.....rumuna ilişkin gösteren belge

Kayıt No.	Tarih	Mesaha		Mevki	Malın Cinsi	Yüz Ölçümü			Hisse	Mal Sahibi :
		Pafta / Plan veya Ada No.	Parsel No.			Dönüm	Evlak	A.K.		
1499	25.11.80	3	15	Kırsal Alan	Hane ve arazi	=	1	119.8	4/5 1/5	Abdullah Bekir Alpay F.uloğan Karacın
mal: Hane yer katında bir veranda, dört oda, bir mutfak ile tuvalet, ahi, aynalar, kuyu, su deposu ile birlikte I. katta bir hol, dört oda bir odanın bir bölümü ve P.38/1 üzerinde.										
Tukanda taşınmazın taşınmaz mülki ilk kat katlarında Pafta/plan XXVI/6.3.1/1 Blok 7 P.38 Mal: 11 kat katında dört odalı veranda alt katta dört oda bir veranda bir mutfak bir tuvalet bir kuyu su deposu kuyu ve ahi idi alan $0=3=1316 \text{ m}^2$										
mal sahibi : 1/3 hisse Fatma Hanım Muhiiddin Efendi 1/3 hisse Ahmet Muhiiddin Efendi 7/11 hisse Ayşe Hanım Mehmet Efendi										
P/11 XXVI/6.3.1/1 Blok 7 P.38 19-1-1956'de itirazla uğramış P.38/2 (P.12), P.38/3 (P.16), P.38/4 (P.15) P.38/5 (P.17) alınmıştır.										

